

FADIA FAQIR

STÂLPI DE SARE

love & life
LEDA

Fadia Faqir

STÂLPI DE SARE

Traducere din limba engleză de
IOANA VĂCĂRESCU

LEDA
GRUPUL EDITORIAL CORINT

Redactor: EMIL PARASCHIVOIU

Tehnoredactare computerizată: CORINA HUȚAN

Fadia Faqir, *PILLARS OF SALT*

Copyright © Fadia Faqir 1996, 1997, 2004, 2008

All rights reserved.

Toate drepturile asupra acestei ediții
sunt rezervate Editurii LEDA, imprint al
GRUPULUI EDITORIAL CORINT

ISBN 978-973-102-213-0

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
FAQIR, FADIA

Stâlpi de sare / Fadia Faqir; trad.:

Ioana Văcărescu. - București: Leda, 2009

ISBN 978-973-102-213-0

I. Văcărescu, Ioana (trad.)

821.411.21(569.5)-31=135.1

Mulțumiri

Făcând parte din primul doctorat în Creative Writing din Marea Britanie, acest roman a avut nevoie (și a beneficiat) de contribuția multor persoane. Îi sunt deosebit de îndatorată lui Malcolm Bradbury, pentru sprijinul și sfaturile sale neprețuite; lui Jon Cook, care mi-a fost alături ori de câte ori am avut nevoie de el și ale cărui critici m-au ajutat să trec prin fiecare etapă; și lui Julian Hilton, pentru permanenta și profunda lui evaluare a manuscrisului. Îi sunt recunoscătoare regretatei Angela Carter, ale cărei critici și sprijin îmi vor lipsi mult. Aș vrea să mulțumesc și colegilor absolvenți ai School of English and American Studies de la University of East Anglia, în special lui Anne Enright, Mark Ellis, Belinda Hamer, Louise Doughty, Kathy Page, Gerri Brightwell, Janet Hutcheon și alții, precum și lui Rolf Hughes, ale cărui scrisori de încurajare au făcut ca eforturile mele să capete sens. Le mulțumesc în mod deosebit lui Soul Hyman, ale cărui prietenie și ajutor m-au ajutat să continui, și prietenilor mei Nawal și Roger Fenwick, Samira Kawar și Yakoub Dawany, precum și lui Karim al-Rawi, ale cărui încurajări m-au făcut să perseverez. Pentru Royal Jordanian și The Overseas Research Scheme, care, prin finanțarea acordată programului doctoral, au făcut posibilă crearea acestui roman, toată gratitudinea mea.

*Fiului meu, Haytham
Şi tribului meu, Ajarimah*

Index istoric

- 1187 Saladin al-Ayyuby traversează ținutul muntos al Transiordaniei, înfrângând decisiv francii în bătălia de la Hattin, din apropierea Lacului Tiberiada.
- 1878–1909 Imigrația cerchezilor către Transiordania din regiunea caucaziană unde fuseseră persecutați de ruși.
- 1916 Sharif Hussein declanșează Marea Revoltă Arabă împotriva otomanilor din Mecca.
- 1917 Ministrul britanic de Externe, Arthur James Balfour, declară angajamentul Marii Britanii de a sprijini aspirațiile sioniste pentru un „cămin național” în Palestina.
- 1919 Tratatul de la Versailles stabilește ținuturile arabe ca teritorii sub mandatul Aliatilor.
- 1920 Când regele Faisal este forțat să părăsească Siria, o mare parte din anturajul său politic — alcătuit din sirieni, irakieni și libanezi — pleacă din Damasc și se refugiază în Transiordania.
- 1920 Autoritatea mandatată britanică preia administrația Transiordaniei, ca parte a mandatului asupra Palestinei.
- 1921 Marea Britanie creează Emiratul Transiordaniei.

- 1923 Emiratul Transiordaniei este recunoscut drept stat național, ca prim pas spre independență.
- 1923 Sultanul Ibn Adwan declanșează revolta împotriva emirului Abdullah și a britanicilor. El exercită presiuni asupra emirului pentru a rezolva nemulțumiri grave ale populației, din domeniul fiscal, fiind vorba în special despre colectarea unor impozite restante din anul 1918. Către sfârșitul anului, sultanul avansează către Amman; trupele statului, sub comanda lui Peake, înving forțele lui Adwan după o luptă încrâncenată.
- 1925–1927 Emirul Abdullah oferă azil druzilor refugiați din fața francezilor din Siria, în urma unei revolte locale.
- 1926 Sătenii din Wadi Musa se ridică împotriva guvernului și refuză să plătească impozitele restante. Rebeliunea lor este înăbușită de forțele guvernamentale.
- 1928 Transiordania semnează un tratat cu Marea Britanie, prin care i se conferă o mai mare independență.
- 1946 Un nou tratat anglo-transiordanian oferă Iordaniei independența formală.
- 1952 Hussein îi urmează la conducerea țării tatălui său, regele Talal.
- 1953 Hussein este încoronat rege al Iordaniei.
- 1956 Comandantul britanic al Legiunii Arabe, general-locotenentul Sir John Bagot Glubb, este eliberat din funcție. Regatul Hașemit al Iordaniei dobândește independența totală.

Povestașul

În numele lui Allah cel Milos și Milostiv: „Nu înveșmân-
tați Adevărul în deșertăciune! Nu ascundeți Adevărul, de
vreme ce-l știți!”¹

Prea măreții mei stăpâni, rugați-vă pentru profetul nostru
Mohamed, al cărui suflet este precum luna, și pentru com-
panionii săi cei drepecți. În seara aceasta, prima din Ramadan,
luna postului și a rugăciunii, am să vă istorisesc o poveste
teribilă. În timpul lunii Ramadan, Atotputernicul Rege Allah
a revelat Coranul, cartea ce îndrumă omenirea prin pădurea
binelui și a răului. Dar eu, Sami al-Adjnabi, cel mai priceput
povestaș din întreaga Arabie și cel mai bătrân călător din Le-
vant, am să vă dezvălui povestea Mahăi, am să vă arăt secrete
ale trecutului și ale prezentului, am să vă fac să tremurați de
groază și să doriți să aflați tot mai mult. Rugați-vă pentru
mila și iertarea lui Allah și implorați izbăvirea.

De fapt, poate că cea care ar trebui să vă spună povestea
este măgărița mea, Aziza. Ce crezi, Aziza? Ai să le vorbești tu

---

¹ Pentru citatele din Coran a fost utilizată versiunea în limba română:
Coranul, traducere de George Grigore, Editura Kriterion, 2000 (n. red.).

oamenilor acestora, pentru ca unul dintre jinnii soldați¹, unul dintre spiritele cu puteri stranii, despre care se spune că se supuneau poruncilor stăpânului nostru Solomon cel Mare, să îți interpreteze răgetul și să ne arate cum ești înțeleasă greșit de urechile muritorilor — urechi ce pot asculta doar prostii? Doamnelor și domnilor, după cum vedeți, companioana mea Aziza scutură din cap, își flutură coada și lovește din copite. Cât de înțeleaptă ești, Aziza. Nu vrei să istorisești povestea blestemată. Să încercăm atunci, generoșii mei stăpâni, să-l convingem pe Maymoon, maimuța, dragostea mea nesfârșită, să vă spună povestea femeii blestemate care transformă în bazalt tot ce atinge. Piatră neagră! Allah, îngerii Lui, trâmbițele Lui și iadul Lui insașiabil transformă tot ce atinge Maha în gunoi. Maymoon scutură din fusta-i de pai și din cerceii aurii.

Lovește-ți tamburina de șold.

Maymoon, dulce Maymoon,
Du-ne pân' la lună,
Scutură-ți tot trupul,
Vom pieri-n curând.

Oamenii spun că Allah l-a transformat pe prietenul meu Maymoon în maimuță atunci când s-a șters la fund cu o bucată de pâine. Dar dacă o va face din nou? Va fi transformat la loc într-un muritor păcătos, ca noi? Ha, ha, ha. He, he, he. Fie ca Allah să ne șteargă toate păcatele și să ne ofere iertarea Lui.

Maha îi era numele. O căprioară ce cutreierase deșerturile Arabiei de când Eva, plămădită din coasta strămbă a străbunului nostru Adam, a fost alungată din rai. Maha. O

¹ Jinn, în tradiția islamică, spirite, creaturi din abur, fum sau foc (n. red.).

femeie fermecătoare care provoca și se lăsa cucerită. Unii spun că Maha era pioasă și pură precum Rabia al-Adawiyya¹, mama sufismului² și cântăreața aleasă de Allah.

Supunerea, lumina,
Și tânăra hurie³.
Este timpul ca sufletul străinului
Să ajungă în lăcașul său.

Eu spun că Maha era o scorpie care devora carnea sfâșiată a muritorilor, de la răsărit până la apus. Era asemenea unei săbii ascuțite înfiptă în șalele dușmanilor arabilor: tătarii, cruciații și romanii.

Sufletul Mahăi era o lampă ce se hrănea cu uleiul strălucitor al unui măslin, ce nu era nici din est și nici din vest. Lumină asupra focului, parcă așa se spune. Sufletul ei pururi tulburat bântuise deșertul atât de mulți ani din trecut, și îl va bântui și în anii mulți ce vor veni. Cei care știu despre ce vorbesc vor spune că Maha s-a născut când prima copilă a fost îngropată de vie de tribul Bani-Quraish. Când tribul a aflat că se născuse o fiică, nu un fiu, oamenii s-au înnegrit la față de supărare. Chiar în clipa în care lacrimile lui Adam curătau trupul fetei pe care o îngropa de vie, aripile sufletului Mahăi se agitară, flutură și începură să plutească deasupra orizontului sumbru al Arabiei. Acea primă fetiță, ucisă în păcat, a fost cea care a pornit lupta sângeroasă dintre bărbați și femei. Plânsetul ei răsună în sufletul fiecărei femei, cerând răzbunare. De aceea nici un bărbat nu se poate

---

¹ Rabia al-Adawiyya (717–801), celebră mistică și poetă musulmană (n. red.)

² Sufism, dimensiunea mistică a islamului (n. tr.).

³ Hurie, ființă ideală descrisă de islam ca fiind cu totul și cu totul pură (n. tr.).

Încrede în soția sa, nici un stăpân nu poate avea încredere în amanta sa.

Cu doi ani înainte ca Maha să fie concepută, mama ei, Maliha, i-a vrăjit tatăl pe când acesta străbătea ținutul arid. Mama, căreia îi curgea ceva sânge de țigancă prin vene, l-a sedus pe șeicul Nimer din tribul Bani-Qasim. El o văzu pentru prima oară pe Maliha dansând în jurul focului într-unul dintre orașele călătoare ale țiganilor.

Într-o zi, i-am luat pe măgărița Aziza și pe maimuța Maymoon și-am pornit spre așezarea tribului Bani-Qasim. Aleaseră să se stabilească în ținutul lui Lot. Trib cu soartă nefericită, așezat într-o vale blestemată ce odinioară, în istoria noastră glorioasă, fusese numit de un rege ismailit inspirat de spirite, Iordania. Dincolo de un povârniș abrupt de bazalt spart — Aziza mai mult aluneca acolo decât mergea — se întindea o vale acoperită de un nisip nehotărât: încerca să fie roșu, dar rămânea galben și lipsit de speranță. În timp ce mă îndreptam spre sat, am observat că întinderile fremătau de tineri soldați englezi. Sosiseră pentru prima oară în vale în Anul Domnului 1921. Prietenul meu, călătorul englez, care cercetase fiecare piatră din munții și câmpiile lor, măsurase ținutul și apoi notase totul, îi spunea „Mandatul”. Mașinile și tancurile lor răsuflau fum negru spre cerul senin. Am salutat din mers figurile cojite ale celor din Mandat și mi-am continuat drumul. Mandat, ne-Mandat, nu-mi păsa. Eram pe jumătate arab și aveam o sete neostoită de a afla povești. Destinația mea era satul Mahăi, femeia ale cărei gene erau ascuțite precum săgețile.

L-am găsit: satul Hamia. Petice verzi și maronii, monotone, răspândite la linia orizontului. Plantațiile de citrice formau o centură de vegetație în jurul taliei sale. Casele erau construite din lut și paie, intrările le erau modelate cu mâna, unele pătrate, altele rotunde. Bălegarul era la fel de des

întâlnit ca și păduchii pe ulițele înguste ale satului. Copiii despuiți se jucau pe străzile ce semănau cu niște grajduri, fără să le pese de duhoare și de mizerie. Tinerii încercau să arate cât de activi și de curajoși erau, mai ales dacă aveau norocul să găsească vreun spectator. Făceau orice ca să distreze străinii, înainte de a le fi aflat chiar și numele. Aziza mea răgi tare și lovi din copite, protestând împotriva demonstrațiilor glorioase, dar naive, ale puterii lor. Arabii din Hamia, care nu aveau demnitate, erau născuți în ținutul acela sărat, prins între Marea Moartă și râul Iordan. Trăiau acolo, numărând gândacii înaripați, mureau tot acolo și erau astfel condamnați la uitare. Și cine sunt eu? Sami al-Adjnabi. Cine sunt eu?

Eu sunt povestașul,
Cufărul mi-e plin cu povești.
Da, depănătorul-torcătorul.
Torc și tot torc zile întregi.

Onorații mei stăpâni, am văzut-o. Da, am văzut-o pe Maha. Îngenuncheată în țărâna gospodăriei, era precum o lună perfectă, era înaltă și bine făcută, era asemenea primei femei, era... Ochiul îi erau strălucitori, asemenea celor ai primei fetețe îngropate de Adam înainte ca Eva să-i fi născut pe Cain și pe Abel.

Oamenii arătau spre ea. Nu se puteau hotărî dacă umbra bine ascunsă în spatele șirurilor de portocali era Maha sau Maliha, mama ei, într-atât îi semăna. Frunzele şușoteau. Ascultați, ascultați, Maha își spunea povestea pietrelor din Valea Iordanului. Nu eram sigur dacă săpa brazde sau dacă plivea buruienile, dacă avea pielea măslinie sau albă ca laptele; cu toate acestea, eram sigur că era frumoasă precum răsăritul proaspăt din Wadi Rum. Când lumina palidă se

FADIA FAQIR

strecoară în Rum, toate vedeniile din mintea mea, a măgăriței mele și chiar din mintea îngustă a lui Maymoon încep să danseze în fața noastră, pe dunele de nisip. Minunata mare de nisip, lumină, umbre și miraje. Miraje, lumină și umbre. Ascultați, ascultați, încă mai aud vorbele ei, purtate de vânt...

Um Saad

Eu, Maha, fiica Malihăi, fiica Sabhei, mi-am întors capul pe perna albă, am cercetat camera goală de spital și am oftat. Allah a creat oamenii și a creat plecarea. M-au adus pe mine, Maha, smochina indiană — „puternică”, spuneau oamenii din Hamia, „dar amară precum colochinta”¹ — în camera aceasta de spital invadată de voci care cântă și ceață, pentru că nu voiam nici măcar să aud cuvântul „plecare”. Allah a creat despărțirea. Allah ne număra zilele și le înlocuia cu ani. Sunt sigură că în catastrofele eterne ale lui Allah nu exist, numele meu nu e mângălit nici măcar în cartea norocului. Maha a devenit o câmpie întinsă, unde putea veni orice păstor să-și hrănească oile, unde orice asistentă își putea înfige acul. Ei îți otrăvesc sângele, te împing în dunele de nisip și îți spun: „Lui Allah îi aparținem și la El ne vom întoarce.” În locul meu preferat din livadă, sub portocalii înfloriți, adierea vântului atingea fiecare părticică din trupul meu. Aroma

---

¹ Colochinta (*Citrullus colocynthis*) plantă din familia cucurbitaceelor cu fructe foarte amare (n.red.).

învăluia întreaga vale și mă purta într-o altă lume. Norul de parfum ostoia focul din mintea și din inima mea. Deveneam asemenea prietenei mele Nasra, iar oile aveau să mă conducă spre pășuni. Cerceii lungi ai Nasrei se legăneau și clincăiau.

Mamă, noaptea am zărit luna.
Pe cer, era foarte sus.
Iartă-mă, Allah, am păcătuit.
Seva pasiunii m-a schimbat.

M-a trezit zgomotul făcut de o femeie care striga spurcăciuni. M-am dezmeticit imediat când i-am văzut silueta subțire, gri, și bocceaua albă de haine.

— Mă cheamă Um Saad! îi striga ea lui Salam, asistenta, și lui Kukash, brancardierul.

L-a împins pe brancardier și a rostit cu o voce atât de lină că te-ar fi putut ridica la cer:

— Blestemați să-ți fie părinții, m-ai adus la casa de nebuni. Am să te omor.

Îl lovi cu picioarele pe Kukash și începu să se rostogolească pe podea ca un arici. Țipa și tot țipa. Dintr-odată, dădu cu ochii de mine.

— Ce-i asta? O beduină mizerabilă. Nu pot cu putoarea ta de bălegar. Tu dormi cu oile.

Nu am deschis gura, n-am rostit nici un cuvânt. Știam că inima lui Um Saad era acum arsă de flacăra despărțirii. Orice ar fi spus despre beduini, nu aveam să mă cert cu ea. În loc să țip și eu la ea, mi-am acoperit gingiile golașe și am zâmbit.

— Eu sunt o femeie de la oraș, din Amman. Refuz să împart camera cu o beduină care rânjește, a spus ea.

Eșarfa roz îi alunecă de pe cap și i-am văzut părul cărunt și drept. Începu să-și calce în picioare eșarfa și să blesteme tatăl, bunicul și stră-străbunicul asistentei. Înjurând, Kukash

trase din mucul de țigară, se scărpină în cap prin părul zbârlit și-și frecă ochii somnoroși. Începuse să-și piardă răbdarea. Aruncă trupul bătrân al lui Um Saad pe pat și-i legă mâinile și picioarele de cadrul de metal al patului. Salam zâmbi angelic și-și înfipse acul într-una din venele lui Um Saad. Ea scânci, tremură și apoi se cufundă într-un somn profund, întunecat.

Salam o acoperi cu un cearșaf alb, iar Kukash scuipe pe podea și apoi ieși din cameră. Salam mă privi și-mi spuse:

— Maha, nu mai ai coșmaruri. Înseamnă că te simți mai bine.

Am dat din cap a aprobare. Orice spune Salam e adevărat. Viitorul angelic dispăru din cameră asemenea unui nor alb. Clinchetul cheilor. Tăcere.

Dincolo de fereastra cu gratii, rândunelele se opriseră din ciripit. Se făcuse mai cald. Era ora prânzului.

Mă gândeam că de acum cossașii trebuie să fi fost ocupați să taie grâul. Livada mea, nestemata din fruntea Văii Iordanului, era acum la mila lui Daffash. Trebuie să i-o fi vândut deja lui Samir Pașa sau stăpânilor lui, englezii.

Englezii îl uciseseră pe Harb, geamănul sufletului meu. Mâna lui blândă îmi mângâia capul sărăcit de cosițe.

— Nu plânge, geamăna sufletului meu. Nu plânge. Pe viața bunicii tale, Sabha, ai să fii fericită cu mine.

Trebuie să-mi scot din minte amintirile. Hakim, înțeleptul, ar putea avea niște ierburi magice care să vindece durerea ce tot crește și crește în mine. El îi îngroapă pe cei morți și nu are nimic de-a face cu cei vii. Pribeag.

Te îndrepti spre adâncurile deșertului, oh, gazelă?
Unde mergi? Plecarea ta naște durere.

— Unde mergi?

Pribeagă, urmându-mi inima. Iată unde m-a adus inima. La capătul călătoriei mele, capăt pe care nu l-am întrezărit niciodată. Spitalul de Boli Mintale din Fuhais.

Câteva ore mai târziu, când soarele se întorcea în lumea sa, Um Saad se agită în pat, apoi începu să geamă. Auzeam zgomote slabe ieșind dintre buzele-i pline de spumă, ca și cum inima i-ar fi plâns în piept.

Înainte priveam cum portocalele se legănau pe ramuri, sub răsuflarea ușoară a răsăritului; acum le văd stând în tăcere, pe o farfurie, sub lumina becului electric. Am descojit o portocală și am stors felii în gura uscată a lui Um Saad. După injecție te simți însetat, uscat, totul în tine începe să se crape. Și inima mea suferea. Inima-mi plângea după Mu-barak, fiul meu.

În cele din urmă deschise ochii, mă privi în față și începu din nou să plângă. Cu o voce moale și densă precum catifeaua, rosti:

— Iartă-mă, soră.

M-am șters pe fruntea și am spus:

— Pentru ce să te iert? Nu ai făcut nimic.

Își întoarse capul de pe o parte pe alta, pe pernă, și continuă să plângă. Am înmuiat o bucată de bandaj în paharul cu apă rece și am șters-o pe față, pe mâini, pe picioare. Nasra putea să-mi ștergă durerea cu mâinile ei. Unde e ea, prietena care mi-a fost alături?

Printre hohotele de plâns pe care încerca să și le stăpânească, Um Saad mă întrebă:

— Vezi flăcările?

— Da.

Fața-i era trecută de primăvara vieții, avea riduri în jurul gurii și pe lângă ochi. Ochii ei mici și gri trebuie să fi fost odată mari, negri. Nasul îi era subțire și ascuțit, așezat deasupra unei guri generoase. Pielea, deși flască, o avea netedă

și curată. I-am strâns mâna legată de cadrul de metal al patului.

— Cum te cheamă, soră? m-a întrebat.

— Maha.

— Maha?

— Da, Um Saad.

Dacă aș fi avut grămezi întregi de bandaje, tot nu aș fi reușit să usuc toate lacrimile pe care le-a plâns Um Saad în noaptea aceea, prima ei noapte în spitalul de nebuni. Am tot frecat și am uscat până când lumina palidă a răsăritului s-a strecurat în cameră, iar ea a adormit. Patul meu era umed și rece. M-am acoperit din cap până-n picioare cu cearșafuri, ca să-mi încălzesc măcar puțin trupul înghețat. Jinduiam după mâna lui Harb, după pieptul lui moale și răsuflarea-i caldă.

Maha

Era întotdeauna Harb, geamănul sufletului meu. Ce minunată frunte înaltă! Demnitate. Îmi spunea:

— Cel mai mult iubesc ochii ăștia căprui strălucitori.

Ai lui erau căprui. Lumina slabă a răsăritului atingea încet tavanele rotunde ale caselor din lut. Vocea puternică a imamului Rajab chema la rugăciunile de dimineață:

— Allah-u-Akbar.

Tatăl meu, șeicul Nimer, încă dormea, încă mai visa la mama mea, Maliha.

— Maha, lumina ochilor mei, îmi spunea mama, bea niște lapte.

Când am tras de ugerile lui Halabeh, vaca noastră, laptele mi se scurse pe mâini. Harb era chiar în spatele meu. Aroma de mosc se amesteca cu mirosul laptelui gras. Fără să-mi ridic capul sau să mă opresc din muls vaca, l-am întrebat:

— Ce cauți aici? Dacă Daffash, fratele meu, te găsește aici, are să ne omoare pe amândoi.

— Bună dimineața, frumoasa mea iapă.

Ochii lui mă tachinau, mă provocau. Am zâmbit.

Odată golisem pistolul lui Daffash de toate gloanțele și mi le ascusesem sub saltea. Daffash tocmai îl provocase la luptă pe Zaid, fiul șeicului Talib. Îmi amintesc cum studia țeava pistolului negru și cum m-am aruncat pe covorul pe care încercam să-l țeș și am izbucnit în hohote nestăpânite de râs. S-a repezit la mine ca un catâr rănit.

— De ce râzi? a lătrat la mine și mi-a îndreptat pistolul spre frunte.

Nu m-am putut abține, muream de râs:

— Pistolul e gol.

Daffash a privit arma, m-a privit și pe mine, apoi a izbucnit în râs. Când i-am spus lui Harb povestea, a ridicat dintr-o sprânceană și a zâmbit.

Soarele urca pe cer. Frunzele tremurau și lumina pâlpâia. Harb nu mai zâmbi, rosti serios:

— Aș vrea să-ți pot dărui o sută de cămile, o cutie plină cu bijuterii și zece metri de mătase indiană pură.

Aplecându-se, îmi acoperi umerii cu un șal purpuriu și își propti mâna pe teaca pumnalului său.

— Maha, vreau să te văd în seara asta.

— Ești nebun? Dacă o fată iese din casă noaptea își pierde onoarea. Au să mă împuște între ochi.

— O să te apăr eu, ochi-de-căprioară.

— Nu.

— Vreau să te iau de soție.

Mi-am înfășurat mai strâns șalul peste sâni și am scuturat din cap. Femeile care-l iubeau pe fratele meu Daffash, care se strecurau noaptea pe furiș ca să se vadă cu el, erau proaste. Idioate fără minte, care își riscau onoarea de dragul iubirii. Harb credea că și Maha, fiica Malihăi, era o proastă?

Rămasă singură, bălăngănindu-mi picioarele în canal, mă gândeam la întâlnirea cu Harb din seara aceea. Dacă m-aș fi dus? Dacă aș fi cedat? Mi-am adus aminte de Nasra, prietena mea. Ochii de un verde-închis și fața încadrată de păr roșcat-cafeniu. Mărgele mari, maronii, în jurul gâtului. Rochia neagră, sărăcăcioasă, contrasta cu pantalonii verzi. Gura cu buze cărnoase era mereu ascunsă în spatele fluierului, zicându-le oilor despre tristețea ei.

Chiar când mă gândeam la ea, Nasra apăru, alergând cât de repede putea, ca mușcată de o viperă neagră. Se aruncă pe jos, lângă canal, și începu să se pălmuiască peste față și să se legene.

— Maha, vai, Maha. Maha, ah, Maha, gâfâi ea.

— Soră, ce nenorocire te-a lovit?

I-am îmbrățișat umerii.

— Nu mă atinge!

Nasra urlă ca o lupoaică rănită și se îndepărtă de mine. Tremura și se legăna ca și cum pânțelele i-ar fi fost chinuite de o durere groaznică.

— Ce s-a întâmplat?

Trupul i se cutremura, fața îi era scaldată în lacrimi, rochia îi era sfâșiată până sus, la buric. Măinile au început să-mi tremure când mi-am dat seama că era deja prea târziu. Era prea târziu. Nu mai puteam decât să-mi încleștez pumnii și să lovesc aerul.

Nasra sorbi puțină apă.

— M-a rănit, el, spuse cu vocea-i pițigăiată, apoi începu să plângă deznădăjduită, în tăcere.

Îmi venea să-mi acopăr urechile cu mâinile.

— Nu plânge, soră, te rog.

— Vai, Allah! suspină ea.

Surorile noastre cred că dacă îți pui mâinile pe creștet și apeși tare, oprești nefericirea să intre. Ei bine, n-au decât să mănânce bălegar. În după-amiaza aceea nu a funcționat.

— Nefericita de tine. Cine a făcut asta? Cine a făcut-o?
Privi în pământ.

— Nasra, cine a făcut-o? Te rog, spune-mi.

Plângea în continuare, tăcută.

— Cine a făcut-o? Spune-mi, Nasra. Cine a făcut-o?

— Fratele tău, Daffash, șopti Nasra ștergându-și lacrimile cu mâinile tremurătoare.

Pasărea prevestirilor rele zbură prin aer și mi se așeză pe piept. Pe obraji îmi șiroiau lacrimi. Lovește-ți pieptul, lovește-ți pieptul și deschide-l, lasă-l să se reverse. Presiunea tot creștea în mine.

— Nasra, soră, nu pot să respir, am îngăimat și am început să mă legăn.

Prietena mea își pierduse virginitatea, onoarea, viața. Acum era un nimic. Dacă nu mai era virgină, nu însemna nimic. O bucată de carne. O târfă ieftină. Nasra mormăia ceva și plângea. Inima-mi era sfâșiată de pumnale.

— Daffash, fiu al Malihăi, am să-ți beau sângele!

Mi-am băgat poala rochiei în pantaloni și am pornit spre casă, ținând-o pe Nasra strâns de mână. Aerul răcoros dintre case îmi mângâia fața și mă implora să mă potolesc. Nu. Niciodată. Aveam să-l omor pe catârul ăla și să salvez femeile din Hamia.

Nasra se așeză jos, îmbrățișându-și genunchii și plângând. Am luat pușca englezească de pe perete, am deblocat siguranța și am îndreptat arma spre fratele meu, care se prefăcea că doarme. Șeicul Nimer, tatăl meu — Allah să-i păzească brațul drept — mă învățase cu ani în urmă să trag cu pușca. Mergeam cu el la vânătoare, în vreme ce Daffash rămânea acasă, prefăcându-se că doarme sau ascunzându-se după mama. Scoțând cartușele, tata-mi spunea: „Fiica tigrlui deșertului trebuie să fie o tigroaică.”

I-am înfipt țeava de metal între coaste și am strigat:

— Trezește-te, câine, să vezi cu propriii ochi cum am să teucid!

Deschise încet ochii și o văzu pe Nasra. Când își dădu seama că vorbeam serios, își acoperi capul cu mâinile:

— Nu trage! Sunt fratele tău, fiu al mamei și al tatălui tău.

— I-ai nenorocit viața!

Am pus degetul pe trăgaci.

— Pe Allah, ascultă-mă înainte să mă omori!

— N-am să ascult un violator nerușinat.

— Ea a cerut-o. De câte ori îți ațintea ochii lacomi asupra mea... Ea m-a ispitit!

— Te-a ispitit?!

— Mereu cântă din fluiet. Cântecelul ei mă chemau s-o ating.

— Te chemau?! Ești un...

— Fluietul e de vină!

— Tu ești de vină!

— Nu sunt, pe Allah!

— A spus ea „da”? A spus?

Nasra clătină din cap și rosti:

— M-am dus la peșteră să-mi caut capra, pe Nawmeh.

— Te-a forțat?

— Sub sân, pumnalul lui, jur.

Arătând-o pe Nasra cu degetul, Daffash izbucni:

— Nu te-ai mai împotrivit, te-ai lăsat pe spate. Ți-a plăcut!

— Taci din gură! Și-a pierdut virginitatea. Știi prea bine ce înseamnă asta.

Am îndreptat pușca spre el, pregătită să trag. Grămada aia de bălegar, butoiul ăla umplut doar cu aer merita să moară. Eram gata să apăs pe trăgaci, când camera se răsturnă cu susu-n jos. Două mâini mă înhățaseră de glezne și căzusem. Nasra!! Nasra? Nasra l-a salvat pe Daffash? Vai, de ce?

Daffash aruncă pătura de pe el, sări în picioare și apucă repede pușca.

— Am să văucid pe amândouă, târfe nebune! lătră el.

Știam că avea s-o facă, așa că am închis ochii și am îmbrățișat-o strâns pe Nasra, care începuse din nou să plângă.

— Nu plânge. Lacrimile tale sunt pietre prețioase. Fruntea sus. Să ne împuște. Mai bine moarte decât fără onoare.

Tata deschise ușa de lemn și strigă la Daffash:

— Ce e-n capul tău, ce faci aici? Lasă pușca imediat!

Lovi cu bastonu-i lung în țeava armei.

— Am vrut să le bag mințile-n cap femeilor ăstora nebune, îi răspunse Daffash, apoi își frecă pântecul și izbucni în râs.

Tata o privi pe Nasra: avea fața pătată de lacrimi, rochia ruptă. Se uită la Daffash și apoi îi întinse Nasrei mâna dreaptă.

— Ridică-te, fiica mea. Fie ca Allah să-l blesteme pe diavol.

Lui Daffash îi spuse:

— Dacă te mai apropii vreodată de femeia asta...!

— Îmi pare rău, tată.

Tata o mângâie pe Nasra pe spate și-i spuse:

— Nici tu n-ar fi trebuit să-l ispitești.

Abia atunci mi-am dat seama cât de înalți erau pereții din lut care ne țineau prizonieri. M-am așezat pe jos, mi-am apăsât tâmpelul cu palmele și am început să plâng.

A fost o noapte lungă. Vântul fierbinte și umed, încărcat cu sarea Mării Moarte, ne învăluia pereții casei, asedia satul întreg. Prin fereastra mică am reușit să zăresc fața rotundă a lunii. Luna îmi tot punea întrebări. Să risc la ora aceea târzie să mă întâlnesc cu Harb? M-ar disprețui Harb dacă m-aș duce să-l întâlnesc? Era el asemenea celorlalți bărbați din tribul nostru? Dacă ar afla Daffash? Cu siguranță m-ar ucide ca pe un iepure neajutorat. Nashmi, câinele nostru, lătra

întărâtat. Nasra își pierduse virginitatea. Harb mă aștepta lângă fermă. Lumina lunii îl transforma într-o uriașă umbră albă. Inima-mi bătea atât de tare încât mi se părea că toți bărbații din sat o puteau auzi. Trecea prin pereții groși din lut și se strecura prin urechile surde. Nu le dați ascultare. O ureche făcută din lut, una făcută din cocă. Strigătele lui Raai, paznicul satului, umpleau ulițele — își făcea rondul. În-țoarce-ți încet capul pe pernă, închide ochii și uită-l pe Harb. Mi-am întins trupul tremurând, mi-am îmbrățișat coapsele și am oftat adânc. Îmi răsunau niște cuvinte în cap. Se repetau. Ecou. Eram virgină — albă precum o porumbiță — pură ca stropii de rouă — virgină — miere ascunsă înăuntru.

În cele din urmă, razele de soare începură să se strecoare prin fereastra mică, rotundă; simțeam o durere surdă în stomac. Mi-am tras peste cap rochia neagră, m-am frecat la ochi și m-am proptit de peretele din lut. Lacrimile mi se scurgeau pe față. Apa unui izvor nou, pe care pietrele îl ținuseră prizonier timp de sute de ani. Probabil pierdusem dragostea lui Harb. De ce să iubească un iepure fricos? Mama era vinovată, ea îmi spusese să nu le cedez bărbaților. Bărbații, îmi spusese ea, cred că femeile sunt îngeri care coboară din al șaptelea cer. Eu eram o beduină, liberă precum o rândunică și curajoasă ca bunica mea Sabha. Trebuia să-mi fi ascultat chemarea inimii.

Pielea parcă mi se micșorase, scoțând la iveală oasele ascuțite, picioarele-mi păreau mai slabe în lumina palidă a răsăritului, iar mâinile mi se scurtaseră. Voiam să dispar și să nu mă mai gândesc la ce se afla dincolo de ușa din lemn. Tânjeam după brațele lui Harb. Cu degetele-i blânde, el îmi putea deschide petalele florii. Mi-am șters lacrimile cu mâneca și am împăturit salteaua și pătura, apoi le-am așezat peste celelalte saltele de pe cufărul lung din lemn. Am

aruncat covorul cu negru și roșu peste maldărul de saltele, cu grijă ca toate să fie acoperite. Casa noastră gema de oaspeți pe când mama mai trăia. Perne și saltele împrăștiat pe jos. Rochiile mamei putrezeau acum în cufăr. Moliile se înfruptau încântate. Și eu aveam să îmbătrânesc, să decad, să pier.

Am umplut un vas de tinichea cu grăunțe și un altul cu apă. Găinile cloncăneau liniștite în cotețul lor. Mi-aș fi dorit să fiu și eu un pui micuț, să pigulesc grăunțe cu ciocul. Grăunțele pe care le-am aruncat s-au împrăștiat și au aterizat pe capetele găinilor adormite. „Norocul meu este precum făina împrăștiată pe o câmpie.”

Vaca noastră, Halabeh, rumega foarte calmă iarbă. Am aruncat o mână de orz pentru ea și pentru Mujahid, calul. El își întinse frumoasa coamă și necheză. L-am mângâiat pe bot. Cămilele erau legate de trunchiul palmierului din colțul curții. Mestecau orzul, mestecau întruna, ca un mojar neobosit al deșertului. Am apucat ugerile fine ale lui Halabeh și am început să o mulg. Laptele îmi curse pe mâini și apoi în găleata de tinichea. Gustul ostoiitor de lapte cald îmi rămase pe limbă.

Țesutul era o dorință nestăpânită de a transforma lâna murdară. Am găsit în cufărul mamei niște sculuri de lână răsucită și o roată de tors ruginită. Nașra mi-a adus un sac plin cu smocuri de lână tunsă de pe oile șecului Talib, care avea o singură femeie în casă, cu vederea prea slabă să poată toarce. Țineam firele în mâna stângă și le treceam prin brida cea mică, apoi cu mâna dreaptă învârteam roata. Mama îmi spusese că secretul țesutului este o coordonare bună între mâna dreaptă și cea stângă. Firele nu trebuie să iasă nici butucănoase și grele, nici subțiri și slabe.

Fire în poala mea, fire dincolo de orizont, o pânză care se lăsa peste Valea Iordanului, peste Marea Moartă și peste

izvoarele minerale. Firele se întindeau până departe, ajungeau la Mukawir, unde englezii își spânzurau prizonierii, unde trăiau Hakim și capra lui neagră, și-l întrebau: „Există vreun leac pentru o inimă împovărată?” Hakim își îmbrățișa capra și răspundea: „Nu.”

Torsul mă ajuta să uit noaptea ce trecuse, promisiunile încălcate și iepurele laș ce trăia în mine. Tata ieși din casă și, ajutându-se de baston, reuși să meargă drept.

Sunetele fluierului Nasrei se schimbaseră. Le lipsea bucuria pe care o aveau odinioară. Biata femeie, spera că schimbând melodiile se apăra de Daffash. Sărmana, îl crezuse.

— Ar trebui să fii pe câmp, îmi spuse tata.

— Mâinile-mi jinduiau să toarcă, așa că m-am gândit să fac un fir sau două.

— Ridichile și henna au să fie însetate.

Am lăsat roata la o parte, lângă cel care mă întrerupsese. Covorul nu avea să fie niciodată terminat.

Ca să ajung la livada de portocali, trebuia să trec peste vechiul canal și să merg prin noroi. Era mereu la fel, aceeași liniște care îmi cuprindea sufletul atunci când lucram în livadă. Am atins fiecare copac, am curățat straturile de buruieni și am împins stăvilarul, lăsând apa din canal să curgă. În dimineața aceea, pământul răspunse sapei și greblei mele ca și cum ar fi știut cât de tristă eram. Am săpat și am tot săpat, căutând rădăcinile durerii mele ca să le pot smulge cu propriile mâini. Aerul era atât de amar și de sărat în dimineața aceea. Harb avea să mă disprețuiască, iar eu mă disprețuiam deja.

Vocea tatălui meu zbură printre copaci:

— Maha, Maha, fiica mea. Vino aici.

Trebuie să fie ceva important. Bătrânul nu mă întrerupea niciodată când lucram pământul; întreruperile le păstra pentru clipele în care torceam. Mi-am cufundat mâinile în apa

rece a canalului, încercând să le curăț de noroi, însă murdăria de sub unghii nu ieși la frecat.

Am pornit spre casă. Tata era așezat pe covorul pe jumătate terminat. Mama nu reușise să-l termine de țesut. Un covor bej cu maro, lung de zece palme. Trebuia să aibă cel puțin cincisprezece. „Bunica ta Sabha a tors primul fir. Te rog, termină tu ceea ce bunica ta și cu mine am început.”

— Da, tată.

Își legăna trupul, lovi pământul cu bastonul și rosti:

— Stai jos, fiica mea.

Mă bătu pe spate și continuă:

— Harb a fost pe aici.

Sângele-mi năvăli în obraji. Mi-am plecat ochii. Pentru numele lui Allah, oare ce-i spusese tatei? Mi-am apăsat mâinile pe pânțelele încordat, am oftat și am așteptat.

— Ți-a cerut mâna. În seara asta au să vină șeicul Talib și mai-marii tribului să mi te ceară.

Nu reușeam să înțeleg ce-mi spusese tata. Sunetele răsunară o vreme în aer, iar abia apoi luară forma unei voci. Vocile își dădură târcoale, iar apoi se uniră în cuvinte. Harb voia să mă ia de soție?! Dar nu mă aventurasem în noaptea aceea afară din casă. Mama, Allah să-i binecuvânteze suflul, îmi spusese că bărbații sunt asemenea păsărilor de pradă: urmăreau vânatul câtă vreme era viu și se lupta, dar după ce îl omorau și își umpleau burțile, începeau să caute altul. M-am cutremurat și am rostit:

— Allah să apere femeile de nenorocire, de păsări de pradă și de rușine.

Tata mă întrebă:

— Ai să-l accepți pe Harb?

Ca toți bărbații din tribul nostru, mă ceruse de soție pentru că-l refuzasem. Ca lui Daffash, ca lui Raai, și lui îi plăcea să vâneze. Beduin și fiu de beduin. Mama avusese dreptate.

Stomacul mi se strânse când am recunoscut față de mine înșămi cât de mult îl iubeam. În ciuda înțelepciunii mamei mele, mă îndrăgostisem de un vultur. Da, îl iubeam așa cum henna iubea apa. Câtă vreme cămilele aveau să rumege orz și pământul avea să rodească portocali, eu aveam să-l iubesc pe el. Aveam lacrimi în ochi atunci când am încuviințat din cap.

Um Saad

— **M**aha, unde ești? mă strigă Um Saad. Lumina palidă a apusului inunda salonul de spital. Mi-am astupat nările cu degetele, ca să nu mai simt mirosul de medicamente, de urină și de sudoare. Din cerul întunecat ploua cu flori de portocal. Am zâmbit și i-am răspuns:

— Dorm aici, pe patul ăsta, Um Saad.

— Maha, iartă-mă.

— Ți-am spus că nu am nimic de iertat.

— Soră, când m-au scos din Amman și au luat-o pe drumul spre Salt¹, mi-am adus aminte de picnicurile pe care le făceam acolo când eram mică. Mi-am spus: „Haniyyeh, ochii tăi au să vadă o zi fericită. Te duc la izvoarele din Salt.” Pe urmă, soră, am văzut aracii viței-de-vie din Fuhais și drumul îngust se încolăcea în jurul muntelui asemenea unui șarpe. Un val de sânge a părut să mi se scurgă în picioare.

---

¹ Salt, oraș istoric din Iordania (n. tr.).

Panică, asta era. M-au adus la Fuhais, unde trăiesc creștinii și unde sunt duși nebunii. Haniyyeh, mi-am spus, au să te bage într-o închisoare ridicată pe pământ păgân. Mi-au pus o cămașă de forță și m-au împins prin ușa înaltă, grea. Am privit în urmă și am văzut soarele iordanian fierbinte, care învăluia totul într-o lumină gălbuie. În cele din urmă, strugurii aveau să se usuce și să devină stafide. Dacă pășesc peste pragul clădirii ăsteia, mi-am spus, nu am să mai ies niciodată. Nu sunt un personaj din „O mie și una de nopți”. N-am să-l pot chema pe Hasan cel Isteț și să-i port tichia care te face invizibil, n-am să mă pot strecura în altă identitate, în alt trup, n-am să pot călători în alte timpuri și-n locuri mai fericite. Bărbatul ăla imens m-a împins și m-am prăvălit în cameră.

— Kukash.

— Cum? Păr zburlit?

— Da, Kukash.

— I se potrivește numele. Părul lui seamănă cu o mătură.

Am râs amândouă. Un sunet straniu, spart, de rebab¹. Ne-am uitat una la alta și ne-am oprit. Um Saad, încă legată de pat, își întoarse capul spre stânga, ca să se uite prin cameră.

— Nu te obosi. Salonul e gol, sunt în el doar paturile și măsuța.

— Allah să mă ierte, când te-am văzut dormind în patul ăla, cu rochia neagră, bentița neagră, nu m-am putut abține. Să stai în cameră cu o orășeancă e una, iar să stai cu o beduină mizerabilă e altceva. Dar, Maha, tu nu ești mizerabilă deloc. Când mi-ai făcut frecție cu apă rece, mâinile-ți miroseau a grădini, a pășuni cu fructe coapte. M-ai purtat în mica mea grădină de pe Muntele Castelului. Pe viața ta, nu mi-ai

¹ Rebab, instrument muzical oriental cu două coarde (n. tr.).

alinat doar picioarele și mâinile cu degetele tale, ci și inima. Aveam patru ani, eram îmbrăcată în rochia mea portocalie, cu ghetuțele verzi și alergam cât de repede puteam spre leagăne. Strângeam tare în mână piastrul pe care mi-l dăduse tata în dimineața aceea, atât de tare încât mă dureau degetele. Îmi era teamă să nu-l pierd, iar odată cu el să-mi pierd și rândul la leagăn și vata de zahăr pe care voiam să mi-o cumpăr. Instalau leagănele în apropiere de râul care împarte Ammanul în două. Niciodată nu puteam să dorm în noaptea dinaintea mării sărbători. Stăteam pe perne, așteptând nerăbdătoare să aud cele douăzeci și una de salve ce anunțau începerea festivităților. A doua zi urma să fie una a încântărilor, plină cu vată de zahăr și leagăne. Ziua următoare purta promisiunea unor hăinuțe noi și a libertății. Mama, Allah să-i binecuvânteze sufletul, mi-a făcut o rochie din resturile de material pe care le ținea în șifonier. Era din șifon turcoaz, presărată cu inimi mici din alabastru. Eram sigură că văzusem de câteva ori cum inimile băteau. Tum-ti-tum-ti-tum. Leagănul urca sus-sus, spre cer, și toți copiii din leagănele de lângă râu cântau laolaltă:

Azi e sărbătoarea mea, ya-la-la.

Port haine noi, ya-la-la.

O rochie cu franjuri, ya-la-la.

Cu pieptarul brodat, ya-la-la.

Mama nu uita niciodată să-mi dea și o bandă de cauciuc, pe care o fixam în jurul fusteii, ca să nu o ridice vântul. Mă ridicam în picioare pe leagăn. Pământ, cer. Pământ, cer. Cartierul Imigranților, unde stăteam noi, apoi cerul albastru nesfârșit. Casele erau împodobite cu panglici de culori deschise, vesele, și cu flori de hârtie. Sub copacii de pe malul

râului, vânzătorul de vată de zahăr terminase de aranjat în cărucior norișorii roz, pufoși și-ncepu să strige:

— Bucle-dulci, vată de zahăr! Delicioasă și gustoasă!

Cutia cu Minuni cânta o melodie săltăreață, veselă. Pământ, cer. Pământ, cer. M-am ținut și mai strâns de frânghia leagănelului și am zburat sus, mai sus decât toți ceilalți copii, mai sus decât casele din Cartier. Ya-la-la. Când omul a oprit frânghiile din învârtit eram amețită, fruntea mi-era asudată și mâinile-mi tremurau. Atunci, jur, am văzut cum inimile micuțe de pe rochie băteau tare.

Cu jumătatea de piastru rămasă mi-am cumpărat o vată de zahăr imensă, roz și am început să o molfăi. Buclele-dulci mi se topeau în gură nelăsând nimic în urma lor. Mai apucam o bucată, ca să prind gustul acela dulce, ca o furnicătură. Maha, soră, viața mea e asemenea vatei de zahăr: din afară pare pufoasă și plină, dar pe dinăuntru e goală ca salonul ăsta blestemat de spital. Și i-au spus vatei de zahăr „bucle-dulci”. Ca viața mea. Viața unei fete. O minciună pufoasă pentru jumătate de piastru. Ya-la-la.

Maha

Tata își târșai picioarele prin pământul umed al curții și veni spre mine.

— Bine ai venit, tată.

Capul lui pe jumătate ras îmi amintea de o cârțiță bătrână, cenușie. Eșarfa albă pentru cap îi era înfășurată în jurul gâtului, iar cămașa în dungi avea mânecile pătate.

— Te rog, tată, lasă-mă să-ți spăl cămașa.

Nu voia să mă lase, doar Maliha știuse cum să-i spele cămășile. Nu trebuia să umble așa, cu *kohl*-ul¹ scurgându-i-se pe obraji. Probabil o plânsese iar pe mama. Frecându-și degetele slabe și uscate, mă întrebă:

— Tot mai lucrezi, Maha?

De când devenisem femeie, nu mai voia să muncesc la câmp, era obositor și rușinos. Locul femeii era într-o încăpere bine închisă. Dar n-ar fi vrut nici să mă opresc din a munci pământul, pentru că eram singura care avea grijă de straturile tinere. Am ghicit toate astea în întrebarea lui.

---

¹ *Kohl*, fard negru de ochi utilizat atât de femei, cât și de bărbați (n. red.).

— L-ai văzut pe Daffash azi? Trebuie să pună orzul la păstrare.

În spatele nefericirii tatălui meu se afla un singur om, un singur cuvânt: Daffash. Își dorise un fiu bun. Un țăran în stare să-și afunde mâinile în țărană și să transforme bucata aceea de pământ într-o livadă înfloritoare. Allah i-a dat un afemeiat și un iubitor al orașului. Voia să modernizeze ferma. Cu o mâna lovea și cu alta aplica lecurile.

— Nu, nu l-am văzut. Poate că a plecat la oraș.

Se așeză și-și îndreptă spatele, sprijinindu-se de baston.

Am cufundat cana de tinichea în apa rece.

— Bea, tată, bea fericit și sănătos.

Începu să-și legene ușor trupul, în timp ce privea soarele apunând.

— Fiul meu e ademenit de luminile orașului. Navighează îndrumat de stele false. Uită-te la fiii șeicului Talib. Cum au ținut ei plugul în țărană, de la răsărit la apus!

Daffash pleca la oraș în fiecare joi dimineața și se întorcea abia duminică seara. Știam prea bine cum se întâmpla totul. Diminețile de luni erau cele mai dificile. Căuta nod în papură pentru orice. Unde îi erau pumnalul, micul dejun, câinele? Unde îi erau sandalele? Mă trăgea de păr. Șobolan mizerabil, cea mai urâtă femeie din lume. Fă ce-ți spun! Popul de insulte și lovituri nu putea fi oprit decât de bastonul din lemn al tatălui. Atunci Daffash își cerea scuze și îmi dădea un pachet de ciocolată străină.

— Pe sufletul mamei mele, am să-ți răscumpăr durerea, tată, i-am spus.

Își trecu degetele uscate peste costițele mele și rosti:

— Fie ca niciodată să nu cunoști o zi nefericită, Maha.

Tata obișnuia să-mi împletească pletele lungi în două cozi. Mângâierile lui îmi ostoiu durerea. Îmi spunea că-i aduc aminte de mama mea, Maliha, Allah să-i binecuvânteze

sufletul. Aceeași ochi mari, căprui, și bărbia tremurătoare. Mama îi cerea lui Allah să o apere de deochi și să-i dea o viață pe care s-o poată îndura. A murit la puțină vreme după ce fuseseră culese recoltele. Oamenii din Hamia nu au știut care a fost motivul bolii ei. Jumătate din corp îi era paralizată, iar din ochiul stâng nu mai putea clipi. Ochiul bolnav privea snopii de orz. Au luat-o în toiul nopții și au dus-o în curtea sanctuarului lui Abu Aubaydah. Au așezat sicriul în fața mormântului sfântului, care era bine ascuns sub covorele groase, verzi, și sub perne roșii din catifea. Îți pui coatele pe acele perne și te rogi lui Abu Aubaydah să i te laude profetului Mohamed. În noaptea în care am pierdut-o pe mama, aerul umed ne-a acoperit asemenea unui cearșaf ud din catifea neagră. Din depărtare, dinspre minaretele strălucitoare ale Ierusalimului, răzbăteau strigăte extaziate: „Allah-u-Akbar, Allah e măreț, Allah-u-Akbar.” Mama mea renunțase la sufletul ei, zăcând acolo, pe betonul acoperit cu găinaț. Murise cu ochii larg deschiși deoarece nu mai putuse clipi. Vai, ochiul ei bolnav!

— Maha, lumina ochilor mei, te rog, bea niște lapte! — așa îmi spunea.

Daffash, cu ajutorul bărbaților tineri din tribul Qasim, înălțase trei corturi pentru logodna mea. Norul de praf pe care reușiseră bărbații să-l ridice mă orbea. Nu vedeam nici cine lega frânghiile, nici cine împingea stâlpii. Hamda, vecina mea, năvăli în încăperea femeilor, roșie la față și găfâind.

— Soră am vrut să vin mai devreme. Iartă-mă, am întârziat din cauza lui Flayyeh, care s-a întors de pe câmp și a cerut ceva de mâncare.

— Nu te grăbi. Bărbații prăjesc boabele de cafea.

— Allah să-ți dăruiască fericire pentru faptele bune ale mamei tale Maliha, amin, rosti ea cu răsuflarea tăiată și-și

strânse mai bine eşarfa neagră în jurul capului, acoperindu-și fruntea lată. Oamenii din Hamia spun că e îndrăgostit de tine.

Am ridicat din umeri și am privit prin crăpătura dintre perdele, ca să văd câți bărbați veniseră să-mi ceară mâna în numele lui Harb. Șeicul Talib arăta solemn și demn în pelerina lui de un maro pământiu. Bărbații purtau pelerine cu tivurile aurite și-și unseseră bărbile cu mosc luat din glanda unei gazele sălbaticice. Fiii șeicului formaseră lângă el o semilună. Imamul Rajab, îngrijitorul sanctuarului; Jarbwa, cel mai priceput păstor al tribului, Raai, paznicul și Hajjeh Hulala, moașa, completau semiluna, făcând-o semicerc. Tata stătea lângă șeicul Talib și strălucea asemenea unei perle așezate între mărgelile false.

— Allah să ne binecuvânteze oaspeții. Bine-ați venit în casa noastră, repeta el.

Când Harb intră în cort însoțit de Daffash, inima-mi începu să danseze în ritmul sunetelor pe care le făcea Jarbwa cu mojarul și pisălogul. Dring-drang-dring-drang. Mustașa lui deasă și barba îngrijită străluceau în lumina slabă a lămpii cu benzină. Silueta singurului palmier se întindea spre orizontul palid și se înălța către cerul tulbure. Soarele apunea încet, cu grijă, parcă. Mi-am dus mâna la inima ce-mi bătea cu putere și am încercat să respir normal. Nu trebuia ca femeile din trib să vadă cât de emoționată eram.

M-am așezat lângă Hamda și am respirat adânc. În ultima sclipire dinainte ca soarele să dispară cu totul, am apucat să văd rândurile de portocali, straturile de ridichi și de henna, caii legați de palmier, casa singuratică, cu ferestrele ei rotunde. De ce acceptasem să mă mărit cu Harb, care nu era diferit de ceilalți bărbați din trib, care mă ceruse de soție pentru că-l refuzasem? Tatăl și mama mea obișnuiau să șadă sub palmier împreună, stând de vorbă. Ea se sprijinea de el,

iar el râdea. Când Harb m-a cerut în căsătorie fusese ca și cum o cazma uriașă mă lovise în cap și spusese da. Da, aveam să dorm lângă Harb în fiecare noapte pentru tot restul vieții mele, da, aveam să-i spăl pelerina, cămășile din bumbac și chiloții. Aveam să-i pregătesc mâncarea și să-i văd dintele auriu strălucitor în fiecare zi, pentru tot restul vieții mele. Imaginea încețoșată a șirurilor de portocali îmi trecu din nou prin fața ochilor. Am dat din cap, legându-mi astfel destinul de cel al lui Harb. Ochii mei distinseră o gazelă alergând și urechile-mi auziră ecoul melodiilor Nasrei, clinchetul tălângilor oilor ei, care se îndreptau spre casă. Îmi plăcea mirosul de santal ars, învăluit de aroma moscului. Harb mă iubea.

Zdrăgănitul ibricului de alamă și al ceștilor pentru cafea mă readuse în cort. Șeicul Talib refuză ceașca de cafea oferită de tatăl meu. Își dresе vocea și rosti:

— Nu am să-ți beau cafeaua, șeicule Nimer, până nu-mi vei da ceea ce ți-am cerut. Încă nu ne-ai dat un răspuns.

— Oh, pe Allah, ai să fii încântat.

— O vrem pe fiica ta Maha pentru fiul nostru Harb.

— Pe Allah, bea din cafea, șeicule, răspunse tata cu vocea tremurătoare.

Trebuie să-i fi fost tare greu să mă mărite. Eram mereu alături de el, menajera lui și cea care-i muncea pământul. O lacrimă fierbinte mi se prelinse pe obraz atunci când șeicul Talib sorbi din cafea și spuse:

— Cafeaua îți e gustoasă, iar fiica îți e bună de măritat.

Toți bărbații își ridicară ceștile:

— Felicitări! Să aveți belșug și băieți!

Mi-am șters repede lacrimile când am zărit fața lui Harb. Prima rază de lumină după o noapte lungă, o recoltă de lămâi după trei ani de așteptare — nu, fața luminoasă a unui nou-născut.

— Jarbwa, adu-ți rebabul. Cântă-ne niște muzică frumoasă.

Sunetul aspru al rebabului trist îmi aminti de mama, Allah să-i binecuvânteze sufletul. Vai, cât mi-aş fi dorit să fie acolo, să participe la nuntă şi să-mi uşureze povara de pe umeri! Hamda trebuie să fi observat norul ce-mi adusese o umbră pe faţă, pentru că începu să chiuie. Sunetul prelung şi tremurat le spunea bărbaţilor că şi femeile erau bucuroase. Chiuitul îi invita şi pe ceilalţi oameni din Hamia să se alătore adunării. Copiii îşi tot împungeau şi întrebau mamele unde e mireasa. Nu erau convingşi că femeia cu rochia pătată şi cu faţa murdară era mireasa cea strălucitoare.

Nasra, Halimeh, Hamda şi fiicele lor se aşezară în cerc în jurul meu şi începură să bată în tobă şi să cânte:

Suntem femeile din Qasim. Haya, haya.

Zvelte precum palmierii. Haya, haya.

Parfumate precum dulcele busuioc. Haya, haya.

Rebabul trist îmi răsună în urechi. Jarbwa istorisea povestea Umaymei. Vântul, ce asculta şi el, purtă povestea până la urechile femeilor. Jarbwa vorbi despre trăsăturile minunate ale Umaymei. Era virtuoaasă şi pură, gata de sacrificiu şi frumoasă, generoasă şi curajoasă. Când am privit feţele aspre ale femeilor din cortul slab luminat, mi-am dat seama că Umayma pe care o laudau bărbaţii exista doar în mintea lor.

M-a fermecat, şi-a acoperit faţa cu vălul,

Pur şi sfânt este numele Umaymei.

Delicată şi cu forme frumoase, potrivit de înaltă,

Chiar din basme coborâtă, dacă frumuseţea ar putea

Transforma o copilă a pământului într-o făptură de basm.

Palmele îmi tânjeau după roata de tors, însă mama lui Harb, mătuşa Tamam, era cu ochii pe mine. Mă supraveghease toată

Stâlpi de sare

seara, stând tăcută și trăgând din pipa de care nu se despărțea niciodată. Am simțit cum ochii ei mici și strălucitori m-au urmat atunci când am ieșit din cort. Am scos niște smocuri de lână, roata și câteva fire din cufărul mamei, apoi am traversat pe furiș curtea. Am dat peste Harb, care căuta boabe de cafea, să prepare încă o fiertură. Mă apucă de încheietură și șopti în întuneric:

— Mi-e dor de ochii ăștia căprui. Nunta noastră o să fie vinerea viitoare. Pregătește-te, mireasa mea!

Am dat din cap, mi-am smuls mâna din a lui și m-am întors în cort ca să stau cu femeile din trib, care tot se lăudau pe sine, în vreme ce bărbații visau la Umayma.

În noaptea aceea n-am avut voie să torc nici măcar un fir. Hajjeh Hulala și mătușa Tamam insistară că era semn rău ca mireasa să toarcă în noaptea logodnei. În noaptea aceea n-am avut voie să torc nici măcar un fir.

Povestașul

În numele lui Allah cel Milos și Milostiv, așa spuse Domnul: „Cu adevărat, Noi l-am făcut pe om din lut tare, provenit din nămol moale, iar pe jinn l-am făcut și mai înainte, din focul fierbinte.”

Ah, măreții mei stăpâni, roștiți o rugăciune pentru profetul nostru Mohamed și pentru companiile lui cei drepti. Aceasta este a treia noapte a Ramadanului, luna milosteniei și a binecuvântărilor. Lepădați-vă de păcate, căți-vă și întoarceți-vă la Allah, care ne-a plămădit din pământ, apoi dintr-o picătură de sămânță, apoi dintr-un cheag, apoi dintr-un coloș de piele, cu formă și fără formă. Maymoon, dulcea mea maimuțică, unde rămăsesem cu povestea? Mai ții minte? Mintea-mi devine asemenea unui centru otoman de inspecții. Tot mai mulți oameni pot intra cu ușurință, însă o părăsesc greu. Anii înșelători se perindă prin fața mea, iar tot ce pot face eu este să istorisesc povești. Construiesc regate magice și dau viață morților. Slavă Lui, Celui ce va învia oasele după

ce ele vor fi putrezit. Vai! împărățiile Lui dăinuie, iar a mea se pierde în marea uitării.

Vaaaai, vaaaai, yaaabaaaa.

Stăpânul meu, imamul din moschee,

mi-a poruncit să mă căiesc și s-o uit.

Am spus, pe Allah, să mă căiesc nu am de gând.

Mereu am s-o iubesc.

Stăpânii mei, iertați-mă, Regina Tristeții domnește asupra trupului meu muritor. Ținutul blestemat al tribului Qasim nu-ți lasă decât amărăciune: arid, palid și bolnăvicios. Cealaltă lumină din marea întunericului este umbra Mahăi.

Mama Mahăi, Maliha, a învățat-o să mânuiască toporul, să gătească cel mai bun *mansaf*¹ și să țeară. Sufletul unui jinn aprig ce a scăpat din adâncurile mării trebuie să o fi posedat. Când avea doar zece ani a reușit să are singură pământul tatălui ei, să gătească și să hrănească douăzeci de bărbați din trib și să toarcă fire pentru mama ei.

Maliha nu era muritoare, ca noi. Frumusețea ei o depășea pe cea a profetului nostru Iosif, iar înțelepciunea ei era cunoscută precum înțelepciunea stăpânului nostru Luqman. Luminile casei ei atrăgeau musafirii — călători —, care se repezeau precum moliile spre moarte. Ea reușea, cu ajutorul fiicei, să hrănească toate ființele din casă, de pe câmp și din cer, chiar și păsările călătoare și albinele. E vorba de douăzeci de cămile, o livadă de portocali, găini, vaci, cai, oașpeți și un stup de albine. Păsările fericirii pluteau deasupra capetelor lor. Cu ochii mei, ce au să fie mâncați de furnici curând, am

---

¹ *Mansaf*, fel de mâncare originar din Arabia, ulterior adoptat ca preparat național în Iordania. Constă în carne de oaie gătită într-o fiertură din iaurt uscat fermentat, se servește cu orez, lipie și ornat cu migdale (n. tr.).

văzut cum liniștea și armonia domneau asupra aceluși ținut. O grădină căzută din cer și așezată acolo. Mi-am îmbrățișat măgărița, mi-am așezat capul pe grumazul ei și am plâns pentru tinerețea mea irosită pe tărâmurii reci și îndepărtate, ce nu cunoscuseră căldura soarelui beduin.

Măgărița mea Aziza are ochii albaștri. Uitați-vă la ochii ei mari în timp ce ei privesc cerul, tronul lui Allah. Albastru azuriu, precum culoarea Pământului-Mamă când e privit din al doilea cer. Mohamed, în timp ce zbura pe calul înaripat al-Buraq, a văzut pământul; a văzut o minge albastră plutind în întuneric și a căzut în prosternare. Lăudat fie Cel ce a creat noaptea și ziua, soarele, luna și pământul, fiecare plutind pe orbita lui. Albaștri sunt ochii Azizei.

Blestemat fie diavolul! Când mă văzu ștergându-mi lacrimile fierbinți de gelozie, privi cu ochii-i mari, albaștri spre casa șeicului Nimer și, dintr-odată, i-a lovit deochiul. Ochi mari și albaștri, o bărbie ascuțită și o casă distrusă. O casă distrusă, ochi mari și albaștri și o bărbie ascuțită. Tot ce fusese bun devenise acum malefic. Caut izbăvire la Domnul, de răul pizmașului când pizmuiește.

Frații mei, la puțină vreme după aceea Maliha muri, șeicul Nimer se prăbuși, iar Maha se transformă într-o femeie-demon. Oamenii spun că Maliha învățase vrăjitoria de la Harut și Marut, îngerii blestemați și stăpânii magiei negre. Torcea și rostea vrăji cât erau nopțile de lungi. Despre Harut și Marut s-a spus pe nedrept că ar avea legătură cu regele Solomon, care era un credincios adevărat. Ei învață omenirea vrăjitoriile ce le-au fost arătate la Babilon. Ei nu știu, însă cu siguranță răul este prețul pentru care își vând sufletele. Da. Chiar și Raai, paznicul satului și unul dintre cei mai buni bărbați ai lui, s-a jurat că le-a auzit pe Maliha și pe Maha șoptindu-și una alteia:

— Sângele bărbaților... carnea prăzii... rinichii vulturului... tremur în sângele lui.

Bunul om își strânsese în brațe pușca și începuse să-l invoce pe Allah. A simțit o slăbiciune în picioare când le-a auzit. Trebuie să fi vorbit despre el. Știa că nu-l plăceau pentru că stătea cu ochii pe ele și nu le lăsa să culeagă ierburi otrăvitoare. Raai își pierdu fertilitatea chiar acolo, pe loc. Teama, stăpânii mei, lovește trupul bărbaților și-i lasă sterpi, fără nici o sămânță vie în ei. Deși paznicii sunt curajoși, ei nu pășesc ferm pe pământ, ca să nu calce pe vreo nenorocire târâtoare. Veghea neîncetată pe întuneric le face ochii să se tot mărească, până ce ajung ca ai bufnițelor. Ei mor înainte de vreme, pentru că nu pot vedea bine la lumina zilei. După moarte, caută întunericul etern. Arabii nu au mințit atunci când au spus: „Cel ce veghează asupra credincioșilor lui Allah moare mai devreme, împovărat.” Lăudat fie Allah, Stăpânul Zilei Judecării.

Un țipăt ascuțit spintecă liniștea lăsată asupra satului, trezind fiecare suflet și fiecare spirit. Aziza lovi din copite, iar Maymoon scânci. Se spune că Maha strigase „Mamă, unde pleci? De ce mă lași singură aici?” Lătratul puternic părea din altă lume, făcea părul măciucă și transforma genunchii în mușchi de copac. Mi-am luat maimuța în brațe și am început să citesc versete din Coran deasupra capului său, ca să-l calmez și să se oprească din tremurat. Strigătul Mahăi fusese la fel de puternic ca țipătul îngerului nesusup Iblis, când fusese alungat pe pământ. Fie ca Allah să ne ofere iertarea Lui. Am văzut apoi o procesiune ce se îndrepta spre sanctuarul lui Abu Aubaydah. Toți bărbații, toate femeile, toți copiii și bebelușii participară la înmormântare. Azrael, neîndurătorul înger al morții, băntuia deasupra ținutului blestemat al tribului Qasim, cu ochii-i însângerați și mantia neagră ca smoala. Păstorița Nasra strigase cât putuse de tare:

— Rămas-bun gâturilor voastre. Iată, Azrael.

Când au depus sicriul deschis al Malihăi în curtea altarului, am apucat să-i zăresc fața. Avea ochii larg deschiși, cu care m-a țintuit, acuzatoare. Trebuie să fi fost atinsă de un demon, judecând după mușchii contorsionați ai feței ei. E periculos să te joci cu jinnul soldat al stăpânului nostru Solomon. Shammar, jinnul cel malefic, și-a înfipt degetele în ochii ei, iar ea muri pe loc. O siluetă fantomatică, înfășurată într-o pelerină neagră, stătea lângă sicriu, ca o sperietoare de ciori. Allah, apără-mi gâtul de mâinile pătate ale lui Azrael.

— Maha, fiica ei, murmură o babă și dispăru în întuneric.

Doi ochi imenși, oribili, ițindu-se dintr-un craniu micuț și rotund. Am îngăimat:

— Izbăvire caut la Domnul zorilor de răul beznei când se lasă.

Oamenii din trib arătau ponosiți și speriați. Se îngrămădeau în jurul sicriului și se aplecau spre pământ, rugându-se. Mi-am amintit atunci că eram străin în ținutul lor și că studiasem Coranul în tinerețe, dar nu mă rugasem niciodată lui Allah. Am încercat să-i imit pe musulmani când se îndoiau de spate și se plecau. Cei din tribul Qasim aveau un fel ciudat de a se ruga și m-am străduit din greu să-mi stăpânesc râsul. Mai întâi își îndreaptă spatele și-și așază palmele deschise în spatele urechilor, apoi își împreună brusc mâinile deasupra pântecelui; șoptesc ceva o vreme, pe urmă îndoiaie genunchii, se apleacă și se aruncă la pământ, în prosternare. La finalul acestui ritual epuizant — pe care îl repetă de mai multe ori —, își întorc capetele întâi spre umărul drept, apoi spre cel stâng, rostind: „Pacea și binecuvântările lui Allah fie cu voi.” Ei chiar cred — după cum am descoperit mai târziu — că Îngerul Faptelor Bune stă pe umărul lor drept și că Îngerul Faptelor Rele stă pe cel stâng, înregistrându-le de zor păcatele și virtuțile. La sfârșitul înmormântării strigară în cor:

— Oh, Allah, prefă-mi teama de mormânt în dragoste!
Ajută-mă să cunosc ceea ce am uitat! Amin!

Satul a oftat ușurat atunci când Maliha a murit, însă odrasla ei cutreiera ulițele, promițând și mai mult rău și distrugere. Maha, onorații mei stăpâni, cu ajutorul păstoritei Nasra, plănuie să-l omoare pe sărmanul ei frate Daffash pentru a moșteni ea pământul. Daffash este un tânăr zvelt, inteligent, plin de idei și dornic să-și modernizeze satul înapoiat. Mergea la oraș, vorbea cu învățații englezi și crea împreună cu inginerii acestora planuri pentru dezvoltarea văii. Ținea busolele călătorilor, hrănea caii inginerilor și le povestea acestora ce spun oamenii despre ei, le traducea ce era scris pe pietre, din araba colocvială în cea literară. Călătorii și inginerii vorbeau araba literară și puteau citi perfect Coranul, însă nimeni din Arabia nu vorbea limba Cărții Sfinte. Așadar, Daffash îi asculta silabisind cuvintele — el nu știa nici să scrie, nici să citească —, compunea din silabele lor fraze, apoi le recita cursiv cu accentul lui beduin. Spre exemplu, „Jos cu Declarația Balfour”, în urma complicatului proces de traducere qasimică, devenea „Cineva de sus trebuie să cadă”. Sunetele sunt foarte similare. Ha, ha, ha. He, he, he. Blesmat fie diavolul. Daffash fu recompensat cu generozitate de acești călători străini. Iar acum noi ne vom recompensa urechile cu un cântec. Bateți, bateți, bateți toba.

Eu sunt povestașul.

Traista mi-e plină cu declarații.

Eu sunt depănătorul-torcătorul.

Tot torc și torc balfournații.

Doamnelor și domnilor, Balfour, mi-a spus prietenul meu englez, era un lord care trăia într-un ținut îndepărtat numit

Britania. Lordul englez, după ce vâna vulpi cu haita lui de ogari zile întregi, era tot plictisit. Avea chef să joace un joc numit „Teritorii”. După spusele englezului, lordul Balfour dădu bucata de teritoriu ce se întindea în vestul râului Iordan unui trib ce n-avea o așezare a lui. Un teritoriu fără oameni pentru niște oameni fără teritoriu, se gândi el. El dădu pământul pe care stăm acum unui trib saudit, apoi se scutură de praful plictiselii. Cete de soldați englezi și familiile lor au invadat valea. Rose, fiica șefului tribului de englezi, a participat la nunta qasimită. Însă înainte de a vorbi despre nuntă, trebuie să vă povestesc despre cei doi vulturi, despre cele două păsări de pradă.

Daffash dormea când Maha și Nasra au năvălit în cameră, au smuls pușca de pe perete, au încărcat-o și-au îndreptat-o spre el. În noaptea de dinainte, ele stătuseră pe marginea canalului, plănuind să-lucidă. Au căzut de acord să-l împuște, apoi să-i îngroape trupul în curte. Cel mai bun moment pentru îndeplinirea planului lor era spre seară, când soarele avea să înceapă să coboare spre munți, iar noaptea se apropia. Tatăl lui mergea de obicei la moschee, pentru a se pregăti de rugăciunea de la apus. Casa avea să fie goală, iar bărbatul lipsit de apărare. Însă Allah este mereu treaz și are să-i apere mereu pe credincioșii neajutorați. Când am văzut-o pe Maha în moschee arăta malefică, bântuită și capabilă săucidă un om, iar a doua zi să ia parte la înmormântarea lui. Amândouă l-au scuipat în față și au spus:

— O să-ți aruncăm stârvul vulturilor înfometați!

Allah să înnegrească fețele acelor femei. Nu au minte și nici credință în Allah. Chiar în momentul în care ele au năvălit în casă, șeicul Nimer s-a întors pe neașteptate, pentru că uitase să-și pună sandalele. Lovi mâna Mahăi, în care ținea pușca, și începu s-o mustre. Raai i-a auzit certându-se

Stâlpi de sare

amarnic. Nasra se repezi afară și o apucă grăbită spre munții înnegurați, cât mai departe de casa plină de vrăji.

Maha urla precum un ghul¹ flămând, căruia îi fusese luată prada chiar în ultima clipă. Deși sunt un străin pe meleagurile lor, am reușit să le aflu veștile rușinoase. Lăudat fie Domnul, căci toți vom muri curând.

---

¹ Ghul, în folclorul arab, demon care trăiește în locuri pustii (n. red.).

Maha

Cele cinci cămile pe care Harb i le-a dat tatălui meu ca parte din dotă șontăcăiau în lumina răsăritului. Silueta subțiratică a tatei și cămilele uriașe păreau ireale în dimineața aceea. Cerul cobora asupra capetelor noastre, aducându-și strălucirea voalată. M-am spălat pe față și i-am dat tatei o ceașcă de lapte. Degetele-i subțiri erau din ce în ce mai uscate și mai înnegrite. Îmi era milă de bătrân, pentru că era tot mai neputincios, în vreme ce eu deveneam tot mai puternică. Înainte îmi era frică de el, dar după moartea mamei ochii lui și-au pierdut înverșunarea.

— Bună dimineața, tată. Bea, cu fericire și sănătate.

— Are să-mi fie dor de mâinile astea când vei pleca.

— Harb e călăreț, iar toate câmpiile și deșerturile sunt casa lui.

— Ce vrei să spui?

— Când va fi plecat, am să vin să te văd.

— Locul tău e lângă bărbat.

— Dar tu ești tatăl meu mult iubit.

— Fiica mea, Daffash s-a dus la oraș să-și aducă prietenii.

— Allah să ne ajute. Cum pot fi mireasă și în același timp să-i servesc oaspeții?

Mama murise cu ochii deschiși pe podeaua sanctuarului lui Abu Aubaydah. Singurul lucru pe care dorise să-l fac era să termin de țesut covorul. Va rămâne neterminat, mamă.

Jarbwa și Raai veniră să taie oile.

— Salutări bărbaților, am rostit, ascunzându-mi fața cu vâlul.

— Unde sunt oile? mă-ntrebă Jarbwa, ascuțindu-și pumnalele.

I-am condus în curtea din spate și le-am arătat cele cinci oi care așteptau liniștite să fie căsăpite. Bărbații trântiră oile cu spatele la pământ, le legară picioarele din spate și strigară:

— În numele lui Allah!

M-am șters pe frunte cu mâneca. Oile se zbăteau și loveau din copite fără încetare. Le despicară gâtlejurile. Trupurile se zvârcoleau în vreme ce-și trimiteau sufletele spre Creator. Cămașa albă a lui Raai era pătată, iar de pe pumnale se scurgea sângele. Când oile au încetat să-și miște capetele în spasme, bărbații le-au legat de niște cârlige în spatele casei, apoi au început să le jupoaie cu pumnalele. Soarele apunea. O briză răcoroasă îmi atinse fața, ascunsă sub vâl. Animalele nu simt durerea dacă sunt jupuite după ce au fost tăiate.

— Hei, femeilor, animalele tăiate sunt acum ale voastre! strigară paznicul și păstorul.

Cu ajutorul Nasrei și al Hamdei, am izbutit să trag leșurile în curtea din față și să le tai în bucăți. Am pus carnea în vase mari și am aprins focul sub ele. Fiicele Hamdei plecară pe câmp, să mai adune vreascuri pentru focul de sub

cele două vase mari cu orez. Hamda supraveghea orezul, așa că m-am hotărât să mă apuc de coptul pâinii. Halimeh cânta în vreme ce amesteca în vasele cu carne de oaie. Vocea-i era tristă:

Hei, tu, ce te sprijini pe sabie,
 Sabia ta m-a rănit.
 Între creaturi și oameni,
 Iubirea ta onoarea mi-a răpit.

Am vărsat un săculeț de făină într-un lighean, am adăugat apă și am frământat aluatul până ce am simțit că degetele mă dor de parcă le-aș fi descărnat până la os. Când m-a văzut, Tamam, a plescăit din buze și a spus:

— O mireasă coace. Vine sfârșitul lumii.

Am zâmbit și am aprins focul sub tava pentru copt. Mi-am plimbat câte un pumn de aluat dintr-o mână în alta, până ce a devenit subțire precum eșarfele negustorului țigan. Aș fi vrut ca țiganul să treacă în după-amiaza aceea prin sat, să cumpăr niște esență de iasomie și o eșarfă transparentă din brocart pentru față. Mi s-a părut că am văzut printre flăcările de sub tavă mâinile mamei, vânturând aluatul. Sudorea se amesteca acum cu lacrimile. Când mă atingeia odinioară blând pe cosițe, îmi dispărea durerea adusă de palmele lui Daffash.

— La ce te aștepți? E băiat. Allah l-a pus cu o treaptă mai sus. Trebuie să acceptăm hotărârea lui Allah, îmi spunea ea.

Prin fumul albastrii am văzut un Land Rover apropiindu-se de câmpul nostru. S-a oprit în stratul de ridichi și de henna. Cuprinsă de mânie, m-am repezit spre mașină cu pumnii încleștați. În mașină era Daffash, cu două femei vopsite și un bărbat îmbrăcat în haine imaculate.

— Mutați-vă mașina! am strigat la ei. Vai, henna și ridichile mele!

Cel de la volan zâmbi și porni motorul. Nu am putut vedea cât rău făcuseră, din cauza norului de praf pe care îl ridicase. Blestemat fie Daffash și prietenii lui de la oraș!

Mă arătă cu degetul și spuse:

— Sora mea, scorpie de mireasă.

Femeile izbucniră în râs și rostită, în dialectul lor orășean:

— Imposibil!

Pe fețele străinelor se citea surpriza, disprețul. Mizeria, sângele și lacrimile trebuie să le fi părut respingătoare.

Erau femei, ca și mine, dar atât de diferite! Una dintre ele purta o rochie strâmtă, rușinos de scurtă. Aranjându-mi rochia, am plecat ochii. Fiecare părticică din trupul femeii era dezvăluită de materialul subțire. Portțigaretul din care pufăia semăna cu pipa lungă a lui Tamam, dar pipa mătușii era făcută din lemn gros de măslin, în timp ce portțigaretul femeii era subțire, dintr-o piatră neagră scânteietoare, cu margini aurite. Nu înțelegeam de ce-și tunseseră cosițele și-și legaseră panglici cu pene în jurul capetelor aproape chele. Una era brunetă, iar cealaltă blondă, străină de meleagul nostru. Buze roșii, păr deschis la culoare și sprâncene subțiri cât un fir. Îmi venea să încălzesc niște apă și să le spăl vopselurile de pe față. Le-aș fi putut da niște rochii lungi, negre, qasimite și eșarfe pentru cap. Ce rușine! Pe tâmplele cărunte ale tatălui meu, femeilor ăstora nu le era rușine să-și arate trupurile bărbaților care le priveau.

Daffash își răsuci mustața subțire între degetul mare și arătător, își întinse brațele și odată cu ele și pelerina-i largă, și spuse:

— Bine ai venit, pașă. Bine ați venit, oaspeții noștri. Faceți parte din familia noastră, iar ținutul nostru va fi verde sub pașii voștri.

M-am întors grăbită în casă, pentru a o pregăti de oaspeți. Am cărat saltelele și le-am pus unele lângă altele peste covoarele groase. Când au intrat în casă s-au oprit în fața tabloului lui Sittna Badryya.

— Hmmm, murmurau.

Le-am explicat, cu respirația tăiată, că Sittna Badryya era o faimoasă frumusețe beduină.

— Ciudat, zise bărbatul căruia Daffash îi spusese pașă, nu are tenul întunecat.

Timiditatea m-a oprit să-i spun că nu toate femeile beduine aveau tenul întunecat, că „întunecatul” are nuanțe nenumărate. Mi-am mușcat buzele și am adus două prosoape, ca orășencele să-și acopere picioarele goale, desfăcute generos privirilor. Blonda se jucă cu prosopul ei, apoi îl împături și și-l așeză în jurul gâtului. Mi-am stăpânit chicotitul.

— Hei, fato! Adu cafeaua, lătră Daffash la mine, aruncându-mi una dintre privirile lui amenințătoare, și adăugă: E ziua nunții tale. Hai să n-o stricăm.

După ce am ieșit din casă am început să râd de femeile de la oraș, care nu aveau nici un strop de rușine. Am dat peste Hamda și i-am spus povestea cu prosopul.

— Așa sunt obișnuite, soră. Pe Allah, bărbații se plictisesc de ele foarte repede. Ele le arată totul, dar noi ne ascundem comorile. Când Flayyeh se culcă cu mine se simte ca și cum ar fi cucerit orașele Andaluziei, îmi spuse Hamda. Orășencele n-au pic de rușine sau de sfiiciune.

Mă bătu ușor pe umăr și-mi mai zise:

— Am să fac niște cafea pentru musafiri. Tu mai bine mergi și fă baie.

— Casa e ocupată.

— Atunci în magazie.

— Îi duci tu cafeaua lui Daffash?

Hamda dădu din mână, poruncindu-mi să plec. Am umplut butoiul cu apă, am pus câteva frunze de lămâi și l-am lăsat să fiarbă pe foc. Mirosul frunzelor de lămâi îmi aminti de anotimpurile abundenței. Nasra mă ajută să duc butoiul în magazie. Căii și cămilele noastre pășteau lângă Marea Moartă. Allah să-i dea lui Jarbwa viață lungă! Am pus doi saci cu fân în spatele ușii închise și am început să mă dezbrac de hainele murdare. Tălpile-mi erau aspre și uscate, unghiile de la picioare și mâini erau îmbâcsite cu noroi și mizerie, iar pielea o aveam aproape neagră. Nu eram ca femeile cu pielea moale, vopsite, care stăteau cu picioarele desfăcute pe salteaua noastră. Însă Harb mă iubea. Oamenii spuneau că am ochii migdalați, ca ai mamei. Mi-am frecat bine pielea cu o lufă și săpun Kanan, din orașul Nablus. Parfumul de ulei de măsline și cimbru inundă încăperea pe jumătate întunecată. Câinele Nashmi lătră. Cum o să mă pot despărți de el? Cum o să pot dormi lângă un bărbat străin? Tata are să fie neajutorat fără mine. Allah să-l pedepsească pe Daffash pentru faptele lui rușinoase.

Am strigat-o pe Hamda:

— Te rog, adu-mi hainele mamei. Sunt în cușorul de lemn.

Tremuram când Hamda mi-a aruncat hainele, prin ferestruica de sus, de sub tavan. Am atins veșmintele ca și cum aș fi ținut-o de mână pe mama. Am mirosit pantalonii roșii, strălucitori, juponul roz, rochia lungă, din catifea brodată cu măргеle aurii.

Fire subțiri aurii străbăteau vălul negru, asemenea unor lacrimi sclipitoare. Silueta scăpărătoare a mamei străbătu magazia, lăsând în urmă-i măргеle strălucitoare. Am început să plâng iar.

Mama era singura persoană care m-ar fi putut îndruma, care m-ar fi putut ajuta și lua de mână. Unde era ea? Ce ar

trebui să fac atunci când brațul lui Harb se va întinde către mine? Dacă aş fi mers la Marea Moartă în noaptea aceea nu m-ar mai fi cerut de soție. Mama avea dreptate. Oare ne-am putea petrece noaptea nunții lângă Marea Moartă, sub stelele singuratice și sub luna plină de dor?

Um Saad

— **M**aha, soră, mă chemă Um Saad.
Am privit fereastra cu gratii și luna învăluită în nori. O minciună îndepărtată. Un spital. Medicamente și nori. Am întors capul.

— Da, Um Saad.

— Ochii tuturor făpturilor omenești au adormit, chiar și ai lui Kukash și Salam; ai tuturor, în afară de ai noștri.

— Da, Um Saad.

— Allah și creaturile lui sunt împotriva noastră. De când am venit pe lume, nu am cunoscut nimic în afară de nefericire și durere. Caut în minte, să găsesc vreo amintire plăcută, dar nu e nici una. Tata se întorcea acasă, în casa noastră din Hamidiyyeh, în Damasc, plin de mizerie și noroi. Fața îi era obosită și pătată. Pe umăr i se bălăngănea pușca. Tata a fost rebel, a luptat împotriva francezilor din Siria. Trebuie să-i fi speriat tare pe francezi, pe mine cu siguranță mă speria de moarte. Tot țipa și se învârtea prin camera mică până ce ajungeam să înot într-un lac de teamă, sub pătură.

Vorbea neîncetat despre crime și despre sânge, despre explozibili și cadavre, până ce-mi îngheța sângele în vene. Purta pantaloni largi, negri, își încrucșa peste piept curele cu gloanțe și-și acoperea capul cu un turban. Îmi țineam pleoapele strânse, ca să nu-mi intre în ochi sângele ce tot curgea și cadavrele în descompunere.

Într-o dimineață, m-a trezit mama și mi-a spus:

— Pregătește-te, Haniyyeh. O să mergem în Transiordania, plecăm din Siria.

Îmi plăcea mult numele țării în care aveam să mergem. Transiordania — îmi suna așa de muzical. Mi-am împachetat rochiile, pantalonii, lenjeria, pantofii și păpușa de cârpă, Habibeh, într-o bocceluță și am pornit în spatele mamei. O căruță cu doi catâri ne aștepta în fața casei. Tata puse în spatele căruței cufărul mare din tinichea și ne spuse să ne urcăm și noi. Încet, piața din Hamidiyyeh dispăru, verdeța începui să se rărească. Nu mi-am dat seama că aceea avea să fie ultima oară când vedeam locul unde m-am născut. Din spatele căruței, în timp ce mă țineam bine de margine și fredonam în minte „Trans-trans-trans-Iordania”, priveam cum ținutul devenea tot mai alb, mai uscat și mai aspru. Tata avea să nu mai lupte cu francezii, iar apoi poate că avea să ne lase și pe mine și pe mama în pace. Nu îmi plăcea tata, însă pe francezii care-l făceau să fie neliniștit și murdar chiar îi uram.

Tropăitul ritmic al catârilor m-a adormit. Am dormit multă vreme, iar atunci când m-am trezit, căruța era înconjurată de călăreți și de alte căruțe. Împreună cu alți luptători și cu familiile lor, formam o caravană șerpuită ce se îndrepta încet către un loc numit Amman. După patru zile de călătorie, de praf și de zgomot al cailor, păpușa mea Habibeh n-a mai dormit. Noaptea, stelele scăpărau, iar eu aș fi vrut să le pot culege și să fac din ele un colier pentru

Habibeh, păpușa mea cea murdară. Apoi am auzit un strigăt ce ne-a speriat:

— A-M-M-A-N!

Ținându-mă cu ambele mâini de marginea căruței, am privit punctul verde ce se vedea în depărtare. Maha, soră, a fost dragoste la prima vedere. Când ne-am mai apropiat de el, am văzut copaci și apă, am văzut oamenii ăștia frumoși, caucazienii, arând pământul și cântând, am văzut căruțele cu porumb și crestele munților. Damascul era plictisitor și plat, Ammanul era palpitant și plin de coline. Tra-la-la. Trans-trans-trans-Iordania, unde munții erau înalți, câmpiile erau verzi, iar casele albe, pline cu miere și frișcă.

Deodată, doctorul Edwards și asistenta Salam descuiară ușa și intrară.

— Sunteți încă treze, spuse el, ținându-și mâna pe stetoscop.

Am închis ochii strâns-strâns.

Chiar și prin pleoapele închise, am putut-o vedea pe Salam zâmbind mecanic în vreme ce rostea:

— Cred că acum au să doarmă copilele noastre.

Au ieșit din cameră încuind ușa în urma lor. Am auzit clinchetul cheilor și sunetul pașilor ce se îndepărtau.

— El cine e?

— Un doctor dintr-un ținut numit Anglia.

— Și ce caută aici?

Am ridicat din umeri.

— Te rog, Um Saad, povestește în continuare.

— Maha, doamnă a poporului, m-au trimis la școală. M-a pus mama să mă îmbrac cu o fustă neagră, lungă, o pelerină neagră și să-mi acopăr capul și fața cu un văl negru. Încălzită, mascată și fără să pot respira, m-am dus la *kutab*, școala religioasă condusă de moschee. De abia vedeam trotuarul, nu puteam distinge fețele trecătorilor. Oamenii din

jurul meu erau parcă făcuți din vălătuci de fum. *Kutabul*-ul nu era departe de casa noastră. Profesoara era o cercheză în vârstă, pe nume Rahimeh. Purta un văl alb și o rochie lungă, însă nu-și acoperea fața, care-i strălucea, rotundă ca o lună. Mi-a urat bun-venit și m-a întrebat dacă mi-am adus un sendviș pe care să-l mănânc în pauză. M-am ridicat în picioare și i-am răspuns:

— Da, doamna profesoară, cu brânză și castravete.

Toți au râs de mine, iar eu mă simțeam teribil de neîn-demânatică și muream de cald sub pelerină.

— Stai jos. Ți-ai adus Sfântul Coran?

— Da, doamna profesoară.

Am călcat pe marginea fustei lungi și m-am împiedicat, prăbușindu-mă sub un maldăr de haine.

— Bun. Am să te învăț primul verset din Coran și să scrii puțin în arabă.

— Da, doamna profesoară.

Ne-am așezat în semicerc în jurul ei și am repetat după domnișoara Rahimeh versetele Coranului. În numele lui Allah cel Milos și Milostiv.

— Nu trebuie să faci greșeli când citești cuvântul lui Allah. Scoate-ți masca, Haniyyeh, nu vezi nimic cu ea pe față.

Mi-am ridicat vălul și am văzut fețele colegelor de clasă. Figurile fetelor din Transiordania străluceau de fericire. Le-am zâmbit și eu și-am oftat. Dintr-odată, aerul devenise mai răcoros, iar camera mai mare. Eram așa de entuziasmată că învățam ceva nou, versete din al-Fatiha. *Sura* mea preferată era Cheagul de sânge.

— „Citește în numele Domnului tău ce a creat! Cel ce a creat omul dintr-un cheag de sânge... El l-a învățat pe om cu condeiul, l-a învățat ceea ce nu știa.”

Și eu, soră, ca un burete uscat, absorbeam toate lucrurile pe care nu le știam. Școala îmi oferea o scuză pentru a ieși din casă și a scăpa de furia tatălui meu. Însă vântul bate întotdeauna în partea opusă dorințelor vasului. După un an, când am ajuns la *sura* Ya-Sin, la mijlocul Coranului, iar eu învățasem să-mi scriu numele, tata mi-a poruncit să stau acasă, cu mama.

— Ești fată mare acum.

Dar nu voiam să fiu fată mare, voiam să-mi silesc corpul să fie iar mic.

Îmi era dor de domnișoara Rahimeh și de Dalal, prietena mea, îmi lipsea drumul până la *kutab* din fiecare dimineață și sendvișurile cu lipie umedă, brânză și castravete.

— Da, tată, i-am răspuns, iar în clipa aceea mi-am auzit colegile de clasă repetând, ca pe o lecție de gramatică: „Haniyyeh, care peste doi ani va deveni mama lui Saad, i-a spus da tatălui ei.”

Maha

M-am furișat încet în încăpere, ca să nu mă observe oaspeții veniți pentru nuntă, însă mă văzu orășeanul și spuse:

— Ce ochi fermecători de beduină!

Muream de cald în rochia grea de catifea și m-am rugat la Allah ca Daffash să nu mă pună să fac ceva. Tata intră în cameră târșâindu-și picioarele și privi dezaprobator picioarele dezgolite ale fetelor de la oraș. Ochiul lui nu-i întâlniră pe ai mei atunci când îmi spuse:

— Allah să te protejeze, dulcea mea copilă.

Inima-mi zbură din piept și-l îmbrățișă pe bătrân. Era trist.

— Daffash, vino să pregătești *mansaf*-ul.

Am răsuflat ușurată și i-am spus:

— Orezul e gata, carnea de oaie e bine coaptă în iaurt, iar pâinea e învelită în pânză de sac.

Allah să-mi binecuvânteze vecinele, ele făcuseră cea mai mare parte din muncă. Fără ajutorul Hamdei și al Nasrei nu aş fi terminat de gătit.

Marginea uneia dintre saltele arăta atât de confortabilă și de îmbietoare, că m-am prăbușit pe ea, mi-am încrucișat picioarele, și le-am vârât sub rochia lungă. Orașenii vorbeau despre cluburile engleze, despre căpitani și biserici. Eu nu văzusem niciodată așa ceva. Femeia blondă rosti într-o arabă ezitantă, fără nici un sunet gutural:

— Sunt acceptați doar englezii.

Femeia brunetă vorbi și ea, în araba ei stâlcită:

— Dar prietenii ofițerilor?

Daffash își răsuci mustața subțire și, privind lung la femeia blondă, rosti:

— Dar eu? Am petrecut atâta timp traducând inscripțiile din araba veche pentru călători.

Blonda îl bătu ușor pe umăr și-i răspunse:

— Tu ești un arab deschis la minte. Nu există prea mulți ca tine.

El își răsuci iar mustața între degetul mare și arătător, șoptind:

— Nu dorim de la voi decât aprobare și acceptare!

Deși începuseră cu toții să râdă zgomotos, nu mă simteam în largul meu printre ei. Daffash era un prost. Loviturile de tobă, cântecul și chiuiturile femeilor din trib își croiră drum prin cameră și mă salvară de a mai asculta cum era stâlcită araba.

Șeicule Nimer, Allah să-ți crească averea.

Ești cel mai bun socru.

Binecuvântată fie casa lui Nimer.

Venea familia lui Harb, să mă ducă în cuibul nupțial. M-a cuprins dintr-odată frica. Inima mi se învârtea prin cameră, agățându-se disperată de câte un lucru: saltelele vechi cusute de mama, cufărul de lemn, roata de tors unsă, pușca englezească a tatei, vasul vechi din lut, covorul din lână doar pe jumătate terminat și oglinda cu marginile rotunjite. Bătrânul meu tată mi-ar fi putut vedea bărbia tremurând, așa că am lăsat în jos vâlul din brocart, acoperindu-mi fața pătată de lacrimi.

Silueta înaltă, înfășurată în pelerină, a unchiului lui Harb părea să umple încăperea, iar mama lui stătea atât de aproape de mine încât îi simțeam respirația ce mirosea a tutun. Când Tamam termină de inspectat mireasa fiului ei, se hotărî să stea jos. Astfel am putut vedea fetele tinere din trib, care dansau în mijlocul camerei miciuțe. Mă simțeam puțin amețită. Nu era nici un pic de aer în locul ăla așa de înghesuit. Toba, fetele care săreau cu eșarfe colorate și bătrâna mamă a lui Harb — toate făceau parte dintr-un vis nedeslușit. Chipul brăzdat de riduri al tatei apăru dintr-odată în față. Nu l-am putut privi în ochi, așa că mi-am lăsat privirea în jos și am fixat-o asupra degetelor de la picioare. Mă luă de mână și mi-o strânse ușor cu degetele lui zgrunțuroase. Vocea-i tremurată îmi ajunse la urechi:

— Au venit să te ia, mireasă.

M-am ridicat, privind în continuare spre degetele de la picioare, care de abia erau acoperite de tivul rochiei de catifea a mamei. Tata s-a apropiat și m-a sărutat pe frunte. I-am șoptit:

— Tată, nu uita să mănânci.

— Să aveți grijă de ea! îi spuse el unchiului lui Harb.

— O vom îngriji ca pe ochii din cap.

Unchiul lui Harb își întinse brațul lung, mă apucă de mâna liberă și-mi spuse:

— Vino cu noi, fiica mea.

Vântul călduț al nopții îmi dezmierda vălul. Lămpile cu gaz ardeau deasupra capului meu, iar parfumul florilor de portocali îmi copleși inima, amintindu-mi că mă despărțeam de ferma mea, de straturile mele de henna și de ridichi, de cămile și de găini, de câinele nostru Nashmi, de calul nostru arab Mujahid și de vaca Halabeh. Casa lui Harb stătea liniștită la marginea satului. Procesiunea înainta spre corturile bine luminate din curtea șeicului Nimer. Țigăncile dansatoare ajunseseră deja, unduindu-se și legănându-se în costumele lor transparente, în mijlocul bărbaților din trib. Rușine lor, să stea precum femeile de la oraș, aproape despuiate! Lovitura de tobă țigănească era mai insistentă și mai puternică decât cea arabă:

Mireasa noastră e verde, verde.
Obrajii-i sunt precum merele.
Presărați flori de iasomie,
Aprindeți lumânări, ardeți tămâie.

Nu eram nici verde și nici nu semănam cu merele. Aveam nouăsprezece ani și spatele mă durea groaznic din cauza oboselii. Am intrat în cort, m-am așezat pe covorul gros și mi-am întins picioarele înțepenite.

Procesiunea de nuntă se deplasă iar, însă de data aceasta către casa lui Harb. Bărbații porniseră călare pe cai, iar femeile mergeau pe jos. Câțiva dintre călăreții cu pelerine purtau lămpi scăpărătoare. Femeile laudau virtuțile miresei. Strămoșii ei fuseseră generoși, mama ei fusese o soție supusă, iar ea însăși era castă și pură. Pâlpâitul luminii le tot acoperea și apoi dezvelea fețele zâmbitoare. Picioarele mă dureau și le simțeam obosite, cu toate că le țineam pe țărâna rece. Am văzut cum Land Roverul trecea uruind pe lângă procesiune.

Fratele meu Daffash plecase la oraș cu cele două femei și cu stăpânul lui. Speram ca tata să nu afle. Nu rămăsese în sat nici măcar pentru nunta surorii lui. Nasra se strecură printre femei și merse pe lângă mine, ca o umbră.

— Să te ajute, Allah, soră, îmi șopti ea. Nu pot să mă căsătoresc, eu. Doresc un copil, eu.

Am luat-o de mână și i-am spus:

— Nu-i nimic, poate e mai bine pentru tine așa. Allah hotărăște ce e mai bine pentru noi.

Mi-am lăsat capul în jos. Singurul cercel pe care-l purta Nasra se legăna în lumina slabă a lămpilor aflate în depărtare și-mi amintea de fapta umilitoare a fratelui meu, care acum se dusese după străina aia ca un câine credincios.

Am avut mult de mers pe ulițele adormite, printre casele mici, din lut, cu ferestre înguste și luminoase. Sanctuarul lui Abu Aubaydah se ridica înalt și curat în partea stângă a satului. Îmi imaginam că mâinile mamei țineau roata de tors în întuneric, încercând din greu să prindă câteva momente de liniște și să toarcă măcar puțin. În lumina palidă, stătea privind modelul covorului ei neterminat. Fundal bej și forme maronii. Ulițele adormite mi se tot întindeau sub tălpi, asemenea unui râu nesfârșit. Iordanul străbătea valea, stropind cimbrul verde și busuiocul de pe mal. Curgea spre Marea Moartă, lacul de care eram îndrăgostită. Din când în când, buzele-mi tânjeau după gustul sării.

Casa puternic luminată a lui Harb arăta străină în întuneric. În curte fuseseră ridicate niște corturi, pentru oaspeți. Acoperișul nostru de acasă era jos și rotunjit, al lui Harb era înalt și drept. Când tata construisese casa, rotunjise intrările sub formă de arcade. Casa lui Harb avea linii drepte, care se întâlneau formând unghiuri ascuțite. Liniile casei noastre erau circulare și domoale. Trupul meu nu avea să se potrivească pentru a intra pe ușa dreptunghiulară. Era noua mea casă.

Trebuia să mă liniștesc. Mi-am repetat asta de câteva ori, până ce minaretul sanctuarului prinse ecoul și repetă:

— Liniștește-te. Transformă-te într-un dreptunghi. Allah-u-Akbar.

Când m-am strecurat pe ușa străină, am fost întâmpinată de fața strălucitoare a lui Harb, de mustața lui groasă, de dintele din aur și de trupul lui zvelt, înalt. Coapsele-i ferme stăteau drept mărturie zilelor nesfârșite petrecute călărind cai arabi puternici. L-am iertat că era la fel ca ceilalți bărbați și mi-am acceptat dragostea pentru el. Mă luă de mână, făcându-mă să mă simt dintr-odată subțire, moale și catifelată. Când mă ajută să mă așez, plămânii părură să mi se strângă în piept. Coastele mele prinseră aripi și porniră în zbor înalt când Harb ridică vălul din brocart, dezvăluindu-mi fața. Îmi privi cu ochi rugători, supuși genele încărcate de lacrimi. Inima-mi zbură afară din piept și pluti deasupra capului soțului meu.

Când Hamda se apropie și mă sărută pe frunte nu am putut plânge. Harb era singurul de a cărui prezență era conștientă fiecare fibră din ființa mea. Ea-l privi și-i spuse:

— Ne e foarte dragă. Să ai grijă de ea!

— Pe Allah, să nu vă faceți griji. E frumoasă precum o iapă pursânge și țin la ea ca la ochii din cap.

Când Hamda ieși din cameră, toată lumea plecă odată cu ea. Toboșăreasa, dansatoarele, Tamam și Hajjeh Hulala. Prietenele mele, Halimeh și Nasra, m-au sărutat pe obraz și au zburat din odaie precum liliicii care simt sosirea întunericului.

Harb își întinse brațele și mă îmbrățișă strâns, ca și cum s-ar fi temut să nu dispar asemenea călăreților din Karak. Mama îmi povestise că oamenii din Karak erau uneori treziți noaptea de caii ce nechezau și de clinchetul săbiilor luptătorilor profetului din Bătălia de la Mutah. Când locuitorii din

Karak priveau afară, călăreții dispăreau în lumina difuză a răsăritului. Călărețul meu îmi luă fața în palmele sale și își plimbă ochii asupra buzelor ce-mi fremătau și a bărbiei tremurânde. O atingere care cerea, care dezmierda. Printre sunetele tobei și chiuiturile femeilor, am distins cântecul din noaptea nunții:

Hei, mire,
Suntem pure
Și catifelate precum petalele trandafirilor.

Toții membrii tribului aveau să aștepte în fața ușii dovada virginității mele. Fetele și băieții, copilași pe jumătate despuiați, bătrâni știrbi și călăreții — cu toții erau însetați de sângele meu. Inima începu să-mi bată nebunește. Ce avea să-mi facă? Urma să-mi curgă niște sânge. Era ca un ciclu obișnuit? Întrebările îmi zburau prin minte ca niște porumbei în vreme ce Harb îmi masa picioarele. Îi puteam vedea părul des și pielea întunecată de pe umăr. Nu mă mai simțisem niciodată atât de moale.

Am tresărit, îndepărtându-mă repede de Harb, când am auzit-o pe Tamam ciocănind la ușă:

— Fiule, fă-mă să merg cu capul sus tot restul vieții mele. Arată tribului dovada că ești mândria tribului Qasim.

Harb își lăsă capul în mâini. Nu mai era interesat de trupul meu.

— N-am să o pot face dacă tot bat la ușă.

L-am strâns în brațe. I-am sărutat fruntea asudată, ochii, nasul, gura. Auzeam galopatul cailor de afară și focurile trase în aer. Tinerii din trib deveneau nerăbdători. Harb se culcă pe podea, închise ochii și-și întinse picioarele. Simțeam că trebuia să fac ceva ca să-l ajut. Nu știam exact ce. M-am întins lângă el și i-am odihnit capul pe sâni mei. Începu să

respire liniștit și întinse din nou mâinile spre picioarele mele. Fața îi era acoperită cu sudoare, iar brațele-i tremurau.

— Totul e bine, i-am spus, e bine.

— Da, mi-a răspuns și m-a sărutat pe buzele întredeschise.

O bocănitură puternică în ușă l-a înghețat pe Harb. Se ridică și lovi peretele cu picioarele.

— Haide odată, șuieră Tamam, tot tribul așteaptă. Așteptarea poate să aducă rușine bătrâneții mele.

Lui Harb îi dădură lacrimile când spuse:

— Maha, nu pot.

Mă gândeam la onoarea mea. Eram virgină, aveam sângele în mine, dar Harb era cel care trebuia să-l verse. Harb era cel care trebuia să facă dovada că eram virgină. Ce s-ar fi întâmplat dacă cei de afară n-ar fi primit cearșaful pătat de sânge? Ar fi crezut că nu aveam onoare. Rușinea mi-ar fi ucis tatăl.

— Nu au să ne lase în pace până n-au să obțină un cearșaf alb picurând de sânge. Dacă nu li-l dăm au să creadă că nu sunt virgină. Numele familiei mele va fi mânjit pentru totdeauna.

Fața lui Harb era palidă când rosti cu greu:

— Maha, nu pot.

I-am zâmbit, deodată, și am spus:

— Îi putem păcăli.

— E imposibil! oftă el.

— Crestează-mi degetul cel mic cu vârful pumnalului...

— Nu, n-am să fac una ca asta.

— Sângele meu e ceea ce vor.

— Nu te pot răni în noaptea nunții noastre.

Am înșfăcat pumnalul și mi-am crestat doar vârful degetului, ca să nu sângerez prea mult. În timp ce mă ștergeam de sânge pe cearșaf am văzut lacrimi în ochii soțului meu.

Îmi sărută mâna și-mi spuse că nu voise să sufăr, că iubea fiecare părticică din mine, chiar și degetul cel mic.

— Arată-le dovada castității mele, repede.

Cu mâna tremurândă, ridică în aer cârpa pătată, apoi o aruncă prin ușa întredeschisă. Ar fi trebuit să fie gol. Am chicotit.

Tot tribul a înnebunit când mi-a văzut sângele virgin. Aveau să pună cârpa în vârful țevii unei puști, să se urce pe cai și să tragă câteva focuri în aer. Încă o femeie din trib se dovedise a fi ferecată, iar acum fusese deschisă. Mierea dinăuntru era în siguranță; eram pură.

Um Saad

— **M**aha, soră, oftă Um Saad.
Mă simțeam obosită în seara aceea, ca și cum mâinile și picioarele mi-ar fi fost făcute din mușchi de copac. Nu aveam deloc energie, nu aveam voința de a mai trăi și a vedea încă un răsărit. Mi-am dres vocea și am șoptit:

— Da, Um Saad.

— În seara asta inima-mi tânjește după ceva, ceva ce nu pot atinge. Așa ne-a creat Allah. Tânjim, vrem, dorim, jinduim. Îmi aduc aminte de prima și ultima oară când am fost la cinematograful.

— Ce e cinematograful? am întrebat-o, ca s-o fac să vorbească în continuare, să fie fericită.

— Intri într-un sală mare, te așezi pe un scaun din paie și te uiți la perete. Dintr-odată apare o rază de lumină și începi să vezi oameni și să auzi ce vorbesc. E fantastic.

— Dar de ce mergi acolo să vezi și să auzi oameni?

De ce să fi mers oriunde ca să vezi și să auzi oameni? Nici un loc nu e bun. Lumea e teribil de mică, e ca un salon de spital fără aer.

— E altceva. Vezi oameni pe care în viața de zi cu zi nu ai putea să-i vezi și vizitezi locuri în care nu ai putea merge. Filmul pe care l-am văzut era făcut la Cairo. Îmi plăcea tare mult accentul egiptean și zgomotul marelui oraș. Jucam „prinde piatra” cu Dalal, pe trepte, când m-a strigat mama. Mi-a spus că Omar, fiul lui Um Abdu, avea să ne ducă la cinematograful în a doua zi de sărbătoare. Chiar înainte ca soarele să fi răsărit făcusem deja baie, mă îmbrăcasem cu hainele cele noi și mă pieptănasem. I-am așteptat cuminte pe Omar și pe Dalal, ca să nu atrag atenția tatei asupra ieșirii noastre în oraș. Pe viața ta, a fost cea mai lungă așteptare de când mă știu.

Când Dalal și Omar au bătut la ușă, mi-am revenit. Au intrat, au dat mâna cu tata și au rostit:

— Sărbătoare fericită, unchiule.

— Haniyyeh, adu dulciurile.

Tremurând, le-am oferit bomboane de ciocolată și le-am făcut pe furiș semn să nu spună nimic. Dalal a înțeles, însă Omar ne-a dezvăluit secretul.

— Unchiule, vreau să-ți cer voie să o duc pe Haniyyeh la cinematograful.

Mi-am acoperit capul cu mâinile, ca să mă apăr de explozia de furie ce avea să urmeze. Am așteptat, cu ochii închiși, lovitura cataramii de fier a curelei, geamul spart și cuvintele usturătoare. Nimic. Am deschis un ochi și m-am uitat în jur. Stăteau toți jos și zâmbeau.

— Am să le las cu tine, Omar, pentru că am încredere în tine. Ești bărbat și le poți proteja. Dar să le aduci înapoi de vreme.

Aproape că lăcrimam când mi-am pus *mulaya* turcească. Mi-am potrivit pelerina, masca și vălul, apoi am coborât treptele înguste ale casei.

— Fetelor, pe aici! strigase Omar.

Străzile Pieței de Zahăr erau pline de bărbați și de femei beduine.

Femei beduine? Ca mine. Chiar există. Satul meu, Hamia, chiar există.

— Pe Allah, ca mine.

— Da, ca tine, Maha.

— Eu n-am fost niciodată la oraș. Doar la Fuhais.

— Și aș vrea ca tu să nu fi plecat niciodată din satul tău. Aș vrea ca eu să nu fi mers niciodată la cinematograf. Maha, aș vrea multe lucruri, atunci nu știam ce știi azi. Doar o țineam pe Dalal de mână și-mi desfătam ochii privind lumina curată a râului. Casele vechi, construite pe pietre albe, străluceau în lumina soarelui și perdelele din dantelă fluturau în vânt. Chiar atunci, chiar acolo, m-am molipsit de o boală care se numește „tânjire”. Tânjeam să văd, să aud și să simt ce se petrecea dincolo de acele perdele, dincolo de ușile închise. Viața orașului și locuitorii lui începură să-mi curgă prin vene. Am trecut pe lângă piața de carne, unde se vindeau măruntaie de oaie, pe lângă biserica catolică, unde călugărițele mergeau să se roage, pe lângă piața Bukhariyyeh, unde perșii vindeau mărgelile și paiete, și pe lângă ruinele romane, ajungând apoi la câmpia verde. Mirosul de ridichi ude și de salată învăluia locul. Pârâul care traversa câmpia răcorea aerul.

— Haideți, fetelor, ne strigă Omar, care era întotdeauna cu câțiva pași înaintea noastră.

Litelele roșii, scrise pe un cearșaf alb, anunțau „Cinematograful al-Amir”. Omar ne-a spus să rămânem afară și merse să cumpere bilete. Eram înconjurate de băieți și de bărbați. Nu se afla acolo nici o fată. Am strâns tare mâna lui

Dalal până ce ne-am văzut intrate într-o hală mare, aproape goală, și ne-am așezat pe niște scaune joase din pai.

S-au auzit câteva păcănituri, după care liniște totală. Soră, dacă ai fi aruncat un ac pe podea, s-ar fi auzit căzând. S-au auzit apoi sunete și apărură imagini pe perete. Reclame pentru săpunul Lifebuoy, biscuiții Marie și crema de pantofi Kiwi. Toate fabricate în Anglia. Durau mai mult decât prostiile noastre. Calitate excelentă și standarde înalte. Apoi a început filmul. Farid al-Attrash a apărut pe ecran, iar eu am fost izbită de un sentiment ciudat, ca și cum mi-aș fi pierdut partea de jos a corpului. Îi cânta Samiyyei Jamal, care din cauză că era săracă trebuia să lucreze ca dansatoare din buric într-un club de noapte. Însă era o artistă cu o conduită frumoasă și cinstită. Femeile cu gura mare, care trăgeau cu ochiul prin ferestre mici, o bârfeau și o acuzau de fapte imorale. Samiyya Jamal era nevinovată. Continua să danseze pe melodiile lui Farid. Își legăna și-și unduia șoldurile frumoase, își scutura sânii, iar Farid cânta despre suferințele iubirii.

Într-o noapte, a condus-o acasă cu mașina și a sărutat-o duios pe buze. Partea de jos a trupului meu s-a prăbușit atunci pe podea, simțeam că ar fi trebuit să mă aplec și să-mi țin coapsele și șoldurile cu mâinile. Dar nu puteam. Nu mă puteam mișca, nici măcar nu puteam să clilesc.

Cu tine, cu tine, întotdeauna.

Auzindu-ți pașii, întotdeauna.

Adorându-ți frumusețea, întotdeauna.

— Eu aud mereu pașii fiului meu, mereu. Zgomotul lor dulce are mereu ecou în urechile mele, Um Saad.

Mă ignoră, vorbind în continuare despre film.

— Am plâns când nu l-au lăsat să-și vadă iubita. Am plâns când au acuzat-o că e ușuratică. Am plâns când s-au sărutat

și am plâns și când s-au căsătorit, la sfârșitul filmului. Dalal m-a întrebat de ce plângeam

— Nu pot îndura fericirea, i-am răspuns.

Nu pot să-ndur fericirea. Nu pot să simt mirosul fericirii. Soră, fericirea îmi spintecă inima. Allah a creat oamenii cu o gaură în piept. Oamenii plâng când își amintesc momentele triste, plâng când își amintesc momentele fericite, plâng când își dau seama că nu au trăit nici momente fericite, nici momente triste de care să-și amintească. Blestemată fie viața asta.

În noaptea aceea, Maha, am descoperit jaluzelele și găurile în formă de stele. Am stat pe pernuțe și am privit prin găuri orașul întunecat. Ammanul dormea dus. Uitare inimilor frânte și străzilor triste, pustii. Îmi venea să cad în genunchi; eu, Haniyyeh Um Saad, simțeam nevoia să strig numele cuiva; simțeam nevoia să... simțeam nevoia să dezmierd ceva; voiam să ating, să alint. Voiam să-mi frec nasul de bărbia cuiva. Tot ce am reușit să fac în noaptea aceea lungă, asudată, a fost să mă mângâi singură și să îmbrățișez întunericul.

Maha

Era aproape ora răsăritului. Strigătele bărbaților se potoliseră și mi-am dat seama că mă aflu în brațele lui Harb. Stăteam întinși unul lângă altul pe saltea, în tăcere. Își trecea degetele prin părul meu, desfăcându-mi încet cozile. I-am scos eșarfa de pe cap și i-am îmbrățișat gâtul. Înțelegerea noastră secretă împotriva tribului ne apropiase mai mult unul de altul. Când părul îmi era cu totul liber, mi se revărsa pe umeri dansând. Degetele-i subțiri se plimbau peste ochii mei, peste nas, obraji, urechi și poposiseră pe buze. Liniștea, plăcerea și o foame irezistibilă îmi atacară trupul din toate direcțiile. Eram virgină, iar virginele nu trebuie să le răspundă bărbaților lor. Ar fi putut crede că eram o femeie ușoară.

Îmi sărută partea din stânga a gurii, apoi partea dreaptă și în cele din urmă partea din mijloc a buzelor mele tremurătoare. Nu se compara cu nimic, nici măcar cu a săruta henna, calul sau portocalele. Allah să blesteme cotoroaștele și legile vechi. M-am apropiat mai mult de el și l-am cuprins cu brațele.

— Inima-mi începe să bată tare și să tresalte atunci când te văd, spuse el.

— Călăreții triburilor nu trebuie să placă femeile.

— Doar pe tine, Maha, soața sufletului meu.

Fiecare cuvânt pe care îl rostea, fiecare mișcare pe care o făcea, aduceau cu ele mai multă libertate și bucurie. Trupul îmi era tot mai ușor și mai ușor până când m-am transformat într-o pană de struț.

— Harb, îmi doresc ceva.

— Dorințele tale sunt porunci pentru mine.

— Putem merge la Marea Moartă?

— Da.

— Acum?

Își dădu părul la o parte de pe față, și spuse:

— E prea târziu.

— Nu e departe, i-am răspuns eu cu vocea rugătoare.

Briza călduță și umedă îmi mângâia fața și părul desfăcut. Harb mă ținea de mână. Satul întreg dormea dus, în afara câtorva ferestre la care era lumină. Femeile fără somn alăptau copiii. Am adulmecat parfumul florilor de portocali, mi-am umplut plămânii cu parfumul fericirii mele. Ne-am plimbat de-a lungul malului Iordanului, care era acoperit cu totul de lămâi și portocali. Îmi lăsasem papucii în casa lui Harb și acum mă plimbam desculță pe pământul răcoros. Uguitul porumbeilor era acoperit de sunetul continuu al apei curgătoare. Chiar eram acolo cu Harb? M-am cutremurat. Își deschise pelerina, mă trase mai aproape de el și o înfășură în jurul umerilor mei. Trupul lui cald, alături de al meu, îmi dădea un sentiment de siguranță și de împăcare cu lumea întreagă, chiar și cu fratele meu Daffash.

Mi-am adus aminte de îndoiala pe care am simțit-o atunci când Harb mă ceruse în căsătorie, după ce decisese

să nu mă întâlnesc cu el. Gândisem atunci că Harb era ca Daffash.

— Ești ca fratele meu Daffash?

Harb izbucni în râs, ca și cum putea ghici îndoiala din gândurile mele. Mă apucă și mai ferm de talie și-mi răs-punse:

— Nu.

— Dar m-ai cerut în căsătorie chiar dacă nu am venit la întâlnire.

— Da și nu.

Se opri brusc din vorbit și trupul îi rămase rigid. I-am urmărit privirea și am văzut câteva luminițe mișcându-se pe malul vestic al Iordanului.

— Cine sunt? I-am întrebat.

— Englezii.

— Ce caută în ținutul nostru?

— Dezgropă oasele lui Salahudin.

— Salahudin?

— Salahudin al-Ayyubi, liderul musulman medieval care i-a învins pe Cruciati.

— De ce vor să-i dezgroape oasele?

El privi către malul de vest și-și scutură capul ca un cal furios:

— Nu, nu sunt ca fratele tău Daffash.

Se așeză în fața mea și îmi luă capul în mâini. În strălucirea rece a lunii am reușit să disting expresia de pe fața lui. O mai văzusem la tatăl meu, când își luase rămas-bun de la trupul neînsuflețit al mamei mele. Șeicul Nimer, tatăl meu, plânsese trei zile la mormântul mamei mele. Harb mă trase mai aproape de trupul său cald, îmi mângâie părul și îmi atinse fața. Mâna mea se revoltă împotriva sfaturilor din bătrâni și înconjură talia lui Harb. El își dădu părul pe spate și grăbi pasul, nerăbdător să ajungă la mare.

O imensă câmpie întunecată se întindea în fața noastră, apa proaspătă a râului împreunându-se cu apa sărată a mării. Briza răcoroasă împlânzea căldura aerului. Lumina lunii transforma marea într-o oglindă uriașă, la fel ca aceea pe care bunica mea i-o dăduse mamei. Era asemenea unei bucăți de argint topit. Erau doar câțiva palmieri și puține cămile, ce arătau ridicol de mici pe câmpia uriașă. Totul era răcoros, calm și atrăgător. Sufletul meu se întindea spre cer și se apleca apoi pentru a săruta marea. Eram recunoscătoare pentru darul vieții și am iertat timpul pentru toate nenorocirile pe care le adusesese asupra mea. Daffash era cuprins de o furie teribilă atunci când mă bătea. Sigur, nu voise să-mi facă rău. Mama fusese mereu chinuită de dureri și trebuise să ne părăsească. Să car apă, să-mi consolez tatăl și să fac menajul nu mă epuizaseră deloc. Mi-am întins brațele și am jurat să nu mai plâng niciodată, să zâmbesc mereu și să-mi iubesc soțul până la moarte.

Am început să râd și am luat-o la fugă spre apa argintie, să-mi umplu nările cu aerul sărat, să inspir mirosul înțepător al acizilor și al mineralelor. Apa vindecă toate bolile de piele. Mi-am trecut mâinile prin păr. Harb își desfăcea cureaua, de care atârnau pumnalul și sabia, aruncând-o la pământ. M-am așezat pe o piatră neagră, plată, și mi-am privit soțul. Pelerina îi căzu la pământ. Își desfăcu și cămașa, iar scoțând-o își dezvălui pieptul măsliniu. Mi-am coborât ochii, fixându-mi privirea asupra pietricelelor acoperite de sare. M-am înroșit cu totul când mi-am dat seama că ochii mei voiau să vadă mai mult din trupul lui, că urechile mele doreau să-i asculte răsuflarea și că nasul meu jinduia să-i miroasă trupul uns cu mosc.

Trupul îmi tremura în vreme ce el mă dezbrăca. Întâi scoase vălul, apoi cămașa din mătase a mamei, juponul și apoi pantalonii. Mă îmbrățișă strâns. Mână în mână ne-am

scufundat trupurile în apa călduță ce fusese încălzită în timpul zilei de razele soarelui. Ne-am ținut de mână, ne-am îndoit, am rezistat, iar apoi am cedat tentației. Harb mă sărută pe frunte. Apa era lină, palmierii nu se mișcau în vânt, cerul își ținea răsuflarea. Am înotat spre soțul meu, m-am ridicat și i-am sărutat fruntea. Nu aveam de gând să ascult sfaturile bătrânilor. Trupul îmi fremăta de căldură și viață. Nu, nu aveam să ascult sfatul mamei mele. Iartă-mă, mamă. Privirea din ochii lui era plină de respect și de încântare. Așadar nu mă disprețuia din cauză că îi sărutasem fruntea. Femei din Hamia, trăiți într-un morman de bălegar. M-am apropiat mai mult de el, să primesc fiecare strop din apa mării.

— Ești femeia mea, găfâi Harb, ținându-mă strâns.

— Sunt femeia ta, am repetat eu.

Degetele-mi erau înfipite adânc în spatele lui.

— Îmi aparții mie, insistă el.

— Sunt a ta, am șoptit.

Trupul îmi tremura când l-am primit. Am strigat numele mamei, mi-am arcuit corpul și apoi am cedat. Stelele sclipeau, iar orizontul a devenit mai larg, fără limite.

Munții Hamia, stâncile negre, izvorul mineral, și, dincolo de acestea, înaltul Ierusalim, erau martorii nașterii iubirii noastre. Epuizată și mulțumită, luna se retrase în lumea ei. Îl iubeam pe bărbatul ce-și ștergea acum trupul ud cu cămașa de bumbac. Aveam să-l protejiez, să accept protecția sa și să fiu femeia lui până ce sufletul meu avea să se întoarcă la Creator.

— Eu stau pe o piatră, iar tu pe alta. Mă accepți drept soț? mă întrebă Harb.

— Te accept.

Am râs amândoi. Marea se transformase într-un nor de lumină ce strălucea în ceață, nerăbdătoare să se ridice către

munții Ierusalimului. Auriu înfocat, argintiu strălucitor, maro-închis și o lumină albă veselă. Harb îmi cuprinse fața în mâini și-mi spuse că eu eram iapa arabă ce avea să-l însoțească oriunde ar fi mers, planta ce avea să-i ușureze durerile. Am râs, încercând să-i ocolesc privirea. Cristalele mici de sare ce se prinseseră în părul de pe pieptul său sclipeau în lumină. Mâinile îmi erau pătate de acizi și minerale. Înotasem în mare, făcusem dragoste în mare, plânsesem în mare, ne părăsiserăm pe noi înșine în mare. Bazaltul, cămilele răbdătoare și râul Iordan, care își revărsa apele dulci în Marea Moartă, toate cântau melodia iubirii mele.

Apărându-mi ochii de soare, am cercetat împrejurimile. Muntele Latroun se înălța drept, Munții Hamia se aplecau protectori, iar marea se întindea jucăușă, privind cerul. În dimineața aceea munții aveau o strălucire deosebită în jurul piscurilor. Trebuie să fi fost lumina răsăritului. Trupul mi-a înghețat când am distins umbra strâmbă a lui Hakim urcându-se pe munte.

— Hakim! am strigat cu toată puterea, arătând spre munte. Hakim există, i-am spus lui Harb.

— O crezi pe Hajjeh Hulala? E o cotoroașă bătrână.

Roua și lumina, surorile beduinilor m-au ajutat să-l văd pe Hakim, cu spatele lui strâmb, cu capra cea neagră și bastonul lung. Tata îmi spusese că Hakim, întruparea mâniei și rezistenței arabilor, n-avea să înceteze să respire niciodată, nu avea să moară niciodată și avea să umble mereu prin deșerturile și munții Arabiei. Mulți încercaseră să-i verse sângele, dar el supraviețuise.

Harb avea zugrăvită pe față o expresie ciudată atunci când rosti:

— Hakim a murit acum patruzeci de ani. În ținutul acesta erau doar ruine atunci.

Mă durea chiar trupește faptul că soțul meu nu voia să mă creadă.

— L-am văzut.

— E mai bine pentru el să stea ascuns. Nu trebuie să fie văzut.

Jarbwa îmi spusese odată că Harb lupta împotriva englezilor. Călare, și împreună cu alți bărbați, el ataca bazele armatei. Îmi spusese că Harb lupta împotriva Mandatului. Eram supărată că acum nu voia să împărtășească toate acestea cu mine. Alesese să le păstreze pentru el. Voia ca Hakim și rezistența lui să rămână ascunse. Am evitat scurtătura și am trecut printr-o plantație de bananieri. Hakim urcase pe Muntele Hamia și dispăruse în norul ce-i înconjura piscul. Probabil că Harb mă urmărea îndeaproape, auzeam în spate foșnetul frunzelor groase. Am ajuns într-o vale uriașă, prin mijlocul căreia trecea un pârâiaș. Mi-am spălat sarea de pe mâini și de pe față, iar Harb începu să-și spele părul. Mi-am făcut mâinile căuș și le-am umplut cu apă. Când am turnat-o peste capul lui își schimonosi gura amuzat. Apa proaspătă îi trecu peste ochi și peste mustața stufoasă. Toți copacii din vale, toți viermii orbi de sub pământ, toți șerpii încovrigați sub pietre și toți stropii de apă dansau pe ritmul fericirii mele nou-găsite.

— Fată, ai un protector cu sabie și scut?

— Nu, nu am, dar în fața ta am să mă plec.

Sunetul melodios al fluierului Nasrei îmi ajunse la urechi. Părea mai nostalgic și mai deznădăjduit ca oricând.

— Biata Nasra, am oftat.

— Fratele tău este vinovat, spuse Harb pe un ton de condamnare.

— Deci tribul știe.

— Toată lumea. Tinerii o batjocoresc.

Stâlpi de sare

Nu era destul că Nasra fusese jupuită până la os, voiau să devoreze și ce mai rămăsese. Mi-o imaginam mergând în urma oilor spre pășune. O siluetă întunecată în depărtare. În lumina dimineții, mâinile mele semănau cu două păsări captivate. Harb mă îmbrățișă. Ținându-mi bărbatul de mână, am continuat să mă îndrept spre satul de lut.

Povestașul

În numele lui Allah cel Milos și Milostiv, „Și poeții! Ei sunt urmași doar de cei care se rătăcesc. Nu-i vezi oare? Ei aiurează în fiiece vale spunând ceea ce nu fac.”

O, stăpâni prealumiinați, roștiți o rugăciune pentru sufletul lunii pline, al Profetului nostru Mohamed și al companionilor lui cei drepti. În seara aceasta, a șasea noapte a Ramadanului, luna iertării și a milei, am să adaug încă o pată de culoare poveștii mele, ce este prețioasă și felurită precum un covor persan. Deși am călătorit în Persia, nu-mi pot aminti nimic în afara magicianului ce îngenunchea în fața unor flăcări învăpăiate. Cei slabi de minte venerau un foc tăcut pe care o cană cu apă rece l-ar fi putut stinge. Lăsați-mă să mai adaug o umbră mirajelor din deșertul minții. Greșelile îi urmăresc pe povestași până în abisul sufletelor lor. Pentru a aduce fărâmele laolaltă și a vă dărui o lună perfectă, m-am preumblat din vale în vale.

Cel mai impresionant peisaj se află în sudul acestui locaș al vânturilor. Petra. Măreția, durerea, sculptura! Nu am

văzut nimic asemenea ei, în nici o altă vale. Nici chiar în valea uitată a minții mele. Stânci trandafirii, locașuri în munte și temple. Cu două mii de ani în urmă, când Pământul era doar un deșert pustiu și plat, nabateenii¹ au descoperit o junglă de stânci trandafirii și au început să sculpteze și să tot sculpteze. I-am cerut Azizei să urce până la palat, să coboare la tezaur și să se îndrepte spre mormintele regale, unde erau sculptate șase monumente pentru șase regi. După ce m-am apropiat de fiecare perete, am atins fiecare tavan și am privit fiecare stâlp, mi-am dat seama că vraja acestui loc nu avea să se spulbere niciodată, în ciuda eforturilor mele. Asemenea vulturilor, oamenii trăiseră în locașurile săpate în munte. Pietrele scrâșneau amintindu-mi insignifianța oamenilor care gravează, sapă, sculptează și apoi mor, supraviețuindu-le întotdeauna stâncile dure și cerul albastru. Stâncile trandafirii îmi aminteau de roșeața din obrajii Mahăi. Chiar dacă te așezi cu măgărița și cu maimuța ta exact în mijlocul ei, Petra² rămâne misterioasă, de necucerit. Asemenea Petrei, și Iordanul. Amândoi sunt precum o cutie de bijuterii încuiată, căptușită cu catifea și plină cu aur, peruzele și perle pe care ți le poți imagina, dar nu le poți atinge niciodată cu mâinile tale tremurătoare și avide.

Maha — „smochină indiană amară”, îi spuneau oamenii din Hamia — începu să muncească cu un entuziasm proaspăt în gospodărie. Își petrecea aproape tot timpul udând, smulgând buruienile, afânând pământul și chiar frecând portocalele până ce străluceau în soare. De ce credeți că o făcea? Îmi poate spune cineva de ce? Nu, nu pentru că era o țărancă harnică. Motivul faptelor ei era mai profund de-atât.

---

¹ Nabateenii, populație antică arabă din sudul Iordaniei, Canaan și nordul Arabiei. Regatul nabateean a fost cucerit de Imperiul Roman sub împăratul Traian (n. tr.).

² Petra, oraș construit de nabateeni drept capitală a regatului lor (n. tr.).

Pământul. Da, stăpânii mei, PĂMÂNTUL. Sursa lăcomiei și a tuturor conflictelor.

Ea începu să lucreze cu hotărâre, de parcă livada i-ar fi aparținut ei, nu bietului ei frate Daffash. Vicleșugul femeilor nu cunoștea limite. Era o comoară, credea ea, pe care avea s-o moștenească în curând. Dacă ați fi împărțit lăcomia din ea ar fi fost destulă pentru toate inimile noastre. Vicleșugul lui Allah îl devorează pe cel al credincioșilor.

Primul pas spre a înghiți acea bucată de pământ era căsătoria. Îl văzuse pentru o clipă pe Harb într-o după-amiază rece, pe când ea freca portocalele cu mânăca de la rochie. Bun, își spusese ea. Călărețul acela înalt trebuie să fie fertil, sănătos și puternic. Un protector pentru lăcomia mea. Ce altceva i-ar mai fi trebuit? Ce altceva îi mai trebuie oricărei femei? Întinse covorul mamei ei și începu să toarcă și să facă vrăji, torcând și țesând până ce călărețul se opri și coborî de pe cal. Ea începu să cânte invocându-i pe Gog și Magog, stăpânii răului și ai vrăjilor.

Gog și Magog, aduceți-l la mine.

Gog și Magog, legați-l de mine.

Faceți-l al meu. Dați-mi-l.

Fata îl privi cu ochii ei mari, iar băiatul cel necopt se îndrăgosti. Oamenii din sat puteau să jure că stătea zile întregi fără mâncare, peste drum de fereastra ei, doar ca să-i adulmece prezența. Se prăbuși și nimeni nu spuse „În numele lui Allah”. Vai, cel mai bun dintre călăreți fusese vrăjit, iar lupii întunericului tot urlau consimțind. Se întorcea acasă atât de palid și de bolnav de dragoste, încât Tamam, mama lui, izbucnea în plâns și spunea că fiica Malihăi îi luase mințile.

După zile nefârșite de suferință și lungi nopți nedormite, Harb era slab și fragil ca o rămurică de busuioc. Mama lui își dădu seama că era îndrăgostit nebunește și cât de puternică era vraja în care fusese prins. Două săptămâni mai târziu tobele răsunau pentru nuntă și începea procesiunea. Am pus-o pe Maymoon în poală și m-am așezat sub palmier ca să privesc șirul șerpuitor al beduinilor. Călăreții purtau lămpi, oferind puțină vedere privirii mele. Păstorița mergea în spatele miresei, asemenea unui paznic vigilent, și nu lăsa nici o altă femeie să se apropie de ea. Lumina puternică învăluia chipul miresei, înveșmântată într-un văl negru. În acel moment al păcatului, maimuța îmi sări pe umăr. Voia să-i vadă fața, să-i țină minte trăsăturile, să-și imagineze plăcerile pe care le destinase soțului ei. Fața lui Maymoon era scăldată în dragoste, pasiune, adorație neiertătoare. Și el fusese vrăjit. Lacrimile îi udau fața păroasă. Prietene, iubitul meu Maymoon, nu plânge pentru trecut. Fii înțelept, fii fericit, lovește-ți tamburina de șold, scutur-o, scutur-o, scutur-o,

Maymoon, dulce Maymoon,
Mergi către lună.
Renunță la trup.
Vei muri în curând.
Hihi-haha-hun.

Allah să mă ierte și să-mi accepte căința. Când sunetul tobelor se liniște și chiuiturile femeilor se stinseră, se apropie vântul rece din ținuturile îndepărtate. Aroma de caprifoi îmi învăluia nările. Mi-am îndreptat spatele și m-am așezat pe o stâncă de unde se vedeau corturile. Focurile și lămpile din corturi păreau niște stele, ridicând chemări în întuneric. Ori-zontul sclipea în cenușa soarelui mistuit. Vântul rece al

noptii stârnea praful pământului lipsit de speranță, ridicând nori amețitori. Orizontul se întindea generos, promițând mai multe câmpii acoperite cu șofran. Mi-am așezat pântecele fierbinte pe stânca cea rece, privind norul de praf ce părea o aură în jurul vârfurilor corturilor. În acel moment păcătos, mi s-a întâmplat ceva cu adevărat ciudat. Trupul mi-a fost cuprins de o oboseală nesfârșită, iar o parte din mine s-a desprins și mă privea de deasupra. Mi-am dat seama cât de lipsite de importanță erau eforturile mele și cât de inutil era să vorbesc singur în întuneric.

Uralele sălbatice, galopul și hărmălaia bărbaților și a cailor mă smulseră din nefericirea mea. Maha fusese virgină. Călăreții traseră focuri în aer, izbucniră în strigăte și începură să descrie cercuri în jurul corturilor. Vocile groase ale bărbaților ce cântau „Hee-dehhya, hee-dehhya”, ajunseră până la urechile mele obosite. Maymoon, care privea tot timpul spre ușa închisă a încăperii miresei, începu să țopăie când văzu că bărbații își fluturau poalele pelerinilor. Steagul castității Mahăi flutura în întunericul din vale. Dacă Daffash ar fi fost acolo ar fi simțit cum îi crește inima. Dar Samir Pașa îl convinsese să uite de formalismul ritualurilor de nuntă și să meargă cu el să viziteze noua fermă pe care o cumpărase în partea de sus a Hamiei. Tot ce voia să construiască era o casuță din pietre de prin zonă. Raai îmi spusese că Samir Pașa voia să-l angajeze pe Daffash ca paznic și administrator al plantației. Femeia cu părul închis la culoare era dansatoare egipteană, iar cea blondă era Rose, fata capului tribului de luptători englezi.

Rose era asemenea unei lumânări albe, era precum porțelanul. Ori de câte ori se apropia de ea Daffash, își întorcea capul. Ha, Ha, Ha, He, He, He. Ca să se apropie de omul alb și de toptanele lui de bani, Daffash voia să se căsătorească cu Rose Bell. După cum povestea paznicul, englezoaica se

purta cu beduinul la fel de rece pe cât era țara ei de baștină. Pentru Maha și pentru toate femeile din trib, eu, Sami al-Adjnabi, leul deșertului, nu existam. Eu, maimuța, măgărița și poveștile mele eram invizibili chiar și pentru Nasra, proasta satului.

În vreme ce stăteam pe stâncă, gândindu-mă la perne din mătase, la draperii tremurătoare, la femei împodobite cu bijuterii și la dansatoare din buric, am văzut două siluete strecurându-se afară din casă. Întunericul rece îmbrăca totul, toate creaturile. Nu-mi venea să cred. Erau mireasa și mirele. I-am legat repede pe Aziza și pe Maymoon de o stâncă mare, mi-am aruncat bocceaua în spatele pietrei, apoi am urmărit pe furiș cele două siluete. Se îndreptau spre Iordan. Când s-au oprit pe mal, pentru a privi luminile de pe partea cealaltă, mi-am strâns cureaua în jurul taliei. Pregătiți-vă de distracție. Harb o sărută și o trase mai aproape de el. Sub lumina palidă a lunii, se plimbară spre Marea Moartă. Am găsit niște tufișuri scunde și m-am aruncat la pământ în spatele lor. Dacă m-ar fi văzut, Harb m-ar fi împușcat. Ha Ha Ha.

Bărbatul își scoase hainele și începu să o dezbrace și pe ea. Am reușit să disting o siluetă albă, strălucitoare, cu sâni rotunzi. Goală, nu mai arată ca o beduină. Era albă și sclipitoare precum porțelanul, precum lumânările, precum Rose. Sau poate că nu era? Ținându-se de mână, cei doi și-au confundat trupurile în apă. Toți jinnii și demonii zburau liberi deasupra acelui ținut blestemat de diavol. Maha începu să-l împingă sub apă, ca și cum ar fi vrut să-l înece sau să-l boteze, așa cum fac infidelii creștini, dar el tot mai plutea. O luptă teribilă se porni între ei. Măinile și picioarele li se încleștau, li se amestecau. El se împotriva vrăjii ei scoțând mereu capul la suprafața apei, iar ea încerca să-i fure sufletul cufundându-l în acea mare a demonilor. Un țipăt teribil m-a cutremurat când, în sfârșit, ea reuși să-i posede trupul.

Bărbatul plângea. Tot corpul mi-era supărător de ud. Mi-am ridicat privirea spre cer și l-am invocat pe Allah.

Când soarele răsări deasupra câmpiei acoperite cu tufişuri, îşi începură lunga plimbare spre casă. Picioarele și spatele mă dureau atunci când m-am îndreptat. Femeia vorbea despre cineva pe nume Hakim. Arăta cu mâna spre munții învăluți în ceață. Nimic! Mi-am propus să-l întreb pe Raai atunci când aveam să-l văd. Minaretele din Ierusalim răsunau de chemarea la rugăciune. Nu am mai urmărit perechea și m-am întors spre izvoarele minerale de la mal, ca să-mi spăl trupul pătat de păcate cu apă proaspătă. În timp ce mă freecam să mă curăț, un verset din Coran mi-a venit în gând. „Cei care își iau oblăduitori în locul lui Allah sunt asemenea păianjenului care și-a luat o casă, însă cea mai fragilă casă este cea a păianjenului. O, dacă ei ar ști!” El este cel Măreț și Întept. Preacinstiții mei stăpâni, povestea ce v-am țesut-o până acum este fragilă precum casa unui păianjen. O suflare de vânt, picături micuțe de ploaie pot îndepărta păianjenul și distruge adăpostul lui firav. Cu toții vom pieri curând.

Maha

Mătușa Tamam, mama lui Harb, păru uimită când m-a văzut în dimineața aceea smulgând buruienile de pe peticul de pământ din spatele casei cu două camere. Voiam să eliberez pământul și să plantez niște henna, ridichi și unul sau doi portocali. Solul din jurul casei era sărat și trebuia spălat cu șuvoaie de apă. M-am uitat la casa lui Harb, cu ferestrele ei mici. Avea o mulțime de colțuri, iar a noastră nu avea nici unul. Mamei mele nu-i plăcuseră formele cu unghiuri drepte. Intrările fuseseră modelate cu răbdare sub formă de arcade, oglinda era circulară și chiar și covorul ne-terminat avea marginile rotunjite. Trebuia să mă obișnuiesc cu unghiurile ascuțite, de dragul iubirii mele. Trebuia să fac pământul mai puțin sărat și mai primitor.

În fiecare dimineață căram urciorul cu apă pe creștet și mergeam la Puțul Adânc. Când aruncam găleata de cauciuc prin deschizătura îngustă a puțului, auzeam sunetul răcoros pe care îl scotea atunci când se lovea de apă. Melodiile plângătoare ale fluierului Nasrei și behăitul oilor îmi răsunau

în cap. Lumina puternică a dimineții alunga noaptea cea grea. Mă întorceam pe aleile adormite, cărându-mi urciorul de lut pe creștet. Vocea aspră a lui Jarbwa îmi ajungea la ureche.

Hei, tu care porți urciorul
Hei, tu care porți secretele
Dă-mi niște apă, fată.

Stropeam cu apă în jurul casei și-i trezeam pe toți care dormeau. Tamam își freca ochii și pufăia din pipă. Mă privea cu suspiciune și-mi spunea că de când a plecat Harb în munți, am făcut numai treburi inutile.

La cinci zile după nunta noastră, o mână puternică ciocăni la ușă. Pieptănam părul lui Harb după ce ne terminasem pelerinajul spre plăcere. Allah să ne apere. Harb se înfășură în pelerină și-mi porunci să rămân acolo. Deschise ușa și ieși. Am auzit vocea lui Jadaan vorbindu-i cu răsuflarea tăiată soțului meu. Harb se repezi înapoi în cameră, își puse cămașa din bumbac și haina din piele de oaie, își strânse cureaua cu muniție și-și verifică pumnalul. Pleca într-un raid. Își fixă pe cap eșarfa, își puse sandalele și smulse pușca de pe perete.

— Mi-ai hrănit calul? mă întrebă.

Mi-am pus rochia, mi-am acoperit creștetul și mi-am urmat soțul în curte. În timp ce îi umpleam desaga de pe șa cu boabe și curmale, am observat că-și agita prin aer brațul drept, în vreme ce vorbea cu Jadaan. L-am auzit spunând:

— Alte impozite?

— Englezii... Cu toate forțele, răspunse Jadaan.

— Și impozitele din urmă? întrebă Harb.

— Da... Fără să se consulte cu șefii de trib.

Soțul meu părea furios. Ținându-l pe Jadaan de braț, continuă să-i pună întrebări. Am simțit că avea să plece pentru multă vreme. Am împachetat o bucată mai mare de unt într-un ștergar și l-am legat de marginea șeii. În timp ce se urca pe cal, ochii lui i-au întâlnit pe ai mei.

— Ți-o las în grijă pe mama, geamănă a sufletului meu, îmi șopti el și porni în galop în noaptea neagră precum praful de *kohl*.

Zgomotul făcut de calul său se estompă, fiind acoperit treptat de lătratul câinilor. M-am cutremurat.

Harb petrecu cea mai mare parte a începutului căsătoriei noastre în munți, iar eu mi-am petrecut cea mai mare parte a timpului așteptând sunetul familiar al copitelor în galop. Ridichile au supraviețuit în curtea din spate, transformând-o într-un covor de verdeață și rouă. Când a văzut frunzele proaspete și rădăcinile roșii ale primelor ridichi, Tamam și-a mușcat buza de jos, a pufăit din pipă și a rostit:

— Mare e Allah.

Tamam își umplea pipa veche cu tutun proaspăt adus din Damasc de Uqla, negustorul ambulant țigan. Clinchetul clopotelor micuțe ce atârnav în jurul gâtului măgărușului său avertizau soții de venirea sa. Uqla prezenta tinerelor femei din sat eșarfe colorate, brățări din sedef, mătase indiană și dinți din aur. Când femeile din Hamia auzeau clinchetul clopoțelilor lui începeau să strângă grâne, portocale, ouă și covoare pentru a le da la schimb. Asemenea furnicilor, femeile din tribul Qasim se adunau în jurul lui Uqla și al măgarului său. Tamam privea procesul de vânzare și de cumpărare de mărfuri de la distanță, lansând din când în când rotocoale de fum. Într-o zi, spuse că i-ar fi plăcut să-și acopere unul din dinți cu aur. Mătușa încă avea o inimă tânără în piept. Mi-am întors privirea spre munții înalți. Eu nu voiam nici o bijuterie sau eșarfă. Jumătate din inima mea se afla în

munți, iar cealaltă jumătate se afla în partea opusă a satului, alături de tatăl meu.

Jarbwa, cel mai bun păstor din tribul nostru, îl vizita în mod regulat pe tata, purtând mesaje între noi. Allah să-i dea o viață lungă lui Jarbwa, îmi potolea focul din inimă de câte ori venea să mă vadă. Odată, tata l-a trimis cu firele de urzeală și cu roata de tors, rugându-l să-mi spună că încă o iubește pe Maliha. Iar eu îl iubeam pe tata. Cele mai noi vești de la gospodăria noastră spuneau povestea bolii tatălui meu. Daffash, fratele meu, cărase târnăcopul și săpase pământul doar două săptămâni, după care se răstise la bătrân și lăsase livada pe mâna furnicilor și a buruienilor. Lui Daffash îi plăcea la oraș și-și petrecea cea mai mare parte din timp cu Samir Pașa și cu englezii. Am hotărât să-mi vizitez tatăl. Tamam mă privi și-mi spuse:

— Ești o tânără mireasă. Nu trebuie să-ți vizitezi tatăl. Oamenii au să spună că Maha n-a putut să stea locului în casa soțului ei.

Nu mă interesa gura lumii. Dacă Harb ar fi fost acolo, m-ar fi lăsat să merg.

În dimineața următoare, când udam stratul de busuioc și mă gândeam la vizita la tata, am văzut-o pe Nasra alergând spre mine. Se opri să-și tragă răsuflarea. Femeia asta era urmărită de dezastre oriunde mergea.

— Salvează-ți fratele, gâfâi ea.

— Poftim?

— A dus-o în peșteră pe soția lui Salih, fratele tău. O caută cu ochii însângeați soțul ei.

Am aruncat stropitoarea la pământ, am alergat în casă, am dărâmat mormanul de saltele și am înșfăcat pușca lui Harb. Am ascuns-o în faldurile pantalonilor mei largi.

— Mătușă Tamam, am să merg cu Nasra.

— La ora asta? întrebă ea pufăind.

— Nu stau mult.

Când nu ne mai putea vedea Tamam, am început să urcăm spre munte. Tălpile picioarelor ne frigeau. Măinile la come ale lui Daffash ajunseseră chiar și la soția lui Salih. Iar ea era o proastă. Am urcat cărăruia ce ducea spre peștera semnelor rele. Nasra îmi arătă un punct negru, greu de distins, ce urca prin vale, și strigă:

— Vai, soartă rea, soțul ei.

Cu pușca în mână și cu degetul pe trăgaci, am intrat încet în peșteră. Eșarfa lui Daffash era aruncată pe o piatră. Când ochii mi s-au obișnuit cu întunericul, am distins două siluete una peste cealaltă.

— Destul! am strigat din toate puterile.

Daffash își întoarse capul și lătră:

— Cătea ce ești, ce cauți aici?

Scuipă, dar saliva căzu pe fața înspăimântată a soției lui Salih.

Nasra o apucă de mână și-i spuse:

— Îmbracă-te, repede.

Soția lui Salih se încurcă în partea din față a rochiei. Fața îi era albă ca brânza.

— Te caută soțul tău.

Soția lui Salih începu să se lovească peste față cu ambele mâini și să țipe:

— Fața mi-e neagră, e acoperită cu mizerie.

Nasra o apucă de încheieturi și îi spuse:

— Trage-ți rochia asta peste cap. Dezbrăcată, te măcelărește ca pe o găină, soțul tău.

I-am arătat lui Daffash țeava puștii și i-am poruncit să se îmbrace.

— Aducătoare de nenorociri, mârâi el. Într-una din zilele astea am să-ți mănânc rinichii și am să-ți beau sângele din țeastă.

— Dacă nu-ți pui cămașa aia, sângele tău o să fie băut.

Ținându-ne de mâini, Nasra, soția lui Salih și cu mine am țâșnit afară din peșteră, stând în lumina soarelui și tremurând. Am vârât pușca în pantaloni, ținând-o cu brațul drept ca să nu alunece. Salih nu era departe de noi.

— Șterge-ți lacrimile și taci din gură.

— Pacea fie cu voi, rosti Salih apropiindu-se și adăugă, privind-și soția: blestemați fie-ți părinții. Ce cauți aici? Țipetele copilului tău au umplut valea.

M-am așezat în fața lui, împiedicându-l să-și bată soția.

— Frate, am luat-o cu mine să mă ajute să caut niște limba-boului. Frate, mă doare tare rău spatele și mătușa Tamam mi-a zis că fiertura de limba-boului ar putea fi bună.

— Nu mi-a cerut voie.

— Allah ne va ierta pe toți.

— Hai, femeie! spuse Salih și o lovi în spate.

Femeia se prăbuși, se ridică, își lăsă capul în jos și începu să coboare muntele în spatele soțului ei.

— Allah să-l pedepsească pe fratele meu Daffash pentru faptele lui rușinoase. Amin.

Când am auzit râsetele nepăsătoare ale lui Daffash mi-am întors capul și am scuipat pe stâncile curate.

— Mulțumesc, surioară.

— Ce pot să mai zic? Nimic nu poate descrie nerușinarea ta. Du-te și ajută-ți tatăl pe moarte, în loc să violezi femeii.

— N-a fost viol. Mă implora să o fac și bărbăția mea nu mi-a permis s-o las să-mi scape fără să-i dau ceea ce voia.

— Rușine să-ți fie!

Privi spre siluetele tot mai șterse a lui Salih și a soției lui.

— Îmi pare cu adevărat rău, spuse el.

Îmi strânse mâinile și mă sărută pe frunte.

Nasra își strigă dintr-odată capra, Nawmeh, cu o voce ascuțită. Era îndrăgostită de Daffash, care o violase, îi făcuse

viața nefericită, se culcase cu alte femei. Pe viața Sabhei, bunica mea, nu o înțelegeam. Pentru a doua oară, Nasra îl scosese din încurcătură. Acum își ridică fluierul și porni în josul muntelui. Când suflă în instrument și îl atinse cu degetele-i tremurătoare, fluierul făcu să răsunе o melodie sfâșietoare. Tubul din trestie rezonase cu aerul fierbinte suflat de buzele Nasrei, rezonase cu gura-i nerăbdătoare. Lemnul îi răspunsese!

Însă trupul meu nu răspunsese apei fierbinți a lui Harb. Carnea nu răspunsese. Ah, cum uram priveliștea sângelui meu menstrual, scoțându-și limba la mine la fiecare douăzeci și opt de zile. Mătușă Tamam pufăia, umplând camera cu un fum insuportabil și mă întreba:

— E încă gol butoiul?

Da, Tamam, butoiul era încă gol. Da, pântecul Mahei era la fel de mic ca întotdeauna, sânii la fel de moi ca întotdeauna, iar ciclul o vizita regulat. Când nu răspundeam, Tamam își pocnea buzele, scoțând un sunet clipocit. La doar cinci luni fără sarcină, oamenii din Hamia începură să adauge „Allah să-ți dăruiască un fiu” după fiecare salut.

Trupul meu avea doar câțiva mușchi, oase, vene și sânge precum oile pe care Jarbwa le tăiasе pentru nunta noastră. Îmi petreceam zilele mâncând, bând și dormind. Corpul meu prefera să facă ce voia el și să-mi dea în fiecare lună un semn că sunt stearpă, eliberând limbile de sânge neiertătoare. Satul nostru leneș stătea pe munte asemenea unei lipitori. Mă vedeam pe mine însămi în fiecare ciot uscat de copac, în sacii de fân uscat, în dunele aride de nisip ce se întindeau dincolo de orizont. Marea Moartă era prea sărată și prea înțepătoare pentru a permite vieții să se dezvolte. Râul Iordan încerca din greu, cu apa-i proaspătă, să îndulcească marea încăpățânată, să o facă mai puțin densă și mai prietenoasă, să o aducă înapoi la viață, însă nu reușise. Marea Moartă murise cu ani și ani în urmă.

Marea îmi era singura prietenă. Mă simțeam tot una cu apa ce mirosea a pucioasă. Oamenii comiseseră tot felul de păcate în acel ținut, bărbații le-o făcuseră altor bărbați, așa că Allah a întors pământul cu susul în jos, a turnat sare și a inundat zona cu apă. Întreaga regiune era cu totul stearpă, aridă. În lumina slabă a dimineții, ori de câte ori priveam portocalele rotunjoare și strălucitoare, vedeam copilași rotofei. Îmi frecam sâniile de câte ori vedeam o cămilă alăptându-și puiul. Eram asaltată de fertilitatea din jurul meu; fructele erau coapte, iar copiii se jucau prin curți cât era ziua de lungă. Mătușa Tamam îi considera o modalitate de a mi se aduce aminte; nu aveam nevoie să mi se aducă aminte. Torceam și torceam ca un vierme de mătase. Firele pe care le făceam erau suficiente ca să acopere întreaga noastră vale. Suficiente să ajungă la Harb, oriunde ar fi fost el, și chiar la mama. Îmi doream s-o îmbrățișez și să plâng pe umărul ei. Mătușa Tamam mă privea cu suspiciune, își pocnea buzele și spunea:

— S-a așternut întunericul. Tot mai cari după tine roata aia de tors?

După apus, am auzit sunetul cunoscut al copitelor cailor. Apariția lui Harb era proaspătă ca mirosul de cardamom¹, ca aroma florilor de portocal, chiar ca aroma paradisului.

— Bine ai venit, tovarășul sufletului meu.

Mă trase înăuntru zâmbind și mă sărută aspru pe buze. Mirosea a lungi nopți prăfuite și a oboseală. Eu miroseam a busuioc și a baloți de lână. Crezusem că n-am să-l mai văd niciodată.

— Tot mai torci. Nu face bine ochilor tăi frumoși.

— E mai bine decât să ascult bătrânele.

— Tot mai vorbesc despre tine?

---

¹ Cardamom (*Elettaria cardamomum*), plantă cu semințe aromate, utilizată în special în cafea (n. red.).

— Au trecut doar șase luni! am strigat și l-am tras pe Harb spre podea.

M-am așezat deasupra lui și i-am azvârlit eșarfa cât colo, i-am scos cureaua cu muniție și i-am deschis cămașa de bumbac. Am început să-i sărut și să-i mușc ușor pieptul, ca un ghul ce jinduia după carne de om. Când mi-am trecut limba și buzele peste genele lui, s-a cutremurat. Trebuie să-l fi durut sărutările și mușcăturile mele, a vrut să mă împingă la o parte. Mi-am înfipt genunchii în șoldurile lui și am găfâit:

— Nu sunt stearpă! Nu sunt stearpă, mă auzi?

— Ești o iapă puternică. Iapa mea.

Apoi, încercând să-și recapete suflarea, soțul meu îmi mai spuse:

— Nu asculta ce vorbesc bătrânele.

Mi-am culcat capul pe coapsa lui și am început să plâng. Lacrimile mi se scurgeau peste lacrimi, peste supărare, peste umilință. Harb m-a mângâiat pe păr și mi-a sărutat lacrimile până m-am oprit din plâns.

— Mătușa Tamam vrea să merg cu ea la Hajjeh Hulala, i-am spus lui Harb.

— Allah știe că vreau sute de fii. Fiii tăi.

Mi-am șters lacrimile și am spus:

— Atunci am să merg.

— Încrede-te în Allah, spuse el și-și trecu degetele peste pânțelele meu gol.

Atingerea degetelor lui aspre m-a făcut să-mi dau seama cât de obosit, de epuizat era soțul meu.

— Ați făcut iarăși raiduri la alte triburi?

— Nu, nu la alte triburi. Ai ceva de mâncare pentru mine?

Am dezvelit pâinea și am pus câteva bucăți pe o tavă din pai. Când am ieșit din cameră aerul era răcoros și primitor. Am auzit câinii lătrând și un foc de pușcă în depărtare. Strigătele lui Raai, paznicul, dădeau o notă familiară zgomotelor

noptii. Am aprins focul, am fiert ceai și am prăjit două ouă în tigaie. Harb n-avea să mă părăsească dacă aveam să-l hrănesc cum trebuie și să am grijă de el. Eram stearpă, așa că trebuia să fiu o gospodină și o iubită desăvârșită. Am purtat cu greu tava încărcată și am strecurat-o prin ușa întredeschisă. Bietul meu soț dormea dus. L-am acoperit cu pelerina și cu o cuvertură din piele de oaie. Oare unde mergea atunci când pleca de-acasă? Ce făcea de era atât de slab și de obosit?

Harb se urcă pe cal și plecă înapoi în munți. Am spus mătușii Tamam că voi merge cu ea la Hajjeh Hulala. Pufăi din pipă și-mi spuse că era și vremea să fiu înțeleaptă. Gata. Acceptând să merg la Hajjeh Hulala mă înfieram singură ca fiind stearpă. Toată lumea avea să afle despre vizita mea, să țeasă povești și să găsească motive pentru sterilitatea mea. Teama trebuie să fie de vină, pentru că atunci când era mică a văzut trupul mamei ei pe podeaua sanctuarului. Încă de mică a trebuit să aibă grijă de tatăl ei. A cărat doi saci cu orz care i-au rupt spatele, răpindu-i orice șansă. Când nu a putut să se roage pentru sufletul profetului, a fost deochiată. Oamenii spun că și-a petrecut noaptea nunții în mare, mineralele și sărurile i-au intrat în pânțele și l-au distrus. Auzeam sunetul șuierător al frunzelor lovite de o briză ușoară. Sunetul șuierător ce acoperea întreaga vale și urca spre Muntele Latroun, lovindu-se de ferestrele pictate ale mănăstirii; sunetele șuierătoare ce urcau pe Muntele Mukaber din Ierusalim și ajungeau în moscheea Aqsa, ce striga de cinci ori pe zi; sunetele ajunseră chiar și în Munții de Sare, unde trăiau soțul meu și frații lui, spunându-le povestea scandalului stârnit de mine. Însoțitorii lui Harb râdeau și îi spuneau:

— Dacă ai cumpăra o pușcă englezească și ai descoperi că nu funcționează, ce-ai face? Ai arunca-o și ai cumpăra alta.

Um Saad

Încă țineam în brațe perna și mă gândeam la puștile englezești când Um Saad, companioana mea din spitalul încețoșat, îmi strigă numele.

— Maha, soră.

Era o noapte fără lună. Vântul rece nu reușea să împrăștie mirosul de săpun medicinal și apă. M-am ridicat, mi-am proptit perna la spate și am răspuns:

— Da, Um Saad.

— Până și luna s-a dus la culcare. Înainte o priveam prin găurile în formă de stea din jaluzelele de lemn. Ah, anii trecuseră și eu încă trăgeam cu ochiul la viața ce se desfășura afară. Tatăl Luminii cânta în limba cercheză, în vreme ce aprindea felinarele cu gaz. Îmi aminteau de spânzurători, acele brațe din lemn. Ammanul era asemenea unei închisori otomane spațioase. Ținea scăpărătoarea sus și aprindea lampa. Treptat, străzile înguste erau inundate de lumină. Era momentul meu preferat din zi. Scăpărări și sclipiri și vocea tristă a Tatălui Luminii. Trebuie să fi jelit pierderea

pășunilor întinse și primăverile înghețate din Caucaz. Tata îmi spunea Haniyyeh visătoarea. Găurile sub formă de stea din jaluzele lăsau să intre o briză blândă în camera încărcată. Plină cu perne...

— Noi folosim saltele și perne. Daffash le-a vândut pe cele mai multe dintre ele lui Samir Pașa. Voia să cumpere în locul lor fotolii.

— Cine este acest Daffash despre care tot vorbești?

— Fratele meu, fiul tatălui meu. Era asemenea soarelui de iarnă. Acum îl cunoști, acum nu-l mai cunoști. Răutatea și bunătatea se împleteau.

— Daffash? Ce nume! E chipeș?

— Allah să te răsplătească, suntem prea bătrâne pentru asta.

Am zâmbit și mi-am dus mâna la gură să ascund lipsa dinților.

— Tu nu ești. Eu sunt. O, da, sunt. Zilele au venit și au trecut. Am fost chiar și îndrăgostită. În vremea aceea inima mi se rostogolea asemenea roților carelor cu porumb. Muhammad. Înalt, puternic și blond. Era cerchez. De câte ori treceam pe lângă magazinul lui îmi strângeam și mai mult *mulaya* în jurul pieptului. Voiam să-mi ascund sânii. Tata îmi spunea:

— Nu mai ești o copilă. Sânii îți sunt mari ca pepenii.

Îmi era tare rușine cu pepenii mei. Mă aplecam de spate ca să îi ascund, să-i îngrop în piept. De asta sunt acum cocoșată. Ah! Dragostea și dorința. Dragostea m-a făcut să vreau să fiu mai înaltă, mai albă și mai plinuță. Ciudat. Când e deja prea târziu înveți să accepți felul în care arăți. Credeam că Abu Shawmer, farmacistul, cu ierburile și chimicalele lui, mi-ar putea da o rețetă pentru a-mi face nasul mai mic, buzele mai pline, coastele mai puțin vizibile și degetele de la picioare mai scurte. Acum e prea târziu. Allah a dat și

Stâlpi de sare

Allah a luat, însă Tatăl Luminii ne-a supraviețuit tuturor. Felinarele strâmbe nu mai există. S-au strecurat sub covoarele din Marea Moschee. Ammanul are electricitate astăzi. Spânzurătorile au fost împinse sub covoarele moscheii.

— Electricitate? În satul meu nu există.

— Întunericul este milos. Lumina e crudă.

— Ce vrei să spui, soră?

— Nimic, felinarele, găurile în formă de stea și Tatăl Luminii. Când închid ochii, când pleoapele alunecă deasupra pupilelor, văd stele plutitoare. Asta era lumea mea...

Maha

Mi-am acoperit urechile cu mâinile și am pornit tăcută în spatele mătușii Tamam, care își târșâia picioarele bătrâne peste pământul sterp. Îmi priveam vârfurile degetelor de la picioare și vedeam fața zâmbitoare a mamei mele și ochii strălucitori ai tatălui. Dring-drang-dring-drang — se auzeau mojarul și pisălogul din mine. Hajjeh Hulala locuia într-una din vechile dolmene de la periferia Hamiei.

Erau doar două blocuri de piatră, acoperite cu un al treilea mai mare. Dolmenul părginit era înconjurat de zaqqum-i¹ meniți să țină la distanță diavolii tineri. Când am intrat în camera spațioasă mi-am dat seama cât de frig era înăuntru. Probabil o parte din acoperiș se prăbușise, iar Hulala acoperise locul cu un covor gros.

— Hajjeh Hulala! exclamă mătușa Tamam.

---

¹ Zaqqum, copac care, potrivit credinței musulmanilor, crește în iad (n. tr.).

— Bine ați venit, oaspeți ai Celui Milostiv, spuse ea, și scoase capul printr-o mică deschizătură din perete. Se apropie printre copaci și spuse cu o voce aspră:

— Așadar ai reușit să o convingi pe tânăra mireasă.

Am recunoscut în cameră mirosul sângelui proaspăt de gazelă.

— Um Harb, ai adus pacienta. Acum poți pleca.

— Nu, mătușă, nu pleca.

— Fă tot ce spune Hajjeh Hulala. Pacea fie cu tine, spuse ea.

Pufăi încă o dată din pipă și dispăru.

Hulala mă apucă de mână, o strânse apoi îmi ceru să stau jos. În aer plutea mirosul de tămâie și de tăciuni încinși. Ochii mi se umplură de lacrimi. Era un nor de fum suspendat între zaqqum-i. Imaginea încețoșată a vasului cu jeratic pluti în stânga, în dreapta, apoi se opri. Cu degetele-i osoase, Hulala mă apucă de umeri și mă împinse cu blândețe spre saltea. Bucăți de muselină gri, grăunțe, ierburi uscate, bețe metalice și talismanul contra deochiului atârnav pe perete. O grămadă de prostii.

— Așază-te, fiica mea, rosti ea și descrise în aer, cu degetele, un cerc.

Oala micuță, neagră, așezată deasupra jarului adăuga abur aerului deja greu din cameră. Mirosul înțepător de ierburi îmi umplu nările, însă sunetul șuierător al frunzelor era liniștitor.

— Scoate-ți hainele, Maha, șopti ea.

— Nu.

— Fă ce-ți spun. Vrem să scăpăm de spiritul rău din pân-tecele tău.

Luând o bucată de muselină ce atârna pe perete, strigă:

— Oooh, Allah!

Hajjeh Hulala mă privi straniu și aruncă în apa ce fierbea doi pumni de ierburi uscate. Cu degete tremurătoare mi-am scos rochia. Degetul osos arată spre pantalonii și juponul meu. Am scuturat din cap.

— Trebuie.

Întinsă goală pușcă pe salteaua murdară, învăluită de un fum sufocant și de abur, simțeam că murisem și că eram pe cale să ard în iad.

Hulala își trecu cu blândețe degetele peste fiecare parte a trupului meu, apoi începu să-mi mângâie sânii. Am împietrit.

— Destinde-te. Trebuie să te destinzi pentru ca acest leac să funcționeze.

Am închis ochii și am încercat să-mi imaginez că degetele-i osoase erau cele acoperite cu păr ale lui Harb. Că el îmi mângâia părul, frecându-mi sfârcurile și pânțele. Mișcări ușoare, circulare pe tot trupul meu. Când s-a oprit din masaj, am deschis ochii și am văzut că scurgea ierburile fierte și le punea într-o bucată de muselină. Muie din nou bocceluța în apa ce fierbea, își puse mâinile calde pe pânțele mele și începu să îl frece. Degetele-i coborau tot mai jos și mai jos.

— Hajjeh! m-am împotrivit eu.

— Trupul tău are să absoarbă sucurile ierburilor. Destinde-te.

Simțeam că mă ridic mai sus și mai sus, ca un porumbel ținut prizonier ce fusese dintr-odată eliberat. Când Hulala vârî în mine bocceluța, am explodat. Sucul se răspândi, înțepându-mă peste tot, asemenea ardeiului iute. Am început să plâng.

— Nu plânge. Trebuie să fie fierbinte. Păstrează-l acolo timp de trei zile și când bărbatul tău se întoarce, lasă-l să se urce pe tine.

Sucurile îmi urcaseră până la creier și îl înfierbântau. Trebuia să țin lucrul ăla înăuntru timp de trei zile. În vreme ce șchiopătam înapoi spre casă, simțeam că soarele se juca cu mine. Poposea asupra capului meu, apoi mă părăsea. Trupul îmi era scaldat în sudoare, iar picioarele erau prea slabe pentru a mă mai purta. Când pipa pufăitoare mă văzu împleticindu-mă spre casă, mă luă de mână. M-am așezat pe podeaua rece și mi-am pus obrazii direct pe suprafața răcoroasă. Degeaba. Mi-am îngropat capul sub perne și am încercat să mă gândesc la ferma noastră răcoroasă. Degeaba. Flăcările teribile se urcară repede spre capul meu ce luă foc asemenea frunzelor uscate de palmier. Focul era prea intens pentru a-l suporta, așa că am implorat-o pe Tamam să acopere fereastra cu un sac. Voci. Doar voci.

— Ce ți-a făcut?

Vai! Chipuri curioase, văzute ca prin ceață, urmate de un întuneric de nepătruns.

Să mănânce bălegar. Toți. Voiau viței de la vaca de lapte. Să mănânce rahat de câine. M-au târât în pat și m-au băgat sub o pătură. Am aruncat păturile cu toată puterea care îmi rămăsese și am scuipat pe podea. Trebuia să scot săculețul din mine. Cu cât durea mai mult, cu atât mai bine. Mi-am băgat degetele în pantaloni, însă două mâini slabe mă opriră din a smulge ierburile și a le arunca în fața femeilor.

— Răbdare, fiica mea.

Era vorba doar de trei zile. Ah. Nu voiam copii. Eram stearpă. Stearpă. Mă auziți?

— Tamam, ia-i fiului tău altă soție! am exclamat cât am putut de tare și am început să mă legăn.

Amintește-ți de Allah, amintește-ți de Allah.

— Ah, surorile mele. Un foc ce nu-l cunoaște pe Allah mi-a cuprins pântecul.

Nasra năvăli în cameră și aerul deveni dintr-odată mai ușor de respirat. Ea înmuie o bucată de cârpă într-un vas cu apă pe care îl purta la ea și îmi curăță fața.

— De la Puțul Adânc, șopti ea.

Cercelul îi tremura. Era tare frig. Nasra îmi frecă pieptul, mâinile și picioarele.

— E mai bine, sora mea.

Am apucat-o pe Nasra de mânecă și i-am spus:

— Spune-le să plece.

Bătu din palme și spuse:

— Vecinelor, vrea să doarmă puțin, Maha.

Allah să-i dea Nasrei o viață lungă. Și mătușa Tamam era acolo, simțeam, fiindcă fumul ei umplea camera.

— Vreau ca Tamam să mă lase singură.

— Pleacă, Tamam. Fumul.

Am auzit plescăitul buzelor bătrâne și am zâmbit.

Ștergându-mi fruntea, Nasra mă întrebă direct:

— Vrei copii, Maha?

Am dat din cap.

— Posibil niciodată să am copii eu, spuse ea.

Ochii verzi ai Nasrei păreau mai luminoși decât de obicei. Am luat-o de mână.

— Fratele tău, Maha.

I-am strâns mâna și mai tare.

Îmi zâmbi și spuse:

— Dacă vrei copii, singurul leac, ardei iute.

— Au trecut doar șase luni.

— Deloc milă în vale.

Se scărpină în cap și îmi promise că avea să mă viziteze des și să-mi cânte din fluier. Când cânta la instrumentul ei din trestie, camera se umplea cu melodii calme, melodii ce te linișteau și te conduceau spre uitare. În noaptea aceea am visat pajiști verzi, oi ce se adăpau și un cer albastru

strălucitor, cu raze calde de soare. Cârpa răcoroasă a Nasrei și melodiile din flaut mă ajutară să rămân în viață acele trei zile. Am scos săculețul și am oftat. Tamam îmi spusese că aveam să fiu unul dintre oamenii deosebiți, ce aveau să meargă în paradis datorită visului pe care îl avusesem. Brațele lui Harb erau paradisul meu. Am zâmbit și mi-am întors capul spre fereastră, urmărind cu privirea raza de soare ce se opri asupra covorului neterminat.

Când l-am văzut pe Harb în dimineața aceea inima mi-a tresălit în piept asemenea unei rândunele. Când m-a îmbrățișat am început să plâng ca un copil. Geamănul sufletului meu era mai slab ca niciodată. M-am așezat lângă el și i-am povestit despre lecurile pe care le puseseră în mine ca să-i pot da un fiu.

— Vrei să mă căsătoresc cu altă femeie?

Bătrâna pipă pufăitoare trebuie să-i fi spus despre izbucnirea mea. Allah să-i rupă lui Tamam pipa!

— Nu, i-am răspuns lui Harb.

— Nici nu vreau altă femeie. Maha, iapa mea, nobilă din născare n-are să lase pe nimeni s-o umilească.

L-am îmbrățișat strâns. În curând avea să se urce pe armăsar, să pornească la galop spre munte și să dispară într-un nor de praf. L-am îmbrățișat strâns. Era slab, obosit și gata să plece din nou.

Era încă devreme, iar lumina soarelui nu colora încă ființele lui Allah. Casele din lut și curțile pline de animale adormite erau cufundate în tăcere. Uguitul porumbeilor și ciripitul rândunecilor se afundau în râu, se ridicau spre nori, apoi deveneau clare și aspre. Nu m-aș fi despărțit niciodată de sunetul apei curgătoare. Tălpile aurite ale verii transformaseră cele câteva bucăți de pământ cultivate în mări de aur otoman. Auzeam cântecul cosașilor, ridicându-se tot mai sus. Nasra era deja pe munte, iar vântul purta melodia

plângătoare a fluierului ei. Strigătele lui Raai nu-i mai îndemneau pe oameni să se trezească. Cocoșii începuseră să cânte atunci când Raai încetase să mai strige. Mi-am pus rochia veche, din catifea, a mamei, papucii din plastic și i-am spus pipei bătrâne că merg să-mi văd tatăl. Trebuia să-i cer sfatul înainte de a fi cauterizată.

Mergând spre livada noastră, mi-am dat seama că mă întorceam cu mâna goală. Nu purtam nimic în mâini, nimic în pânțele. Tot nu aveam un copil. Nu mai rămăsese nici un leac, în afară de cauterizare, în afară de a-mi fi arsă carnea și de a fi marcată pe viață. Când am intrat în curte, Nashmi se repezi spre mine și începu să-mi lingă picioarele. L-am îmbrățișat și mi-am dat seama cât de mult îmi lipsise vechea gospodărie. În timp ce-l mângâiam pe grumaz, am văzut că ochii lui Nashmi erau plini de lacrimi, ca și cei ai stăpânului lui, șeicul Nimer. Tata trebuie să-mi fi auzit vocea, pentru că a ieșit din casă chinându-se încă să-și închidă nasturii cămașii vărgate. I-am sărutat mâna uscată și l-am îmbrățișat. Mirosea a bălegar și a iaurt uscat.

— Maha, fiica mea, rosti cu vocea lui hârșăit.

Când eram mică mă temeam de el, acum inima mă îndemna spre el. Nashmi și tata îmbătrâneau, de abia se mai puteau hrăni singuri. Tata nu-și putea spăla cămașa, pe care timpul o călca în picioare de câte ori trecea prin valea noastră. I-am sărutat din nou mâna și l-am întrebat de ce era atât de slab. Încercă să râdă, scoțând la iveală gingiile știrbe.

— Bine ai venit, fiică a Malihăi. Intră.

Încăperea era aproape pustie, cu excepția unei saltele aruncate pe podea și a unei carpete din piele de oaie. Mormanul de saltele dispăruse, iar pereții erau aproape goi. Oglinda rotundă a mamei era într-un colț. Tata îmi văzu uimirea și-mi explică:

— Daffash i-a împrumutat saltelele lui Samir Pașa. Dă o petrecere.

Puteam să ne luăm rămas-bun de la saltelele din lână cusute de mama. Vaca Halabeh, calul Mujahid, perechea de cămile și cei doi pui ai lor lipseau.

— Unde ne sunt animalele?

— Le-a vândut Daffash. Vrea să cumpere un Land Rover.

Din henna și din ridichi nu mai rămăsese nimic.

— Vorbește despre modernizarea gospodăriei. Vrea să construiască o vilă și să aducă indieni care să muncească pământul, îmi povesti tata.

— Jarbwa mi-a zis că neglijează gospodăria.

Tata lovi în pământ cu bastonul:

— Încearcă să faci rost de bani pentru gospodărie!

Am ieșit din casă. Singurele animale pe care le mai aveam în curte erau câteva găini care, în loc să stea în cotețul lor, fuseseră lăsate libere și se plimbau prin magazie.

Gospodăria părea părăsită. Portocalii și lămâii plângeau cu toții, „apă, apă!” M-am așezat lângă vechiul canal și am vărsat lacrimi amare, crescând apa Iordanului și gustul sărat al Mării Moarte. Dacă mama mea, Maliha, s-ar fi întors din morți și ar fi văzut casa odinioară înfloritoare transformată într-o ruină, ar fi ales să moară din nou. Tata, ca și gospodăria, era slăbit, murdar și bătrân.

Mi-a mângâiat părul cu mâna-i uscățivă și m-a rugat să nu mai plâng.

— Eu sunt fericit așa cum sunt.

Lovi în pământ cu bastonul și continuă:

— Oamenii din sat vor să mă însor iar. Nu vreau să doarmă altă femeie lângă mine.

— Mi-e teamă ca în curând să nu mori singur.

FADIA FAQIR

— Aștept ziua aceea, în care am s-o întâlnesc pe Maliha, îmi răspunse el și porni înapoi spre casă, șchiopătând și sprijinindu-se în baston.

Um Saad

— **M**aha, soră.
Pipăiam pe sub pernă teaca pumnalului lui Harb. Argintul își pierduse strălucirea și se transformase într-un gri șters, însă turcoazul rezistase umezelii.

— Da, Um Saad. Toate ființele din lumea asta au adormit. Acum îți poți vărsa durerea din inimă.

— Nu știu ce să-ți spun, de unde să încep. Mă băteau, pur și simplu, fără nici un motiv. N-am să uit niciodată mustața tatălui meu și pantalonii lui largi. Pe mustața-i stufoasă s-ar fi putut așeza doi vulturi. Cântecul ostotoare și strigătele din noapte.

Frumusețe cu păr negru.
Oh, frumusețe cu păr negru.
Tu ești cupa,
Iar buzele-ți sunt vinul.

* * *

Cântărețul care ne era vecin intona cu vocea-i cristalină. Țipetele copiilor care erau îmbăiați sau care cereau sânul mamei umpleau malul plin de pini al râului. Când am auzit melodia săltăreață a unui acordeon cerchez, am oftat. În Cartierul Imigranților era o nuntă. Priveam prin găurile în formă de stele și-mi doream ca sufletul meu să se poată întinde și ieși prin găuri, să poată atinge umărul lui Muhammad.

— De ce ai ridicat jaluzelele, fato? strigă tata.

Mă bătu cu catarama curelei. Era rece și ascuțită. Când m-am oprit din scâncit și tremurat, am adormit sub fereastră, pe perne. În noaptea aceea am visat tichia care te face invizibil. Voiam să fiu nevăzută precum eterul, să mă mut într-o altă identitate. Poți să-ți arunci identitatea ca lenjeria murdară? Poți?

— Identitate? Ce e identitatea? Eu nu cred că am vreuna.

— Maha, biată Maha.

— Te rog, Um Saad, mai spune-mi.

— Mi-am pus *mulaya* după ce mi-am acoperit fața cu pudră albă. Mama mi-a dat voie în dimineața aceea, pentru prima oară, să-i folosesc fardurile. Nu voiam ca Muhammad să-mi vadă bărbia lovită. Am intrat în magazinul lui și mi-am cufundat degetele tremurânde în boabele de orez. El mă privi. Am început să plâng ca o proastă. M-a apucat de brațul drept, împrăștiind niște orez pe dușumea.

— Vino cu mine, mi-a spus.

Am mers după el. În vâgăuna mică din spatele magazinului, a ridicat vâlul negru și mi-a sărutat bărbia pudrată.

— Nu, nu face asta. Nu mă atinge.

— Vreau să te iau de soție, mi-a răspuns el.

Am intrat în panică și am ieșit valvârtej din magazin, în căldura de pe stradă. Dacă m-ar fi văzut tata, m-ar fi omorât în bătaie.

Însă mama m-ar fi omorât dacă n-aș fi cumpărat trandafirii uscați după care mă trimisese. Mi-am tras pelerina neagră și m-am dus la magazinul lui Abu Shawmer. Trandafiri uscați pentru gât, iasomie uscată pentru voce, Crema Miresei pentru un ten curat, alifie de bășica-vacii pentru sâni mai plini. Vai, cum îmi doream toate astea! Îmi doream șolduri rotunde, ca ale lui Hind Roustom.

— Cine e?

— O actriță egipteană frumoasă. Are vocea răgușită și-și unduiește șoldurile. Eu nu aveam șolduri, n-aveam nimic. Când am auzit țăcănitul chimvalului vânzătorului de suc din lemn-dulce și strigătele celui de vată de zahăr, mi-am dat seama că eram fericită. Pe acoperișul pieței de aur era pe atunci o cafenea. Um Kulthoum le cânta fumătorilor de narghilea și celor care jucau cărți:

Spre cine să mă întorc?

Tu ești durerea mea.

Tu ești fericirea mea.

Fii fericită, inimă! Are să vină și rândul tău. Ammanul era încântător, era înverzit, era minunat. Pe viața ta, eu, Haniyyeh, mai târziu Um Saad, credeam că avea să vină și rândul meu. Fericirea era la un pas distanță.

Um Saad e fericită. Eu trebuie să mănânc ce-mi aduce Sura, iar mâncarea ei are gust de noroi. Fadă. Um Saad vorbește despre fericire. Mie mi-e frig și sunt obosită. Am uitat gustul fericirii. Viața mea e asemenea făinii împrăștiată pe un câmp cu ciulini. Teaca nu-și are pumnalul, nu-și are călărețul.

Maha

Tata purta deja o povară grea, nu-i mai puteam adăuga și durerea faptului că eram stearpă. Mi-am târât picioarele prin praful satului uitat de lume, ce se agăța de povârnișul muntelui ca o lipitoare. Mi-am făcut mâinile streășină la ochi și am văzut un nor de praf coborând pe muntele din spre est. Se întorseseră călăreții. Încet-încet, se apropiau. Auzeam acum sunetul cunoscut al copitelor în galop. Știam că făcuseră un raid pentru că la plecare își legaseră ambele capete ale eșarfei. Strigătele de război umpluseră ulițele leneșe ale satului. Allah să ne apere, bărbații noștri luptau. Vreo douăzeci de călăreți traseră hățurile și descălecară. Și caii, și bărbații erau murdari și obosiți, de abia respirau. Unul dintre ei se îndrepta spre mine, ținându-se de umăr.

— Haaaaarb! am strigat și am alergat să-l întâmpin pe geamănul sufletului meu.

Se dădu jos de pe cal. L-am luat de mână și am mers acasă. Fața îi era acoperită de sudoare și praf.

— Ce ți-au făcut, dragostea mea?

Hulala a fiert niște ierburi și a pus comprese pe rana adâncă de pe umărul lui Harb; eu i-am spălat fața cu apă de trandafiri și mi s-a strâns inima atunci când i-am simțit oasele ieșindu-i la iveală prin pielea pomeților. Ca stâlpii de cort făcuți din păr de capră. I-am pregătit o ceașcă de lapte fiert amestecat cu miere și ou crud. A vomitat mare parte din băutura pe rochia mea. Lumina ochilor mei era fierbinte precum zgura încinsă.

— Trebuie să-mi spui cine ți-a făcut asta. Pe sufletul bunicii mele, am să-i beau sângele.

Clătină din cap, apoi se culcă pe pernă.

— Maha, mă rugă și pe urmă adormi.

Am petrecut noaptea aceea privind luna prin fereastra noastră îngustă. Părea să-și întoarcă fața, ba încolo, ba încoace. Harb aiura, iar gemetele lui umpleau valea întregă. „Ah”-ul zbura de pe buzele lui și se lăsa ușor pe piepturile tuturor celor din Hamia. Ar fi trebuit să pun mușețel în lapte, să-i fi ușurat puțin durerea.

După un somn scurt, Harb se trezi și mă văzu stând în genunchi lângă el, ca și cum m-aș fi rugat.

— Tu ești, Maha?

— Da.

L-am luat de mână. Fața îi părea mai întunecată, iar ochii mai strălucitori în lumina lunii. Bărbații noștri trebuie că au luptat zile întregi.

Mă privi în ochi și-mi spuse:

— A fost o bătălie mare.

I-am șters sudoarea de pe frunte și l-am întrebat, deși nu mă așteptam să-mi răspundă:

— Împotriva cui?

— A turcilor și a englezilor. Și unii și alții vor mai mulți bani.

— Impozite?

— Da, și pe cele din urmă. Un regim străin a fost înlocuit de altul. Întâi turcii, acum englezii.

— Suntem beduini liberi. N-am acceptat niciodată stăpâni străini, i-am răspuns.

— Am atacat una dintre bazele lor la vremea răsăritului. Ei ne-au atacat cu ceva ce semăna a vulturi de fier. Am pierdut mulți oameni, îmi spusese Harb cu ochii înlăcrimați.

M-am aplecat și l-am sărutat. Și-a îngropat fața la pieptul meu și a mai rostit:

— A trebuit să ne retragem. A trebuit să ne retragem.

I-am apăsât capul pe pieptul meu. Mă simțeam neputincioasă. Satul nu m-ar fi lăsat să-l însoțesc pe Harb pe câmpul de luptă, iar el avea nevoie de sprijinul meu. Cum aș fi putut să lupt împotriva englezilor? Trebuia să fac tot ce-mi stătea în putință ca să rămân gravidă.

Două raze de lumină îi zburară de pe buze dimineața, când îmi rosti numele:

— Maha.

— Harb, vreau să știi că te sprijin.

— Așază-te lângă mine, ochi-de-căprioară.

Mă strânse puternic de talie cu brațul stâng. I-am atins cu buzele ochii oboșiți, i-am sorbit oboseala de pe gene. M-a sărutat pe gât și am simțit că avea nevoie de mine, că tânjea după mine, după liniște. L-am ajutat să-și scoată hainele, m-am dezbrăcat și eu; am făcut dragoste cu gingășie, ușor precum zborul unui fulg ce plutește, plutește și se așază pe o pernă din catifea, un fulg purtat de adierea leneșă a nopților fierbinți de vară. M-am înfășurat în jurul lui ca să-i țin de cald, să-l apăr și să-l salvez de rafalele de vânt ce schimbă forma dunelor.

— Dragostea-mi pentru tine e înspăimântătoare, Maha. Ca Antar Ibn Shadad, mă reped spre vulturii de metal pentru că întrezăresc acolo chipul tău, al copiilor noștri și frunțile înalte ale arabilor.

Lacrimile îmi asaltară ochii și-ncepură să mi se prelingă necugetate pe față.

— Pe sufletul bunicii mele Sabha, am să-ți fac un fiu.

— Nu plânge. Lupt tocmai ca să nu te văd plângând. Iepele arabe nu plâng niciodată.

I-am povestit despre tata. Mi-a zis că pot merge la el în fiecare după-amiază.

Deodată mă întrebă:

— Dacă mor, o să ai tu grijă de mama?

Inima-mi îndurerată se scufundă-n Iordan.

— De ce vorbești despre moarte?

— Nu știu, mi-a răspuns el și începu să se îmbrace de plecare.

— Nu poți să lupți cu umărul rănit.

— Dă-mi doar binecuvântarea ta, ochi-de-căprioară.

Am strigat din toate puterile în dimineața aceea.

— Du-te! Fie ca ochiul lui Allah să te apere. Du-te! Fie ca Allah să frângă lăncile dușmanilor tăi.

Mi-am despletit părul.

— Du-te! Ochii mei nu au să cunoască odihna până ce n-ai să te întorci.

Cu mâinile întinse către cerul uituc, am alergat în spatele armăsarului lui Harb, invocându-l pe Allah, îngerii Lui, cărțile Lui și profeții Săi, ca să-mi apere bărbatul și să-l aducă înapoi cu bine, să trăiască pentru a-și vedea copiii jucându-se în jurul lui. Speram ca urechile cerului să nu fie surde și ca vântul învolburat să-mi asculte ruga, în loc de a-și asculta propriile urlete. Soarele s-a întors cu spatele către noi la apus, iar eu mi-am împletit părul în două cozi.

Povestașul

În numele lui Allah cel Milos și Milostiv, „Vă apropiați de bărbații din aceste lumi părăsindu-vă soțiile, create vouă de Domnul vostru? Sunteți un popor călcător de legi.”

Preamăriții mei stăpâni, rugați-vă pentru sufletul Celui Ales, profetul nostru Mohamed, și pentru companiile lui cei dreپți. În seara aceasta, a cincisprezecea din Ramadan, luna postului și a rugăciunii, am să vă istorisesc partea cea mai infamă a poveștii noastre. Cea care L-a zguduit pe Allah de pe tronul său și L-a făcut să lovească pământul cu bastonul Său, întorcând ținutul cu susu-n jos. Dacă vă scufundați în mare, pe fundul ei veți găsi siluete din sare; stâlpi de sare, cu groaza întipărită pe chip. Gurile larg deschise, strigând după ajutor și iertare. Da, oamenii lui Lot în ținutul acesta mânjit, cel mai malefic dintre popoare. Mâna Atotputernicului a lovit cu toată puterea și a frânt fața pământului. Prăpastia începe în Damasc și se termină în Africa întunecată. Loviți-vă tamburina de șold și haideți să dansăm. Să-L preamărim pe Allah, Regele Judecării de Apoi.

Allah, Allah, e generos Allah,
Allah, e milostiv Allah,
Allah e puternic.

Maha, da, Maha, a început să urle și să latre când văzu umărul rănit al bărbatului ei. Oamenii povestesc cum corpuri din fier au traversat centura albastră ce înconjoară pământul și l-au bombardat pe soțul ei și ceata lui. Stăpânii mei, cei care i-au rănit soțul erau jinnii înaripați, care o avertizau. Prea se jucase cu codurile soldaților stăpânului nostru Solomon. Raai, paznicul, mi-a spus că ea și-a desfăcut cosițele, și-a sfâșiat rochia și apoi, chiar în fața lui, picioarele-i au început să i se sucească spre spate. Un ghul. Fiica unui ghul. Allah să ne apere și să ne împrejmuiască. Ea-l zări pe Raai și-și deschise gura uriașă, scoțând la iveală niște colți lungi și ascuțiți. Vântul ce a ieșit din gura ei s-a învolburat în sat timp de trei zile. Aerul fierbinte trecea printre deschizături și crăpături, făcând copiii să plângă și clopoțeii să sune. Pielea ei se transformă în solzi de pește, ochii i se rotunjiră, iar genele și pleoapele îi dispărură cu totul. Raai mi-a povestit zâmbind nervos:

— Când am văzut-o, frate, am făcut pe mine.

Spaima i-a uscat sucurile lui Raai și a rămas steril până în ziua de azi.

Fiecare fereastră micuță, fiecă picătură de apă, fiecare suflet adormit — toate auziră urletul hienei atunci când soțul plecă din sat și porni călare spre munți. Ea-i invocă pe Gog și Magog, pe Harut și Marut, diavolii vrăjitoriei. Avertiză spiritele malefice că avea de gând să treacă prin ritualul de inițiere, ca să capete puteri noi pentru a-și proteja bărbatul și pe ea însăși. Ea strigă, iar vântul purtă țipetele ei lungi până-n adâncurile Mării Moarte și până în munții Ierusalimului.

Fiica Malihăi, sunt eu.

Fiica Sabhei, sunt eu.

Dacă vă apropiați doar de bărbatul meu,

Am să vă ard, să vă transform în lut.

Femeia neînfricăată amenința și rostea incantații neîncetat. Allah i-a creat pe jinni din foc, iar dacă ar arde până s-ar transforma în lut, ar deveni ființe umane ca noi. Și-ar pierde puterile, ar îmbătrâni și-ar muri.

Cei doi corbi ai plecării, Tamam și Nasra, merseră la dolmen pentru inițierea Mahăi. Ea credea că dobândind puteri noi și bucurându-se de ajutorul celorlalți magicieni, Allah să ne apere, nici o creatură, jinn sau om, nu s-ar mai fi putut apropia de ea sau de soțul ei. Mergeau pe ulițele murdare de bălegar și nu salutau în drum pe nimeni. Încruntare pe fruntea fiecăreia, ca o cruce, și în ochiul stâng câte o pată de sânge. În calea lor se auzeau ușile închise repede și geamurile trântite imediat. Oamenii din Hamia, care nu aveau demnitate deloc, încercau să nu lase răul să le intre în case. Aziza mea se cutremură și începu să ragă. Imaginea celor trei corbi ai plecării, mirosul de ierburi arse și soarele galben, bolnav, prevesteau că toți jinnii din lume aveau să se întâlnească în valea blestemată de diavol.

Prea generoșii mei stăpâni, numele lui Allah să ne fie scut, am auzit șuieratul îndepărtat al unor obiecte uriașe, apoi o explozie teribilă. Deasupra muntelui pluteau picături de sânge. Sângele mustea, acoperea cerul albastru și picura până în vale. Cât am clipit, întreaga roșeață a orizontului dispăru. M-am palmuit peste față, ca să-mi dau seama dacă dormeam sau eram treaz, târându-mi picioarele prin nisipul fierbinte al acelei văi sterpe. M-am așezat pe o stâncă ce ieșea din povârnișul muntelui, asemenea unui dinte, și am privit cum cei trei corbi deveneau tot mai mici în depărtare, până când au

ajuns ca niște gândaci. M-am scărpinat în capul acoperit cu grăsime și am coborât de pe munte, ca să trag cu ochiul prin crăpăturile dolmenului. Când eram nu departe de viziuna magicienilor, le-am văzut pe Tamam și pe păstorița cea nebună plecând în mare grabă. Inima-mi începu să bată tare, știam că aveam să văd ceva important, ceva de neuitat care avea să mă marcheze pentru totdeauna, lăsând urme în inima mea, în inima lui Maymonn și-n inima obosită a Azizei.

I-am legat pe Aziza, măgărița, și pe Maymoon, maimuța, de trunchiul unui copac uscat și m-am strecurat ușor printre tufișurile pârjolite. Ținând în mână o creangă arcuită de zaqqum, am privit prin deschizătura dintre dalele de piatră ce fuseseră ridicate de păgâni cu atâtea mii de ani în urmă. Necredincioși locuind în casele necredincioșilor. Stăpâni și stăpâne, cine sunt eu? Robul vostru Sami al-Adjnabi. Cine sunt eu?

Eu sunt povestașul,
Tolba mi-e plină cu istorii.
Eu sunt depănătorul-țesătorul,
Tot țes și țes povești.

Am privit pe furiș prin deschizătura dintre dalele mari de piatră și ce am văzut? Am văzut o siluetă albă, goală, așezată pe podea, iar — Allah să ne ierte pe toți! — deasupra ei o siluetă neagră aplecându-se către ea. Fum negru, sărutări și gemete. Oftaturi și linsuri și fum negru. Am început să asud ca un catâr muncit din greu și l-am invocat pe Allah. Dacă ai fi tăiat cele două făpturi în două cu o sabie chiar atunci, nu ai fi știut al cui sânge l-ai vărsat. Ținutul Sodomei și Gomorei tremura de plăcere și dezgust. Marea Moartă urla a aprobare, iar satul neștiutor habar nu avea ce se petrecea chiar în băătăura sa.

Hulala, fiica unui vrăjitor marocan vestit ce sosise în Arabia în căutare de comori, își băgase capul între coapsele subțiri ale miresei sterpe. Sunetele pe care le scotea mireasa erau precum torsul unei pisici întinsă la soare și mângâiată pe burtă. Rrrrrr. Sfidător și tulburător sunet. Rrrrrr. Mi-am strâns mai bine cureaua sub pânțele ce mi se revărsa și am făcut două mătăni, rugându-l pe Allah să mă ierte.

Stăteam sub un zaqqum, numărând măregele mătăniilor, când am văzut-o. Da, am văzut-o pe Maha. Șchiopăta afară din vizuină; privi apoi soarele fierbinte — înota în plăcere și în sudoare. Se trânti la pământ, își întinse mâinile și picioarele, apoi se ridică cu greu și porni spre sat. Nu i-am zărit fața, dar i-am văzut pata de sânge din ochi și cheagul negru din inimă.

În clipa aceea m-am întrebat ce căutam în valea aceea neună. Allah ar fi putut lovi din nou ținutul, îngropându-ne pe toți sub țărână. Am luat-o pe Aziza de căpăstru, mi l-am așezat pe Maymoon pe umăr și am pornit spre munți. Mizeria nu mă putea ajunge acolo, dar m-aș fi putut transforma într-un stâlp de sare. Apusul roșiatic ardea deasupra stâncilor muntelui, aruncând flăcări peste pietrele ascuțite. Peisajul îmi limpezi mintea și îmi scăpa sufletul de tensiune și nefericire. Trebuia să părăsesc valea semnelor rele. Lumina soarelui era tot mai palidă, domolind vântul fierbinte. Tremurând, m-am așezat pe creasta muntelui, cu fața spre mănăstirea Siyagha. Călugării din Madaba trimiteau mesaje celor de la mănăstirea din Latroun, din Cisiordania, fluturându-și lămpile în întuneric. Doar o licărire de lumină scăpa prin ferestrele pictate înguste.

— *Kyrie Eleison, Kyrie Eleison*¹, trebuie să fi repetat ei atunci.

---

¹ *Kyrie Eleison*, „Doamne miluiește” în limba greacă (n. tr.).

Mănăstirea din Latroun sclipea în depărtare. Luminile satului de pe fundul văii se stingeau una câte una.

Mi-am înfășurat umerii cu o pătură din piele de oaie și m-am scărpinat în cap. Probabil că acum fierarul Salih își bate soția. Nasra cânta încă din fluieru-i prostesc și-și aduna oile. Șeicul Talib visa, probabil, la Sittna Badryya, care dormea pe covoare din mătase. Șeicul Nimer plângea după Maliha lui și-i dădea de mâncare câinelui său fidel Nashmi. Raai terminase cu soția lui și se pregătea să își facă rondul în sat. Imamul Rajab se pregătea pentru drumul de vineri spre sanctuarul profetului Shuayb. Maha? Maha tot mai încerca să înece călăreții în marea ei de vrăji. Dar Daffash? Unde era Daffash?

Luminile din vila lui Samir Pașa străluceau precum reflexia lunii pe o apă liniștită. Am tras de căpăstrul Azizei și am pornit în jos spre partea de nord a satului, ca să nu-i ies în cale lui Raai. Zgomotul respirației grele și mirosul de săpun și apă umpleau ulițele pustii. Câini murdari, asta erau cu toții! Se spălau o dată pe lună și-și periau blana din când în când. Drumul larg era mărginit de sălcii. Ghereta paznicului era goală, nu se afla înăuntru decât o pușcă Jeft sprijinită de perete. M-am strecurat în grabă și am legat-o pe Aziza de un lămâi. L-am îmbrățișat pe Maymoon și am fugit cât de repede am putut spre vilă. Ca vântul, am alergat pe drumul îngust ce ducea spre grădina plină. Mirosul de vin și de rață friptă se răspândea prin ușile întredeschise. Zgomotul de tobe și alături îmi făcea inima să coboare spre genunchi. Plin de nostalgie era cântecul. Folosindu-mă de mâneacă, am șters o bucată rotundă din geamul prăfuit.

Vai, ce-mi fu dat să văd! Lumânări scăpărătoare, femei pe jumătate goale, bărbați îmbrăcați în costume negre. În cameră era o singură cămașă lungă, o singură pelerină. Cine era? Daffash? Da, da. Se ținea ca umbra după englezoaica ce

venise la nunta surorii lui, Maha. Rose Bell, așa o chema. Ea-i respinse mâna și dansă cu Samir Pașa. Începură să se le-gene și să țopăie ca niște maimuțe, apoi englezoaica zbură prin aer și trecu printre picioarele larg deschise ale lui Samir Pașa. Femei pe jumătate despuiate, alunecând printre coap-sele bărbaților? Allah să ne apere și să ne ierte. Englezii nici măcar nu se uitară strâmb. Pe Allah, cât trăiești vezi lucruri neașteptate.

Fata brunetă izbucni în răs la o glumă ce-i fusese șoptită la ureche de un om cu mânuși albe. Încăperea spațioasă era plină de oameni blonzi care fumau țigări groase, maronii. Ferestrele erau aburite de respirația lor. Nu mai vedeam bine. Umbrele beau, râdeau și se auzea sunetul tobelor. Dintr-odată, Daffash strigă ceva și merse în mijlocul came-rei. Își ridică poalele pelerinei și începu să danseze *dhiyya*. Îl arătau toți cu degetul și mureau de răs. El respiră adânc și cântă:

Bine ai venit, bine ai venit, hei, băiete.

Prietenul meu, aliatul meu, hei, băiete.

Într-o altă limbă, una dintre femei spuse ceva ce suna pre-cum „Aba-al-Jimaal” sau „Ora-Jinal”. Lăudat fie Allah, care ne-a dat limbile, puțința de a le folosi și de a vorbi graiurile. Preamărit fie El, Unicul. „Tatăl cămilelor”? Ce cucoană amuzantă. Cu penele ei, cu rochia-i neagră și strâmtă, ce știa ea despre cămile? Ha, ha, ha.

Maha

Am rugat-o pe mătușa Tamam să mă ducă la Hulala pentru cauterizare. A pufăit din pipă și mi-a zis că avea să le roage pe Hamda și pe Nasra să vină cu noi. Mergeam încet, pe pământul aproape gol. Mă duceam la înmormântarea liniștii sufletului meu. După ziua aceea, nu aveam să mai cunosc vreodată un somn tihnit sau o clipă de fericire. Orăcăitul unei broaște răsuna în inima mea. Oac, oac, oac. Îi promisesem bărbatului meu rănit că aveam să fac tot ce-mi stătea în putință ca să-i ofer un copil. Vântul îmi ștergea urmele pașilor și nici măcar Shamam, cel mai bun copoi din Arabia, nu avea să mă găsească.

Când am intrat în camera prăfuită a Hulalei, am găsit-o îngenunchind și făcând mătâni, rugându-se lui Allah al universului. După ce a salutat cei doi îngeri ce-i ședeau pe umeri, ne salută și pe noi. Ne invită să stăm jos.

— Bine ai venit, Tamam.

— Celei care ne primește astfel, rosti Tamam și adăugă: Femeia asta tot nu e însărcinată. Soarta ei e în mâna lui Allah, mai întâi, și în a ta, apoi.

Hulala dădu din cap, întinse pe jos o piele de oaie și puse pe ea câteva bare mari de fier. Unele dintre ele erau lungi și ascuțite, altele erau groase și grele, altele subțiri și șerpuite. M-am cutremurat, ca și cum m-ar fi înțepat o albină în lobul urechii. Capetele erau mici și ascuțite. Pisălogul imens din trupul meu începu să bată. Dacă barele acelea aveau să fie vârate în mine, nu aveam să suport.

— Mătușă, doare? Cauterizarea?

— Încrede-te în Allah cel Înțelept.

Hulala alese o bară subțire și o aruncă în aer. Ateriză în foc și începu să pocnească; rezistă puterii flăcărilor de a o topi. Nasra suflă în fluier, iar el țipă, scoate un oftat lung și dureros. Vălătucii de fum ce ieșeau din pipa mătușii Tamam se adunau în aer și luau tot soiul de forme: o iapă în galop, un porumbel zburând, stoluri de păsări migrând din satul uitat de lume. O râșniță de piatră îmi pisă toate grăunțele vitejiei, tot curajul, lăsându-mă asudând și tremurând. Hamda se întoarse cu spatele spre foc. Hulala se așeză pe podea, privind flăcările ce sfârâiau. Începu dintr-odată să se legene și să se unduiască asemenea flăcărilor. Când bara se transformă într-o bucată de fier fierbinte ca focul, Hulala strigă:

De foc, foc, foc,
Mamă, mamă, mamă,
Opărește și arde,
Vindecă și alină.

— Ooooh, foc, foc, foc! i se alăturată femeile.

— Așază-te și scoate-ți hainele, îmi porunci Hulala.

Hainele? Și de data asta trebuia să-mi scot hainele. Norocul îmi era precum făina împrăștiată. Hamda își înfipse genunchii în umerii mei, iar Tamam mi se așeză pe picioare.

— Ooooh, foc, FOC!

Dolmenul era plin de mirosul înțepător de cenușă și sudoare. Erau gata să mă ardă, să-mi însemneze pielea pentru totdeauna.

— Nu! Nu! am strigat.

Nasra, prietena mea, s-a repezit afară din încăperea sufocantă. O bară fierbinte de fier mi-a trecut pe deasupra capului și a aterizat pe pânțelele meu, săpând cu foc prin piele. Am lovit-o pe Tamam cu piciorul, aruncându-i în aer pipa, într-un nor de fum. Stropi generoși de apă. Hamda îmi plângea pe creștet. Am auzit o împușcătură în depărtare, un țipăt de cămilă în deșert. Am părăsit lumea luminii, intrând în cea a întunericului, unde nu poți vedea și nu poți avea regrete.

Când m-am trezit, am auzit melodia tânguitoare a fluierului Nasrei. O voiam lângă mine pe mama, pe Maliha. Carnea mi se sfâșia singură. O haită de câini sălbatici ronțâind o vulpe deja împușcată. Harb trebuia să mă salveze. Apa lovide părțile moi ale trupului meu. Acum înăuntru, acum în afară. Ceața mă împiedicase să văd expresia feței lui Harb. Urechile-mi obosite auzeau sunetul valurilor și gemetele lui Harb. Vizuina sufocantă era asediată de zaqqum-ii blestemați. Plutea în satul uitat de lume, agățat de povârnișul muntelui ca o lipitoare.

M-am aplecat în față, să-mi văd rana. Cârpa de muselină, îmbibată cu sânge, zăcea pe pânțele, așa cum stau bufnițele cu ochii mari pe crengile de cedru.

— Surorile mele, sunt sub protecția voastră. Vă implor, dați-mi ceva ca să înceteze durerea.

Hulala mi-a întins o băutură atât de amară încât părea să fie aloe, doar stoarsă și fiartă. Am băut-o repede. Pielea mi se strânse și mi se chirci toată, chiar și pânțelele cauterizat.

Nasra se întoarce și încep, ca de obicei, să mă ștergă și să mă răcorească.

Hulala stătea într-un colț și murmura:

— Oh, foc. Oh, mamă.

Hamda mă luă de mână și mă ajută să mă ridic pe picioarele-mi nesigure.

Tamam își scoase pipa din gura strâmbă și spuse:

— Allah să-ți binecuvânteze mâinile.

Hulala nu răspunse. Continuă să se legene și să cânte.

Am plecat din insula de zaqqum și am traversat marea clocotitoare de nisip. Tălpile-mi săpau în nisip, căutând un strat mai răcoros. Nasra sufla în fluier, trezindu-l la viață. Melodiile tânguitoare purtau cu ele primăvara, margaretele, anemonele roșii, pajiștile verzi și oile mulțumite. Încercam să văd verdeța, roua și dimineața luminoasă, dar nu reușeam să disting decât casele din pământ, mici și cu ochi spălăciți. Soarele era neîndurător în după-amiaza aceea și pârjolea tot ce-i ieșea în cale: pereții vechi, palmierii răsfirați și creierul meu.

Înotam într-o mare de sudoare. Fierbinte. Era foarte fierbinte totul. Am încercat să invoc o amintire răcoroasă, livada noastră de portocali, canalul umed, henna și ridichile. Tata stătea pe pragul casei din capătul celălalt al Hamiei, unde pământul era mai supus și mai roditor. Acolo, soarele purta un văl transparent, cum aveau costumele țigăncile dansatoare. Bătrânul se stingea în tăcere, sub acoperișul gros al magaziei. Ar fi trebuit să-l întreb despre cauterizare. Însă bietul meu tată avea deja destui demoni cu care să se lupte.

Um Saad

— **M**aha, soră.
— Da, Um Saad.

— Ce să-ți mai spun? Ce să-ți mai povestesc despre zilele mele de plâns și de răs din Amman? Dădeam câte o recepție pe lună. Mama, Allah să-i binecuvânteze sufletul, alegea prima zi de luni din fiecare lună ca zi de primit musafiri. Toți vecinii și toate rudele ne vizitau în ziua aceea. Pentru mine, erau cele mai grele zile. Începeam amândouă curățenia odată cu răsăritului soarelui și terminam treaba abia la apus. Casa trebuia să fie curată, iar podelele imaculate. Pe viața ta, mă distram nemaipomenit! În loc să stau în spatele jaluzelelor din lemn ale camerei mele, stăteam în spatele sobei mari. Îmi îndesam trupul subțire în spatele ei, iar în cele din urmă duhneam a gaz. Mama se uita la degetele mele și-mi spunea că nu storceam migdalele suficient de tare.

— Să storci migdalele? Și orășenii ăștia...!

— Era așa dureros să strivesc migdalele ude pe suprafața dură a bolului din lut. Tot frecam și împingeam până ce

degetele mi se înroșeau și se umflau. După ce scuturam saltelele și covoarele cu băătorul din paie, fața mi-era scăldată în sudoare.

Mama, Allah să-i binecuvânteze sufletul, își dădu părul negru, umed, la o parte de pe față și-mi spuse să port ceva decent. Nu avea timp de mine. Decent? Puloverul mov din mohair și fusta în carouri. Ce altceva aș mai fi putut purta? N-aveam alte haine. Mi-am pieptănat părul sârmos, apoi mi-am strecurat trupul subțiratic între soba imensă și pereți. De acolo vedeam bine ușa de la intrare.

Lungă viață să ai, acum sunt cu toții morți. Um Abdu, cu râsul ei cochet, Um Sameh, cu gâtul gros și ochii bulbucați — avea probleme cu tiroida — și Um Rida. Imediat ce intrau în cameră, Um Rida avea obiceiul de a-și scoate vălul, pelerina neagră și colanții groși, negri, aruncându-le pe toate la podea dezgustată. Stătea pe jumătate despuiată, în rochia transparentă din brocart, și începea să dea din buric și să-și unduiască șoldurile. Mi-ar fi plăcut să fiu ca ea, să-mi arăt pepenii.

— Pepenii? am întrebat-o pe Um Saad. Pepenii?

Era foarte palidă, avea fața gălbejită.

— Sâni. Pielea albă a lui Um Rida era atât de netedă, încât îmi plăcea să-i ating brațul ori de cât ori puteam.

Când se așezau pe saltele și fotolii, mama aducea lăuta, chimvalele și toba, apoi striga:

— Haniyyeh, unde ești, gât-frânt?

Spunea că ar fi vrut ca gâtul să mi se fi frânt pentru că eu, primul copil, fusesem fată și nu băiatul pe care îl dorise.

— Adu tava.

Doamnele începeau să cânte din lăută, să tot cânte, iar eu le serveam cu pahare tremurătoare de suc de migdale. Ori de câte ori vedeam plutind în pahar vreo firimitură maronie, mă gândeam că ele beau pielea mea. Eram o proastă. Asta

eram, o proastă fără cap. Chiar credeam că avea să vină și rândul meu.

După ce le serveam cu băuturi reci și prăjituri de curmale, mă așezam în spatele sobei și ascultam cu mare interes cântecele femeilor.

Hei, Saideh, ascultă-ți stăpânul.

Eu mă îmbăiez.

Supune-te stăpânului tău.

Eu gătesc mâncare.

Mergi la stăpânul tău.

Eu...

Se opreau din cântat și începeau să chicotească. Eu închi-deam ochii și, în minte, umpleam golul lăsat de Um Abdu în cântec:

Privesc prin fereastra deschisă.

Ascultă-ți tatăl.

Sunt în magazinul lui Muhammad.

Supune-te tatălui tău.

Um Saad se opri din cântat și-și întoarse fața spre geamul cu zăbrele. Eram obosită. Mă oboseau poveștile ei despre „râs și plâns în Amman”. Eram sătulă de poveștile despre viața de la oraș. Jinduiam după un sat micuț, cu case oarbe din lut și un râu ce se grăbea spre Marea Moartă. Tânjeam după norul de parfum al florilor de portocali. În noaptea aceea, inima mi se strecură afară din piept și chemă:

— Mubarak, fiul meu. Mubarak. Mubarak!

Maha

Trupul nu-i fusese curățat prin foc, mama lui Hajjeh Hulala. În ziua aceea, soarele împrăștia raze gălbui ce făceau ca rana să-mi coacă. În fiecare dimineață nășteam sânge întunecat și puroi. Din umflătura roșie ieșea o substanță galbenă, iar agonia deveni tovarășa mea de zi cu zi. Eu strângeam odinioară vreascuri, ierburi și pietricele cu forme ciudate, iar rana mea strângea mizerie, bucăți de piele, scame, sânge și puroi. Nasra veni să mă viziteze în vreme ce zăceam pe podea, ca un sac gol. Îmi spuse cu vocea-i ascutită:

— Țese covorul! Culcată pe jos, curcă leneșă.

— Soră, mă doare când mă aplec în față.

— Blestemată fie religia lor! strigă ea și se repezi afară din cameră.

În zilele acelea auzeam ce se întâmpla în jur cu o singură ureche, cealaltă era mereu întoarsă spre sunetele copitelor în galop ale armăsarului lui Harb. Geamănul sufletului meu nu se întorsese din raid. Oare era bine? Cine îi îngrijea rana? Dacă se umfla și aduna puroi, ca a mea? Putea să se întindă

undeva? O vorbă, un semn, orice ar fi fost mai bun decât tăcerea aceea.

Într-o dimineață, Nasra a adus cu ea un alt păstor, pe Murjan. Tamam nu era de acord ca ea să aducă în casă un tânăr neînsoțit, așa că a ieșit din cameră. Se plimba prin casă ca o pisică într-o zi friguroasă de iarnă.

— Maha, ai încredere în mine. Cunoaște secretele ierburilor, ale oilor, anotimpurilor și ale pășunilor, Murjan. Gata să-și piardă un picior, capra mea. Curățat și vindecat, Murjan, îmi spuse Nasra.

I-am privit figura blândă, măslinie și ochii sinceri, apoi am spus:

— Da.

Mojarul din trupul meu începu să se frământa. Oare exista ceva mai rău decât starea în care mă aflam deja? Harb dispăruse fără un cuvânt, corpul mi-era tot mai slab, iar în fiecare dimineață înotam în sânge și puroi.

Când Murjan zâmbi și-mi spuse:

— Allah e vindecătorul, mamă — am izbucnit în plâns.

Îmi spusese „mamă”. Tânărul păstor de cincisprezece ani mă făcusem să-mi dau seama cât de dulce e să fii mamă. Credeam că n-aveam să-mi văd niciodată propriii copii.

— Șșșșș! Nasra, fierbe niște apă cu multă sare, porunci el.

Îmi împinse rochia în sus și rămase uimit:

— Mamă, cum poți suporta așa o rană? Ești asemenea profetului nostru David.

David? Lui viermii îi mâncau rănilor infectate. De câte ori cădea un vierme de pe el, David și-l punea la loc pe trup. Aveam nevoie de răbdarea lui David pentru că Harb era plecat tot timpul. Murjan își cufundă pumnalul ascuțit într-un lichid maroniu și rosti:

— În numele lui Allah.

Lama pumnalului îmi deschise rana, iar eu am urlat. Nasra se repezi în cameră, împrôșcând cu apă peste tot în calea ei.

— Când îți spun eu, torni apă pe rană.

Nasra dădu din cap.

Mâinile lui îmi apăsă pântecul, iar durerea pe care o simțeam era asemenea valurilor care lovesc țărmul și apoi se retrag, lovesc, apoi se retrag, lăsând în urmă pietricelele de pe țărmul care se zbate să respire.

Apa înțepătoare îmi pătrunse arzând în rană. Mi-am apăsat pieptul cu mâinile, ca inima să nu sară afară printre coaste. Am auzit vocea plăcută a lui Murjan, dar nu înțelegeam ce spunea.

— Am să pun un bandaj pe rană, ca să absoarbă puroiul și otrava. Ai să te faci bine.

Pentru prima oară în atâtea zile, pântecul nu-mi era jilav, sălcu.

Nasra îmi așeză o pernă la spate și-mi zise:

— Acum să țevi, tu.

Murjan insistă să rămân culcată, ca să țin rana presată. Îmi dădu o cană cu ierburi aburinde și-mi mai spuse:

— Asta-i o combinație de ierburi rare pe care le-am strâns de pe munții din Maan.

Zâmbi, își înfășură trupul tânăr în pelerină și rosti:

— Pacea fie cu tine.

Nasra așeză tava de pai pe podea, lângă mine. Probabil își mulsesse una dintre capre. Am încercat să mănânc un pic de ou prăjit, dar gura mea refuza să înghită altceva în afara câtorva curmale și a laptelui. M-am sprijinit de perete și am privit marginile rotunde ale covorului. Lumina portocalie strălucitoare care intra prin fereastra micuță îmi spunea că soarele se întorsese cu spatele către noi. Țipetele copiilor care erau chemați acasă de pe ulițe și zgomotele cailor era sunete

liniștitoare, însă urechile și inima-mi erau flămânde să audă sunetul copitelor în galop.

Am privit covorul și am atins suprafața inegală, acolo unde trebuie să-și fi pus și mama degetele. Lacrimile au un spirit al lor și se scurg pe față ori de câte ori jinnul are chef să iasă din lampa lui. Am început să plâng pentru soțul meu iubit care nu-mi trimisese nici măcar un cuvânt de când plecase de acasă. Am plâns pentru mama și pentru covorul ne-terminat, pentru tatăl meu care era pe moarte, pentru pânțelele meu sterp care trăise zile cumplite de infecție și foc. Am plâns pentru Hamia, cu cele câteva case ale ei de lut și cu soarele nepăsător. Râul trecea prin vestul satului fără să arunce măcar un salut, iar marea dinspre sud se cutremura și se agita, captivă în căușul ei de pământ.

Um Saad

— **M**aha, ești bine? Fața îți e palidă ca o lămâie.
— Da, Um Saad, continuă doar să vorbești.
Vocea ta îmi ostoiește durerea din inimă.

— Odată, stăteam așezată pe perne și priveam prin găurile în formă de stele la Tatăl Luminii. În noaptea aceea cântecul lui era atât de trist, de nostalgic, despre câmpii acoperite de zăpadă și despre cavaleri. Din cauza religiei trebuiseră să-și părăsească țara. Merseseră apoi în țara picioarelor desculțe. Așa le spun ei arabilor. Stăteam acolo, gândindu-mă la tichia lui Hasan cel Isteț care te face invizibil. Dispari, zbori, iar apoi te înalți cât mai sus. O mână mare, păroasă, ateriză pe fața mea. Imaginea ochilor neînduplecați ai tatălui meu. Bătând, lovind. Fără să scot un cuvânt, fără să deschid măcar gura, am încasat vreo sută de lovituri. Cu-reaua tatălui meu m-a transformat într-un maldăr de carne vie. Stătea apoi deasupra capului meu, ca un vultur, strigând:

— Cine e Muhammad?

Un fior mi-a străbătut inima, trecând apoi în mădularele trădătoare. Mai târziu i-am mulțumit lui Allah, profeților și

îngerilor Lui, pentru că m-a făcut să-mi pierd cunoștința. Unul dintre bastarzii Ammanului trebuie să-i fi spus tatălui meu despre vizitele mele la magazin. Pluteam într-un nor când am auzit vocea lui Muhammad în casa noastră. Allah să ne ajute. Am sărit din pat și m-am dus să trag cu ochiul pe gaura cheii. Era acolo, stătea pe canapeaua noastră uzată, cra înalt și tulburător.

— Unchiule, am venit aici în seara asta să-ți cer mâna fii-cei tale Haniyyeh.

— Îi știi și numele, i-a răspuns tata amenițător.

— Nu caut necazuri, vreau doar s-o cer în căsătorie.

Ah, Maha, inima îmi bătea precum roata morii lui Abu Jamal.

— Dar ești cerchez.

— Sunt un bun musulman.

— Fiica noastră a fost promisă vărului ei.

Mi-am dus mâna la stomacul ce mi se strângea. Tata mințea. Nu aveam nici o rudă în Amman.

— E logodită?

— Da, e logodită.

Muhammad se ridică în picioare, apoi se așeză din nou. Fața îi părea roșie și rotundă. Trebuie să fi părut așa din cauza găurii cheii. Mi-am frecat mâinile tremurânde.

— Sunt un bărbat puternic și voi avea grijă de fiica ta. Îți promit că am să-i apăr demnitatea.

Era importantă pentru cerchezi. Demnitatea, vreau să spun.

— Răspunsul e nu.

Muhammad și-a șters fruntea cu o batistă albă și s-a repezit afară din casă. Înainte să mă prăbușesc pe podea, am apucat să-i aud pașii grei coborând treptele înguste. M-am prăbușit și am început să strig din toate puterile numele lui Hasan cel Isteț. Alunecă în uitare. Alunecă într-o altă

identitate. Părăsește trupul ăsta. Mama a turnat apă rece ca gheața peste trupul meu scuturat de friguri. Nu puteam opri șuvoiul de lacrimi, nu puteam mișca mâinile sau picioarele, nu mă puteam opri din a striga „Hei, Hasan cel Isteț, adu-mi-l la mine.”

M-am frecat la ochi. Începeam să înțeleg la ce se referea Um Saad când vorbea despre „identitate”.

— Îți jur pe viața ta, sora mea beduină, peste o săptămână mi-au spus să mă îmbrac cu cele mai bune haine ale mele.

— Puloverul din mohair și fusta în carouri? am întrebat eu.

— Ai să porți una dintre rochiile mele, mi-a răspuns mama cu vocea-i pierită.

— Dar sunt prea slabă.

Mama a aruncat o rochie albă pe patul cel vechi și a început să-și dea contur buzelor cu un creion purpuriu. Privindu-și reflexia gurii colorate în oglindă, mi-a spus:

— Suntem invitate la o nuntă.

Am început să sar în sus de bucurie.

— Am voie să ies din casă?

— Da, ai voie. Tatăl tău, cu inima lui mare, te-a iertat.

Rochia mamei mirosea a Ramaj, parfumul coreean ieftin pe care îl folosea ea. Mi-am tras-o peste cap și am legat o eșarfă roz-aprins din mătase în jurul taliei largi a rochiei. Arătam ca un ac înfășurat într-o batistă. Mi-a dat voie chiar să mă machiez puțin. Mi-am conturat ochii cu *kohl*, am schițat câte un cerc purpuriu pe fiecare obraz și mi-am pictat cu roșu aprins buzele crăpate. Din oglindă mă privea Shushu, clovnul, cu eterna lui lacrimă albă. Părul îl aveam mai lung ca de obicei, din cauza timpului petrecut închisă în casă. Um Abdu obișnuia să-mi tundă părul cu foarfeca ei ascuțită. Când am ieșit din casă vântul rece m-a lovit peste față. Eram bucuroasă să simt sub picioare treptele reci din

piatră ce duceau spre stradă. Am privit către jaluzelele închise și am zâmbit. Nu mi-am dat seama că tocmai îmi luasem la revedere de la găurile în formă de stea. În timp ce mergeam pe trotuarul de vizavi de magazinul lui Muhammad, i-am auzit canarul galben cântând. Inima mi s-a cutremurat în pieptul încordat. Mi-am fixat privirea asupra trotuarului mizerabil. Sunet de tobe și cântece trecură prin fereastra cu ornamente:

Am sosit, am sosit, am sosit.

Am adus mireasa și am sosit.

Mi-am dus mâna la inimă și am întrebat:

— A cui nuntă e asta?

Tata m-a privit în ochi și mi-a spus:

— A ta.

— Poftim, tată?

— A ta.

Nunta mea? Nunta mea! Am izbucnit în râs și am început să dansez pe treptele casei aceleia mari. Tra-la-la, tra-la-la, fii fericită, inimă. Nunta mea? Nunta mea!

Um Saad s-a oprit din povestit și a început să se joace cu eșarfa roz ce-i acoperea părul cernit. Lumina albastră a lunii se oglindea în barele de metal ce stăteau de strajă la fereastră. Își ridică privirea și mă văzu plângând așa cum plângea fiul meu Mubarak când avea patru luni și îi dădeau dinții. Își îndreptă spatele și mă întrebă cu o voce șoptită:

— De ce plângi?

Nu am răspuns. Nu-i puteam răspunde. Dintr-odată, expresia feței ei se prăbuși și începu și ea să plângă. Împreună făcurăm o criză de plâns și de urlat pentru nunta ei, pentru nunta mea, norocul ei, norocul meu, viața ei și viața mea.

Doctorul Edwards, cu haina lui albă și ochii albaștri precum oțelul, se repezi în salonul nostru și ne spuse cu o voce obosită:

— E foarte târziu. Îi deranjați pe ceilalți pacienți.

Era gata să zâmbească, însă se răzgândi.

— Luați pastila asta, vă rog.

Am înghițit amândouă niște pilule micuțe și ne-am așezat capetele pe pernă, așteptând să se aștearnă liniștea victorioasă.

Nu pot controla jinnul cel rău atunci când hotărăște să-și părăsească lampa. În noaptea aceea, lacrimile mele au spălat așternuturile, fața de pernă, salonul de spital și chiar munții Fuhais. Cu fiecare răsuflare, cu fiecare geamăt, chemam:

— Harb, Harb, Harb.

Maha

Am primit cu bucurie soarele a doua zi dimineată și mi-am controlat rana. Era curată, cu excepția câtorva pete de sânge pe bandajul prins în jurul taliei mele. Mă simțeam uscată și sănătoasă. Nici un puroi galben, umed, nici o umflătură roșiatică. Am apucat roata de tors și am atins lâna obosită. Mâinile mele duseseră dorul caierelor, lemnului uns și covorului aspru. M-am aplecat în față și am lovit roata ușoară, dorind să țes fire subțiri. Firele mele se întinseră asupra văii întregi pentru a o apăra de atacatorii agresivi, de soarele uituc și de raidurile inamicilor. Căldura brațelor lui Harb părea să treacă prin rochia mea, prin pansamentul de pe rană și să-mi aline trupul epuizat.

În aceeași dimineată, Murjan veni să verifice pansamentul. Înmuie o cârpă în ulei de măsline și puțin suc de lămâie ca să închidă și să dezinfecteze tăietura. Înțepăturile sucului mă făcură să tresar. Pântecele îmi era acum chiar mai uscat și mai curat decât înainte. În curând aveam să-l văd scufundându-se în apa sărată a Mării Moarte.

— Arăți mult mai bine astăzi, îmi spuse Murjan.

— Mă simt mai bine, i-am zâmbit. Allah să-ți binecuvânteze mâinile acestea.

Pipa veche a lui Tamam pufăi a dezaprobare, umplând încăperea cu un fum sufocant. Fiica cea mică a lui Hamda, Jawaher, care venise în vizită, începu să tușească. Și inima mea începu să tușească atunci când am văzut ochii căprui strălucitori ai lui Jawaher. Geamănul sufletului meu dispăruse într-un nor de praf, cu mai multe săptămâni înainte. Voiam o părțică din el, un copil cu aceiași ochi luminoși, un bebeluș care să facă dovada că ceea ce s-a întâmplat între noi nu fusese mirajul unei fântâni cu apă proaspătă la linia orizontului și nici o plăsmuire a minții mele, care fusese cauterizată de focul Hulalei.

Tata, aducând un sac de portocale, veni să mă viziteze. Își târșâi picioarele pe podeaua curată, îi dădu portocalele lui Tamam și se așeză la capătul saltelei.

— Mai bine aș fi orbit cu totul înainte să apuc să-mi văd florica așa uscată și slăbuță. Arabii ăștia nu-ți dau de mâncare?

În toți anii aceia de arșiță și durere, nu-l văzusem niciodată pe tata pierzându-și cumpătul.

— Sunt bine, i-am spus și l-am îmbrățișat.

Mirosea a găinaț, cardamom și cimbru. I-am simțit prin pelerina largă coastele ascuțite.

— Bărbatul tău a rămas plecat mai multă vreme de data asta și te-au cauterizat. În tinerețe am vrut să plec de-aici. Mama ta, Allah s-o ierte, m-a împiedicat, spuse el cu vocea-i hârșăită.

Anii nemiloși trecuseră peste câmpia feței tatălui meu și schimbaseră forma dunelor de nisip. Acum în pielea bronzată erau săpate linii albicioase, ce păreau la fel de permanente precum tatuajul de pe bărbia mamei mele. Încercase

să-l scoată cu tot felul de acizi. Mă întrebam de ce timpul, în loc de a merge tiptil prin deșert, tropăia cu putere, slăbind membrele și vederea, rărind părul și îndoind oasele. Bățul de care se sprijinea tata în timp ce stătea ghemuit pe saltea era drept și puternic.

— Șeicule Nimer, nu mănânci cum trebuie, l-am dojenit.

— Ba da. Nu ne putem irosi anii și pe cei ai copiilor noștri. Fie ca Allah cel Milostiv să aducă un sfârșit bun.

Înainte de a ieși din cameră își îndreptă bastonul spre mine și spuse:

— Dacă bărbatul tău nu se întoarce acasă curând trebuie să te muți înapoi în casa tatălui tău.

Singurul lucru pe care îl puteam face când soțul meu era plecat era să țes. Am întins între cele două stinghii de lemn firele de lână rămase libere la capătul covorului. Am petrecut lâna înainte și înapoi printre firele lungi susținute de bara orizontală. Am bătut modelul cu stinghia liberă. Liniște, clinchet, apoi lovitură. Liniște, clinchet, apoi lovitură.

Norocul meu este asemenea făinii
Împrăștiate pe un câmp cu ciulini.
Într-o zi cu vânt, le-am cerut
Bărbaților desculți să o adune.

Mama nu vopsise sculurile, așa că nu am făcut-o nici eu. Tamam voia să fierb lâna cu șofran, dar am refuzat. Am lăsat firele maronii și bej să-și găsească propriul model. Țesătura aspră avea pe ea forme ciudate, asemenea dunelor de nisip aflate în zbor. Pentru mine, toate acele desene stranii înfățișau calul lui Harb, alergând spre casă. Dacă era un contur maroniu, acela era botul calului, un cerc era pânțelele calului, iar dacă apărea un singur fir maroniu era coada calului. Zilele erau urmate de alte zile, distanțele erau înghițite

de alte distanțe, iar Harb nu străbătea depărtarea dintre noi doi.

Vizitele Nasrei deveniră mai dese. Se așeza pe marginea saltelei și îmi punea întrebări despre sănătate.

— Vrea să știe dacă rana a început să te mănânce, Murjan.

— Da. E mai uscată decât coasta Mării Moarte.

Chiui, apoi îmi spuse:

— Se vindecă rana ta.

Începu să sufle în fluier și să cânte:

Așteptăm călăreții, noi.

Va înfrânge noaptea lungă, el.

Va aduce soarele acasă, amin.

M-am alăturat și eu cântecului ei, iar vocile noastre răsunară în întreaga vale, implorându-ne bărbații să se întoarcă acasă. Vocea mea era asemenea croncănitului unui corb negru ce aduce despărțire și distrugere. Strigam „Amin!” și băteam firele cu stinghia astfel încât să formeze pe covor fața demnă a lui Harb. „Amin”, liniște, clinchet, apoi lovitură.

Mătușa Tamam intră într-o dimineață în cameră, scărpinându-se în cap. Mă privi în ochi și spuse:

— Rana ți s-a vindecat. Scutură-ți mijlocul și treci la treabă.

— Mătușă, vreau să termin covorul.

— Preșurile maică-tii. Prostii.

— Covorul ăsta nu e un preș al mamei. Viața ei, degetele ei, trupul ei au fost toarse și țesute în covorul ăsta minunat.

Își umplu pipa cu tutun proaspăt și pocni din buze. Eu am împăturit covorul, am înfășurat firele pe roata de tors și am pus băătorul într-un sac. Când am încercat să mă ridic pentru prima oară după atâtea săptămâni, podeaua începu

să-mi alunece de sub picioare. M-am sprijinit de perete și încăperea reveni la poziția normală. Mi-am legat eșarfa și am fixat-o cu o bentiță neagră, apoi am scos capul pe ușă.

În vale sosise vara și-i auzeam acum pe cosași cântând,

Recolta noastră aurie, ya ya ya,
Tăiem, adunăm, ya ya ya.

Sufletul meu întâmpină cu bucurie parfumul florilor de portocal. În curând recoltele aveau să fie vândute, iar fetele cumiști aveau să se mărite. Vânătoarea și cursele de cai aveau să ne împiedice să dormim în timpul nopților fierbinți de vară. Am înconjurat casa, să le urez „bună dimineața” plantelor mele. În straturile micuțe, ridichile, henna și busuiocul erau galbene, ofilite, moarte. Un vânt straniu suflase prin vale și ceva malefic coborâse asupra capetelor noastre. Doar pentru niște tulpini prostești, ofilite. Probabil nu erau prostești. Frunzele maronii care porniseră spre creatorul lor îmi vorbiră despre moarte și despre trupuri întinse în sanctuare. Eram sigură că mirosul pe care îl simțeam era duhoarea putreziciunii și a creaturilor ce părăseau viața.

Um Saad

— **M**aha, soră.

— Da, Um Saad.

— Îți e mai bine acum? S-a ridicat ceața ce te înconjura?

— Da. Camera e senină acum, i-am răspuns eu, privind prin fereastra cu gratii.

Am scuturat din cap, să scap de amețeala provocată de medicamentele doctorului englez. Valea abruptă ce înconjura spitalul era plină de ceață, o negură ce făcea câmpiile invizibile. Puteai auzi cântecele țăranilor, puteai mirosi pământul arat, simțeai chiar și frigul dar nu vedeai nimic.

— Cine vrea să aibă o minte limpede? Cine vrea să-și amintească cum tata m-a pălmuit peste față, chiar atunci, pe loc, și m-a împins în casă? Îți jur pe viața ta, când am văzut figurile mulțumite ale femeilor, care așteptau să vadă mi-reasa și s-o inspecteze, picioarele au început să-mi tremure și l-am privit din nou pe tata, care stătea în fața ușii, blocându-mi vederea spre stradă. Cu vocea tremurătoare am șoptit:

— Tată, Allah să-ți apere femeile, Allah să-ți dea viață lungă. Am să-ți fiu sclavă toată viața.

El clătină din capul acoperit cu un turban.

Femeile grăbite m-au împins către baldachin și m-am așezat acolo cu mâinile împreunate în poală. Mă simțeam ca o capră friptă, umplută cu orez și carne tocată de vită, decorată cu pătrunjel, gata să fiu servită oamenilor nerăbdători.

Am distins pe fereastră o siluetă neagră, în depărtare. O furnică neagră? O femeie ce smulgea buruienile de pe pământul ei? Mi-am privit unghiile. Erau curate. Albe, fără o linie de noroi.

Când am văzut obrajii căzuți ai mirelui și mâinile lui bătrânicioase, l-am privit cu ochi rugători pe tata, care încă stătea în fața ușii, sprijinindu-se de cant.

E ciudat, Maha, dar nu-mi amintesc ce s-a întâmplat cu mine în seara aceea. Doar două brățări de aur, un inel și obrajii căzuți. Atâta tot. Nu, să nu mă ajute niciodată Allah să mint. Un imam bătrân m-a întrebat dacă îmi pot scrie numele. Am dat din cap. Într-un pătrat alb mi-am scris numele, Haniyyeh Fuad Hajjo. Am auzit vocea profesorului meu de *kutab* citind din Coran și strigând: „Repetă după mine.”

Privind spre via înghețată, am rostit:

— Eu nu știu să citesc și să scriu.

— Cu atât mai bine pentru tine. Știi ce mă înfurie groaznic?

Mă gândeam că țăranii din Fuhais și-au pierdut recolta din anul acela.

— Ce?

Am răspuns întrebării lui Um Saad, nu pentru că voiam să o fac, ci pentru că asta dorea ea:

— Amman, oamenii din Amman. Înainte iubeam orașul acela din tot sufletul. Acum nu mai suport să aud râsetele

Ammanului. Am stat în spatele ferestrelor cu gratii ale casei mirelui și am auzit scrâșnetul roților de căruță și clinchetul chimvalelor vânzătorilor ambulanți de suc de lemn-dulce. E un oraș cu capul în nori.

Vorbindu-i înghețului, am rostit:

— Satul nostru este pur și simplu uitat.

Un lucru n-am să-l uit niciodată. Noaptea, bărbatul, soțul meu, care am descoperit după aceea că se numea Abu Saad, m-a fugărit și a rupt rochia de pe mine. Apoi m-a întrebat cu o voce slabă, subțiratică, ce făcea ca trupul lui greoi să pară o greșeală:

— Ți-a venit ciclul?

Am dat din cap.

— Mereu la fel.

M-a drămuit din priviri, mi-a mângâiat pânțele neted cu degetele-i reci, mi-a îndepărtat picioarele cu forța și apoi mi-a penetrat trupul împietrit. O, mireasă, cu lumânări în jurul nostru, cântau femeile de-afară. Un lichid galben și lipicios mi se prelingea pe coapse. O, mireasă, ești o garoafă. Mi-am îmbrățișat strâns propriu-mi trup și am repetat întruna numele lui Hasan cel Isteț.

Dacă sunt cu adevărat nebună, atunci trebuie ca mintea mea să fi cedat în noaptea aceea, am văzut o tichie zburând prin cameră.

— Șșșt, nu suntem nebune.

Doctorul Edwards și Salam, cu zâmbetu-i angelic, intrară în salon. Nu le auzisem pașii ușori.

Doctorul spuse ceva în engleză, apoi rosti într-o arabă stricată:

— E imposibil, voi două nu vă opriți niciodată din vorbit.

— Da, am răspuns într-un glas.

— Am să vă cresc doza.

Stâlpi de sare

Am privit chipul lui Um Saad, unul dintre mușchii obrazului ei i se zbătea. Râdea. Mi-am dus mâna la gură, ca să-mi ascund gingiile goale, și am început să chicotesc. Um Saad izbucni dintr-odată într-un hohot de râs. Doctorul își lărgi gulerul de la cămașă și ne privi stupefiat.

Maha

Când am întors capul, am văzut-o pe Nasra și oile ei, alergând în josul povârnișului cât de repede puteau. Norul de praf coborî și se opri aproape de picioarele mele. Am reușit să o văd pe Nawmeh, capra dezastrelor, și cerce-lul ce se bălăngănea.

— Soră, găfâi Nasra.

Blestemată fie religia Nasrei, întotdeauna rămânea fără suflare. Mă luă de mâini și spuse din nou:

— Soră.

— Mi-ai înspăimântat inima. Ce este, corb al despărțirii?

— Călăreții din tribul nostru, îngăimă ea.

Ochii verzi, uimiți, mă priveau.

— Pe Allah, sunt fiica Sabhei. Spune odată.

Nasra se trase de lobul urechii și spuse:

— Măcelăriți precum oile.

Corpul lui prăvălit la pământ, sânge, vene, carne. Zdrobit. Mi-am apăsat ochii cu mâinile, refuzând să văd scena bărbaților ce se prăbușeau. Mi-am împins bentița în sus.

Stâlpi de sare

— Hakim, raiduri cu vulturi de metal, englezii. Mingi strălucitoare deasupra capetelor lor. Fâșii din haine și carne însângerață, bărbații noștri.

Mi-am descoperit capul, mi-am desfăcut cosițele și am strigat:

— Harb!

Mi-am smuls părul și m-am aruncat la pământ, strigând din toate puterile:

— Harb!

Mi-am smuls partea din față a rochiei, mi-am umplut mâinile cu pământ și l-am aruncat peste cap. Mâinile-mi întinse și creștetul acoperit de praf implorau să fie îngropate.

— Harb, geamănul sufletului meu! am urlat, iar ecoul vocii mele rănite a trecut peste povârnișurile munților, peste creste, și apoi coborî în marea cea surdă.

Povestașul

În numele lui Allah cel Milos și Milostiv, „Când Pământul fi-va zgâlțâit de cutremur, când pământul își va arunca afară lăuntrurile sale, se va întreba omul: 'Ce s-a întâmplat oare?!' În ziua aceea el își va spune povestea”.

Voi, prea iluștri stăpâni, rugați-vă pentru sufletele lunii pline, al profetului nostru Mohamed și ale dreptilor lui însoțitori. În seara aceasta, a douăzeci și una noapte a Ramadanului, luna postului și a rugăciunii, am să vă povestesc o parte înspăimântătoare a istoriei Mahăi din tribul Qasim. Allah Milosul, Milostivul, a creat-o pe Maha dintr-un cheag de sânge murdar. Pământul s-a cutremurat atunci când s-a ușurat de povară, scăpând de spiritul malefic. Invocați mila și iertarea lui Allah, implorați iertarea Lui. Pământul se zguduie ca lovit de un cutremur atunci când Maha auzi că soțul ei, Harb din tribul Qasim, fusese măcelărit precum o oaie. Ea începu să bocească și să blesteme, plângând și râzând până când un șoim ce zbura deasupra casei ei se opri în mijlocul cerului și întrebă:

— Soră, soră, care ți-e durerea?

Iar ea îi răspunse:

— Pasăre din cer, o povară grea în suflet.

Iar șoimul o întrebă din nou:

— Soră, soră, care ți-e durerea?

— Pasăre din cer, un foc mă sfâșie, răspunse ea.

Când soarele îngenunchea, rugându-se lui Allah, Stăpânul universului, eu, împreună cu Aziza și Maymoon am coborât spre un ținut de șes, în mijlocul căruia se afla o fântână tăcută. Acolo, Maymoon sări de pe spatele Azizei și umplu câmpia cu țipetele lui. Fântâna durerii era plină cu carne de om, sânge și mizerie. Cămilele și caii zăceau pe spate, picioarele lor negre arătând către cer. Duhoarea era oribilă, de nesuportat, ca și cum diavolul și-ar fi trimis răsufierea-i groaznică asupra pământului. Mi-am legat în jurul feței o fâșie de cârpă, am respirat adânc și am început să întorc capetele cadavrelor. Maymoon se așeză pe gura fântânii, bălângănindu-și picioarele, cu mâinile deasupra capului și scâncind. Aziza tropăia și răgea cu o voce groasă. Șșșșt, animalelor. Șșșșt, animalelor.

Degetele-mi tremurătoare îmi erau acum pline de sânge. De câte ori întorceam un cap, descopeream o expresie de groază zugrăvită pe ceea ce mai rămăsese din față: un ochi, un nas, sau doar dinți strălucitori acoperiți cu sânge. Am recunoscut chipul lui Jadaan, al cărui corp fusese aruncat aproape de gura fântânii. Falca îi fusese spartă de parcă ar fi strivit-o niște mâini gigantice. Nu exista nici un cadavru, erau doar câteva bucăți de carne, arse, împrăștiate în jurul capului. Pământul se mișca sub picioarele mele goale ca și cum soldații jinn — în numele lui Allah — nu scăpaseră cu totul de mânia lor. Tălpile mi se afundau adânc în pământul udat de sângele călăreților. Domnea o tăcere desăvârșită, cu excepția croncănitului păsărilor de pradă, nerăbdătoare să

sfâșie carnea oamenilor. Muște albastre bâzâiau deasupra tuturor, alcătuiind un nor întunecat. În buzunarul unui soldat alb am găsit o cutiuță din argint, ce avea gravat pe capac un leu ce răgea. Când am deschis-o, mirosul de tutun măcinat mi-a umplut nările. L-am luat pe Maymoon în brațe, m-am așezat pe jos aproape de gura fântânii, pregătindu-mă să inhalez. Am tras tutunul pe nas și am strănutat, am tras pe nas și am strănutat, până când tutunul mi s-a împrăștiat prin cap, făcându-l mai ușor, cu mintea mai clară, capabilă să vadă lupta dintre englezii ajutați de soldații lui Solomon, jinnii, și arabii, ajutați de vanitatea lor.

Adevărul este că, după un mic dejun ușor, călăreții din tribul Qasim hotărâseră să pornească într-un raid asupra uneia dintre taberele albe ale englezilor. Un tânăr a trecut pe lângă ascunzișul lor și le-a cerut ceva de băut, să-și ostoiască setea. A băut laptele și apoi a dat fuga la stăpânii lui, englezii, să le descrie locul în care se aflau bărbații din tribul Qasim.

Luptătorii își curățau puștile și își umpleau burdufurile cu apă când au auzit zgomotul. Un sunet ascuțit al focului de pușcă. Nisipul începu să se ridice, iar cât ai clipi bărbații săriră pe cai în timp ce întorceau focul asupra albilor îmbrăcați în uniforme lor elegante. Bărbații slabi, înfășurați în pelerinele lor maronii, au tras în armata engleză ce se apropia. Unul umplea pușca cu gloanțe, iar altul trăgea. Armata străină sosea călare pe cămile, urmate de trei mașini ce arătau ca niște insecte târâtoare gigantice.

Qasimiții începură să tragă asupra mașinilor, asupra armatei îmbrăcate în uniforme verzi și asupra cămilelor, dar nu putură opri înaintarea englezilor. Dintr-odată o imensă pasăre de pradă din metal începu să dea târcoale, tot mai jos și mai jos, aplecându-și ciocul ca într-o căutare. Pasărea, susținută de aripile jinnului — în numele lui Allah — hurui

pe deasupra fântânii și începu să urce spre munte până când deveni mică precum un greiere. Zbură înapoi și când ajunse foarte aproape de capetele călăreților, imensa pasăre de pradă făcu un ou de metal. Vulturii jinn făceau ouă. Oh, stăpânii mei, ce ouă? Ce ouă? Când se spărgeau, din ouă ieșea un foc pârjolitor și distrugere. O explozie teribilă zgudui împrejurimile, îi aruncă pe călăreți de pe caii lor și le împrăștie puștile. Rupse trupurile bărbaților, scoțându-le la iveală măruntaiele. Pasărea se tot arunca și avânta după trupuri, se tot arunca și avânta până ce locul din jurul fântânii începu să arate ca un crater lipsit de viață, sufocant. Fumul negru umplea văzduhul, duhoarea cărnii arse și a sângeului umplea văzduhul. Raidul asupra fântânii nu lăsă în urmă nici un supraviețuitor, nici o pasăre, nici o insectă în viață. Nu se făcea auzit decât sfârâitul focului ce se stingea și ritmul tobelor și al cimpoaielor jinnilor, ce-și sărbătoreau victoria. O lovitură de tobă și un sfârâit, un fâsâit și un fluierat. O lovitură, un sfârâit și hohote de râs. Nu a supraviețuit luptei nimeni care să poarte mai departe vestea, în afara nemuritorului Hakim și a călătorului englez.

După ce mi-am limpezit capul cu tutunul găsit, am coborât povârnișul abrupt ca să mă întâlnesc cu Raai, paznicul satului, și să-l întreb dacă are noutăți despre Maha. Rugați-vă pentru sufletul profetului. Când păstorita nebună i-a spus despre raid, femeia a pornit spre munți ca o căprioară rănită. Viața se scurgea din rămășițele luptătorilor atunci când ea ajunse la fântână. Pumnalul lui Harb zăcea în pământul umed, lângă calul lui zdrobit. Hiena, când văzu ochii scoși ai soțului ei, se prăbuși pe un tufiș de spini și slobozi unul dintre hohotele ei de râs ascuțite. Începu să sape în pământ, să-și toarne nisip pe cap, apoi să-și smulgă părul în timp ce striga: „Negru asupra capetelor voastre, întuneric.” Raai îi auzi strigătele și se temu că din cauza lor Allah nu avea să mai trimită a doua zi soarele, nu avea să mai dea

lumină și căldură credincioșilor. Maha plângea și blestema, urla și blestema, până când își pierdu vocea. Raai mi-a jurat că a văzut sânge proaspăt curgând pe obrajii Mahăi. A plâns și a tot plâns până când fiecare părticică de carne arsă, fiecare deget tăiat, fiecare șuviță de păr a fost înmuiată în sânge calduț. La orizont strălucea o lumină roșiatică, iar suprafața apei se coloră în roșu coral.

Oamenii spun că Maha din tribul Qasim a săpat un mic mormânt și a așezat în groapă capul soțului ei, pieptul lui, mâna dreaptă rămasă fără degete și unul dintre picioarele lui. I-a sărutat buzele și apoi i-a acoperit trupul cu pământ până ce a fost cu totul îngropat. Lumina slabă a soarelui obosit făcea cadavrele să pară mai mari, mai întunecate, mai înspăimântătoare. Maha a mai săpat pământul și l-a presărat asupra trupurilor călăreților, în timp ce recita una dintre vrăjile ei și cânta:

Norocul meu este precum făina împrăștiată.
Adună și numără praful.

Și-a acoperit fața cu noroi, s-a ghemuit la pământ și a început să-l blesteme pe Allah, universul Lui, îngerii Lui, cărțile Lui și pe profetul Lui, Solomon.

— Blestemați fie soldații albi care mi-au ucis soțul. Să le fie distruse recoltele și boala să le ucidă animalele.

A îngenuncheat, și-a cufundat fața în pământ și a urlat. Strigăte ascuțite au umplut valea de nefericire și au avut ecou în marea roșie precum coralul. Când răsăritul și-a trimis răsuflarea asupra văii, șecul Talib a găsit-o pe văduvă îmbrăcată în negru, alergând fără nici un țel, ca o găină cu gâtul tăiat. A sfâșiat partea din față a veșmântului așa încât jumătatea de sus a trupului ei era acum dezvăluită privirilor. Sânii îi erau asemenea unor privighetori moi, încercând să evadeze

de pe pieptul ferm. Şeicul Talib văzu păsările tinere, moi, hrănite cu nectarul florilor, şi îşi pierdu liniştea.

Oamenii spun că Maha şi-a pierdut cunoştinţa pentru trei zile şi trei nopţi. Nu a mâncat, nu a băut, nu a vorbit, nu a mers. Îşi acoperea ochii cu mâna pentru a nu-i vedea pe cei care veneau s-o viziteze. Stăpânii mei, doamnelor şi domnilor, cine erau musafirii ei? Oaspeţii îi erau tristeţea şi durerea. Au sosit întinzând în faţa lor un covor al disperării. Iată cum vine noaptea, pentru a spune stelelor povestea durerii ei. Iată cum vine dimineaţa, pentru a deschide rănile amintirilor.

Maha

M-am scărpinat în cap și am încercat să înțeleg de ce stăteam în satul acela, ascultând zgomotul apei ce curgea și strigătele păsărilor călătoare. Se adunau pe cer, asemenea unui nor negru și se repezeau să scoată ochii din orbite. Nu, nu. Mătușa mea, tatăl meu, salvați-mă. Geamănul sufletului meu părăsise acest pământ. Fără părăsiri, nu puteam suporta părăsirile. Ce bine ar fi dacă oamenii și-ar putea toarce niște armonie în firele vieții lor. Ce bine ar fi, am început să mă pălmuiesc și să-mi smulg părul.

Nasra intră grăbită în cameră și strigă:

— Oprește, nebună, tu! Spun, oamenii.

Am țâșnit în sus și am fugit afară strigând:

— Da, nebună. Sunt nebună. Mă auzi? M-a auzit Harb?

Nasra mă trase înăuntru și-mi spuse:

— Ascultă. Trebuie să asculți. Crede că ești gravidă, Tamam. Bocești, în schimb.

Razele de soare ce se furișau în încăpere străluceau roșiatice. Am scuturat din cap, am închis ochii și apoi i-am

deschis iar. Allah al universului! Într-adevăr, nu-mi văzusem sângele de treizeci și cinci de zile. M-am așezat pe podea, mi-am cuprins capul în mâini și am început să plâng în tăcere:

— Blestemată fie religia ta. Mai ai lacrimi, Maha?

M-am ridicat și am început să țip și să sar în sus. Harb nu era mort, nu era mort, nu era mort. O, ceruri, o, stele, soțul meu nu era mort!

Nasra mă luă de mână:

— Nebună, Maha? Pierzi copilul, tu.

— Copilul? Da, da, am spus și mi-am trecut mâna peste pânțe.

Am râs din nou și mi-am amintit ochii mari și căprui ai lui Harb. „Vreau un fiu, fiul tău, iapa mea frumoasă.” M-am așezat, m-am sprijinit de perete și am plâns fără zgomot. Harb ar fi trebuit să fie acolo. Harb trebuia să fie acolo. Mi-am așezat capul pe pernă, m-am șters pe față cu mâneca și apoi am închis ochii. Cercurile colorate de lumină ce pluteau pe sub pleoapele mele au fost înghițite de întuneric.

Când m-am trezit a doua zi dimineață, mușchii, oasele, chiar și venele mă dureau. Oglinda veche îmi arăta acum o față pătată, un păr răvășit și niște ochii mari. Bunica Sabha mă amenința ușor cu degetul. Bunico, ce-aș putea face? Hainele pe care le purtam erau rupte de zilele pline de tristețe. Aveau fâșii murdare și fire ce nu mai puteau fi cusute. Tălpile îmi erau acoperite cu bucăți de piele uscată și noroi. Am aruncat pătura pe podea și am ieșit din casă. Soarele blând de toamnă mi-a spus că anotimpul logodnelor se terminase. Fetele care se măritaseră erau norocoase, iar cele care nu se măritaseră aveau să-și petreacă anul așteptând vara viitoare. Mi-aș fi dorit ca Nasra să se căsătorească. Biata Nasra.

Am fiert apă într-o cratiță mică și apoi am dus-o în bucătărie. M-am dezbrăcat și mi-am cercetat trupul. Sâniii îmi

erau mai mari, iar sfârcurile mai întunecate ca de obicei. Două linii subțiri de piele arsă îmi traversau pânțele asemenea unor șerpi. Allah să o pedepsească pe Hulala și focul ei. Mi-am frecat spatele cu lufa. Ciclul nu-mi sosise de vreo patruzeci de zile. Trebuie să fi fost însărcinată. Mi-am frecat cu blândețe pânțele și am șoptit:

— Bine ai venit, fiul meu, plantă tămăduitoare ce îmi vei vindeca toate rănille.

Când mi-am spălat părul am descoperit că acum îl puteam cuprinde pe tot într-o singură mână în loc de două. Aveam să folosesc henna, ouă și ulei de măsline ca să-mi fac părul mai puternic și mai des. Fiul meu avea să sosească în curând. Voiam să-l întâmpin pe geamănul sufletului meu cu un zâmbet luminos și un trup sănătos. El nu trebuia să cunoască niciodată durerea despărțirii. Aveam să-i povestesc despre faptele eroice ale tatălui său și despre firea lui nobilă.

Mi-am pus juponul și rochia mamei, apoi mi-am strâns în două cozi părul uns cu ulei. Am scuturat salteaua și pătura în soare și am măturat podeaua. Prin fereastra deschisă mi-a ajuns la urechi ciripitul rândunelelor. Am bătut la ușa camerei lui Tamam și am șoptit:

— Bună dimineața, mătușă.

Tamam răsuflă greu și apoi se lovi în piept:

— Lăudat fie Allah că te văd mergând și vorbind din nou.

Cu buzele-i subțiri, mă sărută pe frunte. În dimineața aceea nu a pufnit din buze.

Am privit-o zâmbind.

— Sunt însărcinată.

Tamam se așeză pe podea și începu să plângă, să se le-gene și să bălmăjească:

— Fiul meu Harb trăiește încă. Cel care dă naștere nu moare niciodată. Lăudat fie Allah. Allah e mare și milostiv.

Nu o văzusem niciodată pe Tamam plângând. Îmi amin-tesc că avea gura larg deschisă și părul răvășit. Începu să-mi tremure și mie bărbia, dar m-am oprit din a plânge. Fiul meu trebuia să ajungă într-un loc al fericirii și al luminii. Nu trebuia să plâng, fiul lui Harb avea să se nască în curând, iar eu aveam să-mi umplu nările cu mirosul lui.

M-am dus să văd straturile de henna și ridichi. Nimic. Era doar o bucată goală de pământ, fără urme de cultură sau pași, ca și cum nu aș fi trăit în casa lui Harb timp de doi ani. Am ieșit din curtea aridă, respirând cu putere aerul sărat. Ulițele înguste ale satului păreau acum chiar mai înguste. Minaretul sanctuarului striga cu frenezie „Allah-u-Akbar”. Satul orb se agăța încă de povârnișul muntelui ca o lipitoare. Sat idiot! Fața asudată a lui Salih strălucea în depărtare. De pe platoul lui înalt, își flutură mâna în care ținea o bară de fier. I-am făcut și eu cu mâna.

— Viață lungă ție și copiilor tăi, spuse el.

Mi-am coborât capul și am trecut dincolo de platou.

Am mers spre Iordan, lăsând satul în urmă. Munții se înălțau în spatele satului, protejându-l de dușmani. Oameni care purtau aceleași haine ca ale noastre și vorbeau aceeași limbă, dar erau străini. Acasă era mirosul de busuioc și de cimbru ce oferă sufletului odihnă. Gânguritul porumbeilor și ciripitul rândunelelor mă purtară în vremuri mai fericite. Vremurile în care Harb își înfașura pelerina în jurul umerilor mei. Îmi era frig. O parte din iubitul meu creștea în mine, asemenea unei flori ce îmbobocea. Nu erau flori de primăvară. Sunetul apei curgătoare și mirosul unui foc ce se stingea mă făcură să mă simt mai ușoră, mai subțire și mai curată. M-am așezat pe vine, mi-am cufundat mâinile în râu, mi-am umplut palmele făcute căuș cu apă și apoi mi-am spălat fața. Burnița rece îmi trecea prin piele, ajungând până la plămâni. Am privit cerul și am oftat.

Stând pe saltea, mi-am dat seama că în încăperea era întineric și umezeală. Soarele după-amiezii nu reușea să intre prin ferestruica îngustă. Mi-am acoperit umerii cu șalul purpuriu-deschis pe care mi-l dăduse Harb. Unghiurile casei lui Tamam erau mai ascuțite ca niciodată. Tamam pufăia dăre de fum ce arătau precum norul de nisip ridicat de armăsarul lui Harb. Ea își pierduse fiul, iar eu îl pierdusem pe geamă-nul sufletului meu. Când am văzut covorul neterminat zăcând într-un colț mi-am dat seama cât timp am petrecut în uitare, suspendată între un cer plictisit și un pământ crud.

M-am întins pe saltea și am privit particulele mici de lumină ce pluteau prin fereastra îngustă din partea de sus a zidului. Mi-am petrecut cea mai mare parte a zilelor sperând să aud zgomotul familiar al copitelor în galop, însă în locul lor am auzit cântatul cocoșului și ciripitul rândunelelor. Mi-am trecut ușor mâna peste pânțele și am simțit lovitura unui picioruș. Mama mea, Maliha, avea un nepot! Vai! Copilul meu? Nu se putea. Fereastra deveni dintr-odată mai mare, iar particulele de lumină zâmbeau toate. Am văzut un stol de porumbei aterizând precum un nor de ploaie deasupra portocalilor din livada noastră. M-am hotărât. Aveam să mă mut înapoi în casa tatălui meu. Da, asta trebuia să fac. Harb îmi ceruse să am grijă de mama lui. Aveam nevoie de livadă. Trebuia să încep să lucrez.

Um Saad

— **M**aha, soră.
— Da, Um Saad, am răspuns și mi-am întors capul pe pernă.

Fereastra mică, cu gratii, lăsa să intre o lumină palidă ce făcea ca patul, mesele și Um Saad cu eșarfa ei roz, să pară ireali.

— Salam a închis ușile și a oprit luminile. Pot să încep să vorbesc, nu-i așa?

— Da, Um Saad, poți.

— Un mare „aah” din tot sufletul, mai întâi. Când Abu Saad se întorcea de la muncă, îi așezam picioarele într-un lighean și le spălam cu săpun și apă. Era măcelar în piața de măruntaie de pe acoperișul râului — acoperiseră râul cu beton — din centrul Ammanului. Cizmele lui înalte din cauciuc negru erau întotdeauna acoperite cu sângele și excrementele oilor și caprelor. Pe viața ta, dura ore întregi să le frec și să le curăț; puneam chiar și gaz în lichidul cu care spălam, ca să curăț cuțitele și să înlătur mirosul persistent. O

duhoare scârboasă ce mă ducea cu gândul la moarte și la canale. Mă striga cu vocea lui subțire și-mi cerea să aștern masa. Aveam mereu la masă carne, rinichi, inimi de pui, picioare de capră și mațe de oaie. Odată mi s-a întors stomacul pe dos și am vomat totul pe masa rotundă, joasă, din lemn. Nu-mi dau seama cum am rămas însărcinată.

Trupul meu a părut să preia controlul și a început să se umfle și să se umfle, asemenea balonului uriaș cu care englezii au zburat peste Muntele Castelului. Acolo am trăit cea mai mare parte din viață, pe Muntele Castelului. Îmi uram trupul, buricul ce-mi ieșea în afară și copilul care mă storcea de viață dinăuntru. Petreceam ore în șir frecând burțile de oaie cu făină și lămâie, așa că nu aveam niciodată timp să privesc prin fereastră la amfiteatrul roman ce se întindea în vale. Casa lui Abu Saad avea trei camere și o verandă cu vedere spre centrul orașului. Amfiteatrul a fost apoi invadat de străini din lumea întregă. Soră, ei traversează păduri și câmpii ca să cerceteze pietre vechi, pline de mușchi. Ciudați oameni. Trecutul? Cine vrea să-și amintească trecutul? De câte ori se întorcea acasă Abu Saad, seara, aducea o găleată de cauciuc plină de burți și de mațe pline încă de bălegar și de mâncare stricată. O luam de la început cu curățatul, iar și iar. Doar cântam și frecam,

Poștașii s-au plâns
De multele mele scrisori.
Atunci când ochii îmi plângeau,
Luminile-mi erau aprinse.
O, lună, o, lună, spune-i
Bună seara iubitului meu.

— Ai o voce minunată.

— E cam ruginită acum. Când eram tânără, cântecul meu atrăgea păsările din zborul lor înalt. Cred că soțul meu a încetat să se mai poarte aspru cu mine datorită vocii mele. Simțea că Allah compensase astfel corzile lui vocale subțiri, tremurătoare. Ce rost avea? De câte ori cântam, mă gândeam la Muhammad în vreme ce-l priveam pe Abu Saad cum dădea din cap euforic. Asemenea cărnurilor pe care le vindea, era butucănos și moale. Obișnuiam să închid ochii, să-mi astup nasul și să-mi încredințez trupul lui Allah. Dacă ești răbdătoare mergi în paradis, îmi spusese profesorul de *kutab*. Voiam să merg în paradis, ca să pot sta în spatele unei perdele creponate și să privesc siluetele neclare ale oamenilor care trec. Abu Saad era un măcelar gras și urât, din piața de măruntaie. O meserie dezgustătoare. Nimeni nu l-ar fi lăsat să se însoare cu fiica lui. Tata acceptase cererea lui în căsătorie într-o dimineață de vineri, când mersese să cumpere humus pentru micul dejun de la cafeneaua aflată lângă măcelăria lui Abu Saad. Pentru că sunt fiica unui imigrant, oamenii cred că am venit pe lume din senin. Nu am arbore genealogic, nu am un trecut. De aceea, nimeni nu ar cere în căsătorie fiica unor imigranți. Abu Saad și eu. Ultimii dintre proscriși. Refuzați chiar și de gunoi.

Maha

Când mi-am deschis cufărul din lemn, balamalele au scârțâit a nemulțumire. Am așezat covorul, războiul de țesut, suveica și roata de tors pe fundul cufărului, apoi mi-am împăturit cu grijă rochia sfâșiată și bentița. Teaca pumnalului lui Harb și o șuviță din părul lui le pusesem sub pernă. Le-am legat cu eșarfa brodată și le-am pus peste caielele de lână. Am privit maldărul de saltele, înalt până la tavan, și am clătinat din cap. Nu mai era nevoie de ele în casa tatălui meu. După mirosul de tutun, mi-am dat seama că Tamam se afla în încăpere. Am întors capul și am întâlnit privirea întrebătoare a ochilor ei mici.

— Iartă-mă, mătușă, trebuie să mă întorc în casa tatălui meu.

Lăsându-mi capul în jos, i-am văzut pentru o clipă ochii strălucitori.

— Îți promit că am să vin să te vizitez o dată pe săptămână. Și tu trebuie să vii la mine oricând simți că ți se strânge inima, iar buzele-ți jinduiesc să vorbească despre Harb.

— Allah este Marele Făuritor. Mergi la tatăl tău suferind. Are nevoie de tine. Am să te vizitez.

Pufăi un nor de fum și-și pocni buzele subțiri.

— Poate că ar trebui să mă las de fumat? murmură ea și mai trase o dată din pipă.

Mătușa nu se gândise niciodată la faptul că fuma. Trebuie să fi fost obosită. Am îmbrățișat-o și i-am sărutat fruntea tuată.

Nasra și cu mine am cărat cufărul de lemn și am mers înapoi în livada șeicului Nimer. Spatele îmi era mereu lovit de ochii ce priveau pe furiș prin ferestrele micuțe. Frunzele fremătau și se auzeau șoapte. Tânăra văduvă se târa înapoi în casa tatălui ei, cu mâna goală. Fără avere, fără un fiu. Doar cu o figură îmbătrânită și aplecată de spate. Soțul meu nu era nici primul și nici ultimul călăreț ucis de englezi. Era ca și cum Allah ar fi creat-o și apoi ar fi distrus matrița. Am închis și am deschis din nou ochii. Unde era Maliha, mama mea?

Nu știi de ce mi-am amintit de alaiul meu de nuntă, de focurile trase în aer și de caii ce se cambrau. Atunci, la capătul drumului, mă aștepta o promisiune luminoasă. Privind acum soarele ce apunea, mi-am dat seama că satul se schimbase. Tot mai multe încăperi din beton înlocuiseră corturile din păr de capră, afacerea aurarului prospera, iar sanctuarul era mai mare. Ulițele erau acum mai curate și copiii purtau pantaloni largi în loc să alerge de colo-colo goi. Mi-am strâns mai bine șalul în jurul gâtului, apărându-mă de vântul rece dinspre est, apoi am continuat să merg.

Nasra privea urmele pașilor noștri pe pământul uscat și începu să le numere. Pronunță diferit atunci când spuse:

— Merg cu tine, vin cu tine, eu.

— Ce-ai pățit la dinți?

Își deschise larg gura și spuse:

— Dimineață. Alergat după Nawmeh, căzut, eu.

— Aș vrea să scapi odată de capra asta care aduce numai nenorociri.

Nasra își înclină gâtul într-o parte și rosti:

— Beee, beee...

Casa noastră din lut, ponosită, cu tavanul în formă de cupolă, încerca să pară sănătoasă și demnă, dar era trădată de straturile de nisip ce o acopereau. Vasele miciute din lut în care plantasem cimbru, mentă și busuioc lipseau din curte. Sahi se plimba prin ogradă, urmat de câteva găini slăbuțe. Am lăsat jos cufărul din lemn ca să-l salut pe Nashmi, care șchiopăta, venind cu greutate spre mine.

— Vai, ce ți s-a întâmplat, băiete? Uite ce ochi lăcrimoși și ce bot adulmecător!

Trebuie să mă fi recunoscut după miros, pentru că a început să latre și să-și frece nasul de picioarele mele. În timp ce-l îmbrățișam pe Nashmi, am auzit mersul târșăit al tatălui meu. Mi-am ridicat privirea și l-am văzut stând acolo, cu cămașa lui murdară în dungi și cu ochii conturați cu *kohl*. M-a îmbrățișat tremurând. Am început să plâng pe umărul lui, să tot plâng.

Plângea și el, îngăimând:

— Gata, Maliha. Gata, gata, Maliha.

Mi-a mângâiat părul cu degetele-i subțiri și a spus:

— Șșș, fiica mea Maha este o iapă arabă. Iepele arabe nu plâng niciodată.

Mi-am șters lacrimile cu mâneca și am spus:

— M-am întors și am să rămân.

— E casa ta, e livada ta, copila mea.

Când am intrat în cameră am găsit înăuntru două saltele, un vas din lut plin cu apă, două covoare din piele de oaie și o cutie mare, maro, cu pânțece alb și două butoane negre, în colț.

— Ce-i asta?

— Fratele tău Daffash a adus-o. Îi spune *radion*.

— *Radion?* rosti Nasra și începu să danseze în jurul lui.

— Îi dai două bucăți de mâncare, pe urmă apeși pe butonul acesta și îl învârți, iar el începe să cânte și să vorbească.

Nasra apăsă repede butonul și o voce puternică rosti tare:

— Aici Radio Iordania din Ierusalim.

Am început să râd de Nasra care sări înapoi strigând:

— Cutia asta e posedată de jinnii soldați și de Stăpânul nostru, Solomon.

Daffash intră brusc în cameră, ne privi bănuitor și spuse:

— Cum e voia lui Allah! Tot tribul umblă la radioul meu.

— Frate, ce mai faci?

— Văd că ți-ai adus cufărul. O ședere lungă, se pare.

Tata își agită bastonul din lemn în aer și spuse:

— Foarte lungă.

Daffash își răsuci mustața între degetul mare și arătător, apoi rosti:

— Idioata asta se teme de aparat. E simplu, ei vorbesc la Ierusalim și noi îi auzim aici. Un prieten de-al meu, om important, mi l-a dat.

Învârți butonul și ajunse la o limbă pe care nu o puteam înțelege. Se auzea ca și cum cineva s-ar fi sufocat sau n-ar fi fost lăsat să respire. În cele din urmă am auzit puțină arabă, dar nu puteam înțelege restul cuvintelor.

Daffash îl opri și spuse:

— Vorbesc în engleză. Bun. Pleacă acasă acum, nunta s-a terminat.

— Aici e casa mea și aici rămân.

— S-a întors aducătoarea de nenorociri, spuse el și ieși trântind ușa.

Nu mai aveam decât un cocoș, niște găini, un câine pe moarte și câțiva portocali. Tata stătea pe podea, sprijinindu-se de perete. Părea bătrân, obosit și pierdut. Mi-am așezat capul în poala lui și am spus:

— Tată, sufletul meu, sunt însărcinată.

Își întoarse capul și i-am putut auzi respirația greoaie.

— Slăvit fie Allah, Creatorul credincioșilor și Tămăduitorul rănilor. Îi vom spune Mubarak. Binecuvântat și fiu al binecuvântatului.

I-am îmbrățișat trupul slăbit și am spus:

— Am să muncesc în gospodăria asta, am să curăț casa și am să pregătesc un loc luminos, fericit pentru nașterea fiului meu. Am să încep cu tine, bătrân minunat. Măine-dimineață am să-ți fac o baie și am să-ți spăl și hainele.

— Nu, sunt bolnav.

— Ba nu ești, i-am spus râzând.

În dimineața următoare l-am rugat pe tata să se dezbrace în magazie. A rămas doar cu izmenele pe el. L-am pus să se așeze și să se aplece în față, iar apoi i-am frecat capul pe jumătate chel cu săpun și l-am spălat cu apă caldă până ce părul lui cernit se ridică moale ca lâna proaspăt spălată. I-am spălat mâinile și picioarele tremurătoare, pieptul, cu o bucată mare de săpun și apă. Coastele îi ieșeau în afară de parcă ar fi așteptat să fie numărate.

— Restul trebuie să-l speli tu cum se cuvine, i-am spus și l-am lăsat să-și arunce hainele murdare într-un lighean.

De ce n-aș fi folosit pulberea pentru spălat pe care o adusesse Daffash din casa lui Samir Pașa? Am acoperit hainele cu niște pulbere și am început să frec. Ca printr-o magie, grăsimea ce stătuse lipită de poale se dizolvă. Mândră, am privit rufele spălate. Am avut grijă ca fiecare bucată de cârpă sau haină din casa șicului Nimer să fie spălată și pusă la uscat.

Înfășurându-se în pelerină, tata îmi spuse cu o voce morocănoasă:

— Allah să te ierte, Maha, mi-e frig.

— Stai la soare, ai să te încălzești repede.

I-am dat o cană cu lapte fierbinte și am mers să inspectez livada. Am trecut peste canal. Deși curgea încă, apa era noroioasă. Stratul unde cultivam înainte henna și ridichi era acoperit de tufișuri verzi. Aveam multe buruieni de smuls. Portocalii, lămâii și copacii de grepfrut erau încă acolo, însă pe frunzele lor apăruseră pete de un galben-deschis. Suprafața nu era netedă, precum corturile făcute din păr de capră. Erau bolnavi. Trebuia să-i spun tatei. Vărsatul de vânt al frunzelor, așa i se spunea. Într-un singur an câmpul ar fi ajuns sterp și plin de cicatrice. M-am întors spre casă și i-am vorbit tatei, care stătea în soare și îl mângâia pe Nashmi.

— Poate că are să găsească Daffash ceva, el a adus tot soiul de pulberi magice în casă.

Daffash clătină din cap atunci când l-am întrebat și rosti mânios:

— Lasă-mă să dorm!

Um Saad

Vreau să dorm. Vreau să mă odihnesc. Doar asta auzeam în cap. Aș vrea ca Um Saad să mă lase în pace în seara asta. Dar nu. Urechile mele obosite au auzit din nou cunoscutul „Maha, soră”. Mi-am forțat cu greu vocea și i-am răspuns:

— Da, Um Saad.

— Asistentele s-au dus la culcare, nu? pot să vorbesc acum.

Am privit luna strâmbă, așezată în mijlocul cerului întunecat și am oftat:

— Poți, da.

— Am să încep cu un mic „of”, pentru că zilele treceau și zilele veneau, iar eu încă frecam interiorul burților, le umpleam cu orez și năut, iar apoi le coseam la loc. Cu ajutorul lui Allah, am umplut casa cu fii. Opt băieți: Saad, Mahmoud, Farid, Jamal, Wahid, Walid, Shaker și Rawhi. Nici măcar o fiică. Mi-am dorit ca Rawhi, ultimul dintre ei, să fie fată. L-am îmbrăcat în fustițe și i-am legat părul lung, negru

cu fundițe colorate. Când vecinii îi vedeau bonetele, râdeau de mine și-mi spuneau c-ar fi trebuit să-i fiu recunoscătoare lui Allah că era băiat. Fetele sunt o grijă până în clipa în care intri în mormânt. Gătind, spălând scutece, făcând curățenie în casă, să pot scăpa de mirosul blestemat al cizmelor și al hainelor lui Abu Saad, astfel au trecut douăzeci și cinci de ani din viața mea. Cât ai clipi. Doar clocești și fierbi chimen.

— Ce este chimenul?

— Este o sămânță. Măcinăm chimenul, îl amestecăm cu orez și apoi îl fierbem până se îngroașă. Este servit cu fistic și migdale oaspeților care vin să binecuvânteze nașterea unui copil. Ajută femeia care a născut să scape de sângele murdar. Clocește și bea chimen.

Nu am mai privit pe fereastră. Abu Saad mi-a dat voie să port un văl și să stau pe veranda ce era complet împrejmuțată de butuci de vie și iasomie. Arăta urât și pustiu iarna, însă vara era împodobită cu alb și verde. Când stai pe fotoliile din paie, seara, mirosul florilor de iasomie îți învăluie sufletul. Ca în rai. Trăgeam cu ochiul printre frunzele viei la străzile aglomerate ale Ammanului. Înainte eram îndrăgostită de orașul ăla, dar e un oraș crud. Suferă de o amnezie acută.

— O ce?

— Doctorul Edwards mi-a spus că sufăr de amnezie acută. Amnezie? Vorbe goale. Îmi amintesc totul, chiar și lucrurile pe care nu vreau să mi le amintesc. Uitarea e o binecuvântare. Ascultă, Saad și Mahmoud au intrat în afacerea tatălui lor și s-au căsătorit. Țin minte că Farid voia să fie actor și a sfârșit prin a fuma și a juca cărți în cafeneaua League. Jamal a fugit în Europa și n-am mai primit nici o veste de la el niciodată. Wahid era ajutor de brutar în Raghadan. Walid mergea la școală în fiecare dimineață și își petrecea nopțile învățând la lumina felinarelor de pe stradă. Shaker a intrat în armată, iar Rawhi s-a îndrăgostit de o baie publică doar

pentru bărbați și s-a angajat acolo. Vezi, soră, țin minte totul. Aș vrea să nu fi ținut minte. Să tai firele. Înainte tăiam frunzele de viță-de-vie, le fierbeam și apoi le umpleam cu carne tocată și orez.

— Orășenii!

— Sunt foarte gustoase și la fel sunt mațele umplute, să tot mănânci și să mănânci. Să-mi hrănesc fiii, să le umplu burțile cu mâncare delicioasă era lucrul care mă făcea cea mai fericită. Farid n-avea poftă de mâncare. Din cauza fumăturii, de-asta. Primul lucru pe care îl făcea era să bea dimineața o ceașcă de cafea turcească. Îți imaginezi ce face fiertura aia țesutului din stomac? Îmi oboseam gura tot spunându-i: „Fiul meu, dragostea mea, te rog, bea paharul acesta cu lapte înainte de cafea.” Dar nu. Locuia într-una din cele două camere pe care le construiserăm în plus pe o latură a casei. Odată era cât pe ce să-și dea foc la cuvertură. Era o cauză pierdută.

— Fiul meu Mubarak e acum cu unchiul lui Daffash cel rău. Doar Allah știe cum are să-l crească.

— Nu uita, soră, că am promis că n-o să plângem.

— Mi-aș dori ca doctorul englez să-mi ștergă toate amintirile cu o bucată de vată.

— Roagă-te pentru sufletul profetului, femeie.

— Um Saad, nu mai suport despărțirea asta. Lui Allah ar trebui să i se facă milă de mine și să mă ducă la tatăl meu și la Harb.

— Maha, să-ți spun cum să plantezi iasomie irakiană?

— Sunt țărancă, știu cum să plantez afurisita de iasomie.

— Sapi în pământ și faci o gaură lungă cam de un sfert de metru...

— Taci din gură, Um Saad.

— Acoperi toate rădăcinile vlăstarului cu...

Maha

În ciuda copacilor bolnavi, rutina mea zilnică fu reluată așa cum era înainte. Mă trezeam dimineața, îmi legam o eșarfă în jurul capului, o fixam cu o bentiță neagră și-mi băgam poala rochiei în pantaloni.

— Bună dimineața, copile, spuneam și mângâiam cu grijă pânțele ce-mi creștea.

Sahi se agita gălăgios în cotețul de sârmă reparat, implorând să fie lăsat liber să se plimbe prin curte. Am reparat cotețul găinilor, acoperind găurile cu frunze de palmier. Urma apoi strigătul lui Raai, iar Nashmi ne asigura printr-un lătrat slab că mai trăia. După ce măturam podeaua și împătuream carpetele și saltelele, pregăteam micul dejun pentru tata și pentru Daffash. Lapte, ouă, miere și unt. Al meu consta într-un pahar cu lapte amestecat cu două ouă crude.

Îmi lua ceva timp să fac curățenie în casă, în magazie și în curte. Cei doi palmieri se țineau încă drepti în fața curții. Rădăcinile lor erau înconjurată de pietre, buruieni și noroi. Le-am curățat straturile și am stropit cu apă solul uscat.

Mi-am pus sapa pe umăr, am rostit numele lui Allah și am pornit spre câmp. Să văd portocalii bolnavi, să le vorbesc și chiar să le cânt în timp ce săpam pământul de sub ei, asta mă ajuta să uit totul. Să uit de satul ce era prins între mare, râu și munți, de casa bătrână și de gurile nemiloase ce nu păreau să obosească niciodată mușcând din oameni: „Tânăra văduvă — Allah să ne ierte — se ocupă de casa lui Nimer și de toți din ea.”

Într-o dimineață, în vreme ce măturam podeaua, am pornit radioul și am auzit un accent cunoscut. „Bună dimineața, frate țăran”, rosti radioul. „În dimineața aceasta vom vorbi despre o boală care afectează copacii citrici. Dacă observi că frunzele copacilor voștri nu mai sunt netede”, am auzit și am aruncat cât-colo mătura, „și umflate, cu niște pete pe ele”, m-am așezat lângă aparat și am ascultat în continuare, „îți poți vindeca stropind copacii cu un lichid alb pe care îl poți lua de la cooperative. Inginerii noștri agricoli te vor ajuta.”

Am alergat la Daffash și l-am zguduit până s-a trezit.

— Daffash, am auzit ceva la radio. Poți să capeți de la stăpânul tău, Samir. Daffash, portocalii.

— Mă trezești ca să-mi povestești despre portocalii tăi nenorociți.

— Nu, ascultă-mă.

După ce am repetat de trei ori aceeași explicație, Daffash înțelese despre ce vorbeam.

— Are să-mi ia prețul din salariu, spuse el.

— Pe sufletul mamei noastre, Maliha, te rog, adu-mi puțin din leac.

— Bine, am să aduc, zâmbi el.

După trei săptămâni un Land Rover se opri în fața porții noastre. Construisem un garduleț în jurul stratului de henna și de ridichi, ca să nu mai treacă pașa peste plantele mele. Unul dintre servitorii lui Samir Pașa sări din Land Rover și

îmi dădu două butoaie pline cu un lichid alb ce puțea îngrozitor. Mi-am acoperit nasul cu capătul eșarfei și i-am făcut cu mâna.

Era înalt și creol. Îmi spuse, ca și cum ar fi dat ordinul servitorului din bucătărie:

— Pentru copacii bolnavi. Porți mănușile astea de cauciuc.

Am rămas cu gura căscată, nu văzusem în viața mea mănuși de cauciuc. Arătau ca mâinile tăiate ale unui om. Îmi îndesă mâna ezitantă într-una dintre ele și zâmbi.

— Uplete stropitoarea cu lichidul acesta, cu mare grijă. L-am amestecat deja pentru tine. Ai grijă să nu verși deloc pe pământ. Stropeste copacii de la vârf spre rădăcină. Ai înțeles?

Am clipit în semn că înțelesesem.

— Ziua bună.

Urcă apoi în Land Rover și plecă ridicând un nor de praf.

Mi-am pus mănușile și am cărat butoaiele în curte. Era greu de stropit copacii înalți, dar am găsit cele două cutii de lemn pe care le adusese Daffash de la ferma șefului său. Le-am pus una peste alta și am început să stropesc vârful copacilor, cântând: „Baia îți e rece, șeicule, rece și răcoritoare, șeicule.” În curând aveam să spăl piciorușele delicate ale fiului meu. „Rece dar răcoritoare, fiul meu.” Copacii mei se unduiau în tăcere. Era spre binele lor, iar ei știau asta.

Duhoarea leacului se ridică sus, tot mai sus spre cer. Părul, rochia, brațele și picioarele îmi erau pătate cu lichidul alb. Mi-am scos eșarfa și bentița, am aruncat mănușile pe un butoi. Uneori simțeam o neîncredere profundă față de ajutorul orașenilor. Dacă leacul pe care îl adusese pașa era doar niște var pe care arabii îl foloseau la vopsitul caselor? Pisălogul din mine începu să macine. N-aș fi suportat să pierd portocalii. Proasta de mine, nu-mi mai rămânea decât să aștept și să văd.

M-am întors în casă, am fiert niște apă și mi-am spălat trupul ce mă durea. Pântecele îmi era mare, copt. Loviturile erau tot mai dese în ultima vreme. Rochia din catifea brodată a mamei mele fu singura haină curată pe care am găsit-o. Mâinile îmi erau reci ca gheața când am atârnat pe sârmă lucrurile spălate. Briza răcoroasă sosi dinspre munți, aducând cu ea mirosul de zăpadă. Am aprins vreascuri în sobiță și am lăsat adierea să ațâțe focul; am cărat-o apoi înăuntru și am pus-o în fața tatălui meu, care asculta radioul.

— Pe Allah, pot să înțeleg nițel din vorbele lor împoponate, rosti el entuziasmat.

Se auzi o bătaie în ușă, apoi Tamam intră în încăpere.

— Bine ai venit, mătușă, am spus și i-am sărutat mâna.

Pufăi din pipă în camera deja plină de fum și rosti:

— Cum te simți, copila mea?

— Sunt bine, mătușă, doar niște dureri de spate.

— Ai să naști în curând. Și cum se simte șeicul Nimer?

— Sunt bine. Nashmi îmbătrânește.

Tamam mai pufăi o dată din pipa ei cea lungă și rosti:

— Nu mai ascultați aparatul acela. Poveștile noastre sunt mai frumoase.

— Te rugăm, spune-ne o poveste.

— Bine. Opriți întâi aparatul. Au fost o dată, sau poate că n-au fost, în cele mai vechi timpuri, o mamă și fiul ei. Mama cocea pâine, iar fiul se juca lângă ea. În timp ce ea întindea aluatul pe plită, fiul ei se ușură pe pământ. Mama nu găsi nimic cu care să-l șteargă așa că ceru ajutorul lui Allah. El îi trimise o bucată de mătase. Stăpânită de lăcomie, femeia nu voi să folosească mătasea și își șterse fiul cu o bucată fierbinte de pâine. Imediat, din pielea lui începură să crească fire groase de păr. Posteriorul îi fusese ars de pâine și deveni de un roșu strălucitor. Fiul ei se transformă

dintr-unul din fiii lui Adam într-o maimuță. Allah să ne protejeze de lăcomie și deformare.

— Singura maimuță pe care am văzut-o vreodată era cu un străin care a venit la noi în sat, am spus eu.

— Ah, mincinosul acela împuțit!

— Allah să-ți dăruiască un fiu cu părul asemenea aurului, gura ca un rubin și ochii asemenea smaraldelor, amin.

— Niște cafea, mătușă?

— Binecuvântate fie-ți mâinile, Maha.

I-am privit ochii înguști și i-am zâmbit. Sufletul lui Harb tropăia în jurul casei. De ce nu l-aș fi putut lăsa înăuntru? Să-l ajut să se întoarcă din ținutul celor dispăruți. Era cu noi. Copilul lui se mișca în mine.

— Ai să naști în curând, Maha.

Am zâmbit și i-am arătat mătușii covorul.

— Privește, mătușă, am mai țesut.

— De ce nu vrei să vopsești lâna, ca și celelalte femei din trib?

— Îmi plac bejul și maroul.

— Maha, tu crezi că ești altfel decât femeile din trib, spuse Tamam.

— Maro? Mâinile îmi sunt mai întunecate pe zi ce trece, murmură tata. Nici un zgomot în casă, nici o veste.

— Măine nepotul îți va dansa în jur.

— Lăudat fie Allah.

A doua zi dimineață, mi-am băgat poalele rochiei în pantaloni și mi-am legat strâns bentița. Trebuia să arunc o privire portocalilor bolnavi, să văd dacă erau mai bine. Am luat sapa și am sărit peste canal, îndreptându-mă spre livadă. Toate frunzele bolnave căzuseră la pământ, iar unii dintre portocali erau acum complet golași. Am sperat că leacul era cel bun pentru boala lor. M-am aplecat și am smuls niște buruieni, le-am aruncat în apropierea canalului. O durere

surdă m-a lovit în spate. Mi-am cufundat mâinile în apă și m-am spălat pe față. Era doar o durere de spate care venea și dispărea ca valurile nehotărâte. Am strâns niște pietre și le-am adunat lângă un rând de copaci. Voiam să le folosesc ca să țin apa în afara straturilor. O durere și mai puternică mi-a cuprins spatele. Am încercat să n-o bag în seamă în timp ce săpam pământul. Trebuia să las plantele să respire cum trebuie.

Am pus sapa pe pământ și m-am așezat lângă canal. Mi-am strâns talia cât de tare am putut cu ambele mâini. Când mi-am lăsat capul pe pământul proaspăt săpat, mirosul de sol roditor mi-a umplut nările. M-am lăsat pe spate, încercând să scap de valurile de nestăpânit ale durerii. Ciri-pitul rânduneelelor și sunetul apei curgătoare mi se amestecau în cap. Era rece, umed, sub lămâi. Mi-am înfipt degetele în pământ și am zâmbit. Două mâini puternice mi-au înșfăcat mijlocul și au început să stoarcă și să învârtă. Un vierme de pământ se strecură pe lângă mâna mea, unduindu-se și apoi îndreptându-se iar. Unduindu-se și îndreptându-se. Eram maronie și rozalie. Zgomotul lătrăturii leneș al lui Nashmi m-a îndemnat să mă ridic și să merg în casă. Am ridicat capul, dar un alt val de durere mi-a atacat trupul asemenea unor cuțite ascuțite. Soarele era doar un cerc strălucitor sub pleoapele mele. Mi-am lipit obrazul de pământul rece și am închis ochii. Apa caldă a Mării Moarte îmi masa trupul întreg. Poc, poc, poc. Ca niște perne aducătoare de ușurare. Mâinile lui Harb îmi mângâiau umerii și ceafa. Când am deschis ochii, de gene îmi atârnav picături de sudoare și lacrimi. Am gemut, așteptând următorul val. Privighetoarea trecu fâlfâind pe deasupra apei. Câmpia Mării Moarte se deschidea sub lumina lunii asemenea unei scoici sedefii. Apa sclipea sub pleoapele mele. Vai, Maliha, mamă, salvează-mă. M-am scufundat din nou în mare.

Durerea a sporit, iar eu mi-am astupat gura cu mâna, ca să nu țip. Poate că tata n-ar fi suportat să audă un asemenea strigăt de durere. Mi-am întins trupul și am desfăcut picioarele larg. Durerea era tot mai sfâșietoare. Auzeam sunelele de tobe ale țiganilor ce nu-l venerau pe Allah. O gură mică de aer, apoi din nou durerea insuportabilă. Mi-am îndoit genunchii și am încercat să respir. Mi-am îndoit din nou genunchii, împingându-mi coapsele în sus, luptându-mă împotriva durerii ce mă sfâșia înăuntru. În depărtare se auzeau lătrături și melodii de fluier. Un sac de piele plesni, iar din mine năvăli un șuvoi de apă și sânge. Mi-am aruncat bentița și eșarfa cât colo, mi-am smuls părul umed. Valuri de durere treceau peste mine, iar după fiecare din ele simțeam că înot în mare cu Harb. Degetele subțiri ale tatălui meu îmi mângâiau părul și-mi spuneau „o să fie bine”. Nu-mi mai controlam trupul. Mușchii începură să se contracte. Am strâns cât de tare am putut o mână de pământ, am tras aer în piept și am împins cu toată puterea, să arunc afară durerea. O bucată rotundă de carne roșiatică, mustind de sânge și murdărie alunecă afară, pe pământ.

Fiul meu? I-am atins trupușorul alunecos și am început să râd și să plâng. Fiul meu căzuse pe pământul bunicului său. Un covor de fericire și ușurare. Era orb și semăna cu un vierme, dar inima-mi zbură din piept pentru a-l îmbrățișa. Când am întins brațele, l-am ridicat și l-am îmbrățișat, el începu să plângă. Se împotriva atingerii umane după atâtea luni petrecute în apă calduță. Era micuț și roșu ca o nectarină. Degetele de la mâini și de la picioare îi erau unite cu o pielică subțire. Când i-am frecat trupul cu eșarfa, m-a copleșit un sentiment ciudat, calduț. M-am îndrăgostit de creatura micuță, ca un viermișor, ce-mi stătea în poală și plângea din toate puterile. Tata îngenunche și spuse:

— Curajoasă, Maliha. Lăudat fie Allah.

Şeicul Nimer sărută pământul acoperit de sânge şi, cu un cuţit din bambus, tăie cordonul ombilical. Legă strâns buricul fiului meu cu un fir scos din eşarfă.

— Să mergem în casă.

Mi-am luat bebeluşul în braţe şi am pornit spre casă lăsând în urmă o dâră de sânge.

Tamam, Hulala, Hamda şi Nasra năvăliră cu toate în cameră, chiuind.

— Maha şi fiul lui Harb. Allah a luat şi Allah a dat!

Aprinseră focul în sobiţă şi aduseră un lighean plin cu apă caldă şi ierburi.

— Preamărit fie Allah, Protector al sufletelor, Cel care dă şi Cel care ia.

Tamam frecă trupul nepotului ei cu ulei de măsline şi sare, îi frecă mâinile şi picioarele cu făină caldă, îi puse în ochi *kohl*, apoi îl înfăşură într-o bucată mare de cârpă. Mă ajută să mă dezbrac şi mă spălară. Mirosul de busuioc şi de frunze de lămâi pe care le puseseră în apă umplu încăperea. Când, în cele din urmă, m-am aşezat pe saltea, mă simţeam ameţită, dar fericită. Înfăşurată trupul fiului meu într-o cârpă pe care o fixară cu panglici. Părea aşa de mic şi neajutorat. Am început să plâng în tăcere. Bebeluşul meu era un orfan, nu avea tată, n-avea coloană. Nimeni de care să se sprijine. Cine avea să-l înveţe să călărească? Cine avea să...

Tamam plescăi din buze şi spuse:

— O mamă care alăptează nu trebuie să plângă. Are să-ţi sece laptele.

Nasra rosti:

— Aşa de frumos, fiul tău.

Hamda făcu curăţenie în cameră, puse nişte tămâie în jar şi aşeză o salteluţă în leagănul copilului. Darul lui Tamam pentru nepotul ei. Băiatul meu începu să plângă. Inima-mi tresări în piept. L-am luat în braţe, i-am sărutat ochii înnegriţi

cu *kohl* și amuleta mare, triumfiulară, pe care o avea prinsă la piept. Mi-am scos unul dintre sâni și i-am dus sfârcul în dreptul guriței sale. Se opri chiar atunci din plâns și începu să sugă din laptele sânului meu plin. Deschise ochii și două heleșteie mari de chihlimbar mă priviră absente. Trupul îmi era copleșit de plăcere și am uitat cu totul durerile nașterii de sub lămâi. Căpșorul lui rotund se odihnea pe pieptul meu și am simțit atunci c-aș fi făcut orice ca să-l apăr. Mângâindu-i părul negru și des am întrebat:

— Ce nume să-i dăm?

— Îi vom spune Mubarak. Mama ta și-a mai dorit un fiu. Allah ni l-a adus acum, rosti tata.

— Mubarak, ascultă-ți bunicul, am spus eu, iar surorile începură să râdă.

Povestașul

În numele lui Allah cel Milos și Milostiv, pacea să coboare asupra sufletului lui Isus, fiul Mariei, în ziua în care s-a născut, în ziua în care a murit și în ziua în care va învia. Maria se retrăsese de lângă ai ei pentru a trăi într-o încăpere cu deschidere spre răsărit, unde întunericul dă naștere luminii. Duhul lui Allah nu a părăsit-o în momentele de singurătate. Luând înfățișarea unui bărbat desăvârșit, duhul a vizitat-o și i-a spus că Allah avea să-i dăruiască un fiu desăvârșit.

El nu este fiul lui Allah, care nu a fost născut și nu a născut niciodată. Allah i-a spus spiritului „Fii!” — și așa este.

Maria fusese castă și pură, însă Maha din tribul Qasim era murdară și malefică. Soțul ei era mort și nu se mai urcase pe ea de multe luni. Cum rămăsese ea însărcinată și cine era nefericitul tată? Oamenii spun că atunci când a petrecut o noapte în munți, căutând rămășițele soțului ei Harb, o creatură cu picioare de om și cap de cal a călărit-o în apropierea fântânii. Pântecele creștea tot mai mult și mai mult, iar

diforma creatură creștea în ea. În timpul nopții devenea mai grea și loviturile erau atât de dureroase încât femeia petrecea nopți întregi gemând și blestemând.

A părăsit casa soțului ei chiar în clipa în care i s-a spus că spiritul lui a plecat spre Creator. Tamam a plâns și a plâns, implorând-o să rămână pentru a risipi singurătatea și a o ajuta în vremea bătrâneții.

— Nu! a strigat tânăra văduvă.

Când a ajuns la casa tatălui ei, un spirit malefic a posedat întreaga zonă. Cu ajutorul a doi jinni soldați ai Stăpânului nostru Solomon, ea a întors totul cu fundul în sus și și-a întins cuibul pe toată proprietatea virtuosului său frate Daf-fash. A frecat, a măturat, a arat și a smuls buruienile, s-a plecat în fața stăpânilor ei jinni și și-a întins mâinile. Oamenii spun că era gravidă cu o creatură care în viața anterioară fusese tăietor de lemne. Un jinn, care cu o singură lovitură a mâinii lui a tăiat coamele copacilor, lăsând în urmă doar butuci. Fetusul greu, tot crescând în ea, îi sfâșia măruntaiele. Ea gema și plângea, se tot ridica și apoi îngenunchea.

Tatăl ei știa ce o măcina, însă nu voia să se apropie de ea. Petrecea ore întregi stând pe sacii cu orz din magazie. Stătea pe sac și blestema vântul din est, ce sufla peste vale nemilos. Nu știa dacă are vedenii sau dacă, într-adevăr, două mâini imense se preumblau pe deasupra pământului, denivelând suprafața universului. Își ținea bastonul cu hotărâre și își târșăia picioarele pe pământ cu grijă, sperând să nu fie luat de vânt ca o boccea de zdrențe. Odată, când a mers la sanctuar să se roage, întrebă pe unul dintre bărbați despre munții Ierusalimului.

— Nu mai sunt. Au dispărut, s-au transformat — puf! — în aer. Unde sunt, Salah? Unde sunt, Hakim? bălmăji el, înainte de a se așeza pe podeaua rece a sanctuarului și a începe să plângă.

Mâna imensă, credea el, care trecea acum pe deasupra părții din vest a văii, avea să tot apese, până când întregul sat avea să fie devorat de vid.

Șeicul Nimer din tribul Qasim fusese doborât de furtuna pe care o stârnise fiica lui atunci când se întorsese în casa lui. Începu să aibă halucinații și să facă spume la gură, refuză să mănânce orice gătea ea, deoarece odată văzuse piciorul unei șopârle plutind în lapte. Vrăjitoarea încercase să-și otrăvească tatăl, ca să-i asigure o proprietate vastă fiului ei, care avea picioare de țap.

— Tată, o, tată, poți te rog să te muți din camera asta? Am să fac curățenie aici, mâine-dimineață, șuieră ea.

Șeicul Nimer se mută în a doua cameră. Ea îi bătu la ușă cu pumnul încheștat și-și șuieră din nou porunca:

— Tată, o, tată, te poți muta din camera asta?

A tot bătut la ușă și a tot poruncit bătrânului să se mute dintr-un loc într-altul până când el ajunsese în magazie. Ea a închis ușa bine, a pus mânerului un lacăt mare și l-a lăsat pe bătrân să putrezească în propriul rahat și-n urină. Oamenii spun că atunci când șeicul Nimer din Qasim a început să își construiască casa, el a împodobit ușile cu bucăți de piatră albe din munții Balqa, munții în care trăiesc nimfele. Umbra ruginie, luminoasă, a rodiilor acoperea munții. Primăvara, culoarea devine mai caldă atunci când se amestecă cu trandafirul strălucitor al florilor de rodii. Dacă veți călători în Valea de Sare și veți merge pe malul râului cu măgărușul și cu maimuța voastră, veți vedea în cele din urmă o scăpărare strălucitoare a părului blond al nimfelor, plutind deasupra apei scilpitoare asemenea aurului topit.

Răsuflarea aurie a soarelui umplea valea atunci când Maha țâșni pe ușa împodobită cu pietre albe. Părul negru îi atârna pe umeri precum catranul cu care țăranii greci marcau ușile femeilor adultere. Soarele era în mijlocul cerului

în momentul în care valea tristeții auzi strigătul sălbatic, țipătul ce se scufundă în Marea Moartă și trezi stâlpii de sare ce dormeau sub apă. Țipetele ei care erau uscate precum pământul arid din partea de nord a satului, deveniră treptat umede. Lacrimi de durere și frustrare îi curgeau pe obraji. Îl blestema pe Allah pe Tronul Său, îngerii Lui și profeții — caut refugiu departe de femeia cu limbă ca de șarpe — pentru durerea pe care i-o provocau, pentru darul duhului murdar, cu copite de țap, care îi sfâșia carnea. Maleficul născu malefic și are să trăiască mai mult decât noi toți. Loviți-vă tamburina de șold. Tring-tring-trang.

Femeia îmbrățișă copilul acoperit de sânge și mizerie, îl strânse la piept și îi sărută picioarele hidoase. Cu limba, ea supse și înghiți sângele, mucii și apa până când fiul ei fu curat. Atunci când îl lovi peste fund, el scuipă pe fața mamei lui și începu să plângă. Treptat — lăudat fie Allah, Stăpânul creaturilor — părul de pe picioarele de țap începu să cadă, iar picioarele hidoase să se retragă către părțile laterale ale corpului. Când copilul se opri din plâns cerul era purpuriu, iar vântul purta răsuflarea fetidă a lui Iblis, îngerul neascultător. Trupul i se metamorfozase, arătând acum ca al nostru, cu două picioare, fără coarne și cu bărbia normală. Oamenii povestesc că atunci când au mers să îl vadă, el nu vorbea în leagăn, ca Isus — pacea să se coboare asupra Lui —, însă ochii lui păreau să vorbească. Privea către orizontul îndepărtat, către obiectele nevăzute ce pluteau în aer. Oamenii jură că în irisurile lui au văzut reflexia palatelor midianite din Yemen. Fiul abia născut visa să devină rege în Rub al-Khali și Aden, avea o privire tristă, dar plină de lăcomie și ambiție. Fiul vrăjitoarei din tribul Qasim tot privea la bogățiile îndepărtate și scuipa fețele oamenilor, privea și scuipa. Ea l-a numit Mubarak, iar oamenii din sat i-au spus fiul văduvei negre.

Maha

Așezată pe podea, în întuneric, priveam fața luminoasă a fiului meu.

— Allah să te protejeze de deochi și de ochii mei.

Luna arăta în noaptea aceea ca o bucată strâmbă de os. Strălucirea ei trecea prin ferestruică, intrând în camera liniștită. Voiam să aud respirația fiului meu. Însă am auzit strigătele lui Raai și lătrături în depărtare. Leagănul era vopsit cu albastru și împodobit cu semiluni albe pe fiecare parte. Albastrul era pentru a-l feri de deochi și semilunile albe erau ale stăpânului nostru Mohamed. Am încercat să adorm, dar nu am reușit. Am invocat în minte cele mai plăcute gânduri. Eram tânără, neînfricăată și în îmbrățișarea caldă a lui Harb. „Ochi frumoși, Maha”, rostea el, iar eu mă apropiam cât de mult puteam. Mubarak începu să plângă. L-am luat în brațe și am început să-l alăptez. Lumina ochilor mei nu avea tată. Dar atunci când avea să fie mare o să fie cel mai bun călăreț al tribului și protectorul casei noastre. Suptul mi-a adus o durere surdă de spate și m-a făcut să sângerez și mai mult.

Suge laptele, sugă laptele și crești; simțeam cum laptele se scurgea până în stomacul meu.

— Cu fericire și sănătate, fiul meu.

În dimineața următoare, am dat drumul la radio și am început să mătur prin casă. De când leacul cel urât mirositor îmi vindecase copacii, începusem să-l ascult pe bărbatul care vorbea despre agricultură. „Fratele meu țăran, anotimpul culesului...” Am pus scutecele murdare într-un lighean și eram gata să torn niște pulbere pentru spălat. Nu, mi-am zis, și am folosit săpunul delicat Nabulsi. Am frecat și am tot frecat, umplând încăperea cu aburi și cu miros de săpun. După ce am pus rufele la uscat, mi-am scos rochia veche din cufărul de lemn și am folosit-o ca suport. Mirosul de praf, mizerie și noroi a ieșit din cufăr și s-a răspândit în cameră. Mi l-am legat pe Mubarak în spate și am pornit spre câmp.

— Gata, gata. Acum ai un sac.

Am mers în livadă și mi-am găsit sapa aruncată lângă canal. Probabil că tata îngropase cordonul ombilical. Am desfăcut sacul și l-am așezat pe Mubarak pe jos.

— Sufletul mamei tale, vreau să fii aproape de pământ.

Am împins pietrele și noroiul deoparte, lăsând apa să se scurgă spre straturi. Unul câte unul, copacii însetați băură din apa lui Allah.

Mi-am amintit ce auzisem la radio în dimineața aceea. Valea Iordanului e bună pentru plantatul legumelor, în special al roșiilor, bamelor și castraveților. De ce să nu fi plantat câteva în curte? Daffash apăru brusc în fața mea. Nu-mi venea să-mi cred ochilor. Daffash chiar venise la livadă. Mustața lui subțire era bine răsucită, dar el avea pungi întunecate sub ochi.

— Bine ai venit, frate.

— Fată, m-ai făcut unchi.

— Da.

— Vreau să-mi țin în brațe nepotul. Pe Allah, ai născut un bărbat. Vreau să-l țin în brațe, spuse el cu o voce plină de încântare și de bucurie.

Daffash să zâmbească? Nici nu știam cum arăta atunci când zâmbea. Inima mi se strânse atunci când îmi luă în brațe bebelușul.

— Unchiul tău are să te învețe să călărești, să tragi cu pușca și să conduci mașina. Ce zici de asta? rosti el.

Pe Allah, zâmbea. Aș fi vrut ca Daffash să mă lase în pace, să-mi lase în pace și fiul; du-te în oraș și cufundă-te în luminile false ale Ammanului.

— Lucrezi azi?

— Zâmbește-i unchiului tău. Ehee. Mubarak, eu plec acum. Ne vedem mai târziu.

Își răsuci mustața cu degetele și spuse:

— Pentru că ai născut un bărbat poți sta în casa mea.

Mă apucă de mâini și mă sărută pe frunte. Mirosul de pulbere pentru spălat îmi umplu nările. Trupu-i subțiratic trecu peste pământul noroios, iar când norul alb al cămășii lui dispăru, mi-am trecut degetele peste fața bebelușului meu spunându-i:

— Caut refugiu în fața răului blestemat.

După o săptămână, am început pregătirile pentru ceremonia de circumcizie. M-am asigurat că aveam destule grâne și orez. O oaie și o capră au fost cumpărate de la șeicul Talib. Nasra a insistat s-o jertfească pe Nawmeh pentru fiul Mahei. Am încercat s-o fac să se răzgândească pentru că știam cât de mult ținea la capra aceea. Nasra scutură din cercelul ei și spuse:

— Un fiu, am. Fiul tău, Maha.

Am îmbrățișat-o. Era mai slabă decât de obicei, iar pe față avea noroi și mizerie. Prietena mea îmbătrânea. Nasra n-avea să se căsătorească.

Nasra și cu mine am mers în munți să adunăm limba-boului și mușețel pentru Mubarak. L-am lăsat cu mătușa, să sugă apă cu zahăr. Era o zi însorită, cu cerul de un albastru strălucitor și un soare sclipitor ce nu dădea căldură. Vântul era rece ca o lamă de cuțit. Oare închiseseam fereastra înainte de a pleca de-acasă? Oare avea Tamam să mai pună o piele de oaie peste copilul meu? Când am ajuns în creștetul muntelui, peisajul văii era atât de clar încât îndurera ochii. Case umile din lut, înghesuite laolaltă și o casă mare, albă, ce domina asupra lor.

— Pe Allah, a cui e casa aia?

— E casa cea nouă a lui Samir Pașa. Lucrează acolo, frațele tău.

M-am așezat pe o stâncă ce înfrunta vântul din vest, ce venea dinspre Ierusalim. Iordanul tot mai încerca să aducă Marea Moartă la viață, iar satul de acolo părea mai mare. Erau câteva petice verzi de pământ pe malul vestic al râului. O țărancă puternică trebuie să fi muncit zi și noapte pe pământul lor. Pe partea noastră nu prea era verde, în afară de oaza verde a palatului pașei. Mă întrebam cum mâncau oamenii aceia, cum se salutau unii pe alții. Soarele aluneca la orizont, îndreptându-se spre ascunzătoarea lui. Nasra țâșni ca o săgeată să-și adune turma. Dacă ar fi apus soarele în timp ce oile pășteau, Nasra credea că un ghul avea să le măcelărească pentru a-și hrăni copiii. Femeile din tribul Qasim alergau de colo-colo ocupate. Puncte negre ce arătau ca niște furnici harnice. Nici mai mult nici mai puțin. Toată viața lor asudă, sapă pământul ca să construiască cuiburi pentru bărbații și copiii lor, iar în cele din urmă mor și sunt uitate. Furnici fără nume, trecut sau viitor. Soarele se refugie la creatorul său. Am pornit înapoi spre casă, ținând strâns la piept un braț de limba-boului și unul de mușețel.

A doua zi mi-am uns fiul, care avea șapte zile, cu ulei de măsline și sare și l-am așteptat pe imamul Rajab să vină și să îi rostească lui Mubarak la ureche chemarea la rugăciune. Casa era plină de femei, iar cortul din grădină era plin cu bărbați: șeicul Talib, tatăl meu, Raai, imamul Rajab, Murjan și Daffash, care turna cafeaua și întâmpina oaspeții. Mai devreme, în dimineața aceea, pregătisem pâinea și fiersesem cerealele. Nasra tăie oaia sacrificată și pe Nawmeh în bucăți și le aruncă în apa ce fierbea. Am zărit-o ștergându-și lacrimile în timp ce învârtea în orez. Nu ar fi trebuit să o las s-o omoare pe Nawmeh. Hulala sosise cu un mănunchi de ierburi și țărână, ce aveau să fie puse pe rană după aceea. Când desfăcu legătura am rămas cu gura căscată: piatră acră, bălegar, carii de lemn și schinduf erau amestecate. Hulala râse, îmi dădu un săculeț și rosti cu vocea ei ascuțită:

— Amestecă astea pentru copilul tău.

Tamam îi mulțumi, desfăcu săculețul și puse zahărul candel, cele câteva semințe de cimbrisor, mușețel și anason pe o bucată de tifon, legând apoi colțurile pentru a forma o punguță. Am înmuiat-o în apă și am pus-o apoi în gura lui Mubarak. Fiul meu, lumina ochilor mei, începu să sugă punguța de parcă ar fi fost sfârcul meu. Hulala dădu din cap a aprobare și spuse:

— O să adoarmă. Mergi și termină-ți treaba.

Înainte ca soarele să se oprească în mijlocul cerului, imamul Rajab tuși și intră în încăpere. Hulala măcina, răbdătoare, balega uscată cu două pietre. Fără să spună nimic, imamul își suflecă mânecile, își fixă turbanul și începu să rostească lângă urechile fiului meu chemarea la rugăciune.

— Allah—u—Akbar. Allah-u-Akbar.

— Așa are să se obișnuiască cu sunetul Islamului. Când are să crească mare va fi un bun musulman, îmi explică Hulala.

— Allah e mare! strigă imamul cât de tare putea.

Eu mă temeam că băiatul putea să surzească din cauza zgomotului atât de puternic. Imamul îl puse pe Mubarak pe saltea, puse o grămăjoară de bălegar sub glandul lui, apoi scoase un pumnal ascuțit dintr-un suport de piele învechită. Inima îmi coborî până în genunchii ce-mi tremurau, iar totul din mine începu să se frământa.

— În numele lui Allah.

Apucă capătul penisului lui Mubarak într-o mână și pumnalul în cealaltă.

— Vom înlătura necredința și necurățenia, rosti el, și tăie bucata de piele ce atârna.

Femeile ce găteau afară cântau:

Circumcis, o, Shalabi,
Lacrimile-i prețioase curgând.

Pe coapsele-i micuțe curgea sânge. Hulala puse amestecul de bălegar cu pământ și piatră acră pe rană.

— Ia-l în brațe, Maha, și învârte-te.

Mi-am luat în brațe fiul ce sângera neîncetat și m-am plimbat în jurul casei de șapte ori, să-i potolesc durerea, și să-l apăr de deochi.

Circumcis, o, Shalabi.
Ascute-ți cuțitul,
Fă-ți mâna ușoară.

Bebeluşul meu tot plânse până ce lacrimile i se scurseră până în urechi. În timp ce mergeam, am încercat să-i pun legăturica de schinduf în gură. Nu a vrut-o. Am mers în magazie, mi-am scos un sân și i-am pus sfârcul în gură. A plâns în continuare și nu a vrut să sugă. După mai multe încercări,

a apucat cu limba sfârcul întins, și a început să sugă. În timp ce-i ștergeam lacrimile cu mâneca, plângeam și eu. Lumina ochilor mamei lui suferea. Dădea drumul sânului, apoi îl apuca iar. Suferea. Rana, plină de praf întunecat, încă sângera. Vai, unde era tatăl lui? Unde era Harb?

Dacă îl rănești pe cel frumos
Am să te blestem, Shalabi.

M-am întors în camera principală. Femeile mâncau ce rămăsese din *mansaf*, iar bărbații sorbeau cafea în cort. Am vrut să-mi înfaș fiul, dar cotoroașele nu m-au lăsat, spunând că rana trebuia să stea descoperită ca să se vindece repede. Cu vocea-i ascuțită, Hulala adăugă:

— Urina o s-o vindece.

L-am pus pe Mubarak în leagăn și am oferit stafide și boabe fierte oaspeților mei. Vocile bărbaților ce plecau ajunseră până la urechile femeilor:

— Felicitări.

— Lăudat fie Allah.

— Să-l vedeți mire.

Tata intră în cameră și puse cinci dinari de aur sub perna lui Mubarak. I-am sărutat mâna și i-am spus:

— Fie ca binecuvântările tale să dăinuie asupra capetelor noastre.

Trebuie să fi văzut urmele de lacrimi de pe obrazii mei, căci și-a mișcat bastonul și a spus:

— Nu fi tristă pentru că ești cea mai înălțată.

Am dat din cap și l-am urmat pe tata până la ușă. Bărbații se înfașurau în pelerine și-și luau rămas-bun, toți în afară de șeicul Talib, care stătea de vorbă serios cu fratele meu. De când avea șeful tribului timp pentru fratele meu? Om trăi și om vedea.

Fiecare țipăt slobozit de buzele fiului meu îmi făcea inima să se strângă. Rana mai sângera încă, acum încet. Nu înțelegeam rostul acelei tăieturi. Imamul Rajab îmi porunci să îngrop pielița tăiată, ca să nu o mănânce pisicile sau câinii. Am așezat sub un lămâi o parte din fiul meu. Mubarak s-a tot trezit și a plâns în noaptea aceea, așa că l-am legănat și l-am plimbat prin casă ca să-i ostoiesc durerea. Poate că vântul rece avea să-i răcorească rana. Nashmi lătra din când în când, dar strigătele lui Raai erau mai dese. Raai proteja cu hărnicie onoarea femeilor din trib. Dar cum le-ar fi putut apăra pe femei de propriile lor vise? L-am strâns pe Mubarak și mai aproape de piept și am continuat să mă plimb. Palmierii se întindeau parcă să atingă cerul întunecat. În noaptea fără lună, arătau ca niște bețe arse. Doi îndrăgostiți. Aveam vedenii. Sufletul lui Harb era captiv în cer. Voia să fie alături de mine și de fiul lui. Puteam să aud chiar și sunetul pașilor lui. Să-l eliberez.

— Harb, ești geamănul sufletului meu, soțul meu, dragostea mea, viața mea.

Lumina dimineții se întindea acum pe cer, transformându-l într-un albastru difuz. Momentul răsăritului îmi săltă inima. O ridică sus, până la Muntele Latroun, unde călugării rosteau rugăciunile de dimineață. Când dinspre minaret se auzi strigătul „Allah-u-Akbar”, Mubarak își închise ochii mari și adormi epuizat. L-am pus în pătuțul lui și l-am acoperit cu o pânză albă, subțire.

Um Saad

— **M**aha, soră?
În seara asta luna e asemenea unui os bătrân și strâmb. Putrezesc în spitalul acesta alb și am să pier în curând. Am tras cearșaful alb peste piept și am spus:

— Da, Um Saad.

— Am auzit sunetul ușilor închizându-se. Doctorul Edwards, Salam și Kukash trebuie să se fi culcat. Eh, eh, zilele veneau și zilele treceau, iar eu tot priveam pe furiș lumea printre frunzele viței-de-vie ce înconjura veranda de pe Muntele Castelului. Pentru că născusem de atâtea ori, mă împrietenisem cu moașa Um Gharib. Obişnuia să vină la mine dimineața și să mă ajute să rulez foile de viță, să umplu vinetele și zucchini. M-a învățat chiar cum să umplu napi și cartofi. Râul de mațe și burți tot venea și curățatul lor m-a ținut activă. Însă nu mai făceam curățenie în bucătărie. Negustorii ambulănți începuseră să vândă ustensile din plastic. Am cumpărat un lighean mare și o cutie cu capacul etanș. Întâi storceam excrementele și mâncarea din intestine în

cutie, iar apoi le puneam în lighean și le frecam cu lămâie și făină. Cutia o acopream repede ca să scap de duhoarea sângelui și a excrementelor. Capacul făcea ca muștele să nu ne bâzâie prin toată casa. Abu Saad nu-și mai băga mâinile în mizerie. Cei doi fii mai mari ai mei și trei beduini de pe valea Iordanului lucrau în magazin. Soțul meu, soră, începu să poarte cămăși albe, eșarfe albe pe cap și pantaloni negri. Spațele îmi era distrus după atâta spălat și călcat. În zilele acelea, puneam fierul de călcat pe plita cu gaz lampant până se încingea, îl ștergeam cu o cârpă curată și apoi îl treceam peste tivuri și mâneci. Era muncă grea să-l fac pe Abu Saad fericit și sclipitor. Mi-a spus odată că avea să mi-o cumpere pe fiica lui Abu Hassan, care lucra în magazinul lui. O servitoare în casa mea? Nu puteam primi așa ceva, așa că am continuat să cânt și să muncesc.

Bărbatul negru m-a înnebunit,
El mi-a luat mințile,
N-am să iubesc pe nimeni în afară de el.

Zilele lui Saideh și ale stăpânei ei au luat sfârșit. Cântecul au devenit tot mai scurte și mai ușoare. Când eram tânără cântam despre primăvară, despre recolte, pășuni și despre viață. Pe viața ta, toate cântecul din ziua de azi sunt despre dragoste. Pentru generația tânără nimic nu e important în afară de iubire și dorință. Când nu poți obține ceva, te gândești la el fără încetare. La cincisprezece ani de când mă ceruse Muhammad în căsătorie, am dat peste el în centrul orașului. El nu m-a recunoscut pe mine, dar eu am știut imediat că este el. Frumosul lui păr blond era acum gri precum cenușa, iar ochii lui albaștri își pierduseră strălucirea.

— Muhammad, am rostit.

S-a oprit, mi-a privit fața și a spus:

— Haniyyeh? Ești încă în Amman. Am crezut că tatăl tău te-a trimis în Siria să te căsătorești.

Avea o voce joasă și obosită. Când am zărit în spatele lui minaretul Marii Moschei, m-am simțit singură și tristă.

— Nu, m-am măritat aici și am opt fii.

Îmi zâmbi, scoțând la iveală o părțică din bărbatul de care mă îndrăgostisem cu douăzeci și cinci de ani în urmă.

— Dar tu?

— Eu muncesc în Aqaba. Se construiește un port acolo.

— Te-ai...?

— Nu, nu m-am însurat, spuse el și-și ascunse degetele îmbătrânite în buzunarele jachetei vechi.

Pentru o clipă doar am vrut să-l îmbrățișez, să-i sărut ochii ridăți și părul cenușiu.

— Îți doresc numai bine, am rostit cu o voce seacă.

Maha, vocea mea nu e niciodată seacă.

El și-a înfipt și mai adânc mâinile în buzunare și mi-a spus:

— La revedere.

Soră, mi s-a frânt inima în bucăți când l-am văzut pe Muhammad. Vai, era bătrân și singur. Îmbătrânim. Așa e viața. M-am întors acasă luptându-mă cu un coș plin cu legume. Le-am aruncat în chiuvetă, m-am repezit în dormitor, m-am dezbrăcat de toate hainele și m-am așezat în fața oglinzii. Pântecul îmi era mare, sânii aproape îmi ajungeau la talie, părul meu negru era acum cenușiu, iar fața plină de riduri. Mi-am dat atunci seama că tinerețea mă părăsise în tăcere. Nu avusesem nici măcar o zi de fericire adevărată. Doar fiii mei, fețele lor strălucitoare. Pentru Abu Saad fusesem întotdeauna și aveam să fiu mereu doar un fel de recipient în care își arunca frustrarea. Pentru Abu Saad fusesem mereu și aveam să fiu întotdeauna o sclavă, ca și cea pe care voia s-o cumpere de la angajatul lui. M-am așezat pe marginea

patului și am început să plâng. În clipa aceea Abu Saad intră în dormitor și fu șocat să mă vadă goală.

— Ți-ai pierdut mințile, femeie?

Mi-am pus caftanul maroniu și m-am dus în bucătărie. Vezi tu, bucătăria era domeniul meu, spațiul meu. Puteam să închid ușa și nimeni nu mă deranja acolo. Voiam să stăm de vorbă. Niciodată nu stăteam de vorbă, Abu Saad și cu mine. El dădea ordine și eu le ascultam. În timp ce tocam ridicurile, am început să fredonez cântecul Tatălui Luminii. Îi era dor de casă. Pe viața ta, zilele mele erau doar un șir de glume foarte amuzante și prostești. Inima-mi tresălta în piept și jinduia să părăsească trupul, să intre în alt corp frumos, cu o altă identitate. Am ieșit pe verandă și am tras cu ochiul la mașinile ce înaintau cu hopuri, umplând străzile Ammanului cu mizerie și fum. Ca și cum orașul cu mintea în nori ar fi avut nevoie de mizerie și de fum care să-l facă negru. Era negru deja. Ammanul are inima neagră.

Um Saad își trăgea în jos eșarfa roz atunci când eu mi-am întors capul pe pernă. Aș vrea, aș vrea...Vocea ei lină îmi ajunse la urechi.

Nu-mi spune ce eram și ce era.

Aș vrea ca toate astea să nu se fi întâmplat.

Aș vrea ca niciodată să nu te fi văzut.

Maha

Am încercat să-mi îndoi picioarele sub mine, dar refuzau să mă asculte. Mi-am așezat capul pe pernă și am încercat să adorm. O fâșie de catifea udă. Pumnale strălucitoare. Armăsarul lui Harb galopând și ridicându-se pe picioarele din spate. Vulturi din metal. Pieptul lui Harb era pătat cu sânge proaspăt. Mirosul de sânge, de sudoare și sunetul respirației grele. Curaj. Fiul meu, acoperit de unt și mizerie, era legat de o sfoară pe care o ținea Daffash. Legată strâns în jurul gâtului copilului. Mai strâns. Daffash hohotea de râs. Am sărit în picioare căutând fețișoara copilului meu. Respira greu și se vedea cum ochii i se dădeau peste cap pe sub pleoape. Când era gata să plângă mi-am amintit ce-mi spusese odată tata. Când îngerii îi spun unui copil că mama lui e moartă, începe să plângă în somn și când îngerii îi spun că mama lui este în viață, el zâmbește în somn. Mama lui Mubarak era în viață, puternică și avea să-l protejeze chiar dacă ar fi trebuit să se lupte cu însuși îngerul morții.

Samir Pașa veni la noi într-o dimineață și mă rugă să merg în vinerea aceea la ferma lui, să-i dau o mână de

că trebuia să dorm. Uită lumea și închide-ți ochii cu hotărâre. Ai putea, chiar ai putea să adormi.

Vineri după-amiaza, Samir Pașa și Daffash veniră să mă ia.

— Tată, ți-am pregătit mai multe punguțe cu cimbrisor și zahăr candel pentru băiat. N-am să lipsesc mult, am spus, și mi-am suflecat poala rochiei ca să mă urc în Land Rover.

Când bărbatul închise ușa și porni motorul, mi-am dat seama că eram luată cu o mașină. Uși din metal, ferestre, roți, un motor care torcea. Am amețit pentru că picioarele mele nu mai atingeau pământul cel milostiv. M-am prins cu mâinile de scaun și mi-am ținut răsuflarea. Daffash văzu expresia de pe fața mea și începu să râdă. Pașa spuse:

— Nu te teme, e ca un fel de cal.

În vreme ce goneam spre munții din Hamia, am văzut un armăsar negru galopând în jos pe povârnișul muntelui. În ultima vreme nu îmi mai umpleam ochii cu imaginea călăreților. După munți urmau alți munți, iar după câmpii alte câmpii. Dintr-odată, cerul rece, albastru, se umplu cu păsări. Plecau din vale? Nu le învinuiam. Tufișurile uscate, scunde, dispăreau treptat. Dealurile din nordul văii erau acoperite cu șofran galben, cu iriși roz și negri. Cu cât înaintau, cu atât mai verde era peisajul. Plantele strălucitoare și pășunile erau dureroase privirii. Mi-am șters ochii cu eșarfa și m-am sprijinit de geam.

Am apucat-o pe un drum îngust mărginit de sălcii uriașe. Un negru, ce păzea poarta înaltă, ne făcu semn cu mâna când intrară. Era îmbrăcat cu o haină lungă, groasă, iar pe umăr îi atârna o pușcă. I-am zâmbit, apoi mi-a căzut privirea asupra câmpului. Nu-mi venea să cred cât de groși și de verzi erau copacii din jurul meu. Eu eram mândră de cei patruzeci de copaci ai mei, iar în livada pașei trebuie să fi fost sute de copaci. Crengile erau prinse laolaltă, ținând afară soarele și făcând locul răcoros și umed. Mirosul de frunze

de citrice și de bălegar umplea aerul. Crânguri de un verde crud se întindeau de la micul drum până la linia orizontului. Am trecut printr-o altă poartă de fier și ne-am întors, trezindu-ne în fața unei case de un alb strălucitor. De pe vârful dealului, arătase ca o pată albă pe linia orizontului.

Pașa opri motorul și parcă mașina în curtea asfaltată. În mijlocul curții se afla un strat rotund de flori, plin de arbuști de iasomie, de fucsii albe și de leandri de culoarea coralului. Florile de iasomie răspândeau un parfum încântător și învăluiau întregul palat în norul aromei lor. Am mirosit câteva dintre florile albe. Pașa întoarse capul și zâmbi:

— Îți place iasomia?

— Da.

Îmi privi fața pentru prima oară. O privi cu adevărat și mă văzu pe mine, văzu că eram o femeie a căreia îi plăceau florile de iasomie. Înainte, fără îndoială, eram doar unul dintre punctele negre care se mișcau prin vale.

— Am să-și trimit o tufă.

Grădina din spate era plină cu măslini, palmieri și bananieri. Ferestrele erau niște foi mari, ovale, de sticlă strălucitoare.

Fiecare ușă era mare cât o cameră întreagă din Hamia. Oamenii de la oraș erau nerăbdători să intre și să iasă foarte repede din case. Cu asemenea ferestre și uși nu puteau rezista frigului tăios. O casă construită din sticlă avea vedere spre un lac pătrat.

— Piscina, îmi explică pașa.

— De ce? Nu puteți merge la Marea Moartă?

— Prefer să înot în apă dulce, spuse el și mă conduse printr-o ușă din spate ce ducea în bucătărie.

Era o încăpere spațioasă și cu tot soiul de ustensile de care nu mai văzusem niciodată. Bucătarul sudanez stătea protector lângă plite. Boneta roșie îi era aplecată în față. Ochii lui

mari, rotunzi, îmi spuneau că nu mă plăcea și că se opunea prezenței mele în bucătăria lui imaculată.

— Te rog să te simți ca acasă, îmi spuse pașa și plecă din bucătărie.

— Bună ziua, unchiule, am îndrăznit eu.

— Nici un bună ziua și nici o politețe. Treci la muncă, fato.

— Ascultă, pașa m-a rugat să vin aici și să te ajut.

— Și mai și răspunzi? spuse el.

Am mers în salon ca să mă plâng pașei. Perdelele erau grele, de culoare galbenă, scaunele erau de un verde prăfuit, iar covoarele de pe jos erau asemenea celor pe care le țeseam eu și surorile mele. Pașa vorbea într-o limbă străină, cu un mâner negru ce avea o ureche rotundă. Continuă să vorbească și în timp ce se uita la mine.

— Da, Maha, spuse el atunci când lăsă mânerul la o parte.

— Vreau să-i dau o mână de ajutor bucătarului tău. Nu mi-am lăsat bebelușul sugar în grija tatălui meu, om bătrân, ca să vin aici să fiu umilită. Mă aflu sub acoperișul și sub protecția ta.

— Al-Hadi! Îmi pare rău. Am să vorbesc cu el, spuse el, iar după o pauză continuă: beduinele sunt asemenea iepelor arabe.

Harb îmi spunea că sunt iapa lui frumoasă. Aveam să gătesc pentru ei și pe urmă să mă întorc acasă. Mi-am strâns bentița și mi-am băgat poalele rochiei în pantaloni. Dacă voiau mâncare beduină adevărată atunci trebuia să mă asculte pe mine.

Stăteam pe treptele din piatră privind culorile unduitoare ale arbuștilor de leandru atunci când pașa mi-a strigat numele. Am mers în bucătărie și am cerut bucătarului trei pungi mari cu orez, toate oile pe care le-au tăiat și un vas

mare din lut. Am hotărât să nu gătesc în camera spațioasă și curată, i-am cerut lui al-Hadi să aprindă un foc în curtea din spate. Pașa zâmbi și îi ceru bucătarului să mă asculte. Daf-fash și al-Hadi merșeră în hambar să taie oile. Un bătrân slab căra buștenii și îi punea într-un colț al grădinii din spate. Am turnat niște apă peste turtele din iaurt uscat și am început să le frec în vasul de lut.

— Cum te numești? mă întrebă bătrânul.

— Maha, fiica lui Nimer.

— Eu sunt Esrur, grădinarul.

— Ai degetele verzi, unchiule.

— De când m-au cumpărat, am lucrat fără încetare în grădina asta.

— Nu ești liber?

— Nu, fiica mea.

Flăcările erau în toi când am terminat de zdrobit și de frecat turtele de iaurt. Am pus vasul mare plin cu iaurt pe foc. Se făcea tot mai întuneric și mai frig. Mă întrebam ce făcea în clipa aceea Mubarak. Sfârcurile mi se ridicară drept în sus când m-am gândit la el. Mirosul de iasomie deveni și mai puternic; florile erau cele care ne salutau pe noi, muritorii, înainte de a merge la culcare. M-am așezat lângă foc, așteptând să sosească carnea. Ferestrele erau acum doar niște fâșii de sticlă întunecată. Am surprins cu privirea o siluetă ce stătea în picioare lângă fereastra de la etajul al doilea. Cineva supraveghea servitorii și bucătarii.

Um Saad

— **M**aha, soră.
— Da, Um Saad.

— Ce să-ți mai spun? Totul în Amman s-a schimbat brusc. Căruțele de porumb conduse de vizitii și trase de catâri au fost înlocuite de mașinării zgomotoase care umpleau aerul cu fum negru și abur. Tușitul și pufăitul mașinilor se amestecau cu clinchetul chimvalelor vânzătorilor de suc de lemn-dulce. Îmi era dor de uguitul porumbeilor și de liniștea nopților. Câmpurile cu ridichi și varză întinse de-a lungul malurilor râului se uscaseră din cauza otrăvii pe care mașinile o pufăiau în aer. Până și oamenii s-au schimbat. Și-au scos vălurile și pelerinele și mergeau acum pe străzi pe jumătate despuiați. Un diavol locuia în Amman. Guvernul a construit școli pentru băieți și fete. Prețul țesăturilor albastru-deschis a crescut din cauza uniformelor. Copiii se îngrămădeau spre școală în fiecare dimineață, cu părul umezit să stea lins și cu gențile pline.

Eu făceam cafeaua, iar apoi îl trezeam pe Abu Saad. Diminețile erau cele mai grele pentru că eram teribil de

amețită. Spălatul pe față al copiilor, datul de mâncare, fier-tul ceaiului și prepararea laptelui praf îmi ocupau de obicei toată dimineața. După ce plecau cu toții, începeam pregătirea prânzului. Abu Saad îmi cumpărase un radio cu tranzistori pe care îl puneam în dulapul din bucătărie, ca să-l apăr de picăturile de apă ce l-ar fi putut stropi. Îmi plăcea la nebunie să ascult emisiunea de dedicații.

Ochii tăi pot răni și tămădui.

Dacă tu mă vei părăsi...

Am să te urmez mereu.

În urma ta, mereu.

În zilele de vineri invitam toată familia la masa de prânz, inclusiv pe mama și pe tata, Allah să le binecuvânteze sufletele. Tata fuma narghilea cu soțul meu, iar mama rupea frunze de coriandru ca să le amestece cu bame și sos de roșii. După ce serveam ceaiul de după-amiază, mă prăbușeam în fotoliu. Nici macaraua primăriei n-ar fi reușit să mă ridice. Băieții mei făceau tot felul de glume pe seama obiceiului ăsta. „Hajjeh s-a așezat și numai Allah ar putea-o face să se ridice.” Picioarele mi se umflaseră ca niște pepeni și degetele îmi anchilozaseră. Aveam mâini urâte oricum. Acum sunt uscate și netede.

— Și ale mele sunt netede.

— Ne-am înmuiat.

Um Saad și-a așezat eșarfa roz pe cap și a început să râdă, dar salonul spitalului era plin de tristețe.

Pipăind teaca și șuvița de păr de sub pernă, am întrebat-o pe Um Saad dacă a fost vreodată fericită cu Abu Saad.

— Îmi plăcea tare mult mirosul de caprifoii, însă m-am străduit din toate puterile să mă obișnuiesc cu aroma de iris negru. Duhoarea mațelor îmi întorcea stomacul pe dos.

Mi-am împlânzit stomacul, mi l-am dresat chiar și să îi placă duhoarea. Când Abu Saad dormea cu mine, țineam gura închisă. Aveam un soț, copii și nepoți. Mă obișnuisem cu lipsa conversației dintre noi. Doar coexistam. Ți place cuvântul ăsta? Fiului meu Walid îi plăcea. Spunea lucruri precum „Eu exist în casa asta. De fapt, coexist cu voi”.

Eu existam. Ți spun, am încetat să mai visez la a avea sâni mai fermi, picioare mai lungi și șolduri rotunde. Îmi doream doar o cremă care să oprească trecerea anilor peste fața mea. Um Gharib fierbea migdale și castraveți, iar apoi lăsa amestecul să se răcească. Când îmi întindeam puțin pe față, pielea îmi devenea încordată și simțeam că mi-ar fi crăpat fața dacă aș fi zâmbit. Dar la ce bun? Când mă spălam, totul era la fel ca înainte.

— De ce vrei să îți schimbi înfățișarea?

— Beduinele sunt altfel. Nu-i așa? Nu folosesc niciodată creme și alte prostii din astea. Sau folosesc?

— Nu, nu folosesc.

— Sunt mai înțelepte ca noi. Noi ne epilăm picioarele cu ceară, ne tundem, ne dăm cu creion în jurul ochilor, ne vopsim buzele. Problema e că bărbații nu observă niciodată schimbarea. Um Gharib, Allah să o răsplătească, spunea că suntem doar niște vase. Așa ne văd bărbații. Asta îi interesează. Și așa, soră, m-am obișnuit cu casa de pe Muntele Castelului, cu zgomotul traficului din centrul orașului, cu pietrele prăfuite ale amfiteatrului roman, cu umplutul stomacurilor și cu călcatul cămășilor albe. Am uitat cu totul de Hasan cel Isteț și tichia lui. Stăteam la soare, citeam Coranul și număram boabele mătăniilor.

Maha

O aspeții pașei au început să sosească, în mașini cu tot felul de forme ciudate care pufăiau fum asemenea pipei lui Tamam. Orezul și carnea de oaie erau bine făcute, iaurtul era gros și gustos, pâinea era coaptă, iar migdalele erau descojite și prăjite. Briza răcorea plitele pe care fierbeau oalele imense. Mi-am șters fruntea și pe urmă aproape m-am prăpădit de râs când l-am văzut pe al-Hadi. Cămașa lui albă era mânjită cu mizerie și pătată de sânge. Am râs și i-am mulțumit mamei pentru rochia mea neagră. Stelele străluceau pe un cer senin, de un albastru-închis. Avea să fie o seară minunată. M-am spălat pe față și pe mâini, mi-am scuturat praful și murdăria de pe rochie, apoi am cufundat în iaurt lingura de lemn.

Am gustat iaurtul fierbinte, opărindu-mi limba. Păr blond și uniforme elegante începură să se strângă în grădină din față bine luminată. Am zărit vulturi din aur ce străluceau pe piepturile bărbaților. Mâinile au început să-mi tremure. Am aruncat lingura fierbinte în foc și mi-am șters fruntea. Munții. Trupul lui Harb fusese tăiat în două, ca

oaia pe care o găteam eu. Nu mai rămăsese nimic din picioarul lui drept. Muștele agitate îi lingeau frumoșii ochi căprui. Mi-am dus mâinile la cap și l-am întrebat pe Esrur:

— Cine sunt oamenii ăștia?

El făcu un gest cu mâna-i neagră și subțire, ca și cum ar fi rupt un trandafir, și-mi răspunse:

— Stăpânii noștri, englezii.

— Unchiule, am gătit *mansaf*-ul ăsta pentru ei?

— Da.

L-am văzut pe Daffash dând mâna cu unul dintre ofițerii englezi. Am pornit către el. Când m-a văzut, în rochia-mi neagră și cu bentița întunecată, îndreptându-mă către el, a tresărit. I-am spus, uimit cum era:

— Vreau să stăm de vorbă.

— Nu acum, șuieră el și continuă să-i zâmbească englezului.

— Trebuie să stăm de vorbă acum, i-am spus.

S-a îndepărtat de oaspeți și m-a urmat în grădina din spate, unde cele două vase mari cu iaurt făceau bulbuci. Vocea îi era plină de mânie rece atunci când îmi spuse:

— Ce vrei, văduvă neagră?

Bărbia îmi tremura când l-am întrebat:

— E adevărat ce mi-a spus Esrur? ăștia sunt englezi?

— Da, căpeteniile celor mai bune triburi engleze.

— Dar englezii l-au omorât pe Harb, am rostit eu încercând să-mi revin.

— Prostii. Oamenii ăștia nu sunt în stare să omoare nici o muscă, îmi răspunse, apoi își întinse pelerina și se întoarse în mijlocul musafirilor străini.

M-am așezat și am început să amestec în orez. Încercam să mă stăpânesc. Esrur mă privea cu ochii triști. Am oftat, dar când l-am văzut pe Daffash stând lângă poartă și fluturându-și mâinile în aer, făcându-i pe unii dintre oaspeți să râdă în gura mare, am sărit în picioare strigând:

— Întunecată fie luna! Întuneric fie asupra capetelor voastre!

Am început să mă învârtesc, să mă tot învârtesc în cercuri ca o capră în care a fost înfipt cuțitul. Rușine să-ți fie, Maha.

— Rușine!

Daffash, fiu de câine. Nu știusese că găteam pentru englezi. Am lovit cu piciorul oala mare din metal și am mers în grădina din față, unde musafirii curați, parfumați, îmbrăcați în alb stăteau de vorbă unii cu alții. Am ținut capul sus și l-am întrebat pe pașa în auzul tuturor:

— De ce nu mi-ai spus că am gătit pentru străini?

— Nu sunt străini, îmi răspunse el trăgând din trabuc.

— Dar ea cine e? Întrebă un ofițer bătrân, într-o arabă caraghioasă.

— Sunt Maha, fiica Malihăi, fiica Sabhăi.

Daffash se repezi spre mine, dar îl opriră pașa și al-Hadi. Oaspeții trebuie să fi găsit amuzant ceea ce am spus, căci începură să râdă.

— E una dintre servitoare, explică pașa.

Am văzut stelele, ce îndrumă călătorii, strălucind pe cerul întunecat. Mi-am șters fruntea și m-am îndreptat de spate. Bărbia îmi tremura când am rostit:

— Voi mi-ați ucis soțul, pe Harb.

Cu vulturi de metal. Zumzetul se opri și toate privirile se îndreptară spre mine. Cu lacrimile șiroindu-mi pe obraji, cu capul sus, am pornit înainte, am smuls vulturul de pe pieptul unui bărbat mai în vârstă, l-am aruncat la pământ și l-am călcat în picioare. Am strâns cât de multă salivă am putut și am scuipat în fața surprinsă a ofițerului englez. S-a lăsat o tăcere de moarte, auzindu-se doar sunetele tânguitoare ale fluierului Nasrei și clipocitul mâncării ce fierbea. Sunetul teribil m-a îndemnat să plec din vilă, să părăsesc vizuina vulpilor ce se înfruptaseră din carnea soțului meu.

Daffash lătră:

— Am să teucid, Maha.

— Ucigași străini, voi, toți! am strigat și apoi am trecut dincolo de mașinile parcate, dincolo de luminile felinarelor, dincolo de coliba din lut a paznicului și am ieșit pe poarta cea largă.

Dacă aveam să merg pe lângă râu spre stânga aveam să ajung în sat. Hakim îi spusese Nasrei că englezii îl uciseseră pe Harb. Hakim nu mințea niciodată. Nu putusem să îngrop toți călăreții morți așa că doar presărasem nisip peste trupurile lor sfărtecate, ca să le protejez de păsările de pradă. Pașa trebuie să fi băut din laptele lor. Doar ridicase din umeri atunci când am izbucnit în lacrimi. Să-i hrănesc pe cei care mușcaseră din carnea soțului meu. Rușine să-ți fie, Maha. Blestemat fie Daffash și faptele lui rușinoase.

Era întuneric beznă și frig. Copacii arătau ca niște ființe umane în lumina difuză a lunii micuțe. Am continuat să merg, îndrumată de sunetul apei curgătoare. Câtă vreme Iordanul era lângă mine aveam să fiu bine. Mi-am dat seama, în momentele acelea de întuneric beznă, că eram doar o țarancă simplă. Da, nu înțelegeam prea bine multe lucruri. Nu înțelegeam limba pe care pașa o folosea când vorbea cu mânerul negru; nu știam să folosesc mașina care prepară mâncare în bucătărie, nu înțelegeam de ce Esrur tot vorbea cu apa din piscină. Însă știam cine era vinovat de moartea soțului meu. Englezii. Englezii îl omorâseră pe Harb, geamănul sufletului meu, îl lășaseră pe fiul meu, Mubarak, orfan. Iartă-mă, Harb. Vântul rece ca gheața m-a lovit în față, mi-a înghețat lacrimile. Lacrimi reci și amare, nerăbdătoare să iasă la suprafață. Daffash, câinele!

Din întuneric a apărut o pelerină largă. În numele lui Allah! Să fi fost Daffash?

— Daffash?

Silueta se apropie și mai mult.

— Cine e acolo?

— Eu sunt, șeicul Talib. Ce cauți aici în toiul nopții?

— Mă întorc acasă.

— De ce singură?

— Pentru că...

Mă luă de mână și îmi spuse:

— Biata văduvă.

Nu voiam să fiu atinsă. M-am dat înapoi.

— Soția mea e bolnavă și oarbă. Mă gândesc mereu la tine. Maha cea puternică.

Încercă să mă tragă mai aproape de el. Blestemat fie ceasul acela. L-am împins cu toată puterea. A căzut în tufișuri, iar mormăielile lui mi-au ajuns la urechi. Trebuia să fug, să fug. Picioarele de-abia dacă atingeau pământul. Blestemați fie englezii, Daffash și nebunul ăla bătrân. De ce nu mă lăsau în pace? Nu făcusem rău nimănui în toată viața mea. Protejam chiar și gândăceii din fața măturii mele.

Țipetele lui Mubarak umpleau ulițele întunecoase ale satului. Am început să alerg și mai repede, ca să ajung la el, să-l strâng la piept și să-l liniștesc. Sfârcurile sânilor îmi erau gata de alăptat. Vai, de ce acceptasem să merg la vila cea mare? Când am intrat în camera întunecată am distins silueta tatălui meu, ținându-l pe Mubarak în brațe și încercând să-l adoarmă. Plângea în hohote. Avea ochii roșii și umflați. L-am îmbrățișat, mi-am scos sânul și l-am așezat în gurița lui deschisă. La început nu putea suge, apoi încet mi-a apucat sfârcul. I-am șters fața și l-am întrebat pe tata:

— Când a început să plângă?

— Acum ceva vreme.

— Îți mulțumesc, tată.

— Unde e fratele tău Daffash?

— L-am lăsat acolo.

Tata își apucă bastonul, se ridică și începu să-și târșâie pașii pe beton. Trupul îi era tot mai slab sub cămașă. Într-o zi avea să dispară cu totul.

Bătăile inimii se mai potoliră. Auzeam strigătele lui Raai. Unde era marele paznic atunci când șeicul Talib încercase să mă atace? Satul era orb. Mi-am adormit copilul fredonându-i unul dintre cântecele vechi ale bunicii mele,

Închide ochii și adormi.

Fie ca ochii dușmanilor niciodată să nu doarmă.

Luna ta a apărut pe cer.

Fie ca noaptea dușmanilor tăi niciodată să nu moară.

L-am așezat cu grijă pe Mubarak în leagăn. Dimineața, cu picioarele-i ușoare, alerga spre noi. Mi-am așezat capul pe pernă și am încercat să adorm. Stăteam mai bine pe partea dreaptă decât pe cea stângă. Atâta frământat, atâta amestecat în oală. Cât alergasem. Blestemați fie englezii și vulturii lor de fier.

Lumina dimineții mi-a pălmuit fața. Am deschis ochii cu greu. Mușchii îmi erau împietriți asemenea stâlpilor unui cort. Allah să ne apere de răul acelei zile. Băiatul meu zâmbea în somn. Mama lui era în viață. Dintr-odată, Daffash împinse ușa cu putere și intră în cameră. Pe bărbie începuse să-i crească barba, iar ochii îi erau înghețați de furie. Cu cizma stăpânului său, mă lovi în față:

— Târfă, fiică de câine! Ce-ai făcut aseară? M-ai umilit în fața prietenilor mei.

M-am ridicat în picioare și i-am atacat fața cu unghiile. M-a aruncat pe covor și a început să mă lovească peste față. Tata a intrat în cameră, iar când l-a văzut pe Daffash deasupra mea, și-a ridicat bastonul. Daffash îl rupse și începu să mă bată cu bucățile pe tot corpul. I-am scuipat în față sânge și salivă.

— Blestemată să-ți fie religia! Acum am să te omor.

Țipetele lui Mubarak îmi cereau să mă ridic, dar nu puteam. Doi dintre dinții mei erau pe podea. M-am prăbușit, am început să plâng și să strig:

— Blestemat! Sclav al englezilor!

— Deci tot mai vorbește. Dacă nu taci, am să-ți rup oasele unul câte unul.

Eșarfa tatei era pe podea.

— Tatăl tău!

— Vă rup mâinile la amândoi.

Apucându-și cureaua cu gloanțe, Daffash începu să mă bată cu ea. Metalul rece al gloanțelor îmi sfâșia pielea. Trebuia să-mi protejiez sânii, ca să-l pot hrăni pe Mubarak. M-am lăsat pe podea, mi-am strâns picioarele sub mine, mi-am îmbrățișat sânii cu mâinile și mi-am încovoiat spatele. Nu știu când s-a terminat bătaia. Nu. Am simțit doar mâinile Nasrei și ale Hamdei încercând să-mi întindă trupul. M-am opus mâinilor fragile ale femeilor. Mi-au turnat apă rece peste cap. Am respirat adânc și m-am cufundat în întuneric.

Când m-am trezit, Hulala încerca să-mi îndese în gură o bucată de bandaj. Durerea cărnii rănite începu să-mi lovească creierul. Fiul meu. Îmi voiam fiul. Toate femeile mă priveau și plângeau. Ochii mici ai lui Tamam apărură în fața mea.

— N-a fost rupt nici un os. Răni peste tot.

— Trebuie să facem ceva cu gingiile.

— Sare și apă călduță. Gargară. Gargară și scuipă.

Am scuipat în lighean și m-am cutremurat. Scuipasem sânge. Tamam își aruncă pipa și începu să dea porunci.

— Nasra, fierbe niște apă, Hamda, tu încălzește niște ulei de măsline și amestecă-l cu busuioc. Jawaher, închide ușa. Tu, Hulala, nici să nu deschizi gura.

— Ba am să deschid gura și am s-o scuip pe Maha în față. E o fată neascultătoare și merită să fie bătută.

— Am spus să taci.

M-au ridicat ca pe o pană și m-au ajutat să mă așez într-o cadă rotundă. Mi-au împăturit rochia și mi-au proptit-o la spate, între mine și metalul rece al căzii. Tamam rosti:

— În numele lui Allah Milosul, Milostivul, apoi îmi turnă pe cap apă fierbinte și-mi spală părul.

Cu apă caldă și săpun, îmi frământă trupul bucată cu bucată. Îmi unse mâinile rănite cu ou și ulei de măsline, îmi ostoi spatele lovit. Îmi acoperi rănile cu bandaje și bucăți de bumbac.

— Trebuie să o ținem la căldură.

Laptele fierbinte îmi arse gingia rănită, am dat din cap respingându-l. Nasra îl ținea în brațe pe Mubarak și încerca să îl hrănească. Înmuie o bucată curată de muselină în lapte, apoi i-o puse în guriță. Îi era atât de foame încât a supt laptele din cârpă, lăsând-o uscată și tare.

Stăteam întinsă pe saltea, cu ochii deschiși. Tamam mă acoperi cu o pătură groasă și îl luă în brațe pe Mubarak. Nasra cânta din fluier afară, nu departe de fereastra micuță. Melodia plângea și tot plângea. Cerul are urechi, dar una e făcută din lut și alta e făcută din cocă. Surd. Voiam să mor. Mă rugam să mor și să scap de durerea sfâșietoare. Un păstor nebun îmi sfârteca pielea cu un pumnal ascuțit. Dușmanii noștri. Fratele meu. De ce nu mă putusem apăra? De ce nu l-am putut lovi și eu? De ce nu i-am putut scoate ochii? M-am înecat, gâtul îmi era plin de sânge și de lacrimi. De ce nu l-am putut lovi în nas? Furia și umilința se răzvrăteau în mine. Țipătul meu a făcut înconjurul satului, a zguduit ferestrele închise, a trezit copiii și a cutremurat ușile ferecate.

Povestașul

In numele lui Allah cel Milos și Milostiv, „Ori sunt asemenea întunecimilor dintr-o mare adâncă. Un val le acoperă, iar peste el un alt val și deasupra sunt norii: întunecimi peste întunecimi. Dacă cineva își întinde mâna, abia mai poate s-o vadă. Celui ce Dumnezeu nu-i dă lumină, acela nu are lumină”.

Într-o dimineață cu lumină difuză, ceața se ridică deasupra satului nefericirii, precum un turban, iar ciripitul ascuțit al păsărilor străpungea urechea. Când muezinul¹ anunță sosirea clipei pentru rugăciunea de dimineață, văduva neagră se frământa în patul ei. Raai își lăsă la o parte pușca și descuie ușa de tablă a magazinului său; Salih cără afară cuptorul, foalele și le puse pe platforma atelierului său, iar Nasra își îndrumă turma de oi spre munți. Sângele Mahăi fierbea, inima îi bătea precum o tobă, iar un strop de sânge se ridică în albul ochilor ei. Aruncă pătura cât colo și fugi desculță la

---

¹ Muezin, persoană care cheamă credincioșii musulmani la slujba de vineri și la cele cinci rugăciuni zilnice (n. tr.).

fratele ei. El, zărind părul acela lung și despletit, ochii sălbatici, invocă numele lui Allah. Femeia zâmbi dulce și sărută mâna fratelui ei. Lui Daffash nu-i venea să creadă că Maha se transformase într-o soră cuviincioasă.

— Bună dimineața, frate, leu al preriilor și protector al așezării tribului Qasim.

El își frecă ochii, neputând crede, și privi zâmbetul ei luminos.

— Ce vrei?

— Dorești să te ajut să-ți pui cizmele?

— Da.

Ea zâmbi, îngenunche, îi sărută picioarele, trase cizma în sus și legă șireturile.

Allah și-a avertizat credincioșii loiali, în cartea Sa înțeleaptă, despre înșelăciunile femeilor, în special ale văduvelor și ale fetelor bătrâne. Când nu au nici un bărbat care să țină hăturile, să se urce pe ele și să le înece în marea gătitului și a copiilor, femeile încep să întindă capcane. Ele își șoptesc cântecele în urechile bărbaților, zâmbesc, își tot șuieră vrăjile până pun mâna pe sufletele bărbaților. Maha, văduva neagră, îl ajută pe fratele ei să se spele, îi tăie părul, îl îmbracă și îi dădu să mănânce miere și unt. Apoi îi sărută fruntea, mâna și picioarele.

— Daffash, iubite frate, te rog, găsește-mi ceva să lucrez în palatul pașei. Cu banii pe care i-aș câștiga aș vrea să mai cumpăr portocali. Pe sufletul mamei noastre, Maliha, găsește-mi ceva de lucru.

Daffash călărea împreună cu pașa, mergând spre Um Qais, când îi pomeni de rugămintea Mahăi. Pașa căuta vase vechi din lut și monede, pe care să le vândă pe bani buni călătorilor englezi. Beduinii, care îl ajutau să sape după gunoaiile alea vechi, credeau că strămoșii lor creaseră vasele și oalele, așa că urmașii lor puteau face cu ușurință aceleași

ustensile. Bogăție băștinașă făcută din pământ băștinaș, gândeau ei, poate fi oricând reprodușă. Săpau pământul și predau vasele vechi, oalele și urcioarele în mâna pașei, rânjind.

Pașa, în timp ce studia monedele ruginite cu lupa sa, îi povesti lui Daffash că, de când angajase bucătarul cel nou, nu mai mâncase o masă cumsecade. Daffash își aminti de rugămințile Mahăi și-l întrebă pe pașă dacă ar fi vrut s-o angajeze pe sora lui ca să îi gătească. Cu cât ar fi avut mai mulți portocali în gospodărie, cu atât mai mult ar fi plătit străinii ca s-o cumpere.

— E puternică?

— Puternică precum trei măgărițe laolaltă.

— Prea bine.

Când terminară de împachetat vasele din lut, monedele ruginite și celelalte prostii, se întoarseră la Hamia. Daffash îi spuse surorii lui Maha că pașa fusese de acord s-o angajeze ca bucătăreasă. Ea începu să țopăie pe saltea.

— Potolește-te.

— Vai, fratele meu, fiul tatălui și al mamei mele, nu știu cum să-ți mulțumesc.

Maha, colochinta cea amară, nu se putu calma și nici nu adormi. Ea își petrecu noaptea aceea învățând pe de rost rețete și recitând incantații de vrăjitorie.

Tatăl meu Gog și Magog,
Unchii mei Harut și Marut,
Ajutați-vă fiica să vă poarte roadele.

Se îmbăie, își împleti părul în două cozi, își stropi sânii cu niște apă de trandafiri, își frecă buzele cu petale de creasta-cocoșului și-și contură ochii sălbatici cu *kohl*. Își lăsă fiul cu bătrânul ei tată. Își legă lucrurile într-o boccea și porni

spre palat fredonând încetișor. Când ajunsese acolo sărută mâna pașei, care zâmbi și-și retrase palma.

Femeia mătură și spălă podelele, spălă așternuturile, udă plantele din ghivece, scutură de praf preșurile și pregăti cel mai bun *mansaf* gustat vreodată de un arab. Începu chiar să culeagă măslina verzi și să le mureze în borcane mari. Pașa cel cu umerii lați trăgea mulțumit din trabucul lui gros. Pentru prima oară după multe luni, nu-l mai durea stomacul după cină. Femeia aceea, gândea el, era de preț și merita dinarul pe care i-l dădu la sfârșitul lunii. El nu știa ce se întâmpla sub acoperișul lui noaptea, când lupii începeau să urle și bufnițele să buhăie.

Când luna își aduna razele și se retrăgea, când cobora în întuneric, gleznele Mahăi începeau s-o mănânce, sângele să-i fiarbă, iar inima să-i bată mai tare.

— Nu în noaptea asta, își imploră ea stăpânii, magicienii.

Mâncărimea continuă, apoi gleznele începură să se învârtească și să se răsucescă până când piciorul ei stâng era întors spre est, iar cel drept spre vest. Unghiile i se întăriră, iar gura i se mări.

Pașa își scoase cizmele, pantalonii de călărie și cămașa. Stinse lumânarea și se așeză în pat. Sub aripile întunericului, văduva neagră intră pe furiș în dormitorul pașei. El auzi pașii ușori ai picioarelor răsucite.

— Cine-i acolo?

— Sunt eu, Maha. Vreau să trag draperiile.

Ea privi pe fereastră grădina cufundată în întuneric și apa sclipitoare din piscină.

— Minunat, rosti ea și oftă.

Pașa urmărea silueta subțirică și privea părul strălucitor, desfăcut. Continuă să o privească și atunci când, fredonând ușurel, ea începu să se dezbrace. Merse spre pat și căzu în genunchi.

— Chipeșul meu stăpân, rosti ea sărutându-i ușor degetele de la picioare.

Era ca și cum ar fi simțit mângâierea unor aripi de fluturi. Pașa nu mai fusese niciodată sărutat pe picioare, așa că ceva înăuntru lui se rupse. Ea continuă să îi sărute și să îi sugă degetele de la picioare până când el aruncă la podea păturile subțiri, se repezi și prinse buzele gemânde. Precum două furtuni pierdute pe marea dorinței, trupurile lor se întâlniră. Hiena își lansă atacul asupra lui, înarmată cu limba și cu dinții.

Pașa cel lat în umeri se transformă într-un copil ce plângea după lapte și atenție. Ea îl mușcă și suflă asupra lui, mușcă și suflă până când el deveni doar o spumă în mâinile ei, un burete, ușor de stors până la uscăciune.

Lumina dimineții îi găsi pe cei doi păcătoși în pat, capul pașei odihnindu-se în poala văduvei negre. Ea îi mângâia părul și fredona încetișor.

Din acea dimineață, pașa fu asemenea unui inel pe degetul Mahăi. Ea trebuia doar să frece inelul, iar bărbatul se prosterna, îi asculta poruncile și se supunea. Oamenii spun că ea a început să-i ceară bani, copaci, saci de orez și de zahăr și brățări de aur. Într-o clipită, mărșălețul pașă începu să vândă bucăți de pământ, recolte necoapte și argintăria. Râul de daruri ce curgea dinspre palat către fermă era tot mai mare și mai mare.

Asemenea unui mușuroi de furnici harnice, servitorii pașei cărau mereu daruri în ograda Mahăi. Sacii de orez și de grâne se aflau în fruntea coloanei, în mijloc soseau uneltele, iar la urmă venea mobila. Raai jură că a văzut un convoi de catări ce cărau sofale, paturi, fotolii și chiar sobe ce se îndreptau spre gospodăria șeicului Nimer.

Arabii spun că văduva neagră a pus stăpânire pe toate bogățiile pașei, chiar și pe hainele pe care le purta. Într-o

bună zi, soarele nu mai aduse lumina-i strălucitoare și începu să pogoare o lumină roșiatică asupra văii nefericirii. Babele, imamii și bărbații au ținut o întâlnire ca să afle motivul rușinii aduse asupra lor de soare. Ce păcat era comis în valea lor? Cine încălca poruncile lui Allah? Bătrâna ce locuia în dolmen își netezi rochia și o stropi cu nisip; ea desenă linii și făcu găuri; își holbă ochii și apoi rosti teribilul adevăr:

— Maha, fiica Malihei.

Daffash se ridică în picioare, își așeză eșarfa pe cap și porni în galop spre palat. Paznicul, bucătarul, grădinarul și cei doi servitori zăceau morți, cu cercuri galbene în jurul gurilor. Draperiile fluturau în vânt, iar încăperile palatului erau goale, nu mai erau covoare, mese sau scaune. Nimic. Daffash își scoase sabia din teacă și fugi pe scări, spre dormitorul pașei.

Vai! Oribilă priveliște! Vai, ființele lui Allah! Sora lui și pașa zăceau în pat, sugându-și unul altuia sângele din venele deschise. Din pașă rămăsese doar un schelet acoperit cu o piele subțire. Fața îi era palidă. Ochii priveau pierduți, iar dinții îi erau roșii. Maha, păianjenul negru, distrugătoarea de case era acum rotundă și radia de plăcere.

— Allah e mare! strigă Daffash, leul preriilor, și lovi gâtul nesupus al surorii lui.

Ea se ridică în picioare, își deschise gura cea mare cu doi colți ascuțiți. Unghiile îi crescuseră mai lungi și mai ascuțite, până ajunseseră asemenea acelor. Fugi spre fratele ei, vrând să înfigă acele în carnea lui. El o împinse și își flutură sabia. Ea își îndoi spatele și-și preschimbă mâinile în gheare. Sări în spatele lui Daffash și începu să-i sfâșie carnea de pe umeri. El privea a implorare către pașă, care sugea vrăjtit o venă nevăzută. Daffash se aruncă la podea, capul de pisică al Mahăi se lovi de beton, ea țipă și începură să-i crească aripi.

Stâlpi de sare

Șoimul pluti prin încăpere, apoi se repezi să sfâșie carnea lui Daffash. El se aruncă pe podea și nici nu se mișcă atunci când simți ghearele înfigându-i-se în spate. Șoimul nu simți viață în trupul lui, așa că se transformă într-un nor de fum.

Maha

Trecerea zilelor a închis tăietura din gingii, dar nu a reușit să vindece rana adâncă pe care o purtam în inimă. Umilința, mânia și faptul că eram pur și simplu neajutorată. Femeile din tribul Qasim au reușit să-mi aducă trupul la starea dinainte, însă, încăpățânată și demnă, inima refuza să fie vindecată și continua să plângă în tăcere. Voiam să fiu salvată din satul acela, cu ulițele lui înguste și casele din lut cu ferestre minuscule. O lipitoare agățată de munte. Spre deosebire de viermii de pământ, care sunt orbi, dar sensibili, satul era orb și avea pielea groasă. Trebuia să-mi alăptez bebelușul. Pielea moale din jurul degetelor lui avea să dispară, ochii aveau să i se usuce, iar moalele capului avea să i se întărească. Mubarak avea să crească, să devină un bărbat puternic. Oare avea să mă apere de unchiul lui? Avea să frângă el mâna ce l-a ucis pe tatăl lui, Harb, și i-a pălmuit mama? Mi-am șters fața cu mâinile și am oftat.

Am lăsat o parte din vâl liberă, ca să-mi pot acoperi atunci când voiam gingiile goale. Nu tot timpul. Doar când bărbații

din sat mă salutau și începeau să râdă de mine. Tatăl meu, șeicul Nimer din tribul Qasim, tigrul temut de tribul Hu-four, refuza să mănânce și să bea din clipa în care Daffash i-a rupt bastonul pe spatele meu. El insista să doarmă în magazie, printre sacii de fân și orz. Mormăia toată ziua:

— E plin de fân, spunea fără încetare.

Îl îmbrățișa pe Nashmi, câinele, și plângea:

— Ia-ne, vai, Maliha.

Eram îngrijorată de sănătatea tatălui meu. Tot slăbea și murmura mereu câte ceva. I-am pregătit micul dejun, l-am pus pe o tavă din pai, și am mers să-i dau bună dimineața. Se sprijinea pe unul dintre saci, mângâind spinarea lui Nashmi. Pantalonii erau gălbui-maronii din cauza urinei, dungile albe ale cămășii erau acum de un gri-închis, iar crăpăturile picioarelor lui erau pline de mizerie. Bășicile de la colțurile gurii îi erau acoperite de muște.

— Bună dimineața, tată.

— Maliha, te-ai întors.

— Eu sunt Maha, tată. Te rog, bea niște ceai.

Am pus paharul cu ceai fierbinte pe podeaua mizerabilă. Tare mi-aș fi dorit să mă lase să-i fac baie și să-i spăl hainele.

— Maha a murit. Ei i-am dat pământul. Acum poate să ia Mubarak gospodăria.

Nu știam ce să-i spun. I-am sprijinit capul și am pus marginea paharului între buzele lui uscate. A sorbit puțin ceai și apoi și-a întors capul.

— Destul. Lăsați-mă acum. Toți, toți să mă lăsați în pace.

M-am șters la ochi și m-am întors în cameră cu tava. Mubarak gângurea și scuipa. I-am șters fața și capul cu o cârpă înmuiată în apă caldă de trandafiri, i-am schimbat scutecul și mi l-am legat de spate. Trebuia să văd ce făceau portocalii. Pietrele bătrâne așezate de-a lungul canalului erau

acoperite cu mușchi verde. Apa era tulbure și mirosea a pătrunjel putred. Stratul de henna și de ridichi era uscat precum Rub al-Khali.

L-am dezlegat pe Mubarak și l-am așezat pe șal, sub un copac tânăr, care să-l apere de căldură, de păsări și de insecte. Am umplut stropitoarea cu apă și am turnat-o în gurile nevăzute ale plantelor. În timp ce frământam pământul cu săpăliga, simțeam de parcă eu aș fi fost lovită. Daffash mă bătea. Mânia mă redusese la oasele-mi goale. Trebuia să încerc să continui cu viața asta, de dragul lui Mubarak, fiul lui Harb Ibn Qasim. Tot trăiești, o iei de la capăt, aștepti să răsară soarele chiar dacă ești plin de răni, chiar dacă ai vrea să-ți smulgi inima și s-o îngropi sub puietul de portocali. Tata îl iubea pe Mubarak, mă iubea pe mine, și întotdeauna îmi mângâia părul cu degetele-i subțiri, uscățive și-mi spunea:

— Fiica mea, tu ești mai bună decât neisprăvitul de frate al tău. Mi-aș dori să fi fost bărbat, pentru că pământul trebuie să-i revină celui care ară.

Nasra își anunța sosirea în livadă cântând o melodie scurtă ce suna ca „Mu-ba-rak”. Am zâmbit. Nasra se repezi spre fiul meu și-l strânse tare la piept:

— Mi-a fost dor, Mubarak, cu-cu, îl sărută ea zgomotos pe obraz.

Îl așeză în poală și începu să sufle în fluiet. Melodia era sacadată și săltăreață. Băiatul începu să plângă.

— Nu-i place muzica. E un călăreț aspru.

Nasra arătă spre gingiile mele și descrie un cerc prin aer.

— Bine, golașe, am răspuns.

— Întors acasă, Daffash?

— Nu. Și-a luat toate lucrurile. Doarme în poala englezilor și a servitorilor lor.

— Trebuie să plec. Oile, spuse Nasra și țâșni ca o săgeată printre copaci.

Livada fusese vindecată de leacul lui Samir Paşa. Crengile creşteau laolaltă formând un cort de frunze şi fructe. Nu vedeam soarele când îşi întorcea spatele spre mine. Lui Mubarak îi ieşeau dinţii. Eu mi-i pierdusem pe cei doi din faţă. Anotimpul logodnelor avea să înceapă în curând. Fetele cu ochii mari petreceau lungi nopţi pline de speranţă, aşteptând sosirea anotimpului şi a promisiunilor lui ascunse. Nu aveam să-mi mai odihnesc capul pe braţul nici unui bărbat în afară de Harb. Mă bucuram că şeicul Talib nu-şi mai arătase faţa după ce-l împinsesem în tufişuri. Ocoleam pe toată lumea. Nu mai mergeam nici măcar să o vizitez pe Tamam. În noaptea aceea blestemată, Daffash umpluse satul cu lătratul lui teribil: „Târfă, fiică de câine bătrân, blestemaţi fie părinţii tăi. Nu eşti decât o femeie. Linge-mi cizmele, linge cizmele generalului! Supune-te stăpânilor tăi...” Şeicul Talib trebuie să fi râs. Îl lovise pe tata şi îl aruncase la pământ. Murjan, Allah să-i binecuvânteze mâinile, împreună cu Nasra, m-au salvat de la moarte. Daffash mă strângea tot mai tare de gât. Văzusem luminile colorate ale Ierusalimului, luminile alaiului meu de nuntă, luminile palide ale sanctuarului. O râşniţă puternică îmi zdrobea coastele una câte una. Durerea cărnii nu era nimic faţă de durerea oaselor. Durere ce străbătea până în străfundul oaselor. Un vânt rece dinspre est ce trecea prin carne, vene, spinare, şi tăia chiar prin unghii de fier.

Am stors o felie de portocală pe buzele lui Mubarak. Daffash încercase să-mi stoarcă trupul şi să-mi scoată sufletul din el. Eu supravieţuisem, iar el plecase de-acasă, luând cu sine pulberile magice, radioul, puşca şi câteva dintre pieile de oaie. Tata îl implorase să rămână sub acoperişul lui.

— Maha n-o să mai facă niciodată ce-a făcut. Maha s-a căit. Tu eşti stăpânul casei. Nimeni nu ţi se va opune.

Auzeam foarte puțin din ce spunea tatăl meu, dar vocea îi era slabă și rugătoare. Mi-am astupat urechile cu mâinile și m-am culcat. În dimineața următoare, Land Roverul lui Samir Pașa era parcat aproape de gard. Daffash își aruncă lucrurile în spate, se urcă lângă pașa și trânti ușa mașinii. Zgomotul motorului înecă scâncetele și plânsetele tatălui meu, șeicul Nimer, tigrul tribului Qasim.

Tata refuză să doarmă pe salteaua de lângă patul de metal al lui Daffash. Nu voia să stea în camera fiului neascultător ce nu i se supusese niciodată tatălui său. Să fi dat oare naștere unui păianjen otrăvitor? Nu era sămânța lui, cu siguranță. Din ziua aceea, tata dormi pe podeaua mizerabilă a magaziei. O apă de un verde-închis se aduna sub sacii umezi. Aerul duhnea a putreziciune și urină, de parcă aş fi depozitat acolo bălegar, nu fân curat. Mă cutremuram de câte ori pătrundeam în ascunzătoarea tatălui meu. Mușchii, putreziciunea și buruienile domneau asupra magaziei, deschizând drumul părăsirii acestei vieți.

L-am dus chiar și pe Mubarak la tata, ca să-l smulg din colțul lui cu toată forța unei vieți tinere. I l-am pus pe Mubarak în poală și i-am spus să-i ureze bună dimineața bunicului său.

— Bună dimineața, micuța mea Maha. Te-a hrănit Maliha cum trebuie?

Mubarak începu să plângă și să se foiască. L-am liniștit și i-am spus să-i zâmbească bunicului său. Când muștele albastre s-au așezat pe fața fiului meu și i-au lins genele, nu l-am mai putut lăsa acolo. Bătrânul putrezea în propriul rahat și în urină. Muștele îi sugeau bășicile și mizeria i se întindea pe haine. Era un maldăr de oase putrezinde. M-am repezit afară, l-am pus pe Mubarak în patul lui și m-am grăbit înapoi ca să-l scot pe tata din mizeria în care trăia.

Am fiert niște apă într-un cazan și am cărat-o în colțul în care se ascundea tata.

— Am să-ți fac baie.

Mi-a zâmbit și a spus:

— Maliha, te-ai întors.

— Da, șeicule, m-am întors.

L-am dezbrăcat cu grijă și i-am aruncat afară hainele. Apoi am curățat podeaua și l-am rugat să se așeze pe preș. M-a ascultat ca un copil, mormăind într-una numele Malihăi. I-am frecat mâinile cu lufa, apoi i-am spălat spatele, picioarele-i subțiri și capul. Șiroaie de săpun îi scăldau trupul și picurau pe podea. Blestemate să fie orzul și fânul. Se udau. Pielea atârânădă a tatălui meu se cutremura. Simțeam că mă lupt cu Azrael, îngerul morții. Ochii tatălui meu nu mă puteau privi direct, se uitau prin mine. Nimic nu-i putea atrage ochii înapoi spre pământ. Nimic nu-i putea opri din a privi pierduți. Am frecat și am tot frecat până ce mâna dreaptă îmi amorți de durere.

Pentru prima oară în viața mea am căutat haine în camera lui Daffash. Nu mă lăsase niciodată să intru pe teritoriul lui. În cufăr avea o poză mare cu o femeie blondă ce zâmbea, trecându-și limba peste buza de jos. Străinii și faptele lor. Nerușinați. Într-un vraf de haine vechi am reușit să găsesc o cămașă albă curată, pantaloni și o eșarfă. L-am îmbrăcat încet pe tata. Părul îi crescuse și fața era acoperită cu un început de barbă. Mâinile îi tremurau prea tare ca să poată ține lama de ras. I-am înfășurat capul cu eșarfa și i-am legat capetele în spatele gâtului.

— Vino cu mine, șeicule.

— Da, Maliha.

L-am luat de mâna tremurătoare și l-am ajutat să iasă afară.

— Lăudat fie Allah. E noapte strălucitoare. Adu-ți aminte de luna noastră, Maliha. Vară, simt cum miroase a vară. Da.

L-am ajutat să se așeze pe saltea și l-am acoperit cu o pătură ușoară.

— Adu-ți aminte de nunta noastră, Maliha. Am tăiat o sută de cămile, treizeci de capre și douăzeci de pui. Adu-ți aminte de luminile din...

Vocea lui puternică se transformă într-un murmur. Un corb cârâi în întunericul de nepătruns. Nici o plecare, corb al despărțirii. Mă auzi? Nimeni nu pleacă.

Um Saad

— **M**aha, soră.
Mi-am frământat fruntea și am întors capul. Luna era tot mai bătrână și mai obosită. Lumina sa cenușie învăluia totul din cameră, inclusiv fața lui Um Saad.

— Da, Um Saad.

— Zilele au dat naștere altor zile și nenorocirilor. Cum ți-am spus, chiar mă obișnuisem cu semiexistența mea din spatele zidurilor de cărămidă ale casei lui Abu Saad, în vârful Muntelui Castelului. La câțiva metri distanță de casa noastră au construit un muzeu în care să expună oase romane, monede și vase ruginite. Auzeam oasele neliniștite zdrăngănind noaptea, jinduind să fie îngropate sub pământ. Nici un iordanian — au numit țara Regatul Hașemit al Iordaniei —, nici un iordanian n-ar fi plătit zece piaștri ca să vadă niște oase putrezite și niște pietre acoperite de mușchi. Uram să privim în urmă, să vedem trecutul, să învățăm din el. Oasele putrezite ne aminteau de moarte, de plăcerile trecătoare, și de mânia lui Allah. Știi cine venea la muzeu?

Englezoaicele bătrâne, care purtau ochelari și sandale din piele. Râdeam de ele.

— Englezii l-au ucis pe soțul meu, Harb.

— Fie ca anii lui netrăiți să fie ai tăi, soră. Astea sunt căile vieții. Nu-ți fie teamă, au plecat din țara noastră.

— Știu. Fie ca ei să nu se întoarcă niciodată.

— În cele din urmă, englezii au plecat din țara noastră, după ce au construit cluburi în care nu putea nimeni să intre și toalete cu formă ciudată, pe care nici un musulman nu le poate folosi. Abu Subhi, paznic la Clubul nu-știu-cum Jack, le-a spus băieților mei multe povești despre englezi. Cum bărbați puternici aleargă ore întregi o mingiuță amărâtă. Cum nu se spală cu apă după ce merg la baie. Pe viața ta, doar se șterg cu hârtie. Își iubesc câinii ca pe propriii copii și nu se îngrijorează niciodată în legătură cu părul și cu saliva lor impură. Copiii îl chinuiau pe Abu Subhi, paznicul. Se tot urcau pe gardul înalt din sârmă și furau conserve de fasole și dulciuri. Dar au plecat, soră, fie ca inima-ți să-și găsească odihna. Când guvernul a transformat cluburile în școli, localnicii, care înainte nu avuseseră voie să intre în cluburi, au dat năvală și au distrus toaletele și sifoanele necredincioșilor.

— Sifoane!

— Da. Tragi de un fir și vine apă, care duce cu ea toată mizeria.

— Avem nevoie de unul și în Hamia, în satul meu.

— Au plecat din țară noastră, iar eu am privit sărbătoarea și procesiunea de pe verandă. Sărbătoarea de Ziua Independenței. Cavaleria, tancuri, soldați în straie colorate și călare pe cămile, muzică, alămuri. „Trăiască Regele!” Steagul Jordaniei flutura pe acoperișul nostru. Negru, pentru mânia de temut a arabilor, alb, pentru generozitatea și bunătatea arabilor, roșu pentru sângele martirilor, și verde, pentru

pășunile noastre fertile. Aveam vise colorate, pentru că cele mai multe dintre câmpiile noastre erau aride, deșert. Lumina Hotelului Ammon nu s-au stins atunci până dimineața. Țara era fericită și liberă, soră, dar acela a fost începutul sclaviei mele. Țara a dansat, cu inima ușoară, până în zori. Împlinirea viselor mă face mereu să plâng, îmi frânge inima în două. Țara își îndeplinise visul și era amețită de fericire. Am adormit în noaptea aceea cu lacrimile șiroindu-mi pe obraji. Au întrebat porumbița albastră de ce plângea, iar ea le-a spus că era din cauză că vedea atât de bine. Am spus: „Vederea mea e pătrunzătoare; văd viitorul și plâng pentru zilele ce au să vină.”

Într-o după-amiază spălam podeaua din salon. Părul, sprâncenele, genele și caftanul îmi erau toate acoperite cu praf și stropite cu apă. Ude. Podeaua era umedă, iar scaunele erau îngrămădite unele peste altele. Era vară și îmi era foarte cald, transpirasem. Era ziua de spălat rufe, iar în spate simțeam o durere surdă, după ce frecasem un maldăr de haine murdare și de rufărie. Auzeam sunetul slab al radioului cu tranzistori, cântând în engleză în dormitorul băieților. Când am ridicat capul i-am văzut. Se țineau de mână și râdeau.

— Cine?

— El și ea. Bărbatul căruia îi spusese soț în ultimii douăzeci de ani și femeia în verde, care-și lungea buzele ca un șarpe. Râse când m-a văzut frecând podeaua și storcând preșul murdar.

— Chestia asta e soția ta? l-a întrebat.

Abu Saad spuse, ținând-o de mână:

— Da.

— Nu te condamni, i-a spus ea.

M-am ridicat, mi-am netezit caftanul și l-am întrebat:

— Ea cine e?

Mi-a răspuns cu vocea lui anemică:

— Yusra, soția mea cea nouă.

A spus că era soția lui cea nouă, soră. Eu, Um Saad, mama fericirii, Haniyyeh, fericita, am răsturnat găleata cu apă murdară pe podeaua strălucitoare. A fost o prostie, pentru că mai târziu tot eu a trebuit să o usuc. Era o femeie tânără, vopsită blond, pe tocuri înalte. Rochia de mătase verde i se așeza pe trup asemenea unei piei netede. Am văzut sute de muște albastre zburând prin salon și fluturându-și aripile verzi-albastre strălucitoare. Dezgustător. I-am zis bărbatului căruia-i spuseseam soț:

— Cum îndrăznești să aduci o altă femeie în casa mea?

Nu m-a băgat în seamă. Nu avea ochi pentru mine. Nu m-a băgat în seamă și și-a întrebat tânăra mireasă:

— Să-ți arăt dormitorul?

Maha, soră, Allah să-ți lărgească pieptul și să nu-ți lase coastele să te sufoc! Abu Saad a dus-o în dormitorul meu și a închis ușa. Am văzut roșu, am văzut verde în fața ochilor. Am văzut sânge. Apucând un cuțit din bucătărie, m-am apropiat de ușa dormitorului. Când le-am auzit gemetele înăbușite, râsetele și rugămințile răgușite, nu am mai putut să deschid ușa dormitorului; nu puteam suporta să văd ce făceau în patul meu. Mâinile îmi tremurau, iar cuțitul căzu pe podea. M-am dus la fiul meu Walid și am plâns pe umărul lui. El mi-a spus:

— Mă bucur că acum știi. Tot Ammanul știe.

Ammanul, orașul cu capul în nori, știa despre Abu Saad și noua lui soție, însă tot mai zâmbea.

În noaptea aia am dormit cu copiii mei, pe podea. Am zis că am dormit? Pe viața ta, nu am putut închide ochii. Minaretul Marii Moschei striga „Allah-u-Akbar” când mi-am găsit lucrurile aruncate pe jos în salon. Rochiile, cele două

cămăși de noapte pe care le aveam, pelerinele și vălurile, lenjeria, caftanul meu, parfumul Ramaj, cele două rujuri Max Factor și pieptenele meu zăceau pe podea.

Am golit unul dintre sertarele din bucătărie, mi-am împăturit cu grijă hainele și le-am pus acolo. Am hotărât să dorm pe podeaua din bucătărie. Poate că briza răcoroasă ce venea dinspre Muntele Coroanei avea să mă ajute să dorm.

Abu Saad intră în bucătărie și mă întrebă:

— Ce avem la micul dejun?

Când m-a întrebat de micul dejun am simțit că ceva din creierul meu a cedat; am început să mă pălmuiesc peste față, să jelesc și să-i lovesc picioarele grase.

— Încetează, încetează!

Am refuzat să mă opresc. Nu m-aș fi putut opri nici dacă aș fi vrut. A zdrobit unul dintre scaune, a apucat picioarele de lemn și le-a rupt pe amândouă pe șalele mele.

Mi-l aminteam pe Abu Saad, măcelarul, duhoarea de sânge, și zilele de la începutul căsniciei mele, când obișnuia să mă bată înainte de a se culca cu mine. Yusra stătea în pragul ușii, în cămașa ei de noapte roșie și transparentă. Roșul e culoarea mâniei arabilor. Roșul e culoarea inimii mele. Roșul e culoarea sângelui. Inima mea mânioasă vărsa sânge roșu pe întreg Muntele Castelului.

Eu am strigat, Haniyyeh a strigat, Um Saad a strigat:

— Mă bați! Nu ai nici un pic de respect pentru părul meu cărunt?

El mi-a răspuns că s-a căsătorit cu o a doua soție tocmai din cauza părului meu cărunt. Părul meu cărunt era vinovatul. Ce să fac, soră? Poți opri trecerea anilor și înmulțirea firelor albe de păr? Sunt de neoprit? Nu-i așa? mă întrebă ea și-și aranjă eșarfa roz peste părul drept, cenușiu.

— Da, Um Saad, sunt de neoprit, i-am răspuns.

Mi-am întins brațul peste spațiul dintre cele două paturi și i-am strâns mâna.

— Nu, nu poți opri trecerea vremii, i-am spus, strângând degetele-i înghețate, tremurânde.

Maha

Sub lumina slabă a lunii, fața tatălui meu părea mai tânără, mai relaxată. Își deschise ochii, mă privi cum îl alăptam pe Mubarak și zâmbi.

— Maha, copilul meu minunat. Mubarak se simte bine?

— Da, tată, îi e doar puțin foame.

— Am vrut întotdeauna să fiu puternic și să te apăr, însă Allah mi-a dat altă soartă. Pământul trebuie să fie al celui care-l ară. Nu, al celei care îl ară. Pământul e al tău, Maha. Asta îmi e dorința. Am spus-o și în fața imamului și a lui Raai. Daffash nu merită nici un petic de pământ. Ți aparține ție, iar după tine fiului tău. Au fost martorii dorinței mele.

Am simțit mirosul plecării. Miros de sudoare, lacrimi și cărări nebătute.

— Să ai viață lungă, tată.

— Ai suferit mult în viața asta. Vrerea lui Allah, îmi spuse el și întoarse capul spre lampă.

Mâinile îmi tremurau, nu erau bune de nimic.

— Inima-mi nu vrea să te părăsească. Are să îmi fie dor de tine. Aș vrea să-l sărut pe Mubarak.

L-am dus pe Mubarak la tata și l-am apropiat de buzele lui uscate. L-a sărutat pe frunte și l-a preaslăvit pe Allah.

— Mărturisesc că nu există alt dumnezeu decât Allah și alt profet decât Mohamed.

Vocea-i aspră deveni tot mai slabă. Luna dispăru în spațele norilor întunecați. Distingeam forma capului tatălui meu pe pernă. I-am sărutat fruntea, iar el trebuie să fi simțit căldura buzelor mele, pentru că a zâmbit.

Curat ca un nou-născut, tata a părăsit lumea în care trăiesc oamenii. Am plâns în tăcere deasupra trupului său neînsuflețit. Mult zgomot nu l-ar fi adus înapoi. Dacă lacrimile ar fi putut învia morții, Harb ar fi trăit printre noi. Încă purtam bentița neagră; încă îmi jeleam soțul. M-am legănat și m-am tot legănat ca să-mi ostoiesc durerea din piept. Mi-am frecat coastele, cerând inimii să bată în continuare. Scutură din cap, ca să lași aerul să intre spre plămâni. Undeva sus, un diavol sugea tot aerul din sat, lăsându-ne să plutim într-un vid. Tăcerea se înstăpânise, era mai presus chiar decât regele zgomotului. Tăcerea, mușchiul verde și putreziciunea triumfau asupra forțelor vieții. Mubarak începu să plângă tare.

— Taci, orfanule, fiule de orfană.

Am mers tăcută în procesiunea de înmormântare pe ulițele înguste ale satului. Trupul tatălui meu fusese spălat, îmbălsămat și așezat într-un sicriu din lemn de măslin. Mirosul de tămâie arsă mi-a amintit de locuri îndepărtate, de suflute ce-și părăseau trupurile și de aroma lui Harb. Tamam mergea lângă mine. Era o zi fierbinte. Hulala și Tamam începură să se bată cu mâinile în piept și să-și smulgă părul. Eu nu aveam nici puterea să ridic brațele spre cer. Mi-am mascat fața, ascunzându-mi sudoarea, lacrimile, gingiile știrbe. Durerea îmi era adâncă, mai adâncă decât valea Abu Saleet.

Când stăteai pe margine, nu puteai vedea animalele și copacii de pe fundul ei. Atât de abruptă și de adâncă e. Eu nu mi-am pus țărână în cap, nu mi-am rupt hainele de pe mine, nu mi-am pălmuit fața. Am jelit în tăcere, o tăcere grozavă precum cea din Abu Saleet.

Daffash, fiul mamei mele, a participat la înmormântare și a purtat coșciugul. Imamul Rajab, Raai, Murjan, șeicul Talib și Salih, cu toții au participat la coborârea coșciugului în groapa săpată în cimitirul tot mai întins de lângă sanctuarul lui Abu Aubaydah. Au rostit pentru sufletul tatălui meu rugăciunea funerară.

— Ușurează-i chinurile grele, ostoiște-i singurătatea și iartă-i păcatele.

Femeile nu aveau voie să intre pentru rugăciune în sala cea mare a sanctuarului. S-au rugat pentru sufletul tatălui meu afară, în soarele fierbinte. Bărbații stăteau unii lângă alții, ridicându-și brațele către cer. Eu nu știam cum să mă rog, așa că am imitat-o pe Tamam, care tot mormăia cuvinte de neînțeles, se apleca, îngenunchea și se prosterna. Venerează, onorează și supune-te făuritorului plecărilor din lumea aceasta. Supune-te în tăcere Stăpânului nostru. Prosternează-te. Pecetluiește-ți buzele, pecetluiește-ți sufletul și suieră odată cu mulțimea.

— Allah să-i facă loc șeicului Nimer în paradisul lui cel mare.

Amin.

Oamenii care au participat la înmormântare s-au întors pe ulițele înguste la casa șeicului Nimer ca să mănânce de prânz. Raai striga de pe platforma prăvăliei sale:

— Un piastru bucata, arătând la borcanele pline cu dulciuri, cu bomboane, rahat și năut prăjit. Avem biscuiți Marie, spuse el procesiunii ce trecu prin fața sa.

Nasra, care mergea lângă mine ca o umbră, spuse:

— Raai pute.

Clinchetul ceștilor de cafea, al pisăloagelor și al vaselor din alamă umplea cele două corturi funerare ridicate în curte. Nasra a ținut tava mare și eu am pus grămada de orez în mijloc. Mi s-a întors stomacul pe dos când i-am văzut pe bărbați îndopându-se cu carne de oaie și cu orez. Li se scurgea untul prin bărbi și se murdăriseră pe față cu iaurt. Voiau mai mult orez, mai multă carne, mai mult unt cu care să-și umple burdihanele. M-am așezat cu capul între genunchi, uitând de aluatul de pe plită. Mirosul de pâine prăjită îl făcu pe Daffash să vină în fugă.

— Femeie proastă, nu ești în stare să coci o pâine?

Mi-am strâns în continuare capul între genunchi. El m-a apucat de cozi și a lătrat:

— Cu tine vorbesc!

Cu fața lipsită de expresie, am privit gura lui Daffash, mustața lui subțire și apoi ochii întrebători ai bărbaților din trib. Pășările de pradă scot ochii luptătorilor. Porumbeii de pe Valea Iordanului planau deasupra livezii de portocali și au aterizat apoi pe vârful copacilor, precum fulgii de zăpadă. Cosițele aveau să îmi devină gri precum cenușa. Am luat pâinea arsă și am pus pe plită o altă bucată de aluat. Îmi plăcea tare mult mirosul de cenușă încinsă. Nasul meu căuta mirosul ăsta în pâine, în carne și chiar în cafeaua prăjită.

Mubarak plângea. Am redevenit demnă, mi-am acoperit gura și am pornit spre casă. Oare îl văzusem pe șeicul Talib rânjind înfumurat? Nasra și Hamda s-au ocupat de tot și au reușit să hrănească toți bărbații. Femeile și copiii așteptau răbdători să primească ce rămânea de la masa lor. Lui Mubarak îi era foame și mi-a apucat sfârscul imediat ce-i atinse buzele. Era hămesit. Yasmineh, fiica cea mai mică a Hamdei, fugea după tăvile cu mâncare ca un cățeluș, se tot agita mânată de foame. Hamda strigă:

— Yasmineh, stai jos. Încetează cu alergatul!

Şeicul Nimer din tribul Qasim, tigrul temut de teribilul trib Hufour, plecase de pe lumea asta ca să fie alături de Maliha. Îmi doream ca şi sufletul meu să părăsească trupul, să meargă să-şi întâlnească geamănul, pe Harb. Când am scos covorul neterminat din cufăr, femeile qasimite au fost nedumerite. Tamam a pocnit din buze şi mi-a zis:

— Nu e voie să munceşti a doua zi. Ai să înfurii îngerii.

Voiam să-mi țin mâinile ocupate, altfel aveam să lovesc ceva sau pe cineva. Neluând în seamă ce-mi spusese mătuşa Tamam, am lucrat la războiul de ţesut. Inima-mi jinduia să desenez multe feţe pe ţesătură. Clinchet şi lovitură. Bărbia tatuată a Sabhei, zâmbetul cald al Malihăi, ochii căprui ai lui Harb sau silueta subţire a tatălui meu. Clinchet, lovitură.

În noaptea aceea am văzut pe cer două luni micuţe. În noaptea aceea, în vreme ce schimbam scutecul fiului meu, am văzut în guriţa lui doi dinţi. M-a muşcat când îl alăptam. Dinţii din faţă ce-mi lipseau mie crescuseră în gura lui Mu-barak. Mi-am trecut limba peste golul dintre dinţii şi am zâmbit. Nu îmi pierdusem dinţii, până la urmă. Fiul meu, lumina ochilor mei, creştea. Picioarele îi erau acum mai puternice şi în curând aveau să-i poată susţine trupul. I-am strâns căpşorul aproape de piept şi i-am şoptit la ureche:

— Creşti, creşti, fiul meu. Fie ca în viaţă să cunoşti doar fericire. Tatăl tău era cel mai bun călăreţ al tribului, bunicul tău era temut de toţii duşmanii lui, iar mama ta... nu ştiu ce să-ţi spun despre mama ta. Ea este asemenea viermelui de pământ ce se strecoară pe sub nisip ca să nu fie văzută.

I-am mângâiat burtica şi a început să gângurească şi să scuipe. Sunetul gânguriturii jucăuş umplu camera. I-am sărutat zgomotos obrazii şi mi-am frecat faţa de burtica lui. Începu să râdă. Un sunet clar, inocent, ca apa curgătoare. Sunetul ce ieşea dintr-o inimă nou-născută. I-am dat să

mănânce niște orez și iaurt, l-am spălat pe față și apoi l-am legănat până a adormit. Pe când împingeam leagănul ușor cu piciorul, am văzut un stol de porumbei albi fluturându-și aripile deasupra capului bebelușului meu.

Liniștea domnea din nou în vale. Urechile-mi căutau strigătele lui Raai, țiuitul greierilor și lătratul lui Nashmi. Unde era lătratul lui Nashmi?

— Nashmi! l-am strigat, deschizând zăvorul ușii.

L-am căutat în curte, în magazie, în camera lui Daffash. Nici urmă de el, am ieșit din curte ca să-l caut pe afară. Acolo era, zăcea sub palmier. Când l-am mângâiat pe cap, mi-am dat seama că murise. Blana îi era rece, iar ochii închși. Nu i se simțea deloc respirația. În întuneric, arăta ca un om bătrân care se ghemuia sub copac. L-am luat în brațe, am traversat canalul și i-am săpat mormântul sub cel mai frumos portocal. Când îi coboram trupul în groapă, lacrimile pe care le stăpânisem până atunci începură să curgă.

Um Saad

— **M**aha, soră.
— Da, Um Saad.

— Maha, tovarăşa mea în salonul ăsta gol de spital. Zilele treceau şi zilele veneau, iar eu am apucat să văd cum o femeie străină pune stăpânire pe casa mea. Juca şi cărţi cu fiii mei, asculta cu ei cântece englezeşti, dansau şi făceau glume. Felul în care dansau era ciudat. Îşi scuturau tot trupul şi săreau-n sus şi-n jos ca maimuţele. Cu totul altfel decât dansul nostru lin, legănat şi unduit. Ea imita felul în care vorbea Abu Saad, iar fiii mei se prăpădeau de râs. Auzeam ecoul râsetelor în timp ce găteam, în bucătărie. Tot mai preparam stomacuri şi intestine, rulam frunze de viţă şi umpleam vinele. Începusem să usuc şi mentă, pătrunjel şi coriandru. Eu făceam curăţenie, spălam, măturam, ştergeam praful. Însă nu făceam curăţenie în dormitor. Abu Saad îmi interzisese să intru în camera aceea, în camera mea. Acum era a ei.

Mă culcam pe salteaua întinsă pe podeaua din bucătărie şi oftam adânc, uşurată că încă o zi se terminase. Cel puţin

pentru câteva ore, nu mai trebuia să-mi încovoi spatele anchilozat. Cu toate că briza ce venea dinspre Muntele Maroniu era răcoroasă, proaspătă, nu puteam închide ochii și adormi. Boala aceea, mi-a spus fiul meu Farid, se cheamă „insomnie” sau cam așa ceva. Pur și simplu nu poți dormi. Îmi așezam capul pe pernă și ascultam zgomotele orașului. Țipătul sirenelor mașinilor de poliție, fâșâitul traficului pe lângă casă, lătratul câinilor, bufniturile morii și hureitul monoton al avioanelor. Auzeam chiar și sunetul paharelor ciocnite în Hotelul Ammon. Îmi dădeam seama când se apropiau zorii, iar bărbații erau atât de beți încât nu-și mai puteau ține bine paharele cu vin. Orice zgomot era bine-venit. Orice zgomot era mai bun decât ah-urile și oh-urile femeii din dormitorul meu. „Te rog, aici” și „Te rog, mai mult” și mormăielile lui Abu Saad, omul căruia îi spuseseam soț în ultimii douăzeci de ani. Pentru că fusese soțul meu, știam ce însemnau acele mormăieli. Îmi astupam urechile cu vată și speram că somnul avea să-mi viziteze ochii.

Când Um Gharib, prietena mea, a observat că aveam ochii umflați și că-mi tremurau mâinile, m-a dus la un șeic sfânt, care locuia într-o peșteră din spatele Muntelui Castelelui, spre centrul orașului.

— Șeicul Salim are cheia ușii durerii tale. Nefericirea ta va naște fericire.

Am urmat-o pe Um Gharib în susul povârnișului abrupt, până când am ajuns la un platou. Peștera, care era închisă cu o ușă de lemn făcută din cutii goale de zarzavat, era orientată cu ieșirea către platou. Ne-am așezat pe pământ, așteptând să ne vină rândul. Alți oameni, mai ales femei, așteptau cu răbdare ca ușa de lemn a peșterii să se deschidă. Fețele tuturor erau obosite, asudate și prăfuite. O bătrână cu ochii strălucitori se adresă mulțimii ce aștepta spunând:

— Eu nu am nici o problemă, în afară de mătrează. Soțul meu mă adoră.

Femeile dădură din cap la unison. Toate pretindeam că aveam o boală fizică și că aveam soți iubitori. Bineînțeles, durerea tuturor femeilor era una a inimii. Dintr-odată, bătrâna ne întrebă:

— Îmi vedeți ochii strălucitori?

Într-adevăr, ochii îi erau pătrunzători și strălucitori.

— De câte ori fac o salată, storc în ei puțin suc de lămâie. Am privit-o pe Um Gharib și am zâmbit.

— Vă salvează ochii strălucitori? Nu, nu vă salvează. Ce căutați aici? Voi, toate. Nu știți că șecicul Saleem e un șarlatan? Blestemată să vă fie religia.

Când bătrâna obosi, vocea îi deveni doar un murmur pe fundalul traficului zgomotos din centrul orașului.

Atunci când mi-a venit rândul, subsuorile îmi erau ude și mirositoare. Intrând în peșteră, mi-am ținut capul plecat, de teamă să nu fiu văzută de vreuna dintre vecinele noastre. Dacă Um Jamil era acolo, doar Allah mă putea salva de limba ei ascuțită. Peștera era rece, umedă și goală. Trupul meu a primit cu bucurie răcoarea, după atâtea ore de stat în soarele arzător. Un bărbat chel, cu o bonetă albă, stătea pe un covor subțire. A făcut un semn cu mâna, poruncindu-mi să mă așez.

— Da, stăpânul nostru.

Și-a dat ochii peste cap și m-a întrebat ce mă supăra.

— Soțul meu s-a căsătorit cu altă femeie, i-am răspuns, cu vocea tremurătoare.

— Aah, o a doua căsătorie, spuse el unui servitor nevăzut. Pune niște bani în cutia asta.

Mi-am scos una dintre brățările de aur și am aruncat-o în cutie. El și-a dat din nou ochii peste cap și mi-a înmânat trei bețe închise la culoare.

— Arde-le la vremea apusului și strecoară cenușa pe sub ușa ei. Să porți amuleta asta neîncetat. Niciodată să n-o scoți. Data viitoare adu-mi un fir de păr de-al lui și lenjerie purtată.

— Da, stăpânul nostru.

Trupul începu să i se zguduie de parcă ar fi fost străbătut de curent electric. Rosti cu o voce adâncă, lentă:

— De-câte-ori-o-atinge-ea-să-se-transforme-într-un-șarpe-cu-clopoței. De-câte-ori-o-sărută-să-vadă-o-sclavă-neagră-cu-buzele-uscate.

Vocea lui îmi răsună în cap pe drumul spre casă. Mă așteptam să văd un șarpe așezat pe patul meu. Însă nu a apărut nici o sclavă neagră, nici un șarpe, nici o prostie. După ce, mânată de durerea din inimă, am asudat de mai multe ori urcând până la peșteră și am pierdut cinci brățări de aur, Yusra a rămas tot o femeie tânără, cu părul vopsit blond. Ardeam bețele și firul de păr, apoi așteptam răbdătoare în bucătărie ca Abu Saad să se întoarcă alergând în brațele mele. Mă îmbrățișam singură și mă gândeam la proverbul: „Măgarii nu pot urca treptele minaretului ca să cheme la rugăciune.” E imposibil.

Țipetele nopții deveniră și mai puternice. Am început să plec din bucătărie, plimbându-mă în jurul casei ca să respir un aer proaspăt. Plimbatul s-a transformat în mers, iar mersul în alergat. Într-o noapte, briza părea catifelată, jucăușă. Mi-am amintit sărutul apăsător al lui Muhammad și atingerea bărbiilor noastre. Mi-am atins buzele și obrazul, găsindu-le aspre și uscate. Fugi, Haniyyeh. Fugi. Picioarele-mi de abia mai atingeau pământul atunci când s-a întâmplat. Asemenea păsărilor, mi-am fluturat brațele în aer. M-am strecurat afară din propria piele și am intrat într-o altă identitate. Eram Hind Roustom, într-un film, dansând pe melodiile lui Farid al-Attrash. Eram o femeie tânără, voluptuoasă, cu părul

vopsit. Am apucat cu fermitate poarta de fier a magazinului lui Muhammad și am început să văd orez. Boabe de orez pretutindeni, plutind în aer, ridicându-se și tot ridicându-se până când au alcătuit un nor de orez în jurul minaretului. Mă simțeam ușoară, fericită și liberă. Mai târziu, soțul meu și doi bărbați străini m-au găsit în curtea Marii Moschei și mi-au îndesat mâinile într-o cămașă cu mânecile lungi, pe care le-au legat apoi la spate. Știi ce făceam acolo, în curte? Pe viața ta, dormeam. Pentru prima oară după luni de zile, dormeam dusă. M-au trezit, m-au aruncat într-o mașină și m-au adus în paradisul ăsta.

— Um Saad, ăsta nu-i un paradis. E un spital de nebuni. Nu trebuie să uiți asta.

— Da, Maha. E un spital de nebuni. Să nu uit, nu? Tera-lam-tera-lam.

La spitalul de nebuni, el m-a trimis.
Niciodată nu m-a vizitat, nu, nu.

Bate toba!

— Nu e nici o tobă aici.

— Bate orice.

Am început să lovesc în dulap cu ambele mâini.

Vocea lui Um Saad era desăvârșită. M-am alăturat și eu:

— La spitalul de nebuni, unde rândunelele minții cîrîpesc și albinele zboară, el m-a trimis, da, daaa, daaaa!

Râdeam amândouă în hohote. Doctorul englez a intrat în salon și a început să țipe la noi într-o altă limbă, apoi ne-a spus în arabă:

— Tăceți din gură!

I-am privit ochii albaștri ca oțelul, degetele subțiri și halatul larg și alb, apoi am strigat:

— Nu, tu să taci din gura ta de străin!

Maha

Când am deschis ochii, camera era inundată de lumina strălucitoare a soarelui. Cântecul păsărilor și uguitul porumbeilor umpleau livada, umpleau valea. Ce dimineață binecuvântată, ce dimineață luminoasă. M-am frecat la ochi și apoi am deschis fereastra și ușa. Mubarak respira liniștit în somn. Bule de aer s-au ridicat la suprafața apei reci din butoi când am scufundat vasul în el. Mi-am turnat apa răcoritoare pe față, pe cap, pe mâini. Un iepure a țâșnit spre câmp. Alb și moale. Am deschis toate ușile și ferestrele casei, chiar și ușa camerei lui Daffash. Înainte de a merge la fântână după apa pentru dimineață, am pornit un foc mare în curte. Trebuia să ard hainele mâncate de molii și sacii râncezi cu orz și fân. De ce să fi păstrat orzul, când nu aveam de hrănit cai, cămile sau vaci? Am cărat sacii unul câte unul în spate și i-am aruncat în curte, apoi am măturat totul spre foc. Am pus la soare salteaua tatălui meu și pe cea a lui Daffash, am aruncat pe foc eșarfa și cizmele vechi ale lui Daffash. După ce m-a tras de păr în fața bărbaților din trib, se întorsese ca

să-și ceară scuze: „Iartă-mă, soră, mi-am pierdut cumpătul.” Am pus pe foc și fotografia femeii blonde. Fiecare bucată putredă de lemn, fiecare fir mucegăit de haină, până și bastonul rupt al tatălui meu, toate și-au găsit sfârșitul în focul din curte. Am frecat și am curățat până ce întreaga casă a lui Nimer mirosea a detergent. Am lăsat ușile și ferestrele deschise, ca aerul să usuce toată râncezeala și umezeala.

Mi l-am legat pe Mubarak în spate cu o cârpă neagră și am pornit spre câmp. Se face tot mai greu cu fiecare zi, m-am gândit în timp ce-l așezam sub un copac tânăr. Am scos buruienile și am udat jumătate dintre copaci. Nasra îmi adusese excremente de capră, să le folosesc ca îngrășământ în livadă. Când cutia cu excremente fu goală și toții copacii beau apa hrănitoare a îngrășământului, spatele îmi era plin de sudoare. Mi l-am legat din nou pe Mubarak în spate, am sărit peste canal și am mers acasă.

Nasra apăru fugind spre mine, aducea două prepelițe fripte.

— Prins și gătit, eu.

Am întins o saltea în curte și am adus afară și leagănul lui Mubarak. El dormea, așa că i-am acoperit fețișoara cu o bucată de tul pe care mi-o dăduse Tamam. Ne-am înfruptat din carnea prăjită crocantă și am băut iaurt. Trupul fragil al prepeliței mă făcea întotdeauna să-mi fie milă de biata pasăre. Ochii verzi ai Nasrei erau cufundați în orbite, iar gingiile-i golașe mestecau și tot mestecau carnea. Băiatul meu respiră adânc și-și întoarse capul pe pernă. Bâzâitul albinelor ce căutau flori umplea întreaga vale. Mubarak deschise ochii și zâmbi.

— Ce zi minunată! am rostit.

— Da. Trimite salutări, Hakim înțeleptul. Tu puternică, el spus.

Puternic și înțelept bărbat! Poată că el mi-ar fi putut trimite un leac, un amestec de ierburi rare, care să-mi vindece inima.

— Nasra, ai tu grijă de Mubarak? Vreau să adun niște ierburi și surcele pentru foc.

— Mergi, soră.

Mi-am legat capătul liber al vălului în jurul feței, ca să îmi ascund gingiile golașe, mi-am strâns bentița și am pornit spre munți. Am adunat bețe uscate și crenguțe, le-am tăiat în bucăți de aceeași formă și lungime, apoi mi-am legat snopul de cap. Căutam limba-boului, salvie, mușețel și cimbru. Am făcut câte o legătură din fiecare și mi le-am prins în jurul taliei. De pe vârful muntelui ce avea priveliște către vale, satul părea mic și îmbătrânit. Cele două prăvălii, ale lui Salih și Raai, ieșeau în evidență ca doi ochi bulbucați. Sanctuarul domina partea de est, iar vila pe cea de vest. Samir Pașa pe o parte, imamul Rajab pe cealaltă. Satul era asaltat de sunetele ce veneau dinspre minaret și de zgomotele făcute de cei din vilă. Allah-u-Akbar. Muzica aspră a englezilor. Am urmărit cu privirea soarele ce apunea. Marea Moartă arăta ca un fir de argint întins până la linia orizontului. Aerul avea gust de sare amară. Soarele știa că avea să se scufunde în spatele mării, că avea să moară la sfârșitul zilei, însă niciodată nu se căia. Își revenea de fiecare dată și răsărea din nou. Am preferat să o iau pe scurtătură la întoarcere, călcând pe țepi și buruieni. Cărările arătau sumbru, neumbrate, palide în strălucirea portocalie a soarelui ce apunea.

Am lăsat repede la pământ legătura grea de vreascuri uscate și le-am salutat pe Tamam, Hamda și Halimeh, care stăteau pe saltea în curte.

— Bine ai venit, mătușă, i-am spus lui Tamam și i-am sărutat mâna, iar apoi le-am sărutat pe obraz pe Hamda și Halimeh: bine ați venit, oaspeți ai Milostivului.

Nasra se strâmba la Mubarak, care-i răspundea cu hohote cristaline de râs. Am aprins un foc mic și am fiert ceai cu salvie. Aroma a umplut curtea, livada și satul, ostoidind inimile obosite.

— Am vrut să văd ce mai face nepotul meu. E bine? În curând va începe să meargă, lăudat fie Allah.

Hamda îmi dădu o legătură de curmale proaspete.

— Pentru dinții lui, freacă-i gingiile cu niște curmale.

Halimeh nu-și putea înălța capul, nu mă putea privi în ochi. Peștera și Daffash erau o amintire neplăcută ce stătea între noi. Am luat-o de mână și i-am spus:

— Suntem fiicele zilei de azi, Halimeh.

Ea râse emoționată și scoase un pachețel din partea din față a rochiei.

— Ți-am adus niște semințe de plantat în curte.

— De care sunt?

— Roșii, vinete, zucchini, ardei iuți, pepeni, castraveți, bame și iasomie arabă. Raai i-a adus semințele lui Salih, de la cooperativă.

Am izbucnit în râs.

— Dintotdeauna mi-am dorit iasomie. Acum voi avea o grădină așa cum se cuvine.

— Mănânci de pe urma a ceea ce plantezi, mi-a spus Tamam pufăind din pipă și a continuat: pot să iau niște henna de la tine?

— Mătușă Tamam, ești prea bătrână pentru așa ceva, spuse Hamda.

Cu capătul pipei sale lungi, Tamam o lovi peste mână.

— Hei, fetițo. Nu sunt bătrână.

Au început toate să râdă de fața indignată a lui Tamam și de cozile ei încărunțite. I-am privit fața roșie, ochii mici, buzele strâmbate și pielea ridată. Inima mătușii Tamam era încă verde și tânără, încă aștepta să vină anotimpul recoltei.

Nasra apucă fluierul, care-i atârna de gât, și-l duse la buze. Ceaiul de salvie fiert la foc de vreascuri, melodiile blânde ale fluierului și mirosul de tutun ars. Sosirea acasă după o zi lungă, fierbinte. Am oftat. Strălucirea apusului era acum umbrită de întunericul ce începuse să se lase. Am băut ceai și am stat de vorbă despre copiii noștri, despre soții noștri și despre plantele și copacii noștri. Am râs de mersul săltăreț al lui Raai și de inima lui lașă. Am făcut previziuni pentru anotimpul logodnelor. Tamam spuse:

— Cred că tânărul Murjan a pus ochii pe Jawaher.

— Pe fiica mea? E încă prea mică, mătușă.

— Are aproape unsprezece ani. Nu e mică.

Nasra împietri când Halimeh întrebă despre Daffash.

— Fratele tău când are să se căsătorească? Mai bine așa decât să umble după femei străine.

Am ridicat din umeri. Nu aveam nimic de-a face cu Daffash.

— Șeicul Talib își caută soție.

O ureche făcută din cocă, cealaltă din lut. Nu am auzit ce-mi spunea Halimeh.

— Mă poți ajuta cu ceva, soră?

— Voi fi sprijinul tău.

— Aș vrea câte un zăvor de metal pentru cele trei uși și un gard de fier pentru curte, cu lacăt...

— Să nu-ți fie teamă, mă întrerupse Tamam.

— Nu mi-e teamă, dar e mai bine să fiu precaută. Sunt o mulțime de străini în sat. Accepți la schimb două lăzi de portocale?

— Am să-l întreb mai întâi pe Saleh.

Spălându-mă pe față, l-am urmărit pe Mubarak cum mergea țanțoș în spatele găinilor, încercând să-l imite pe cocoșul Sahi.

— Mmmm, mâncare, bolborosea el, iar eu nu mi-am dat seama dacă se referea la el sau la găini.

Pe spiritul Sabhei, bunica mea, zilele treceau și tot treceau, iar fiul meu creștea repede. Părul întunecat îi înconjura fața rotundă, deschisă, și îi încadra ochii mari și căprui. Picioarele lui arătau acum drepte și puternice în pantalonii pe care i-i făcuse Halimeh. Am pus niște grăunțe într-un vas și i le-am dat lui Mubarak.

— Dă-le de mâncare, haide.

Am împrăștiat câteva grăunțe prin curte, ca să tentez păsările leneșe. Băiatul meu a făcut la fel și toate păsările au venit la el. I-am cântat:

Cocoș, cocoș, cocoș și pui.

Găini, găini, găini, găini.

Ou, ou, ou, ou, COTCODAC.

Când am strigat „Cotcodac”, fiul meu începu să râdă din toată inima lui nevinovată. M-am alăturat lui.

— Hihih!

Asta era semnalul prin care-mi spunea că era momentul să-ncep să-l alerg. M-am îndreptat încet către el. Își protejă mijlocul cu mâinile, ca și cum ar fi încercat cineva să-l gădile, și începu să chicotească. Pe fața lui am văzut un amestec de veselie, entuziasm și ghidușie. Am sărit și el a strigat:

— Ihii!

L-am sărutat zgomotos pe obraji; mi-a răspuns sărutându-mă și el. Un „bba” ușor, nedeslușit. Inima voia să-mi iasă din piept și să zboare să-l îmbrățișeze cu aripile ei, să-l protejeze de trecerea timpului.

Plantele pe care le îngrijisem în ultimii doi ani crescuseră și înfloriseră. Iasomia arabă umplea curtea cu parfumul ei proaspăt. Am acoperit tufișurile de legume cu folia de plastic pe care mi-a adus-o Nasra și mă bucur să culeg două

recolte pe an. Nasra mi-a povestit că văzuse foliile de plastic în curtea lui Samir Paşa.

— Protejează plantele tale de frig.

Puii de portocal şi de lămâi crescură, cei bătrâni şi bolnavi fuseseră vindecaţi de leacul paşei, iar întreaga livadă începu să dea roade. I-am vândut portocale şi lămâi lui Raai, care găsisse un negustor de la oraş interesat de fructe. Un dinar cutia. Am cumpărat o capră, ca să-l hrănesc pe Mubarak cu lapte, şi un câine ca să ne apere casa. Pe câine l-am botezat Nashmiyyeh, după Nashmi, iar capra am numit-o Nawmeh, ca să-i fac o bucurie Nasrei.

Femeile din sat se simţeau la mine ca acasă şi veneau în fiecare după-amiază, aducându-şi broderiile, firele de tors şi de ţesut şi poveştile. Sorbeau ceai dulce, ţeseau covoare colorate şi se uşurau de poverile grele ale inimii. Eu le ofeream ceai de mentă, de salvie, de scorţişoară, ceai cu cardamom, aluat fript cu unt şi miere. Soarelui îi plăcea să audă şuşotitul şi râsetele femeilor din tribul Qasim; zăbovea pe cerul după-amiezii tocmai ca să le ofere lumină şi căldură. Când miroseam iasomia, simţeam căldura mamei mele în rochie, simţeam mâna tatălui meu mângâindu-mi părul şi pe Harb, geamănul sufletului meu, sărutându-mă pe gât. Ochii lor protejau casa şi livada. Florile albe şi puternice ale iasomiei emanau un miros care mă lăsa fără suflare şi mă făcea să mă simt mulţumită.

Într-una dintre vizitele de după-amiază, am observat cât de îmbătrânită şi de epuizată era Nasra. Ochii-i verzi îşi pierduseră din strălucire şi arătau acum precum frunzele de măslin, de un verde prăfuit. Părul ei maroniu, cald, era acum cenuşiu. Focul anilor ardea părul tuturor surorilor mele, în afară de Hulala, care avea în continuare cosiţe negre ca smoala. Timpul lovise gura lui Tamam, strâmbând-o către dreapta. L-am învăţat pe Mubarak să-i sărute mâna bunicii

sale, să-i aducă astfel bucurie în suflet. Pipa cea bătrână izbucnea în râs și pocnea din buzele strâmbe. Soțul Hamdei își mai luă o soție și se mută din casă. Hamda, care înainte era plină de viață și de putere, arăta acum precum o tulpină secată. Femeile încercară să o consoleze, să o readucă la viață, să-i aducă aminte că soțul ei era un om de nimic. Ea stătea pe covorul de lână și privea palmierii nemișcați.

— E tatăl copiilor mei, rostea dintr-odată.

Jawaher venea în vizită și arăta veselă și netulburată ca o pasăre a cerului. De când se căsătorise cu Murjan — Allah să-i dea o viață lungă — plesnea de fericire. Odată ca nicio dată, eram și eu tânără, liberă și îndrăgostită de un călăreț chipeș. Atunci, mâinile timpului erau moi precum mătasea și luminoase precum zorile.

De ce nu puteam atinge zilele trecătoare, de ce nu puteam să le miros sau măcar să le simt? Aș fi încercat să împiedic zilele să mai tulbure netezimea feței mele. Te privești în oglindă și vezi părul încărunțit, liniile ce-ți străbat fața, asemenea unor lacrimi nemuritoare, și ochii tot mai puțin strălucitori. Odinioară eram tânără și atrăgătoare. Totul părea acum să se strice: pielea mea, hainele, lumea. O creatură aflată undeva în mine se tot micșora și se micșora, sătulă de viață și de încercările ei, dorea liniște și pace. Până și palmierii și portocalii erau mai greu de văzut. Torceam și tot torceam ca un vierme de mătase; săpam și tot săpam pământul ca un vierme de pământ, iar noaptea îmi ghemuiam spinarea ca un arici și mă culcam sub cerul liber.

Am auzit fluierul Nasrei cântând „Mu-ba-rak”. Rochia îi era uzată, de un negru decolorat. Trebuia să o rog pe Halimeh să facă altă rochie pentru Nasra.

— Trebuie rochie nouă, Mahăi.

Am râs și i-am spus că eu credeam că ea era cea care avea nevoie de haine noi.

— Vor pleca pământul nostru, englezii.

— Poftim?

— Spus mie, Hakim.

— Nu, nu se poate să fie adevărat.

— Jur pe Nawmeh. Vor pleca pământul nostru, englezii.

Am chiuit și am tot chiuit. Ochii îmi erau plini de lacrimi când am rostit:

— O zi albă. Asta e o zi luminoasă, Mubarak.

Am dat fuga și mi-am îmbrățișat strâns băiatul.

— Mubarak, lumina ochilor mei, englezii vor pleca de pe pământul nostru.

L-am sărutat și am început să plâng în tăcere. Unde era Harb, geamănul sufletului meu, tatăl lui Mubarak? Unde erau dinții mei? Soțul meu nu avea mâini, nici cap sau picioare când îl găsisem lângă fântână. Rămăseseră doar un pumnal, pieptul lui, o cizmă și bucăți de carne și de haine arse. Întuneric peste întuneric. Mi-am ridicat capul și am strigat:

— Trebuie să sărbătorim. Trebuie să sărbătorim.

— Nu. Mai întâi. Vreau mă căsătoresc, eu.

Am îmbrățișat-o pe Nasra și i-am spus:

— O să vină și rândul tău.

Ea a suflat un lung și trist „vai” în fluier și a țâșnit în fugă spre munți.

Mi-am petrecut dimineața aceea umplând curmalele cu migdale și prăjind aluat. Trebuie să cântăm, trebuie să dansăm. O zi binecuvântată. Englezii au încercat să ne schimbe viețile și pământul, dar nu au reușit. Ocupația fusese un nor subțire, care acum era destrămat de vânt. Livezile nu s-au oprit din a da roade, cerul rămăsesese albastru și senin, iar Hakim, bătrânul înțelept, spiritul rezistenței arabilor, încă trăia. Îmi pierdusem soțul, pe geamănul sufletului meu, călărețul celui mai puternic armăsar. Cu toate că mâinile îmi

tremurau în timp ce frământam, mă simțeam puternică și împăcată. Trebuia să pregătesc cel mai bun ceai, cele mai gustoase dulciuri și cea mai aromată cafea pentru surorile mele. Aveam să adaug zahăr și cardamom boabelor prăjite de cafea. În ziua aceea nu aveam să bem cafea amară. Am făcut un colier din flori de iasomie și l-am pus la gâtul lui Mubarak. Englezii plecaseră. Prea târziu. Inima uitase cum să se zbată în piept, cum să-și întindă aripile și să zboare, cum să se înalțe și să plutească deasupra văii noastre.

Povestașul

În numele lui Allah cel Milos și Milostiv, „Cei care nu cred în Viața de Apoi dau îngerilor nume de femei”.

Într-o dimineată sumbră, dintr-odată, Daffash își aminti de Hulala, ghicitoarea din dolmen. Merse la ea și îi povesti durerea sa. Maha nu era sora lui, îi explică Hulala, nu era fiica unor oameni, nu era născută din om, ca ei.

— Pe jumătate demon este sora ta, îi spuse ea.

Netezi o cârpă roșie și o presără cu nisip, apoi desenă linii și făcu găuri în ea. Se încruntă și scutură cârpa, apoi rosti:

— Problema ta este asemenea unui fir încurcat. Pașa va fi vindecat dacă îl hrănești vreme de șapte zile cu lăptișor de matcă de la albinele negre ce sălășluiesc în vârful munților întunecați. Stupul lor este păzit de un bărbat cu sabia neagră, cel mai puternic călăreț din tribul Hufour.

Daffash își puse pelerina și era gata să plece din dolmen când Hulala îl avertiză:

— Păzește-te, fiul meu, de regina neagră a albinelor. Înțepătura ei este mortală.

Daffash alese trei dintre cei mai bine pregătiți tineri călăreți ai tribului pentru a-l însoți în căutarea sa. Caii lor zburau ca vântul, străbătând câmpii și urcând munții. Ochii călăreților vedeau doar strălucirea soarelui, urechile lor auzeau doar strigătele vulturilor, iar gurile lor beau doar apele sărate ale Mării Moarte, care nu le astâmpăra setea. Potcoavele cailor arabi tăiau distanțele precum pumnalele ascuțite. În vreme ce se legăna pe spinarea calului, Daffash — da, Allah — văzu un uriaș nor negru. Ce era negru? Un nor. Să fi fost stupul, sau să fi fost un miraj creat de oboseală și de sete? Cine sunt eu? Cine sunt eu?

Eu sunt povestașul.

Cufărul mi-e plin de stupi.

Eu sunt cel care învârtește fuiorul.

Învârtesc și tot învârtesc nenumărate vieți.

Când ceata călăreților îl văzu pe înaltul și puternicul păzitor Hufour, își dădură seama că ajunseseră unde trebuia. Stupul era ascuns sub o stâncă ascuțită, ce se ițea din munte și se afla deasupra prăpastiei Mării Moarte. Albinele formau un nor negru ca smoala ce plutea primăvara pe lângă stup. De pe marginea stâncii picura apă, însă ea nu ajungea niciodată la albine. Lăudat fie Allah, o piele de capră plină cu miere pură, ascunsă în spatele unei perdele de picături de apă. Bărbații qasimiți își înfipseră genunchii în coastele armăsarilor, își scoaseră săbiile din teacă și atacă. Zgomotul săbiilor ce se loveau fu auzit până în Hamia, iar strălucirea lor fu văzută până în Ierusalim. Ciocnire, pocnet și LOVITURĂ. Pocnet, LOVITURĂ și ciocnire. Paznicul era puternic și mânuia cu îndemânare sabia. Wahdan, cel mai bun spadasin al tribului Qasim, atacă asemenea fulgerului, aruncă paznicul la pământ și-l țintui cu sabia în beregată.

— Pe Allah, nu mă omorî, îl imploră el.

— Poartă-ți bentița în jurul gâtului cât oi mai trăi. Triburile trebuie să știe că ești asemenea unei femei în luptă.

Repede, cu mâinile tremurânde, paznicul își coborî bentița pe gât. În clipa aceea, regina albinelor părăsi stupul, zbură către gâtul lui Wahdan și-l înțepă în vena vieții. El căzu de pe cal, mort. Matca se îndepărtă apoi în zbor, iar toate celelalte albine își fluturară aripile și o urmară supuse. Un nor negru de albine ce bâzâiau se înalță spre cerul albastru, apoi dispăru precum o dără de fum. Călăreții așezară cu grijă stupul pe una dintre șei, îl legară pe Wahdan pe spatele calului său și porniră înapoi spre sat.

Când Daffash ajunse la palat, după miezul nopții, pașa avea una dintre crizele sale. Sunetul plânsetelor și al loviturilor răsuna în încăperile palatului gol. Daffash îl așeză în pat, îl ținut cu greutatea sacilor de șa, umplu o lingură cu lăptișor de matcă și o îndesă în gura pașei. Lăptișorul îi alunecă pe gât, iar gustul aspru îl făcu să tușească. Loialul Daffash continuă să-i dea astfel să mănânce și să-i umple gura cu lăptișor de matcă până ce pașa se cuibări și adormi, pentru prima oară de când dăduse cu ochii de diavolița ce-i lipsise ochii de somn. Daffash își așeză capul obosit pe eșarfa împăturită ca o pernă și adormi și el.

Sunetul unor plânsete îl trezi pe Daffash. Pașa plângea și îi striga numele,

— Maha! O vreau pe Maha, tot repeta el.

— Stăpâne, îi spuse Daffash, are să te nenorocească.

— Tu nu poți înțelege. Tot trupul meu jinduiește după ea. O doresc, chiar dacă asta înseamnă să mor.

În fiecare noapte, pașa îl ruga pe Daffash să-l lase să meargă la Maha, îl implora să-l elibereze, striga cu vocea frântă:

— Te rog, lasă-mă să mor.

Daffash nu-i luă în seamă rugămințile și îl hrăni cu lăpțișor de matcă, miere și lapte până ce prinse puteri și obrazii lui, înainte doar piele și os, căpătară din nou o formă. Trep-tat, el începu să meargă prin casă și să vorbească despre gospodărie. Cu toate astea, Daffash înclua ușile și-l păzea ca și până atunci.

Într-o noapte, Daffash se trezi și nu-l găsi pe pașă în patul său. Fugi la grajduri, sări pe armăsarul lui și alergă spre livadă. Îl găsi pe pașă alergând spre poarta imensă a livezii șeicului Nimer. Daffash se aruncă la pământ, apucând gleznela pașei, care se prăbuși cu fața în praf. În timp ce se lupta cu strânsoarea lui Daffash, îl implora:

— Nu. Te rog, nu. Vreau doar s-o văd, atât. Te implor. Lacrimile îi curgeau pe față precum apa dintr-un izvor.

— Nu, prietene.

Daffash zări o umbră strecurându-se pe lângă ușă și auzi un râset înăbușit.

— Criminală! Vanzătoare de vise! Distrugătoare de suflete! strigă el, ajutându-l pe pașă, care își pierduse deja toată puterea și era ușor ca un copil, să se ridice și să se urce pe cal.

Maha, văduva neagră, își înăbuși râsul atunci când văzu scheletul pașei agățându-se de poarta ei. Se întoarse, închise ușa, stinse lampa și se cufundă într-un somn fără coșmaruri.

Maha

Aveam fruntea umedă când le-am oferit surorilor mele pahare cu ceai. Jawaher bătea toba, Nasra cânta la flaut, iar Halimeh și Hamda dansau pe covorul neterminat. Tamam fuma mult, iar Hulala stătea tăcută, sprijinindu-se de perete. Mubarak și fiul Hamdei, Khalif, fugăreau cocoșul. Florile de iasomie suflă de briza după-amiezii se așezau pe capetele noastre. Parfumul florilor, aroma ceaiului cu cardamom și a aluatului prăjit umpleau casa, livada și valea întreagă. Ridicați-vă, sus până la nasul englezilor care pleacă, fie ca ei să nu se mai întoarcă niciodată. Am lăsat tava pe podea și am spus:

— Pe sufletul soțului meu Harb, voi dansa!

M-am ridicat dreaptă, mi-am întins brațele către cer, mi-am unduit șoldurile, am sărit și m-am lăsat lin la pământ pe covorul gol. Trupul meu captiv era acum eliberat de sunetul tobei și de vocile încântate ale femeilor. Apa blândă a Mării Moarte îmi dezmiarda și îmi tot dezmiarda umerii, talia. O lună plină își arunca lumina ca de perle asupra

întinderii apei. „Iapa mea minunată.” Flap, flap, flap. Unduiește-ți șoldurile și iar unduiește-ți șoldurile. Când femeile sloboziră un tril de dor, cerul a prins o culoare caldă, portocalie.

Femei qasimite din Hamia,
Fiți fericite, fiți fericite.
Dușmanul vostru a plecat.
Fiți fericite, fiți fericite
Zilele smochinelor și ale măslinelor,
Sosesc, sosesc.

Când în cele din urmă ne-am așezat și am început să țesem, Nasra m-a privit în ochi și a rostit cu o voce ascuțită:

— Pe sufletul lui Nawmeh — m-am cutremurat, nu-mi plăcea amintirea caprei ăleia —, vrea pământul, fratele tău.

— Ce pământ?

— Pământul ăsta.

— Nasra, spui adevărul?

— Spus mie, Murjan.

Mi-am frământat fruntea, am împins mai sus bentița și mi-am întrebat surorile:

— Ce să fac?

Hulala spuse:

— El e bărbat și e dreptul lui.

Tamam pufăi din pipă și rosti:

— Imamul și paznicul au fost martorii testamentului tatălui tău.

Și Hamda a spus:

— Tatăl tău, Allah să-i binecuvânteze sufletul, ți-a lăsat o parte din pământ prin testament.

Vocea Hamdei era joasă și calmă când rosti:

— Tu ești cea care ară pământul ăsta. Trebuie să lupți. Noi te vom ajuta.

— Da! strigă Nasra.

Când luna dispăruse în spatele norilor întunecați, am auzit o bătaie în ușă.

— Cine e?

— Daffash. Deschide ușa!

Mi-am pus rochia și am desfăcut zăvorul.

— Ce vrei? i-am întrebat fața întunecată.

— E doar o vizită.

— Noaptea, la ora asta?

Dădu buzna înăuntru și se opri în mijlocul încăperii.

— Hmm. Ai o casă cum se cuvine.

— A fost nevoie de multă muncă, de curățenie.

Îngenunche lângă patul lui Mubarak, îl apucă de brațul micuț și îl zgudui până se trezi.

— Bine ai venit, micul meu nepot. Sunt unchiul tău.

Șșșșt, nu plânge.

Am încercat să scap de diavolul groaznic.

— Ce vrei?

— Am venit doar să-mi inspectez proprietatea.

— Proprietatea ta? De când e a ta?

— Surioară. E proprietatea mea.

Scoase o bucată de hârtie gălbuie din buzunar și mi-o întinse:

— Semnează asta!

Când am așezat hârtia sub lumina slabă a lămpii am văzut ceva scris și două peceti rotunde. Literele erau asemenea frunzelor uscate de ceai, presărate deasupra boabelor de orez. Nu aveau nici un sens.

— Ce scрие?

— E un act de cesiune. Ai să-mi dai mie partea ta de pământ.

Am clătinat din cap și am răspuns cu un simplu „nu”.

— Cum adică „nu”?

— Am să păstrez ce mi-a dat tata.

Daffash lătră:

— Nu! Ai să-ți pui prețiosul ăla de deget pe hârtia asta.

— N-o să fac așa ceva. Pe sufletul bunicii mele, Sabha, am să-mi păstrez partea.

Clipi surprins. Mubarak tot plângea și plângea. Daffash scoase un pistol negru. Arăta ca un gândac foarte mare. A lipit gura rece a armei de tâmpla mea și a rostit:

— Acum. Pune-ți degetul.

Lumina slabă a lămpii pâlpâia. Lacrimile băiatului meu i se scurgeau pe tâmple, îi picurau în urechi. Mi-am înghițit saliva și am închis ochii. Închide ochii strâns și lasă-ți sufletul să iasă din trupul acesta, să alunece în Iordan. Are să ajungă în mâinile lui Harb, iar după atâția ani cenușii, ai să-l ții iar de mână. Cu o voce slabă, am spus:

— Mai bine să mă ucizi.

Daffash puse degetul pe trăgaci.

— Dar nu în fața fiului meu, l-am rugat.

Sfârcurile mi s-au strâns. Fie ca o femeie cu sufletul blând să aibă grijă de băiatul meu, să-i schimbe hainele, să-l spele, să-l șteargă la nas și să-i dea un pahar cu lapte.

Daffash apăsă și mai tare țeava pistolul în tâmpla mea, ochiul îmi fu împins spre stânga. Închide ochii strâns! Totul are să se termine într-o clipă. Vocea fiului meu era deja răgușită. Lătratul lui Nashmiyyeh. O durere sfâșietoare în coaste. Daffash mă lovide. Am căzut la pământ ca secerată. Și-a pus pistolul la curea și mi-a zis:

— N-o să-mi murdăresc mâinile cu sângele tău. Șeicul Talib te-a cerut de soție. Vrea să se însoare cu tine, față de bufniță! I-am dat cuvântul meu.

Plecă, trântind ușa în urma lui. Zăceam pe podea. Cizma lui murdară lăsase un semn pe pânțelele meu. N-aveam să mă căsătoresc niciodată cu alt bărbat. Durerea își înfigea colții ascuțiți în mine. M-am chinuit să mă ridic și mi-am îndreptat spatele. De ce nu apăsase pe trăgaci? De ce nu apăsase?

Mi-am îmbrățișat fiul și i-am sărutat lacrimile amare, sărate. I-am șoptit la ureche:

— S-a terminat. Sunt aici. Totul e bine.

A înghițit cu greu puțină apă. Mi l-am așezat pe picioare și l-am legănat până a adormit. Ochiul îi erau umflați și roșii, ofta lung. L-am dus în pătuțul lui și i-am acoperit trupușorul cu o pătură. Luna nu era pe cer. Ce aveam de făcut? Nu aveam tată, mamă, unchi, soț la care să caut sprijin. Eram singură pe lume, dar trebuia să mă lupt cu Daffash. Mi-am tot frământat mâinile, m-am tot plimbat prin curte. Vântul rece, domol, nu putea stinge focul din ființa mea. Ce aveam de făcut? Vai, cum aveam nevoie de Harb, geamănul sufletului meu și călărețul celui mai puternic armăsar!

— N-am să-mi odihnesc niciodată capul pe brațul altui bărbat.

Nici un alt bărbat nu avea să vadă, să atingă sau să mi-roasă trupul meu. Așa avea să fie.

Am închis ușa încăperii, mi-am legat eșarfa peste față și am pornit grăbită pe ulițele oarbe ale satului. Tăcerea era întreruptă, doar din când în când, de plânsetul unui copil sau de cineva care tușea. Lătratul câinilor scăzuse, fiind înlocuit de scârțâitul strident al greierilor. Transpirasem și de abia mai respiram când am ajuns. Am bătut la ușă. Nici un răspuns. Am bătut din nou. De data asta am auzit un mormăit:

— Cine e, la ora asta târzie din noapte?

— Sunt eu, Maha. Deschide, mătușă.

— În numele lui Allah, ce te-a adus aici la ora asta?

Tamam își freca ochii micuți.

— Nu știu ce să fac. Daffash...

— Continuă, femeie.

— Daffash vrea să mă mărite cu șeicul Talib.

— Și ce te supără?

— Am jurat să nu mă mai mărit niciodată. Sufletul meu încă e căsătorit cu Harb.

Tamam mă îmbrățișă și mă bătu ușurel pe spate.

— Allah să ne apere de ce va să vină. Fiica mea, mergi acasă. Am să vin mâine să te văd. Încrede-te în Allah. Mergi la fiul tău.

Întorcându-mă cu grijă acasă, am auzit pe una dintre ulițe pașii ușori ai lui Raai. Dacă m-ar fi văzut singură la ora aceea ar fi stârnit un scandal. Fiica șeicului Nimer umblă prin vale după miezul nopții. Am găsit o deschizătură în zidul de piatră pe lângă care treceam. Încet, m-am strecurat în ea și m-am ghemuit în tăcere, prin întuneric. Am distins o siluetă, cu pușca atârnată pe umăr; apoi o altă siluetă, un măgar cu o maimuță pe spinare. O maimuță să călărească un măgar! Trebuie că aveam vedenii. Când zgomotul se îndepărtă, mi-am părăsit ascunzătoarea și am fugit spre casă. Speram că Mubarak mai dormea încă. Așa era. Am aprins lampa și am stat așa, așteptând sunetul cunoscut al copitelor de cal.

Pluteam ca pe o mare, între trezire și somn. Primul meu sărut fusese pe partea stângă a gurii. Mi-am pipăit buzele uscate și mi-am adus aminte că îmi lipseau dinții din față. Poate că Uqla, negustorul țigan, mi i-ar putea înlocui cu dinți auriți. Acoperea dinții deja existenți cu un strat subțire de aur, însă nu putea face chiar dinții. Mi-am dus mâinile la șolduri și m-am gândit cât de slabă eram. Piele și os. Ziua de mâine avea să aducă ușurare, bucurie. Durerea avea să dispară a doua zi. Ciripitul rândunelelor și uguitul porumbeilor

anunțau sosirea răsăritului. Stăteam cu fața în jos, iar căldura saltelei trecu prin rochia mea subțire.

M-a trezit o bătaie ușoară în ușă.

— Eu sunt, Tamam.

Am deschis ușa și le-am invitat înăuntru pe Tamam și pe Hulala.

— Am discutat cu Hulala despre problema ta, îmi spuse mătușa, iar Hulala dădu din cap. Noi credem că nimeni nu te poate mărita împotriva voinței tale.

— Mătușă, nu uita ce mi-a făcut. De data asta are să mă împuște.

— Am pus la cale un plan. Refuzi politicos și liniștit când imamul Rajab te întrebă dacă îl accepți pe șeicul Talib. Dacă vezi răul în ochii bărbaților, spui că ai gâtul uscat și că trebuie să bei un pahar cu apă. Mubarak se va afla în casa mea, iar eu voi avea grijă de el până când Allah își împlinește voința. Nasra are să te aștepte la livadă. O să fugiți împreună.

Mi-am frământat fruntea și am spus:

— Dar nu vreau să fug.

— Doar pentru o vreme. Până se potolește mânia bărbaților. Nasra are să-ți arate pe unde să mergi. Între timp, Hulala are să încerce să se înțeleagă cu bărbații. Stai plecată până îl trimite pe Murjan la tine cu niște frunze verzi de mentă.

Am luat-o pe Tamam de mână.

— Îmi e așa de frică!

— Nu-ți fie, fiica mea. Ce ne este scris trebuie să se și întâmple.

Am tăiat bamele în bucăți mici, am tăiat roșiile și le-am gătit în ulei de măsline. Mubarak fugărea o găină. Începuse să mănânce mâncare obișnuită.

— Mubarak, vino la mama. E gata prânzul.

Am privit cerul în timp ce înmuiam pâinea în sos și-i dădeam lui Mubarak să mănânce. Era tot întins deasupra

capetelor noastre, asemenea unui cort. Nu era aer, nu puteam să respir.

— Mubarak?

Îmi răspunse cu gura plină:

— Mmmm.

— Ai să stai cu bunica Tamam o vreme. Să n-o necăjești. E bătrână și obosită.

— Sahi?

— Nu se poate, nu are coteț pentru el. S-ar putea rățăci. Am mestecat îmbucătura și am înghițit-o cu greu. Gâtul mi se închisese.

— De ce?

Am zâmbit. Era primul „de ce?” rostit de băiatul meu.

— Trebuie să merg în munți.

Începu să lăcrimeze, îi era teamă. L-am îmbrățișat strâns, l-am sărutat și i-am spus:

— Dragostea mea, nu am să fiu plecată mult. Doar o zi sau două. Bunica o să aibă grijă de tine; o să te lase să te joci afară, are să-ți cânte:

Cocoș, cocoș, cocoș și pui.

Găini, găini, găini, găini.

Ou, ou, ou, ou, COTCODAC.

Fiul meu izbucni în râs. I-am privit părul negru, moale, care îi acoperea urechile; cei câțiva dinți străluceau în gurița lui, iar ochii mari îi străluceau de fericire. Râsul lui vibra în toată ființa mea. Sunetul pur, lin, venit din inima lui tânără.

— Acum mănâncă-ți prânzul, să crești mare repede.

Um Saad

— **M**aha, soră.
— Da, Um Saad?

— Maha, soră, m-au adus aici într-o mașină veche germană. Fără mâini nu valoram nici un piastru. Când mi-au legat mânecele, nu am putut nici vorbi, nici merge. Nu puteam face nimic. Eram asemenea unui șoim legat la ochi: orb, neputând zbura. Eram obișnuită să am mâinile libere, mereu active. Am să-ți gătesc, am să fac curățenie, am să-ți hrănesc mireasa cea nouă cu miere și migdale. Te rog, te rog, nu mă trimite acolo. Am să-i sărut picioarele celei de a doua soții, am să-i spăl lenjeria, chiar am să mă plec în fața ei. Pentru Allah, lasă-mă să rămân. Allah să-ți țină femeile caste.

Nu s-a schimbat nimic, soră. Inima-i era făcută din cremene, din metal rece. Fără mâini, nu-mi puteam păstra echilibrul, așa că m-am prăbușit pe bancheta din spate a mașinii. În mașină, Um Kulthoum cânta o melodie din tinerețea mea,

La cine să mă duc?
Către cine să mă întorc?
Tu ești bucuria mea.
Tu ești durerea mea.

Șoferul fredona și el melodia. Auzeam și de afară zgomote, clinchetul vânzătorilor de suc de lemn-dulce. Dați foc părinților orașului ăstuia.

— Taci din gură! i-am strigat șoferului.

Bărbatul care mă ridicase stătea relaxat pe locul din față, lângă Abu Saad. Am lovit și am tot lovit cu picioarele spatele scaunului din mașina hârbuită. Prin straturile groase de sticlă ale ochelarilor pe care îi purta, omul mă privea lung.

— E clar, e nebună.

Soțul meu aprobă din cap.

Mușchii picioarelor mă dureau. Mi-am privit coapsele subțiri și mi-am dat seama că încă purtam caftanul maroniu pe care mi-l cumpărase Abu Saad în zilele bucuriei. Um Kulthoum continua să jelească:

La cine să mă duc?
Către cine să mă întorc?
Cine are să-mi facă dreptate?

Când am ajuns aici și am văzut clădirea albă, ascunsă în spatele aracilor din vița-de-vie, m-am înfuriat. Am început să mă rostogolesc pe podea, lovind neîncetat din picioare, mușcând și scuipând în ochelarii groși ai brancardierului. Era acum însoțit de două asistente. O mână m-a lovit peste gură. Mi-au înfipt un ac în braț. Am intrat în camera asta și te-am văzut pe tine, chircită pe pat ca un gândac mare, negru. Am pierdut controlul asupra propriului trup. I-am

lovit, i-am blestemat și i-am înjurat. Sângele fierbinte mi se scurgea pe bărbie și-mi picura pe piept.

Doctorul Edwards intră în cameră, întrerupând povestea lui Um Saad.

— Nu vă opriți niciodată din trâncănit.

Brancardierul aproape orb, Kukash cel ciufulit, și Salam erau în spatele doctorului englez. Acesta smulse eșarfa roz de pe capul lui Um Saad, iar ea protestă:

— Sunt bărbați în încăpere. Nu ar trebui să-mi arăt părul unor bărbați străini.

Părul încărunțit al lui Um Saad îi ajungea până la umeri. Dintr-odată, doctorul scoase o foarfecă și i-o dădu lui Salam. Um Saad înțelese și începu să strige:

— Nu părul!

Își înconjură capul cu ambele mâini, protector.

Cu o voce tristă, a unui om obișnuit cu nenorocirile vieții, doctorul rosti:

— Kukash.

Imediat, bărbatul o legă pe Um Saad și îi aplecă gâtul în jos, cu forța. Arăta precum capra pe care Raai și Jarbwa o jertfiseră la nunta mea. Doctorul englez, care venise din ținutul bisericilor și al cluburilor, începu să-i taie părul. Capul aproape că îi stătea în poala indiferentă a lui Kukash. În loc de sânge, smocuri cenușii de păr începură să cadă pe podeaua din ciment. Um Saad nu se oprea din gemut. Doctorul scoase un instrument argintiu, cu două aripi, care atunci când se apăsau una pe alta alcătuiau o gură de fier ce mânca părul, lăsând capul golaș. Asta făceau ca să ne controleze. Am întors capul spre perete. În vopseaua albă cu denivelări am văzut un păianjen negru veninos, o gură larg deschisă.

Când huruitul instrumentului se opri, când ușa se închise, când Um Saad slobozi un oftat lung, mi-am întors capul și am deschis ochii. Ea își trecu degetele peste capul

acum chel. Am sărit din pat, i-am dat mâinile la o parte și am luat eșarfa roz, pe care i-am legat-o în jurul capului, potrivind-o astfel încât să acopere cu totul craniul golaș. Ochii negri ai lui Um Saad erau tulburi, deveniseră aproape albi. Deschise gura, o închise la loc și apoi începu să plângă, așa cum plânsese Mubarak la doar o săptămână, după ce îl circumcisese imamul. I-am așezat capul pe pieptul meu și căldura lacrimilor pătrunse prin vesta mea albă, prin rochia neagră. Sâni mi se strânsură. Voiam să-mi alăptez fiul.

Maha

O ceată de bărbați intrase în curtea noastră, făcând-o să arate ca un stup. Bâzâind, fluturându-și mâinile, mângâindu-și bărbile și preaslăvindu-l pe cel Milostiv. Mi-am îmbrăcat fiul cu o cămașă, apoi cu încă una, și l-am ajutat să își pună jacheta groasă pe care i-o cususe Halimeh din covoare vechi. Avea să-i țină de cald. În șalul triumphiular în care-l înfășam când era mic am împachetat o sticlă cu apă de trandafiri, pieptenele lui, două perechi de pantaloni, o cămașă și câteva bucăți de zahăr candel. L-am încălțat cu sandalele pe care i le adusese Tamam. Când i-am legat fâșiile de piele în jurul gleznelor s-a plâns — nu-i plăcea să fie legat. Fiul meu avea spiritul liber și prefera să alerge desculț după găini.

— Ai să stai cu bunica.

— Nu bunica.

— Ba da, iubire.

Își roti mâna micuță, formând un cerc.

— Nu, nu am să lipsesc mult, i-am răspuns. Doar o zi sau două.

L-am îmbrățișat, l-am sărutat și am tras în piept mirosul gâtului micuț. Purta mirosul lui Harb, tatăl lui. Tamam îl luă de mână, îi luă bocceluța și plecară. Am ascultat bocănitul tălpilor lui micuțe, ce se îndepărtau alături de bunica lui. Dacă Tu ești acolo sus, privindu-ne cu ochii plictisiți, te rog să-mi aperi fiul.

Bărbații stăteau afară, pe pământ, formând o semilună întunecată. Șeicul Talib, imamul Rajab și Daffash stăteau în mijloc. Am văzut o scăpărare de lumină la orizont, poate că era o căprioară fugară? Un porumbel care-și luase zborul? Sau poate un vultur care-și lua avânt? M-am spălat pe față cu apă rece și mi-am legat vălul în jurul capului, ca să-mi acopăr gingiile goale. Inima începu să-mi bată cu putere.

— Maha! lătră Daffash.

Am răsuflat adânc, am aruncat o privire prin încăpere și mi-am frământat fruntea. Oglinda bunicii, covorul aproape terminat și întins pe jos, leagănul albastru și cele trei saltele mă priveau în tăcere. Vasul din lut era acoperit de rouă, o umezeală ce se așternuse asupra podelei asemenea lacrimilor. Am ascuns în faldurile rochiei teaca pumnalului lui Harb și amuleta lui Mubarak, apoi am ieșit din cameră. Soarele se apleca spre vest, nerăbdător să dispară în spatele orizontului luminos.

— Imamul Rajab are să-ți pună niște întrebări. Tu să răspunzi cu da, îmi spuse Daffash în vreme ce-și răsucea mustața între degetul cel mare și arătător.

Am privit figurile solemne ale bărbaților din trib. Imamul Rajab se ridică cu greu în picioare și rosti tare:

— Maha, fiică a lui Nimer, îl accepți pe șeicul Talib ca soț?

Trupul îmi deveni tot mai ușor și mai ușor, începu să se ridice, tot mai sus către cer. Am zărit fața zâmbitoare a

mamei, bastonul tatei și brațul lui Harb. Daffash își freca pumnii încleștați. Vocea îmi sună slab și subțire când am rostit:

— Aș vrea o gură de apă.

Imamul Rajab zâmbi, scoțând la iveală niște dinți maronii și inegali. Cuvintele întunecate pot măcina și păta dinții.

— Daffash, fata e rușinoasă. Las-o să bea niște apă.

M-am întors cu spatele spre ei și am pornit spre casă. Am găsit o cană, am ieșit cu ea din casă, am trântit-o de pământ, mi-am îndesat poalele rochiei în pantaloni și am fugit, am fugit din răspuțeri spre livadă.

Nasra se sprijinea de unul dintre portocali și stătea de vorbă cu Murjan. Mă apucă de mână și-mi spuse cu vocea ei ascuțită:

— Repede, munți!

Tălpile îmi erau fierbinți ca focul, țipetele lui Mubarak umpleau valea, bărbații m-ar fi împușcat între ochi dacă m-ar fi prins. Apoi nu am mai putut auzi decât zgomotul propriilor plămâni, luptându-se să respire. Tufișuri cu ghimpi, iarbă, pământ uscat și limba-boului, toate îmi treceau pe sub picioare. Sudoarea îmi picura de pe nas. Am apucat pe una dintre cărările ce duceau spre vârful muntelui. Nasra mă trăgea înainte. Îmi era teribil de cald, cu toate că aerul era din ce în ce mai rece. Murjan mergea chiar în spatele nostru. Când am ajuns pe creastă, m-am oprit și am strigat vântului, luminii bolnave a apusului:

— Nu!

Nu aveam să-l accept pe șeicul Talib ca soț.

Fălcile peșterii lui Abu Auqab erau larg deschise. Un leu gata să-și devoreze prada. Am intrat în peșteră și ne-am aruncat pe pământul acoperit cu un covor. Mă simțeam ca și când plămânii mi-ar fi fost spintecați cu un pumnal. Murjan

și Jawaher pregătiseră peștera pentru noi. Un vas din lut, o lampă, pâine, niște unt și curmale.

— Suficiente pentru câteva zile, spuse Murjan. Închideți intrarea cu stânca de afară. Eu am să urmăresc cărarea care duce la peșteră. Dacă auziți vreun zgomot, fugiți spre sud, către Marea Moartă. Nu rămâneți aici. Dacă auziți voci, strecurați-vă încet și plecați din peșteră.

— Allah să-ți dea o viață lungă, fiul meu, am oftat.

Nasra adusese un vas cu apă și-mi dădu să beau.

Lătratul vulpilor și urletele câinilor ne asaltau în peșteră. Fața Nasrei tresărea sub lumina pâlپândă a lămpii. Somnul nu se apropia de mine. Inima-mi tremura în piept. Mubarak. Oare avea Tamam să-i dea de mâncare, să-l dezbrace, să-i ștergă lacrimile? M-am legănat singură, încercând să adorm. Stânca rotundă pe care o trăsese ră peste intrarea în peșteră părea că-mi stă pe piept. De acum înainte, teama și epuizarea aveau să-mi fie surori, însoțitoarele mele în ținuturile tribului din care făceam parte. Nu veni nimeni. În peșteră era întuneric, preșul cu care mă acopeream era rece, norocul îmi era asemenea făinii împrăștiată.

Pluteam ușor printre norii de ceață când Nasra mă zgudui.

— Trezește-te. Voci.

Ne-am ridicat și ne-am lipit urechile de pământ. Prin piatră și prin praf răsunau niște sunete înfundate.

— Trebuie să plecăm.

Am împins încet stânca de la intrare și am ieșit din peșteră. O procesiune de torțe urca muntele, asemenea unui șarpe strălucitor.

— Fugi!

Urmând sunetul valurilor, am început să alergăm către sud, spre întinderea pustie a mării. Valurile foșnitoare se

loveau de mal cu toată puterea lor, iar apoi se retrăgeau. Mă dureau toți mușchii, ochii îmi lăcrimau, iar tălpile sângerau. Sângele ce-mi curgea avea să lase urme în spatele nostru, bărbaților din trib avea să le fie ușor să ne găsească. Sarea de pe pietricelele aflate pe mal se freca de rănila pe care le aveam la picioare, inflamându-le și mai mult. Foc, foc, foc. Mama Hulalei lungea tălpile picioarelor mele desculțe. Pe Nasra o durea spatele, picioarele mele de abia mai atingeau pământul, iar singurul semn că mai eram în viață și că alergam era zgomotul respirației chinuite. Aripile întunericului ne ascundeau siluetele, le apărau, învăluindu-ne asemenea unei mame iubitoare.

Cerul era un nor imens de fum negru, suspendat deasupra întinderii mării. Nasra mă îndrumă spre un izvor cu apă dulce care se vărsa în mare.

— Aici o să rămânem peste noapte.

O briză călduță, purtând mirosul de carbon, îmi lovi fața udă de sudoare. Câteva lumini slabe erau reflectate de apă, de pe malul celălalt. Întunericul și căldura înconjurau de pretutindeni întinderea largă a câmpiei de sare. Mi-am așezat capul între genunchi, ca să conduc sângele în jos și să gonesc amețea. Când am închis ochii am văzut figura zâmbitoare a lui Harb, mâinile lui calde trăgându-mă spre el și apa lovindu-mi blând trupul. Fugisem eu — Maha, smochina indiană, amară precum colochinta, dar răbdătoare — de acasă? Chiar stăteam eu pe stâncile pline de sare, privind marea pustietate a Mării Moarte fără gemănul sufletului meu, fără Harb, iubitul meu și tatăl fiului meu? De ce îmi lăsasem băiatul cu Tamam? De ce...?

Întunericul norilor coborî și ne învălui. Apa nemișcată își ținea răsuflarea și nimic nu se clintea pe larga coastă, în afara apei din izvoarele minerale ce bolboroseau ieșind din

stâncă, iar apoi se prăvăleau în întinderea oglinzii negre. Ceața învăluia apa, stâncile, izvoarele, și ne era aproape imposibil să respirăm. Duhoarea acizilor și mineralelor se ridica până la cer. Mi-am așezat capul pe o piatră netedă și am încercat să ascult sunetul apei dulci ce curgea spre a-și găsi moartea. Un strop de apă dulce în largul mării sărate. O pelerină groaznică a morții acoperise ținutul jos, vârful munților și chiar Ierusalimul, cu minaretele lui înalte. Încercam să adorm, încercam să închid ochii așa cum o făcuse Nasra, încercam să uit stâlpii de sare ce zăceau sub apă și vipelele ce se strecurau în întuneric.

Răsări soarele, luminând cerul albicios și răspândind raze pe suprafața calmă a apei. Răsăritul transforma fiecare granulă de sare într-o bijuterie strălucitoare, într-o piatră prețioasă. Sunetul apei care se învolbura și se lovea de mal era purtat mai departe de vânt. Nasra încă dormea, așezată pe stânca netedă. În rochia-i neagră, arăta ca o linie subțire trasă pe suprafața stâncii. Mi-am umplut palmele făcute căuș cu apă și m-am stropit pe față. Gustul amar al mineralelor mi-a rămas pe limbă, pe pleoape. O durere adâncă, în piept, mi-a dat de veste că băiatul meu plângea. De câte ori mă gândeam la el o simțeam în sâni. Mi-am dezmiardat sfârcurile. Trebuie să-i fi fost foame. Trebuie că plânge. Picioruțele lui probabil căutau o crăpătură în stâncă, în care să încapă. Blestemată fie-mi inima, ce lua foc repede precum frunzele uscate de palmier.

Nasra se trezi, își întinse mâinile și privi cerul. Bălăngănindu-și picioarele, începu să cânte din fluier. Cânta melodii ascuțite, săltărețe, ca pentru a întâmpina dimineța.

— Nasra, soră, aș vrea să mergi în sat și să-mi aduci vești.

— Aduc mâncare?

Am privit tufişurile prăfuite ce răsăriseră curajoase pe malul izvoarelor minerale.

— Da.

Nasra sări de pe piatră şi se spală pe faţă. Îşi băgă poalele rochiei în pantaloni şi se îndepărtă. Am privit-o cum se strecura printre tufişuri. Când deveni doar o furnică ce se mişca undeva în depărtare, am oftat şi m-am aşezat. Căldura începu să se facă simţită sub strălucirea dură a soarelui. Rochia-mi neagră absorbea căldura, o păstra şi îmi cocea trupul în ea. Sunetul valurilor ce se loveau de ţărm îmi umplea urechile.

Mâinile translucide ale apei îmi făceau semn, mă trăgeau, mă apucau de încheieturi. Chemarea mării era adâncă, răguşită, tristă. Trecutul meu. Mi-am dezlegat bentiţa, am lăsat vâlul pe o piatră şi mi-am desfăcut părul. Mi-am scos rochia neagră prăfuită, pantalonii şi juponul, apoi mi-am întins trupul gol. Când am intrat în apă, picioarele au primit cu bucurie răcoarea ei. De fiecare dată când intram în Marea Moartă mă dureau ochii. Acizii şi mineralele păreau să atace plămada fină a trupului meu. Trebuia să suport până când durerea avea să fie copleşită de plăcere şi aveam să văd din nou. Lacrimile aveau să spele sarea mării. Apa ce mă lovea uşor, părul ud şi gustul amar îl aduseră înapoi pe Harb. Întâi îmi sărută colţul drept al gurii, apoi colţul stâng, iar la urmă mijlocul buzelor. I-am îmbrăţişat umerii şi m-am apropiat de el. Când l-am cuprins cu braţele, când m-am încolăcit în jurul lui cu toată fiinţa mea, începu să plângă ca un copil. Privirea-i era blândă, plină de dragoste. Să-l primesc era ca şi când aş fi sosit acasă după o zi lungă şi obositoare. Trupul meu se transformă într-un pisălog zdrobind uşor într-un mojar boabe de cafea şi de cardamom. Şoapte şi valuri.

— Iubita sufletului meu, ochi-de-căprioară.

M-am îmbrățișat strâns. Lacrimi, pustiu și dragoste. M-am avântat în apă ca să-l îmbrățișez, apoi m-am lăsat să plutesc. Băltoace murdare verzi, urmate de aer proaspăt și lumină orbitoare.

Mi s-a părut că văd silueta încovoiată a lui Hakim. Mi-am șters apa de pe față. Da, pe părul cărunt al bunicii mele! El era. Se opri, își lăsă capra și îmi făcu semn cu mâna. Când porni din nou, pașii îi erau ușori de parcă ar fi avut douăzeci de ani. Ținându-și capra, dispăru în spatele uneia dintre stâncile înalte.

— Hakim!

Nici un răspuns, doar ecoul vocii mele și foșnetul valurilor. Poate că el ar fi putut, cu ierburile-i rare, să-mi vindece inima obosită.

— Hakim!

Nici un răspuns, doar ecoul vocii mele, spărgându-se de crestele munților.

Soarele își dezlegă flăcările arzătoare și le slobozi deasupra întinderii Mării Moarte. Sudoarea mi se scurgea pe față, pe ceafă, pe spate.

Două furnici ce se zăreau în depărtare. Murjan și Nasra. Aducători de vești bune, am sperat.

— Pacea fie cu tine, spuse Murjan.

— Și cu tine, fiul meu.

— E bine, Mubarak, îmi zise Nasra.

— Maha, mamă, fratele tău Daffash a pus stăpânire pe livadă, pe casă și pe fiul tău.

— Smuls legumele tale, Daffash.

Sarea din Marea Moartă îmi zgâria gâtul, o simțeam și pe limbă, pe pleoape.

— Mi-e sete.

Murjan îmi dădu burduful, am înghițit niște apă. Nasra îmi oferi curmale, nu le-am vrut.

Livada mea, piatra prețioasă de pe fruntea văii. Răsăritul auriu atingea portocalii și lămâii, îi ridica tot mai sus și mai sus, spre cer, și îi lăsa acolo suspendați. Apa rece ca gheața ce trecea prin vechiul canal împărțea livada în două și pătrundea în sol, netezind marginile bulgărilor uscați de pământ, aducând cu ea răcoare și umezeală. Aroma florilor mă purta încet în altă lume. Norul de parfum umplea întreaga vale. Apa lină curgea direct în inima mea, îmi curăța sufletul obosit și mă lăsa fragilă, transparentă.

Acoperindu-mi ochii, am privit soarele. Ce căutam acolo eu, Maha, fiica Malihei, fiica Sabhei? Cum îmi putusem părăsi fiul și casa? Trebuia să mă lupt cu Daffash. Încet-încet, m-am întors și am rostit cu o voce hotărâtă:

— Mă întorc în sat.

Nasra începu să se palmuiască și să strige:

— Nebună, Maha?

Murjan privi marea și rosti de parcă ar fi vorbit valurilor:

— Fă ce simți tu că trebuie să faci.

Cu spatele drept, cu capul și cu bărbia tremurândă, am străbătut din nou câmpia întinsă. Cei câțiva palmieri erau asemenea stropilor de apă dulce într-o mare sărată. Nu puteau schimba câmpia, nu îi putea preschimba culoarea într-un verde blând. Forțele deșertului palid triumfau asupra petelor verzi. O cămilă și puiul său rumegau de zor. Regurgitarea și mestecatul erau inutile pentru mine. Plantația de bananieri era scurtătura cea mai bună către sat. Îmi intră un ghimpe în talpă. Nasra și Murjan încercau să țină pasul cu mine. Daffash, fratele meu, fiul mamei mele, Maliha, și al tatălui meu, șeicul Nimer, nepotul bunicii mele Sabha, înghițise ferma și casa. Ar fi trebuit să-lucid pe Daffash în

peșteră, când l-am găsit peste soția lui Salih. Ar fi trebuit să apăs pe trăgaci și să-l împușc în inimă. Ar fi trebuit să-l ucid înainte ca melodiile Nasrei să-și fi pierdut căldura. Ar fi trebuit să-l împușc pe Daffash înainte ca Nasra să-și fi pierdut cercelul și strălucirea ochilor verzi.

Mi-am ridicat bentița, m-am șters de sudoare și am continuat să mă grăbesc spre satul uitat, ce se agăța de povârnișul muntelui ca o lipitoare. Doar două zile trecuseră, iar satul părea mai bătrân. Maroniu sumbru. Bolte din lut, pereți din lut, urechi și ochi din lut. Lăsasem Marea Moartă în urmă, în ținuturile ei învolburate. Pământul era al meu. Mubarak era fiul meu, o bucată din inima mea. Eu plantasem lăstarii de lămâi și portocali, eu așteptasem trei ani, eu îi udasem până ce au avut primul fruct. Unghiile mele purtau urmele noroiului, bălegarului și pământului. Eu săpasem, curățasem și plivisem. Măinile fratelui meu erau curate, niciodată confundate în noroi. Pământul era al meu. Mai bine aș fi fost împușcată între ochi decât să văd cum livada mea se stinge. Mai bine aș fi zăcut sub pământ, unindu-mă cu rădăcinile portocalilor mei.

Când am ajuns pe ulița principală, Raai, care stătea pe platforma lui, mă întâmpină spunându-mi:

— Ar fi trebuit să accepți propunerea șecului Talib.

I-am privit barba tunsă, ochii schimbători și borcanele colorate pline cu boabe de năut prăjit. Am clătinat din cap. Salih sări de pe platforma lui când mă văzu trecând și-mi spuse:

— Pacea fie cu tine, fiica lui Nimer. De ce te-ai întors?

Salih nu numai că lucra cu metal, dar era el însuși făcut din metal. Credea că poate îndoi orice, chiar și inima unei mame. Imamul Rajab se repezi spre mine:

— Allah s-o blesteme pe păcătoasă! Cu toții sunteți necredincioși.

I-am privit barba lungă, unsuroasă, și pânțele umflate; am zâmbit. Femeile din sat nu avură curaj să iasă din case și să mă întâmpine. Au rămas în spatele ușilor și al ferestrelor, privind-o pe femeia care petrecuse o noapte, singură, în munți.

Deodată l-am auzit pe imamul Rajab strigând:

— Ucideți păcătoasa cu pietre!

Copiii începură să ridice de pe jos pietricele și să le arunce în mine. M-am îndreptat de spate și am mers mai departe. Pietrele deveneau tot mai mari și mai mari. Atingerea se transformă în ciupitură, ciupitura în lovitură. Nu aveam să mă uit înapoi. Am ajuns la livadă și am intrat pe poartă. O ceată de băieți era gata să mai adune pietre, să întindă mâinile și să lovească. Fețe rânjind, funduri goale și nasuri murdare. Mi-am descoperit fața și i-am privit lung. S-au retras, au scăpat cum au putut de pietre, s-au întors și au pornit-o în fugă pe uliță.

În clipa aceea, când eram gata să intru în casa mea, când eram gata să îmi îmbrățișez fiul, Land Roverul verde-închis se îndreptă spre mine asemenea unui gândac uriaș. Samir Pașa, fratele meu și doi bărbați îmbrăcați în haine albe au sărit jos din mașină. Daffash lătră:

— Uite-o. Priviți-o. E nebună. Și-a pierdut și bruma de minte pe care o avea.

Am văzut poala cămășii lui Mubarak atârându-i deasupra pantalonilor. Fiul meu. Voiam să-mi văd fiul. Când Nasra s-a repezit spre ei, Daffash a izbucnit într-un hohot groaznic de râs:

— Uitați-vă în ce companie aleasă e! Păstorița nebună.

Nasra nu era nebună. Nasra era prințesa oamenilor înțregi la minte. Nasra era leacul ce-mi vindecase aproape toate durerile. Cum îndrăznea Daffash? Mi-am ridicat fruntea spre cerul uituc și-am rostit tare:

— Nasra, Daffash Paşa, e mai întregă la minte decât dumneata.

Copiii începură să se adune iar. Tamam, Hulala, Hamda și Halimeh apărură de nu știu unde și se așezară lângă mine. Sub palmieri, bărbații începură să se adune ca gândacii. Șeicul Talib, cu corpul lui subțire și bătrân, Salih, Raai, imamul Rajab și Uqla, negustorul ambulat țigan. Murjan străbătu spațiul mare, plin de praf, și se alătură grupului femeilor.

— În primul rând, țipă Daffash cât de tare putu, eu nu stau de vorbă cu femeile. N-au nici minte, nici credință.

Imamul dădu din cap a aprobare.

— În al doilea rând, ce rost are să stau de vorbă cu niște femei nebune?

Bărbații râseră la unison. Precum croncănitul corbului plecării, râsetele lor răsunară în valea oarbă.

— În al treilea rând, pleacă-ți capul sau te împușc între ochi.

Căldura mâinii Nasrei îmi străbătu trupul. Mi-am dres vocea și am rostit calmă:

— În primul rând, eu nu stau de vorbă cu violatori.

O tăcere ca de mormânt se așternu în vale.

— În al doilea rând, eu nu stau de vorbă cu fiii neascultători. În al treilea rând, eu nu stau de vorbă cu servitori ai englezilor.

Ecoul cuvântului „englezilor” călători departe, se lovi de zidurile caselor, urcă munții până ce se sparse pe culmile acestora, răsunând cu un ecou teribil.

Hulala șchiopătă până în mijlocul adunării și spuse cu vocea ei ascuțită:

— Toate astea-s ridicole. V-ați strâns aici, atâția bărbați cu mustățile stufoase, să vă luptați cu niște femei neajutorate. Femeile din satul ăsta au fost și vor fi mereu mame, soții, fiice și surori supuse. Dacă îi trimiteți de unde au venit pe

străinii ăștia în alb, îți promit că Maha îți va fi supusă ca o sclavă. O să-ți curețe podelele, o să-ți gătească mâncarea și o să-ți spele hainele. Numai gonește-i de aici.

Mi-am frământat fruntea.

— N-am să mă mărit cu nimeni, n-am să semnez nici un act și nu găsesc pentru englezi.

Ca un taur legat, Daffash începu să bată din picior:

— Păianjenul ăsta nu se roagă pentru sufletul lui Mohamed.

Imamul Rajab îi făcu semn cu ochiul lui Daffash și spuse:

— Allah a spus în Cartea Înțelepciunii: „Băteți-le.”

Daffash străbătu spațiul dintre bărbații și femeile tribului Qasim, întinse brațul și mă apucă de gât. Începu să strângă și să apese. L-am lovit în pulpă, iar el și-a pierdut cumpătul.

— Fiică de câine!

M-a aruncat la pământ și s-a așezat peste mine. L-am lovit cu picioarele, cu mâinile, am încercat chiar să îl mușc. Își spori strânsoarea până ce am văzut lumini ce pluteau în aer, până ce nu i-am mai văzut fața slabă, fruntea asudată și ochii plini de furie. Femeile încercară să-l dea la o parte de pe mine. Tamam îl lovi în cap cu pipa.

— E mama fiului lui Harb!

Hulala stătea lângă bărbați, privind. Nasra sări pe umărul lui Daffash și încercă să-mi elibereze gâtul. Halimeh își strigă soțul, pe Salih:

— Are s-o omoare, fă ceva!

Bărbații stăteau sub palmieri; priveau, se scărpinau în cap, își mângâiau bărbile, își răsuceau mustățile. Auzeam lătratul lui Nashmiyyeh, sunetul copitelor în galop și răsuflarea grea a lui Daffash.

Am văzut fața mânioasă a Hamdei și mâinile ei, pe gâtul fratelui meu.

— Las-o în pace, aducător de nenorociri!

Își slăbi strânsoarea asupra gâtului meu și era gata să o lovească pe Hamda cu cotul. Am sărit în sus, hotărâtă să-l omor. L-am apucat de încheieturi și l-am țintuit. Cum zăcea pe pământ, citeam durerea de pe fața lui Daffash și furia din ochii Hamdei, care încerca să-l sugrume. Mai tare, mai tare, mă rugam. Aș fi împărțit bucuroasă cu Hamda vina pentru vărsarea sângelui fratelui meu.

S-a auzit un zgomot, se apropia. Trupul Hamdei fu aruncat la pământ. Nasra stătea acolo, fără mâini. Halimeh se zbătea, o mână îmi sufoca vocea. Lacrimi, o durere sfâșietoare ce-mi străpungea umărul. Cineva bătea în niște cutii goale de unt. Copii, de vârsta lui Mubarak, treceau și cântau.

Bâz, bâz — bâz, bâz.

Albina a zburat.

Bâz, bâz — bâz, bâz.

Pipei rupte a lui Tamam îi creșcură picioare și plecă. Samir Pașa făcea semn cu mâna ce ținea pipa. Bărbați îmbrăcați în alb mă traseră, mă loviră și mă legară. Jawaher plângea, plângea, plângea pe umărul lui Murjan. Am fost aruncată pe umărul cuiva, un umăr puternic. Lumea s-a întors cu susul în jos.

— Mătușă, Harb, Nimer, salvați-mă. Salvați-mă!

Loveam neîncetat cu picioarele libere. Tamam dormea pe pământ, cu fața în jos, cadavru neînsuflețit? Am auzit un bocănit de picioruțe pe beton.

— Mubarak, fiul meu! am jelit. Fiul meu, vai, oameni buni!

Boc boc boc. Nu mai era deloc aer în vale. Nu puteam respira.

— Mi-ați lăsat fiul orfan! am horcăit.

Casa și livada căzură în genunchi, rugându-se pentru ca o forță să se facă simțită de sub pământ.

Bâz, bâz — bâz, bâz.

Albina minții Mahăi a zburat departe.

Bâz, bâz — bâz, bâz.

Loviturile mâinilor tinere pe cutiile goale.

— Nebună — Maha. Nebună — femeie, fredonau vocile de copii.

O înțepătură. Am alunecat, am căzut într-un tunel cu o lumină strălucitoare. Harb? Era întotdeauna Harb, soțul, geamănul sufletului meu...

Um Saad

Um Saad lipsea în dimineața aceea. Nici un „Maha, soră”, nimic despre găurile în formă de stea. Mă simțeam atât de singură, de mică, în salonul aproape gol de spital. Totul era alb. Albe erau cearșafurile, dulapurile, ploștile, coșurile de gunoi și capetele amețite. Fereastra păzită de gratii dădea deasupra unei văi adânci înțesată cu araci și pini.

Gratii. Eram prizonieră în castelul acela. Am netezit așternuturile mototolite ce purtau mirosul lui Um Saad. Am găsit sub perna ei două fotografii palide, gălbui-maronii. Într-una era un bărbat blond ce zâmbea, cu fața lată și falci puternice: Muhammad. Figura din cealaltă poză era grasă, cu buze imense ce atârnavă: soțul ei mizerabil. Le-am pus la loc și m-am așezat pe marginea patului meu. Întotdeauna îmi pieptănav părul cu un pieptene fin înmuiat în gaz. Nu aveam păduchi. După ce au tras și au smuls părul nu au găsit nici unul. Mirosul puternic de gaz. Mirosul de cimbru ce-mi ajungea la nări prin fereastră îmi spuse că sosise primăvara. Nici o veste din satul meu, Hamia, care se agăța de povârnișul

muntelui precum o lipitoare. Pașii ușori ai fiului meu, ce se îndepărta alături de bunica lui, îmi răsunau mereu în urechi. „Mamă!” striga când era mic și se ghemuia mai aproape de mine când avea un coșmar. Oriunde m-aș fi uitat vedeam chipul lui: cum rânjea la cocoș, cum se încrunta la câine, imaginea lui se strecura de-a lungul zidurilor, pe masă, pe podea, prin fereastra cețoasă. Îmi lăsam bărbia pe cadrul din fier al patului și-mi doream ca și inima mea să fie de fier. Își ghemuia trupușorul moale, căutând siguranță și căldură. Alunecă în altă identitate, spunea Um Saad. Scapă de pielea ta, de capul tău, de trecutul tău.

Când am auzit blestematul de clinchet al cheilor în ușă am sărit în pat și m-am acoperit cu cearșafurile. Kukash aduse în cameră un cărucior lung, pe care se afla trupul lui Um Saad, pradă convulsiilor. Doctorul Edwards venea în spatele căruciorului, ca într-un alai funerar. O apucară de încheieturile mâinilor și de glezne, o ridicară și o aruncară pe patul rece ca gheața. Doctorul străin se întoarse și plecă din cameră, iar Kukash îl urmă tăcut. Puteam auzi respirația chinuită a surorii mele. Îți mulțumesc, oricine ai fi, acolo sus. Era încă în viață.

Când sunetul pașilor de pe coridor se stinse, m-am dat jos din pat și am traversat distanța de beton rece dintre paturile noastre. Avea fața palidă ca o lămâie. Pe tâmpile avea două vânătăi, acoperite cu o pastă urât mirositoare. Buzele îi erau de un albastru-închis și ochii i se dădeau peste cap în spatele pleoapelor închise. Îmi puseseră sora în cămașa de forță, însă mânecile erau desfăcute, nu legate la spate. Convulsiile se linișteau, retrăgându-se asemenea valurilor. Trupul îi era rece precum era dimineața apa din Fântâna cea Lungă. Mâinile-mi erau inutile. Ce puteam face ca să readuc la viață căldura spiritului ei? Cu o voce spartă, am început să cânt melodia zilelor fierbinți de vară:

Recolta noastră aurie.
Fân fân fân fân.
Tăiem, punem deasupra.
Fân fân fân fân.

Vocea mea nu avea bucuria culegerii unei recolte, îi lipsea încântarea, așa că se prăbuși. I-am frecat brațele întinse, picioarele depărtate, pânțele obosit. Câți copii spusese că a avut? Zece? I-am masat gâtul, capul chel, cu grijă să nu apăs pe vânătași; i-am masat umerii. Simțeam că dacă i-aș fi putut aduce la viață capul, Um Saad avea să fie bine. Am continuat să frec, să mângâi, să frământ, până ce sosi apusul. Am acoperit-o cu pătura mea și i-am înfășurat picioarele cu cearșafuri.

Când Sura, bucătăreasa grasă, îmi puse mâncare pe farfurie, nu am scos nici un cuvânt. Mă obișnuisem cu piureul de cartofi și mâncarea ce arăta ca un rahat de câine. Mi-am amintit de Um Saad și i-am mai cerut o ceașcă de ceai. Vocea lingușitoare a Surei îmi aducea aminte de grăsimea ce se topea, de ulei și sosuri.

— La porunca Înălțimii Voastre, prințesa Maha de Qasim.

Nu i-am răspuns nimic. Trebuia să mă obișnuiesc nu numai cu mâncarea pe care o gătea, ci și cu limba-i ascuțită. A mai turnat o ceașcă de ceai, mi-a pus-o pe tavă și a ieșit din salon împingând căruciorul cu mâncare. Înghițitură după înghițitură, mâncarea îmi alunecă pe gât. Am băut ceaiul repede, frigându-mi limba, apoi am lăsat tava pe măsuță. M-am șters la gură, mi-am suflecat mânecile: eram gata să lupt pentru sufletul surorii mele.

Am înmuiat o bucată de bandaj în apă de trandafiri și am pus-o între buzele deschise ale lui Um Saad.

— Um Saad, soră, trebuie să te trezești. Trebuie, Haniyyeh.

Deschise ochii încet și murmură:

— Opriți-vă, vă rog.

Am strâns-o de mână și i-am spus:

— S-a terminat. Sunt prietena ta, tovarășa ta în groapa asta cu șerpi. Sunt Maha.

I-am susținut gâtul cu o mână, în vreme ce cu cealaltă am ținut ceașca, ajutând-o să soarbă ceaiul dulce ce se răcise. Ea sorbi ceaiul. Mubarak, sufletul meu, fiul meu, la fel sugea punguțe cu zahăr candel. Um Saad își întoarse capul și încercă să-și concentreze privirea pe fața mea.

— Um Gharib. Nu mi-au spus că vii.

Un zâmbet slab, iar apoi închise din nou ochii și adormi, epuizată.

În noaptea aceea nu am dormit deloc. Am privit fața slabă a lui Um Saad, în lumina albastră a lunii. Era frig, dar nu m-a lăsat inima să-mi iau pătura înapoi. Când luna s-a retras în lumea ei, lăsând lumea să orbecăiască în întuneric, Um Saad, sora mea, începu să vorbească. La început era un sunet pierit, slab, apoi deveni tot mai puternic. Îi vorbea lui Hasan cel Înțelept.

— În sfârșit, ai sosit. Ce ți-a luat așa de mult să vizitezi bieții oameni slabi? Wahid cânta melodii de dragoste în baie, dar pe ecran îl vedeam pe Farid al-Attrash. Avea buzele subțiri-subțiri, date cu ruj. Carmin. Mama, încălțată cu pantofi cu tocuri înalte, a coborât pe scări, s-a împiedicat și a căzut moartă pe trotuar.

Um Saad râse în hohote, până începură să-i șiroiască lacrimile pe obraji.

— Mi-au spus că aveau să mă strivească așa, ca pe niște migdale. Pe mine, Haniyyeh, Um Saad, Gât-Frânt, Păr Cărunț, frumusețea cu părul întunecat și tot așa.

Ascultând aiurările lui Um Saad, mi-am așezat capul pe pernă. Râsete, oftaturi, tăceri, plânsete, strigăte, urmate apoi de furie. Urlă la Hasan cel Isteț, spunându-i:

— Fiu bastard al diavolului, floare a tinereții mele, rahat care umple mațele de animal! Adu încoace tichia care te face invizibil și vino! Ajută-mă pe mine, Um Saad, Haniyyeh, Gât-Frânt să dispar. Vino și ia-mă, vino și îmbrățișează-mă.

În cele din urmă, soarele începu să apară și în lumea ei, gata să se înalțe iar deasupra capetelor noastre. Parfumul puternic de cimbru și mentă mă atrase spre geam. La capătul văii adânci din Fuhais am văzut cum galopau niște armăsari negri, alergând cu trupurile lor strălucitoare către soare. Aș fi vrut ca sufletul meu să alerge spre creatorul lui, aș fi vrut ca după toți anii aceștia cenușii să-l fi putut strânge în brațe pe geamănul sufletului meu. Aș fi vrut ca inima-mi să poată zbura spre Hamia, să-l îmbrățișeze pe fiul meu Mubarak, lumina ochilor mei. O omidă cobora pe peretele alb, venind spre mine. Mama Celor Patruzeci și Patru avea patruzeci și patru de picioare. Eu aveam doar două. Mi-am scos papucii și era cât pe-acți s-o omor. În clipa aceea, când omida era gata să moară lovită de papuc, doctorul englez deschise ușa salonului.

— Bună dimineața, ciripi el. Cum ne mai simțim azi? E o zi tare frumoasă, nu credeți?

Își afișă zâmbetul lustruit și rosti în araba lui cu accent străin:

— Bun. Acum e rândul tău, arătând cu foarfecele spre capul meu.

— Dar m-ați tuns când am ajuns aici.

— Trebuie să fie și mai scurt.

Omidă fuge printre gratiile de metal, spre libertate. Eu sunt prea obosită pentru a ridica mâna, pentru a deschide gura și a striga „Nuuuuu!” Nu am primit nici o veste din

satul meu. Mubarak e crescut de unchiul lui, Daffash, iar Harb a murit. Curând, Mubarak are să înceapă să-și răsucească mustața ciufulită între degetul mare și arătător. Tata a murit. Covorul mamei e tot neterminat. Nici un cuvânt nu mi se desprinde de pe buze. Kukash, brancardierul trupurilor în convulsii, sugă un muc de țigară, ca de obicei. Îmi las capul în mâinile nerăbdătoare ale doctorului străin, care domnește asupra noastră ca un rege. Când răceala instrumentului cu aripi din metal îmi atinge capul, mâncându-mi părul, îmi dau seama că sunt copleșită de miraje ce sclipesc în depărtare. Viața e un vis lung despre plecări și sosiri. Trebuie să nu mai gândesc, să nu-mi mai amintesc, să nu mai doresc. Șocuri electrice? Nimic. Nici o iluzie despre vreo sosire. Oamenii sunt hrăniți cu vise, îndopați cu ele așa cum îmi îndopam eu găinile cu grăunțe. Dintr-odată, descoperi că ceea ce ai mâncat în toți anii ăștia a fost doar praf, că ceea ce ai băut e doar aer.

Um Saad se cutremură de râs. Șuvițe de păr cărunt cad pe podeaua din beton. Norocul meu e asemenea făinii împrăștiate. Într-o zi cu vânt, ei le cer oamenilor desculți să adune făina. Vântul urlă și se învârte pe câmpul cu ciulini părăsit. Norocul meu e asemenea făinii împrăștiate.

Povestașul

În numele lui Allah cel Milos și Milostiv, „Câte cetăți n-am nimicit, căci au fost nedrepte! Ele stau năruite pe temeliile lor. Câte fântâni părăsite! Ce mai palate înălțate!”.

Măreții mei stăpâni, prieteni și companioni, într-o zi mi-am luat măgărița Aziza și maimuța Maymoon și am pornit spre așezarea tribului Bani-Qasim. Am ajuns în valea nefericirii, dar nu am găsit nici râul, nici plantația. Am continuat să merg prin albia secată a râului, peste pietre și pietricele, sperând ca în cele din urmă să ajung la livada de portocali a șeicului Nimer.

Ferma și casa erau acum doar o bucată pustie de pământ, acoperită cu mătrăgună, măselariță și colochintă. Un miros înțepător, amar, de tristețe umplea aerul. Plantele otrăvitoare triumfaseră asupra pomilor roditori, supraviețuiseră mai mult decât vegetația comestibilă și moșteniseră pământul. Viața se retrăsese sub pământ, lăsând în urmă mormane de pietriș și nisip.

Oamenii spun că într-o zi soarele qasimit s-a proptit încăpățânat în mijlocul cerului și a refuzat să coboare spre vest sau să se întoarcă spre est. Zilele fierbinți erau urmate de alte zile fierbinți, în vreme ce arabii zăceau pe pământ, sub soarele neclintit. Astrul protesta împotriva păcatelor comise în satul acela. Roiuri de lăcuste pluteau deasupra văii rușinii, apoi aterizau într-o clipită și devorau tot ce era verde și toate uscăciunile. Lăcustele au nimicit grânele, orzul, trestia, portocalii și lămâii, tufișurile și frunzele late ale bananierilor. Fălcele lăcustelor tinere mestecau și ronțăiau neîncetat. Întinderi mari de pământ erau acoperite cu totul de lăcustele ce-și fluturau aripile și își mișcau fălcile. Cea mai teribilă foamete suferită vreodată de arabi.

Oamenii se aruncau la pământ, se repezeau să mănânce ce rămânea de pe urma lăcustelor. Apoi și-au mâncat caprele și oile, cămilele, vacile, pisicile, caii, găinile, câinii, chiar și broaștele țestoase și gândacii. Femeile, îmbătrânite și slabe, prindeau lăcuste în capcană și le fierbeau picioarele ca să facă din ele supă. Femeile își smulgeau dinții de aur ca să-i vândă și să cumpere de la neguțătorii ambulanzii sirieni grâne și lapte. Foametea și întunericul au continuat până ce qasimiții au început să scurme în pământ, în speranța că aveau să găsească un vierme sau o rădăcină. Dacă ați fi suflat spre aceste ființe umane ce semănau acum cu moliile, le-ați fi împrăștiat ca pe lâna scărmanată. Când strigătele de foamete ale adoratorilor lui Allah au ajuns la urechile cerului, Allah cel Atotputernic a lovit pământul cu mâna Lui dreaptă.

Când Înțeleptul și Mărețul lovi pământul, acesta începu să se cutremure muncit de chinuri. Onorații mei stăpâni, pământul suferea dureri teribile, era nerăbdător să scape de poverile pe care le purta. Mormintele jinduiau să-și verse conținutul, iar păsările de pradă croncăneau tare pe cer. Nu se auzea decât urlatul vântului, care purta fumul întunecat,

fetid, și ticăitul grindinii ce ardea. Marea simțea că pământul era tras de sub ea, așa că se agita și se învolbura pentru a nu se prăbuși în gol. Valurile se ridicau până la cer, îmbrățișau norii de fum și cerul întunecat. Fier topit și sfărâmături fierbeau în crater, umplând valea cu un lichid portocaliu strălucitor, care ardea totul în cale până ajungea din nou în pântecele pământului. Asemenea unui furuncul care tot crește și coace, crește și coace, apoi se sparge, împrășcând întreg universul cu puroi și mizerie. Când furunculul se uscă și mânia lui Allah se domoli, rana de pe fața pământului începu încet să se vindece. Pământul nu a mai vărsat, fumul și focul și-au pierdut din intensitate când nu au putut găsi nici măcar o creangă, un vreasc sau un tufiș pe care să îl ardă. Marea s-a reîntors în găoacea ei și nu s-a mai învolburat, nu a mai urlat. Allahul musulmanilor distrusese satul nesupus, îl arsesse până la temelii și îi împrăștiase cenușa deasupra Mării Moarte.

Nici un mesager sau aducător de vești nu supraviețui cu-tremurului.

Arabii din Hamia nu mai existau.

Înainte de a pleca spre o altă așezare, am mai privit o dată sfărâmăturile și dunele de nisip. Vai, ce am găsit! Vai, ce mi-au văzut ochii! Am văzut, nobilii mei stăpâni, urme de pași pe nisip. Pașii unei femei și ai unui copil de trei ani. Adevărul este că Maha, văduva neagră, colochinta amară, ajutată de soldații stăpânului nostru Solomon, supraviețuise tuturor catastrofelor. Jinnii i-au purtat pe ea și pe Mubarak pe aripile lor, ducându-i departe de lavă și de foc. Când craterul și-a închis gura uriașă și nu a mai aruncat foc și distrugere, ei au adus-o înapoi în siguranță.

În fața stâncilor netede ale dolmenului Hulalei, Maha s-a întâlnit cu bărbatul vieții ei. Precum bunica ei Sabha, ea s-a îndrăgostit de un străin, de un cotropitor, un invadator.

Maiestuosul cruciat era înconjurat de o suită alcătuit din două sute de sclavi negri și o sută de sclave, îmbrăcate în veșminte țesute din aur și presărate cu smaralde. Puternicul rege alb căzu pradă săgeților aruncate de sub genele lungi ale văduvii negre, atunci când o văzu țesând în lumina strălucitoare a apusului. Încă o victimă a ochilor păgâni ai beduinei. Aruncându-se în genunchi în fața ei, aducând o tavă plină cu pietre prețioase scoase din inima pământului și din adâncul mării, el o ceru în căsătorie pe Maha, fiica Malihei. Ea râse, luă tava și spuse:

— Nu se cade ca regii să stea în genunchi.

Regele ținuturilor îndepărtate se ridică, își puse coroana de diamant pe cap și sărută mâna fină ce-i fusese întinsă.

Maha, stăpâniii mei, trăiește acum cu soțul ei, regele, cel ce a traversat mări și a cucerit ținuturi, într-un castel uriaș pe Muntele Șeicului. Din afară, castelul pare unul obișnuit, dar, vai! dacă ați vedea ce este înăuntru! Pereții sunt împodobiți cu jasp, marmură, lazulit și mozaicuri. Draperiile sunt făcute din mătase chinezească roșie, brodată cu fir de aur, iar pardoseala este acoperită cu covoare persane groase. Toate vasele, tigăile și tăvile sunt din aur pur, iar lingurile din fildeș incrustat cu diamante. Pervazurile sunt din jad, iar geamurile sunt țintuite la locul lor cu rame din aur. Castelul e păzit de o armată puternică, alcătuită din sclavi nubieni, ce înspăimântă chiar și inimile cele mai curajoase. Nici un om întreg la minte nu ar îndrăzni să se apropie de castelul verde din jad.

Oamenii povestesc că, în nopțile senine de vară, dacă stai pe stâncile amfiteatrului negru din Um Qais, poți zări strălucirea foșoarelor castelului și o poți auzi pe diavoliță fredonând în timp ce piaptănă părul mărețului rege. O pâlpâire slabă și sunetul pierdut al unui cântec sunt purtate de briza caldă până la urechile tale. Vocea Mahăi și priveliștea foșoarelor sunt fragile precum pânda păianjenului. O răsuflare de

Stâlpi de sare

aer sau micuți stropi de ploaie ar putea ucide păianjenul și i-ar distruge adăpostul țesut. Strălucirea foișoarelor, sunetul trist al unui cântec și nimbul norilor. Picăturile de ploaie pot goni păianjenul din pânza lui. Melodia fredonată nostalgic, norii și ceața, foișoarele lucitoare. Fragil, delicat, efemer adăpost. În curând vom pieri cu toții...

O POVESTE INTENSĂ, ADÂNC ÎNRĂDĂCINATĂ ÎN VECHEA TRADIȚIE A BASMELOR ARABE

Două femei închise într-un spital de boli mintale din Iordania, în timpul și după Mandatul Britanic, își împărtășesc viețile. Maha, victimă a violenței politice, vede cum englezii îiucid omul iubit; iar Um Saad cedează în fața umilinței când soțul îi aduce acasă o femeie mai tânără. Dincolo de apriga luptă pentru supraviețuire într-o societate dominată de bărbați, se întrezărește totuși ideea unui viitor în care toate acestea vor rămâne o simplă amintire.

O scriitură puternică și deosebită, care îmbină istoria recentă a Iordaniei cu permanenta opresiune socială și politică a femeilor arabe.

— The Sunday Times

O scilpitoare scriitoare iordaniană

— Malcolm Bradbury

FADIA FAQIR, scriitoare iordaniano-britanică, universitar, cunoscută și ca apărătoare a drepturilor omului, s-a născut la Amman, în 1956. Creația sa cuprinde romane – Nisanit (1987), Mă numesc Salma (2007, publicat și în limba română în anul 2008 la Editura Leda), nuvele, piese de teatru, eseuri și lucrări de specialitate dedicate condiției femeii în țările arabe. În prezent, trăiește în Marea Britanie, unde predă literatura arabă la Universitatea din Durham.

LEDA, imprint al
GRUPULUI EDITORIAL CORINT

Designul copertei: Iulian Frățilă
Imaginea copertei © istockphoto

www.ledabooks.ro

ISBN: 978-973-101-213-0

9789731012130

www.edituracorint.ro